

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana

glas gospodarstva *plus*

december 2022

PRESKOK V PRIHODNOST

**Rak rana ostajajo
okoljevarstvena dovoljenja**

*Intervju z Antonijo Božič Cerar
in Simono Lesar*

**Posavje je izvozno
orientirana regija**

Intervju z Darkom Goriškom

Mostovi do novih ciljev
Vrh slovenskega gospodarstva

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Lek d. d.

Vsak med nami je edinstven.

**Sprejemati in spoštovati želimo posebnosti,
drugačne sposobnosti in izkušnje vsakogar
med nami.**

Skozi raznolikost gradimo zaveznitva in si prizadevamo za odpravo vseh oblik diskriminacije. Ustvarjamo vključujoče delovno okolje, v katerem smo lahko najboljši in zvesti sami sebi. In še naprej skupaj premikamo meje znanosti ter medicine.

Smo Novartis. Soustvarjamo medicino.

 NOVARTIS | Reimagining Medicine

UVODNIK

Komunikacija in sodelovanje na preizkušnji

Na Miklavžev dan, ko je nastajal ta uvodnik, je Vlada RS sprejela predlog Zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev energetske krize. V aktualni različici zakona, o kateri se bodo v končni fazi izrekli poslanci, je kar nekaj »podrobnosti«, s katerimi gospodarstveniki niso zadovoljni. Resorni minister sicer obljublja, da bo mogoče zakon v postopku sprejemanja dopolniti z amandmaji, vendar je ključni problem v tem, da so ponudbe dobaviteljev električne energije še vedno previsoke. Dokler se te ne bodo spustile, bo tudi učinek zakona, ki naj bi pomagal gospodarstvu, bolj skromen.

Pričakovanje ponujene roke države je še konec novembra vnašalo med gospodarstvenike optimizem. Odražalo ga je tudi vzdušje na letošnjem osrednjem slovenskem gospodarskem srečanju, 17. Vrhu slovenskega gospodarstva. Na dogodku ga je dodatno spodbudil minister Bojan Kumer z aktualno novico o sprejetju uredbe o opredeljenih referenčnih cenah, ki določa zgornjo nabavno ceno električne energije. V duhu optimizma so bili predstavljeni tudi smeli finančni in nefinančni cilji, ki si jih je gospodarstvo zastavilo do leta 2030. Za skeptike so cilji, kot je 95 milijard evrov izvoza, produktivnost dela v višini 88 tisoč evrov, 3200 evrov ciljna povprečna bruto plača, dvig snovne produktivnosti za polovico, 5. mesto na lestvici digitalnega gospodarstva in družbe ter znižanje uvozne energetske odvisnosti s 47 na 40 odstotkov, nedosegljivi. V luči razprave in zaključkov 17. Vrha slovenskega gospodarstva pa so izzveneli kot ambiciozni, vendar dosegljivi. K temu navajajo rezultati slovenskega gospodarstva, ki je tudi v kriznih časih

uspelo obdržati svojo solidno kondicijo. To potrjuje tudi dejstvo, da je nekatere cilje, zastavljene do leta 2025, že doseglo.

Energetska kriza nedvomno postavlja dnevne izzive in zato ne preseneča, da razpoloženje obdobja drastično zaniha. V poldrugem letu je postavila veliko preizkušenj ne le v poslovnih odločitvah, ampak tudi v medsebojnem razumevanju in spoštovanju različnih deležnikov. Preizkušala je sodelovanje in komunikacijo. V mnogih primerih se je prav po zaslugi komunikacije in sodelovanja izkazalo, da se nobena juha ne poje tako vroča, kot se skuha. Zato moramo tudi za zakon o pomoči gospodarstvu za omilitev energetske krize upati, da bo z amandmaji dobil pričakovane oblike pomoči.

Na pragu leta 2023, ki bo nedvomno zahtevno, je veliko izzivov; tudi takšnih, ki terjajo ne le znanje, izkušnje in inovativnost, ampak sodelovanje celotne družbe, veliko mero čustvene inteligence in vseh ostalih človeških vrlin. Zato si ob vstopu v 2023 zaželimo sreče, zdravja in uspehov, a tudi veliko mero modrosti.

Spoštovane bralke, spoštovani bralci Glasa gospodarstva, v imenu vseh soustvarjalcev naše revije se vam iskreno zahvaljujem za najlepše darilo - vašo zvestobo. Upamo, da ste v vsebinah, ujetih med platnice naše revije, vsaj tu pa tam zaznali naša prizadevanja, da vam prinašamo zanimive in uporabne informacije in navdihujoče zgodbe. In hvala, da ste prav vi, spoštovani člani Gospodarske zbornice Slovenije, vsak mesec znova naš navdih.

Izpolnjeno leto 2023 vam želim. ■

Foto: Barbara Reja

Ob vstopu v 2023 si zaželim sreče, zdravja in uspehov, a tudi veliko mero modrosti.

Ester Fidel, odgovorna urednica

Krožno gospodarstvo kot način življenja 26
Krožno gospodarstvo

Svet za stanovanjsko politiko potrebujemo takoj 28
Posvet Poslovanje z nepremičninami

Pomanjkljivosti Programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 34
Evropska kohezijska politika

glas gospodarstva *plus*

december 2022

Uvodnik

Komunikacija in sodelovanje na preizkušnji 3

V središču

Intervju

Rak rana ostajajo okoljevarstvena dovoljenja 7

Okoljevarstvena dovoljenja

Nujna je poenostavitev postopkov 12

Tehnologije prihodnosti

Do visoko zastavljenih ciljev z zelenimi tehnologijami 14

Okoljsko trajnostno gospodarstvo

Poenoteni EU cilji in pravila ravnanja z embalažo in odpadno embalažo 17

Alternativna mobilnost

Alternativna goriva so realnost 21

Krožno gospodarstvo

Krožno gospodarstvo kot način življenja 26

Aktualno

Posvet Poslovanje z nepremičninami

Svet za stanovanjsko politiko potrebujemo takoj 28

MedTech Slovenija

Industrija medicinskih ter in-vitro diagnostičnih pripomočkov pred velikimi zakonodajnimi izzivi 30

Evropska kohezijska politika

Pomanjkljivosti Programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 34

Skupine

120 največjih skupin je imelo višjo produktivnost dela od povprečja slovenskih gospodarskih družb 36

Hitri poslovni nasvet

V Skladu za inovacije EU na voljo več kot tri milijarde evrov 45

Finančni nasvet

Energetska kriza postavlja pred odločevalce nove izzive 47

Poslovni nasvet

Preudarno odzivanje – najpogosteje spregledana lastnost sodobnega zaposlenega 48

Poslovno-kreativni nasvet

Delajmo pametneje, ne več! 49

Varstvo potrošnikov

Novi Zakon o varstvu potrošnikov vnaša v prakso dodatne anomalije 50

Izdajatelj:

Gospodarska zbornica Slovenije
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

Odgovorna urednica:

Ester Fidel

Izvršna urednica:

Barbara Perko

Oblikovanje:

Samo Grčman

Uredniški odbor:

Grit Ackermann, Antonija Božič Cerar,
Marko Djinović, Ariana Grobelnik,
Bojan Ivanc, Tomaž Kordiš,
Tajda Pelicon, Petra Prebil Bašin,
Matej Rogelj, Igor Zorko

Uredništvo:

Dimičeva 13, 1504 Ljubljana
01 5898 000
urednistvo@glasgospodarstva.si

Advertising Sales:

Dašis, d. o. o.
gg.trzenje@gzs.si
01 5130 824

Članstvo GZS

Novi člani o razlogih za pridružitve

51

Regija**Intervju**

Posavje je izvozno orientirana regija

55

Posavska regija

JEK2 lahko Posavju prinese nov razvojni preskok

61

Stavijo predvsem na izobraževanja in dobro počutje

65

Krka bo v Krškem gradila še en obrat

69

Svetovne novosti iz posavskih podjetij

71

Z množičnim turizmom(še) nimajo težav

76

Največjih 50 podjetij v posavski regiji v letu 2021

81

Plus**GG plus**

Države zahodnega Balkana naj bi v 2023 ušle recesiji

85

GG plus

Svetovno gospodarstvo ostaja pod negativnim vtisom energetske druginje

86

Gradbeništvo

Določeni projekti se zaustavljajo

88

Pričakovanja

Zahtevni izzivi, ki bi jih bilo treba izkoristiti

89

Trgovina

Cene bodo še naprej rasle

92

Napoved

Ključno je hitro odzivanje na spremenjene razmere

94

Odmevi**Vrh slovenskega gospodarstva**

Mostovi do novih ciljev

96

Slovenski knjižni serjem

Brali smo svet

100

Znanje na področju investicij

Ob 5. obletnici Akademije gradbenih investicij o pomenu kadrov

102

GoDigital!

Nagrajen najboljši digitalni projekt

103

Žitna konferenca

Žitni sektor potrebuje več sušilnih in skladiščnih kapacitet

106

Novice

109

Stališča

116

Napovednik

117

Osebnost

Naj vsaj malo zadiši po praznikih

118

Novi Zakon o varstvu potrošnikov vnaša v prakso dodatne anomalije

50

podnaslov

Svetovne novosti iz posavskih podjetij

71

Posavska regij

Svetovno gospodarstvo ostaja pod negativnim vtisom energetske druginje

86

GG plus

Tisk:

Present, d. o. o.

Published in:

19. 12. 2022

Distribucija:

Pošta Slovenije

ISSN 13183672

Revijo Glas Gospodarstva prejmejo člani GZS brezplačno (1 izvod). Letna naročnina za dodatni izvod je: 80,00 evrov z vključenim DDV. Poština za tujino se zaračuna posebej.

Medij Glas gospodarstva izdajatelj Gospodarske zbornice Slovenije, s sedežem v Ljubljani, Dimičeva 13, je vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, pod zaporedno številko 516.

Foto na naslovnici: Kraftart

Revija je natisnjena na papirju:

SORA QUALITY PAPER
by GORICANE

Papirnica GORIČANE ima vzpostavljen certificiran sistem ISO 9001, ISO 14001 in FSC® ter PEFC™ sistem zagotavljanja trajnega gospodarjenja z gozdovi.

Pri tiskanju smo uporabili okolju prijazne barve na rastlinski osnovi.

Simona Lesar
Strateški razvoj GZS

Antonija Božič Cerar
svetovalka generalnega direktorja GZS

INTERVJU

Rak rana ostajajo okoljevarstvena dovoljenja

Podjetja zaradi dolgotrajnih postopkov izgubljajo dodano vrednost, zaradi česar so spremembe na področju izdaje okoljevarstvenih dovoljenj nujne.

Barbara Perko

Slediti spremembam na področju okoljevarstvene zakonodaje ni mačji kašelj. Zlivajo se namreč v vse pore poslovanja, zato je nujno, da se nanje gleda z različnih zornih kotov. Pomembno je, da se v reševanje dilem vpletajo strokovnjaki z več različnih področij, se strinjata **svetovalka generalnega direktorja GZS Antonija Božič Cerar** in **Simona Lesar iz Strateškega razvoja GZS**. Gospodarska zbornica Slovenije je na tem področju zelo aktivna in prepoznana kot pomemben partner, januarja organizira tudi Strateški svet za okolje, kjer se bodo dotaknili trenutno aktualnih tematik. Ključno pri tem je sodelovanje s podjetji.

Na področju okoljevarstva je trenutno odprtih več pomembnih tem. Kakšno vlogo na tem področju ima zbornica?

ABC: Zbornica mora vedeti, kaj se dogaja v gospodarstvu, kje prihaja do težav. Obenem moramo biti dobro obveščeni o tem, kaj se dogaja na področju zakonodaje in trendov, tako pri nas kot v EU. Okoljski del postaja hrbtenica vseh politik. Ima zelo obsežen in globok vpliv. Vsa okoljska zakonodaja in zahteve so razmeroma nove, tako da se vsi ves čas učimo.

SL: Težava je tudi v tem, da nimajo v vseh podjetjih dovolj zaposlenih, ki bi za to skrbeli, sledili vsem zahtevam in še izvajali prakso. Zbornica je lahko v veliko pomoč, ker lahko nudi strokovno podporo

in je na voljo za vprašanja. Velikokrat se podjetja obračajo na nas, dajejo pobude, da lahko mi po najboljših močeh dajemo pripombe za spremembe zakonodaje.

ABC: Če mi zelo dobro razumemo, kaj se dogaja v podjetjih in to znamo obrazložiti tistim, ki pripravljajo predpise, imamo večje možnosti za uspeh. Zato je sodelovanje s podjetji izjemno pomembno.

Industrija se zaveda svoje odgovornosti in spremlja dogajanje na področju tehnologij.

Katera področja bi v tem trenutku še posebej izpostavili?

ABC: Eno kritičnih področij so okoljevarstvena dovoljenja (OVD). Gre za področje, ki je precej zapleteno po vsej Evropi, pri nas pa so še dodatne ovire, zaradi katerih se vse premika še počasneje. Zavedati se moramo, da je slovenska industrija v primerjavi s tujino relativno majhna, nišna, unikatna.

SL: Vsaka tovarna je zgodba zase. V Sloveniji imamo na primer dve steklarni in bi si mislili, da je to enaka zadeva, a ni tako. Govorimo namreč o čisto drugi vrsti stekla, drugem načinu obdelovanja, kar pomeni, da so zahteve in značilnosti povsem drugačne. Enako velja tudi za drugo industrijo. OVD so trenutno največja rak rana prav zaradi zelenega prehoda.

Govorimo o prestrukturiranju industrije, uporabi čistejših virov energije, istočasno pa nas zavirajo pri umeščanju v prostor in dovoljevanju. Če bomo želeli dosegati cilje, ki smo si jih zastavili, tako v zelenem dogovoru kot v Nacionalnem energetskem podnebnem načrtu, bomo morali narediti korake naprej.

ABC: Ob predstavitev ob pripravi NEPN vidimo, da se industrija zaveda svoje odgovornosti, spremlja, kaj se dogaja na področju tehnologij. Zelo težko pa je te tehnologije prenašati v prakso, če izdajanje dovoljenj traja po več let. Vprašanje, če bo ta tehnologija po štirih letih še ustrezala, saj gredo inovacije in tehnologije zelo hitro naprej. Dodatno je stvari zapletel Zakon o varstvu okolja z izredno kratkimi roki, dodatnimi postopki. Čisto po nepotrebnem se je ustvaril dodaten zaplet, ker je bilo premalo javne razprave v času sprejemanja zakona.

Se spreminja kaj na bolje?

SL: Menim, da se stanje le še slabša. Dejstvo pa je, da se ta problematika na vsakem posvetu čedalje bolj izpostavlja. Čedalje več se o tem govori, tako da upamo, da se bo premaknilo na bolje. Trenutno je v sprejemanju nov zakon o umeščanju naprav za obnovljive vire energije v prostor in upamo, da bo omogočil, da se mogoče kakšne zadeve malce hitreje premaknejo.

Kaj pa podjetja izpostavljajo, ko gre za OVD?

ABC: Podjetja ne razumejo, kako se tam, kjer so možne skokovite spremembe na bolje, ne da nič narediti, čeprav bi to pomenilo izboljšanje za okolje, za zdravje ljudi. Pripravljene imajo projekte, finančno konstrukcijo, zagotovljena sredstva, a ne morejo zelenega izvesti, ker vse traja predolgo. Sploh tam, kjer imajo tuje lastnike, ti sprašujejo, kaj je narobe, da postopki trajajo toliko časa.

SL: Podjetja izgubljajo neko dodano vrednost. Če si jaz danes zamislim, da bom neko tehnologijo spravila v prakso, dovoljenje za to pa dobim čez 4 leta, je ta tehnologija že popolnoma zastarela.

Sistemi ponovne uporabe bodo popolnoma spremenili način delovanja in sledljivosti embalaže.

Kaj poleg OVD bi še izpostavili?

SL: Veliko sredstev za raziskave in razvoj ter podporo industriji bo treba nameniti na področju zelenih tehnologij, da jih bo industrija lahko začela uvajati. Pomembna tema je energetska kriza, saj je od tega, ali bo energentov dovolj, odvisno, kako se bo prebrodila naslednja zima. Cene

rastejo v nebo. Odprto ostaja vprašanje, ali bo država s svojimi ukrepi omogočila preživetje, pa tudi nadaljnjo gospodarsko rast.

ABC: Potrebna bo ne samo modernizacija industrije, ampak celotne infrastrukture, saj gre to z roko v roki. Evropska industrijska strategija, slovenska industrijska strategija in celo evropski zeleni dogovor pravijo, da je industrija – še posebej energetskega intenzivna, proizvodnja materialov – ključna. Tista, okrog katerega se razvijajo drugi industrijski ekosistemi srednjih in malih podjetij, ki ponujajo storitve in blago. Ta industrija mora prva narediti prehod, da bo z razvojem tehnologij, ki jih ona rabi, za sabo potegnila tudi ostalo gospodarstvo. Tukaj bo morala tudi družba oziroma država investirati v tisto infrastrukturo, ki bo drugačna pri zelenem prehodu, kot je zdaj.

Kaj je zbornica na teh področjih dosegla?

SL: GZS igra pomembno vlogo pri pripravi predlogov in usklajevanju zakona za pomoč gospodarstvu zaradi visokih cen električne energije in zemeljskega plina. Že za prvi zakon, ki je bil sprejet za pomoč od junija do decembra, je GZS predstavila predlog, ki je bil po usklajevanju tudi sprejet. Praktično vsak dan

potekajo usklajevanja za prihodnje leto. Sodelovanje je dobro, vendar s trenutnim predlogom nismo zadovoljni, kar je bilo tudi javno večkrat izpostavljeno in pričakujemo večji posluš za gospodarstvo s strani odgovornih. GZS povezuje tudi ostale delodajalske skupine. GZS sodeluje pri prebojih za prihodnje tehnologije. Strateški svet za energetiko že celo leto dela na tem. Konec oktobra je bil v državnem svetu posvet na temo energetskega prehoda, kje so bili sprejeti sklepi in priporočila, ki smo jih potem predstavili konzorciju, ki pripravlja NEPN. Proizvodnja in predelava materialov je strateška nacionalna panoga, zato je treba poskrbeti, da preživi in se razvija, saj prispeva kar 25 % k dodani vrednosti gospodarstva. Za njeno prihodnjo konkurenčnost in obstoj je ključnega pomena zanesljiva oskrba z nizkoogljično energijo po dostopnih in konkurenčnih cenah. Do leta 2035 želimo doseči energetskega uvoza neodvisnost in podnebno nevtralnost z ustreznimi kombinacijami različnih nizkoogljičnih virov. Treba je upoštevati ekonomiko in financiranje energetskega prehoda. Skupaj s svetom za razvoj pri SAZU smo izračunali, da bi morale investicije v celotnem obdobju do 2050 znašati okoli 2 % BDP letno. Le na ta način bomo lahko izvedli investicije v zeleni prehod. Treba je pospešiti umeščanje OVE in jedrskih projektov v prostor, pripraviti načrt razvojno-raziskovalnih aktivnosti in aktivno vključevati zainteresirane predstavnike mladih v uresničevanje energetskega prehoda. Projekt Energetski prehod Slovenije (www.energetskiprehod.si) se tako razvija v nacionalno platformo za spodbujanje javne razprave in oblikovanje priporočil odločevalcem, ki podpirajo realističen energetski prehod Slovenije.

ABC: Ko se je pred tremi leti pripravljala prejšnja NEPN, je bila zbornica spregledana. Izpeljali smo močne aktivnosti, da bi se to spremenilo. Dosegli smo, da nas zdaj vabijo k sodelovanju kot partnerje. Tudi pri zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev ugotavljamo, da imamo možnosti za strokovni preboj, če se držimo osnovnih evropskih načel in če dobro poznamo dogajanje v industriji ter znamo

vse skupaj zagovarjati. Zdaj končno upamo, da bodo podjetja pridobila možnost nadomestila za posredne stroške emisij toplogrednih plinov. Ves čas delamo na tem, da nas prepoznavajo kot strokovnega partnerja, ki ve, kaj se dogaja v industriji oz. gospodarstvu in ki pozna evropske smernice in zahteve.

Do leta 2050 bi morali za investicije v zeleni prehod nameniti okoli 2 % BDP letno.

Spremembe se pripravljajo na področju embalaže. Kaj prinašajo?

ABC: Sredi letošnjega leta bi moralo priti do spremembe direktive, a je Evropska komisija spremenila svoje načrte. Zdaj bo neposredno veljavna uredba EU za embalažo in odpadno embalažo, ki uvaja bolj enotna pravila. V preteklih letih se je namreč izkazalo, da so nekatere države kljub skupni direktivi sprejemale svoje ukrepe, kot na primer označevanje embalažnih materialov, ki predstavljajo oviro na trgu. Nekateri proizvajalci, ki so prisotni na več trgih, bi morali embalažo prilagajati za vsak trg posebej, kar gotovo ni smiselno.

Evropska komisija je 30. novembra predstavila predlog evropske uredbe o embalaži in odpadni embalaži, ki bo šla skozi

redni zakonodajni postopek. Velik poudarek je na uvajanju sistemov ponovne uporabe, kar nam popolnoma spreminja način delovanja in sledljivost embalaže. Do 2030 mora vsa embalaža, ki bo dana na trg imeti dejansko možnost reciklaže. Embalaža, ki ne bo dosegla vsaj 70 odstotkov, bo veljala za nerekiclabilno. Podjetja bodo morala za embalažo vzpostaviti podobne postopke spremljanja embalažnih materialov, kot jih poznajo elektro podjetja pri označevanju CE. Proizvajalci morajo že zdaj slediti t. i. bistvenim zahtevam, s predlogom nove uredbe se ti zdaj zaostrejejo in so označene kot okoljsko trajnostne zahteve. Ponovna uporaba bo imela prednost in bo gotovo popolnoma spremenila poslovne modele.

Evropska unija nalaga svojim članicam nove in nove uredbe. S kakšnimi težavami se soočamo pri njihovem prenašanju v našo zakonodajo in v prakso?

ABC: Že v času pred evropskim zelenim dogovorom je bilo več kot 500 delov zakonodaje, ki se dotikajo okolja, kjer sem prepričana, da nihče ni imel celovitega vpogleda. Od sprejetja evropskega zelenega dogovora vidimo, da okolje prihaja v vse pore delovanja, zato je izjemno težko to spremljati in napovedovati vse vplive. Sploh za tako majhno državo, kot je

Slovenija, kjer smo kadrovsko omejeni. Zelo težko je po eni strani vse spremljati, po drugi pa povezovati vse ljudi, ki pokrivajo določena področja.

SL: V podjetjih izpostavljajo, da si želijo stabilno poslovno in zakonodajno okolje. Čez noč zdaj prihajajo spremembe in včasih je nemogoče, da česa ne bi spregledal. Nobenemu podjetju pa ni v interesu, da bi delali v neskladju z zakonodajo. Če se to ne bo umirilo, da boš lahko vsaj nekaj časa delal po nekem sistemu, ki se ne bo spreminjal, se bo vse skupaj začelo podirati.

ABC: Ni to, da podjetja ne spoštujejo okolja, ampak včasih način sprejemanja zakonodaje oziroma zahtev ustvarja nedoslednosti, ki jih je zelo težko izpolniti, okolju pa nič ne doprinašajo. V bistvu na koncu dajejo vtis, da so podjetja neskladna.

SL: Daleč od tega, da podjetja ne bi želela izpolnjevati ali delati teh stvari. Mi smo izvozna država in kupci, ki prihajajo, želijo sodelovati s podjetji, ki so trajnostna in odgovorna do okolja. Vse presoje in strategije, ki jih izvajajo, morajo podjetja prikazati vnaprej in te stvari izkazovati. To so predpogoji za sodelovanje z nekim tujim podjetjem. Slovenska podjetja se tega dobro zavedajo. Področje okolja in trajnosti je postalo pomemben del najvišjega menedžmenta v podjetju. Glede na to, kako se zadeve spreminjajo, pa je občudovanja vredno, da podjetja še lahko spremljajo in delajo na način, kot delajo.

Na kaj morajo biti podjetja v prihodnjem letu pozorna, ko gre za spremembe zakonodaje?

ABC: Napovedan je nov paket zakonodaje za krožno gospodarstvo, katerega del je embalažna uredba. Vse večji poudarek je na trajnostnem poročanju, kjer se navzdol pomikajo meje glede velikosti podjetij, ki naj bi poročala. Svet EU je potrdil novo direktivo tako, da zdaj pričakujemo njeno objavo v Uradnem listu EU. Pripravlja se tudi direktiva, ki bo od podjetij zahtevala trajnostno spremljanje virov po vrednostnih verigah. Spremljati bodo morala, od kje dobivajo vhodne surovine, ne samo z vidika okolja, ampak tudi preprečevanja

izkoriščanja otrok, zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev itn oziroma to, kar označujemo kot trajnost v širšem pomenu. To bo kar velik zalogaj.

SL: V Sloveniji pričakujemo nov zakon o varstvu okolja, pričakujemo spremembo uredbe o odpadkih, potem prvi osnutek novega NEPN-a. Do junija mora biti jasno, ali se bo uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju spremenjala ali ne.

ABC: Napovedan je tudi nov zakon o vodah, o čemer smo v novembru pisali v Glasu gospodarstva. Videti moramo tudi, kako se bo izvajala razširjena odgovornost proizvajalcev, kjer čakamo na razsodbo ustavnega sodišča. Zelo veliko tem in področij je odprtih.

Podjetja si želijo stabilno poslovno in zakonodajno okolje. Občudovanja vredno je, da še lahko spremljajo zakonodajne spremembe in delajo na način, kot delajo.

Katere tehnologije pa predstavljajo prihodnost?

ABC: Kot prvo bi rekla, da nadgradnja in optimizacija vseh tehnologij z možnostmi, ki jih ponujajo digitalizacija, umetna inteligenca. Vso industrijo čaka elektrifikacija proizvodnje. Električna, ki bo poganjala to proizvodnjo, bo morala prihajati iz obnovljivih oz. nizkoogljicnih virov. V prihodnosti bomo potrebovali dvakrat več elektrike, kot je imamo zdaj na razpolago. Razvijajo se nove jedrske tehnologije, vodikove tehnologije, hranilniki energije. V zelo različnih smereh se zelo veliko dogaja in Slovenija mora ujeti ta tempo.

SL: Razvoj bo šel v smeri zmanjšanja uvozne odvisnosti in diverzifikacije virov. Ne moremo biti odvisni samo od enega vira. Predvideva se, da bo določen del plina še ostal v rabi v omrežju, s tem da bodo v sistem dodajali nadomestne pline obnovljivega izvora, kot sta vodik in biometan. V načrtu je tudi evropsko vodikovodno omrežje.

ABC: Nobenemu viru se ne smemo odpovedati. Poleg industrije se bo namreč

elektrificiralo tudi ogrevanje, pa promet in vse to mora biti iz nizkoogljicnih virov. Čaka nas velik izziv. Zdaj namreč eno tretjino elektrike dobimo iz termoelektrarne, eno tretjino iz jedrske elektrarne in eno tretjino iz obnovljivih virov. Če katerikoli od teh odpove, smo v težavah.

Ker so naše tovarne relativno majhne, so majhne tudi njihove količine odpadkov. Treba bo iskati skupne tokove in skupno obravnavo, da bodo ekonomsko smiselne.

Januarja organizirate strateški svet za okolje. Kaj bodo glavni poudarki?

ABC: Osredotočili se bomo na eni strani na industrijska dovoljenja, na drugi strani na dovoljenja za infrastrukturo in infrastrukturne projekte, na tretji pa na dovoljenja za predelavo odpadkov in za koristno izrabo virov za krožno gospodarstvo.

Kaj lahko pričakujemo na področju krožnega gospodarstva?

ABC: EU tudi na tem področju želi enotna pravila, saj zdaj vsaka država to izvaja po svoje. Nekatere države imajo upravne postopke, ki določijo, kdaj preneha status

odpadka oz. imajo upravne postopke za stranske proizvode, druge jih nimajo. Ko neki material potuje iz ene države v drugo, je v eni lahko stranski proizvod, v drugi že proizvod, v tretji pa spet odpadki.

SL: V Sloveniji nas na področju krožnega gospodarstva čaka še veliko dela. Krožno gospodarstvo se začne že, ko načrtuješ nek izdelek – kako ga boš naredil, da bo imel čim daljšo življenjsko dobo, kako boš njegove komponente razgradil, da bo primerno za okolje.

ABC: Treba se bo povezovati. Naše tovarne so relativno majhne, majhne so tudi njihove količine odpadkov, zato je treba iskati skupne tokove in skupno obravnavo, da so ekonomsko smiselne. Vsakič, ko nek odpadki pretvoriš v surovino, je treba opraviti veliko več analiz in preverjanj, ali je odpadki varen ali ne. Težko konkuriraš svežim, deviškim surovinam, kjer tega ne preverjajo.

SL: Pri nas so podjetja na tem področju povezana v SRIP Krožno gospodarstvo, katerega koordinatorka je Štajerska gospodarska zbornica. Aktivni na tem področju so tudi vsi ostali SRIP-i za katere skrbi GZS, to so SRIP Hrana, SRIP ToP, SRIP MATPRO. Veliko pozornost posvečajo trajnostnim vidikom razvoja novih proizvodov in procesov. ■

interzero[®]
zero waste solutions

NOVE AKTUALNE VSEBINE:

Urša Zgojznik, *okoljska aktivistka*:

Kako se izogniti zavajanju in napakam na področju trajnostnih zavez organizacij?

Danijela Palamar, *Interzero*:

Kako se učinkovito prilagoditi SUP direktivi?

Andrej Brezavšček (*Odvetniška pisarna Brezavšček Žgavec*):

Zakonodaja na področju upravljanja odpadkov v 2023

Podarite svojim zaposlenim **znanje!**

Prihaja veseli december, z njim pa večno vprašanje za vse delodajalce. Kako nagraditi svoje zaposlene?

Letos jim podarite nekaj neprecenljivega – znanje. Pomanjkanje znanja na področju trajnostnega delovanja podjetij je pogosto ključna ovira na poti trajnostnega prehoda v okolju prijazno družbo.

Interzero – družba, ki si v sedmih državah EU prizadeva za svet brez odpadkov – je vzpostavila **prvo spletno trajnostno izobraževalno akademijo**. Od 1. decembra dalje bodo lahko uporabniki spletne akademije prosto brskali po izobraževalnih vsebinah. Akademija bo vašim zaposlenim na voljo vse dni v letu, štiriindvajset ur na dan. Vse, kar potrebujejo, je uporabniško ime in računalnik!

Unovčite **otvoritveni popust** za akademijo **od 1. do 15. decembra 2022** in si pridobite **50 % popust na individualne vsebine!** V njih lahko uživate celo leto.

Ob koncu pregleda vseh izobraževalnih vsebin bodo vaši zaposleni bogatejši za **osebni trajnostni certifikat**, ki si ga lahko prosto naložijo tudi na platformo LinkedIn.

Ustvarjajmo svet znanja. Ustvarjajmo svet brez odpadkov. Znanje ni nikoli odveč. Pridružite se nam na <https://academy.interzero.si/>.

Interzero

Trajnostne rešitve za svet brez odpadkov d.o.o.
Beogradska ulica 4, 1000 Ljubljana
T 01 560 91 51 www.interzero.si

**Koda za
50 % otvoritveni
popust:
»OTVORITEV50«**

OKOLJEVARSTVENA DOVOLJENJA

Nujna je poenostavitev postopkov

Postopki za pridobivanje okoljevarstvenih dovoljenj (OVD) so dolgotrajni, kar vpliva na časovnico novih investicij v podjetjih.

Barbara Perko

Postopki spremembe OVD-IED so izredno dolgotrajni. »Na tem področju imamo izkušnje s predhodnimi postopki na MOP/ARSO, kjer smo na sklep čakali več kot leto dni,« pravijo v podjetju **KOTO** in kot primer navedejo predhodni postopek za sušilnico muljev, blat in digestata. »Posledice dolgotrajnih postopkov močno vplivajo na časovnico novih investicij, ki jih prav zaradi zamudnih postopkov nikakor ni mogoče natančno načrtovati. Vplivajo na vse povezane postopke, kot je pridobivanje gradbenih dovoljenj, postopke naročanja opreme (dvig investicijskih vrednosti), kreditiranje, pridobivanje subvencij in podobno,« naštejejo. V veliki meri takšni postopki negativno vplivajo na konkurenčnost, saj podjetje ne more odreagirati na tržna povpraševanja in priložnosti, dodajajo. »Visoko tveganje predstavlja zastaranje tehnologij. Pri oddaji vlog se zahteva natančen opis tehnologij, pri izvedbi pa ne sme priti do odstopanj od tega opisa, čeprav je v času izvedbe na voljo že sodobnejša tehnologija, oprema ipd.,« pojasnjujejo. Prostor za izboljšave v postopkih je po njihovi oceni tako na področju zasedenosti izvajalcev, ki podajajo strokovne ocene in mnenja, zahtevana v postopkih, kot tudi pri visokih stroških za dopolnjevanje postopkov.

»Nujna je poenostavitev postopkov za pridobivanje dovoljenj, kamor spadata poenotenje administrativnih postopkov in pospešitev izdaje dovoljenj – sprejem hitrih postopkov za pridobivanje prostorskih, gradbenih in okoljevarstvenih ter

preostalih dovoljenj. Omeniti je treba tudi spodbude podjetjem za uvajanje zelenih tehnologij, na primer podporno shemo za plinasta biogoriva in druge,« naštevajo.

Podjetjem je treba omogočiti prehod na nove tehnologije

Hitra rast razvoja tehnologij omogoča izjemen napredek, a ne v vseh panogah enako. »Življenjski cikli izdelkov so definirani, prehitovati razvoja se pa tudi ne da. Seveda pa je s tem povezano tudi angažiranje virov, saj npr. dekarbonizacija ni in ne bo poceni in to bomo na koncu plačali vsi državljani EU. Če bomo prehitovali in si nesmotrno postavljali cilje, pa bo najdražja in hkrati boleča,« pravijo v **Talumu**.

Opozarjajo, da je za predvideni prehod družbe v ogljično nevtralnost do leta 2050 zelo malo časa. Potrebne bodo korenite spremembe proizvodnih in storitvenih tehnologij in načina delovanja družbe. »Na področju aluminija so nove tehnologije ta trenutek na ravni akademskih raziskav oz. laboratorijskih preskusov (inertna anoda) in bodo uporabne v industrijskih aplikacijah morda šele čez nekaj desetletij. V Talumu delujemo že vrsto let v skladu z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami (BAT), s čimer zagotavljamo doseganje referenčnih vrednosti oziroma smo celo boljši od njih, tako pri specifičnih emisijah toplogrednih plinov kot specifični porabi energije na tono proizvedenega aluminija. Pot do ogljične nevtralnosti, ko govorimo o posrednih emisijah CO₂, ki so bistveno

večje od direktnih emisij, ne sloni na plečih energetske intenzivne industrije, marveč predvsem na energetskega sektorju. Aktivno spremljamo razvoj tehnologij in ko bodo razvite ustrezne tehnološke rešitve za zajemanje CO₂ za metalurške procese in njegovo trajno hranjenje ali naknadno uporabo, jih bomo lahko v svoje procese vključili tudi v Talumu. Pričakovati je, da bo potrebnega še kar nekaj časa za tehnološki razvoj opreme do komercialne rabe in prilagoditev obstoječih tehnologij z novo opremo, za oboje pa bodo potrebna izdatna finančna sredstva. Poudariti je treba, da bo za zajemanje CO₂ treba pridobiti tudi okoljevarstveno dovoljenje, kar bo pomenilo za vse poseben izziv. V Talumu pričakujemo, da bodo evropske in državne ustanove sprejemale razumne zakonodajne okvirje, predvsem pa omogočile podjetjem realen in pravičen prehod na tehnologije, ki bodo omogočale doseganje skupnega cilja EU do ogljične nevtralnosti 2050.«

Kompleksni projekti zahtevajo globoko razumevanje vsebine

V **Skupini SIJ** izpostavljajo, da je »celoten postopek pridobivanja in izdaje okoljevarstvenega dovoljenja v velikem številu primerov daljši od dobavnih rokov za investicijsko opremo. To zahteva skrbno, večletno načrtovanje investicijskih vlaganj. Kljub temu se na trgu občasno pojavijo prebojne tehnologije, katerih hitra uvedba lahko pomeni konkurenčno prednost za neko podjetje«.

V večini primerov gre za kompleksne projekte, ki zahtevajo natančne preveritve in globoko razumevanje vsebine projektov. »Vse to pa zahteva čas, poleg tega pa so strokovnjaki ARSO tudi pod velikim pritiskom javnosti in nevladnih organizacij. Zato morajo svoje delo opraviti temeljito in strokovno, pravijo sogovorniki iz Skupine SIJ in dodajajo, da so na splošno njihove izkušnje pozitivne. Predvsem je pomembno, da so vhodni podatki za državne organe pripravljeni skrbno in v skladu z zakonskimi zahtevami, ki pa morajo biti čim bolj jasne, poudarjajo.

V Skupini SIJ vedno izvajajo naložbe v najboljše razpoložljive tehnologije. Tveganje, da bi tehnologije zaradi dolgotrajnih postopkov do zaključka investicije zastarele, je v njihovem primeru zanemarljivo, saj je v jeklarski industriji tempo tehnoloških prebojev počasnejši kot v nekaterih drugih panogah.

Postopki trajajo tudi do tri leta

Na Ministrstvu RS za okolje in prostor (MOP) so nam pojasnili, koliko časa trajajo posamezni postopki pridobivanja dovoljenj. »Za naprave, ki povzročajo industrijske emisije (IED OVD), traja postopek izdaje okoljevarstvenih dovoljenj (od formalne popolnosti vloge, ko stranka predloži vse dokumente in podatke, na

podlagi katerih lahko odločamo) od 6 mesecev do 2 leti. Postopek spremembe IED OVD, od potrjene formalno popolne vloge, traja od 3 mesecev do 2 leti. Še posebej dolgotrajni postopki spremembe IED OVD so tisti, pri katerih potrjujemo izhodiščno poročilo in je potrebno v odločbi določiti zahteve glede obratovalnega monitoringa tal in/ali podzemne vode. Tak postopek pa traja najmanj 1 leto do 3 let. Izdaja SEVESO okoljevarstvenega dovoljenja ali njegova sprememba traja najmanj 6 mesecev. Za izdajo okoljevarstvenih dovoljenj za druge naprave in postopki za prvo pridobivanje okoljevarstvenega dovoljenja trajajo od 6 mesecev do 2 leti (šteto od formalne popolnosti vloge). Za spremembe okoljevarstvenih dovoljenj se v roku do treh mesecev rešijo lažje vloge, kot so npr. vloge za spremembo upravljavcev. Ostali postopki za spremembo okoljevarstvenega dovoljenja trajajo od 3 mesecev do 2 let (odvisno od zahtevnosti spremembe).«

Sektor za odpadke, Oddelek za upravne postopke s področja odpadkov, ima trenutno skupaj v reševanju 20 vlog za pridobitev oz. spremembo OVD za predelavo gradbenih odpadkov. Od tega je 13 vlog podanih za postopek predelave gradbenih odpadkov po R12 in 7 vlog za postopek predelave gradbenih odpadkov po R5.

Najpogostejši vzroki za daljše postopke pri izdaji okoljevarstvenih dovoljenj so, tako na ministrstvu, formalno nepopolne in vsebinsko slabo pripravljene vloge, neusklajenost podatkov v vlogah (v obrazcu en podatek, v dokumentaciji drugačen podatek)... Vse to zahteva dopolnitve vlog. Med vzroki izstopajo tudi neurejena upravljanstva parcel, na katerih se nahajajo naprave (problem lastništva, služnosti ...), prošnje za podaljševanje rokov za odziv na poziv upravnega organa, ki so včasih nerazumno dolge (npr. 6, 12 ali 18 mesecev). Težavo predstavlja tudi kadrovska podhranjenost upravnega organa, saj je na posameznega uradnika priliv vlog prevelik za sprotno reševanje. Zapleta se zaradi neusklajene in preobsežne zakonodaje, ki se stalno spreminja. Na MOP opozarjajo, da so predlogi programov obratovalnih monitoringov slabo pripravljeni, pojavlja pa se tudi težava zaradi zasedenosti pooblaščenцев, kar se odraža v vlogah. »Mnenja pooblaščenih izvajalcev, ki izdelujejo dokumentacijo za posredno odvajanje odpadnih vod, so slabo pripravljena in brez izjeme zahtevajo eno do dve dopolnitvi,« pravijo na ministrstvu, kjer kot razlog za dolgotrajne postopke navajajo tudi pomanjkanje informacijske podpore in informatizacijo procesa izdaje IED OVD. ■

Pregled okoljevarstvenih dovoljenj na dan 1. 12. 2022

Sign. znak	Opis	Prenesene iz ARSA 15. 4. 22	Prejete od 1. 1.- 1. 12. 22	Prejete skupaj	Rešene od 1. 1.- 1. 12. 2022	Rešene od 1. 1.- 1. 12. 2022	Rešene skupaj	Nerešene skupaj
		ARSO			MOP			
35407 in 35433	IPPC - okoljevarstvena dovoljenja	7	2	9	1	0	1	8
35406 in 35432	IED vloga za spremembo okoljevarstvenega dovoljenja	55	179	234	17	30	47	187
35492 in 35468	SEVESO OVD, sprememba, odvzem, prenehanje	1	5	6	1	4	5	1
35441 in 35448	Vloga za izdajo/spremembo OVD – vode	36	79	115	15	32	47	68
35440 in 35447	Vloga za izdajo/spremembo OVD (skupni OVD)	39	47	86	12	23	35	51
35472 in 35460	Opadki – okoljevarstvena dovoljenja za obdelavo odpadkov	17	37	54	3	24	27	27
35457 in 35451	Opadki – dovoljenje za odstranjevanje azbesta	0	7	7	0	5	5	2
35458 in 35452	»Opadki - okoljevarstvena dovoljenja za vnos zemljin, blata iz ČN, komposta, digestata (zemljine, blato ČN, kompost)«	7	47	54	5	35	40	14
35468 in 35456	Opadki – odlagališča – okoljevarstvena dovoljenja	2	1	3	1	1	2	1
35467 in 35455	Opadki - OVD za zapiranje in zaprta odlagališča	8	5	13	1	1	2	11

TEHNOLOGIJE PRIHODNOSTI

Do visoko zastavljenih ciljev z zelenimi tehnologijami

Vlaganje v zelene tehnologije pomeni prednost pred konkurenco. Nekatera podjetja se lahko pohvalijo z dosežki na svetovni in evropski ravni.

Barbara Perko

V podjetju **Salonit Anhovo** želijo do leta 2035 postati ena prvih ogljično nevtralnih cementarn v Evropi, zato aktivno investirajo v zelene tehnologije. »Novembra 2021 smo postavili prvo polnilnico čistega vodika, ki predstavlja temeljni kamen mednarodnega vodikovega ekosistema v regiji Severnega Jadrana in podpira naša prizadevanja za prehod na čisto, obnovljivo energijo,« povedo. Na vse primerne strehe v industrijskem kompleksu so namestili sončne elektrarne, njihovo postavitve pa načrtujejo tudi v kamnolomu in na območju stare cementarne. Ocenjujejo, da bodo imeli do leta 2024 preko 5 MW inštalirane moči iz sončne energije.

Do leta 2028 v Salonitu Anhovo načrtujejo uvedbo pilotne naprave za zajemanje, shranjevanje in predelavo CO₂.

»Možnost nadaljnjega preboja na področju razogljičenja vidimo v uvajanju tehnologij zajemanja, shranjevanja in predelave CO₂, ki pa je še v razvoju. Raziskuje se različne principe zajemanja kot tudi možnosti uporabe, npr. pretvorbo CO₂ v metan ali metanol s pomočjo vodika. Na svetu je trenutno nekaj pilotnih naprav, s katerimi se raziskuje najbolj optimalne tehnološke rešitve. V Salonitu Anhovo ne želimo biti samo opazovalec

tega razvoja, ampak želimo pri razvoju tudi aktivno sodelovati in se vključevati v mednarodna partnerstva. Uvedbo pilotne naprave za zajemanje, shranjevanje in predelavo CO₂ načrtujemo do leta 2028,« napovedujejo.

Najbolj trajnostna steklenica

Steklarne Hrastnik veliko vlaga v inovativne zelene tehnologije, saj jim to nenazadnje omogoča tudi prednost pred

konkurenco. »Izjemno inovativni smo na področju izdelave izjemnih steklenih izdelkov, na izboljšavah procesov in delovnega okolja. Že nekaj časa dajemo precejšnji poudarek tanjši debelini sten in dna, saj z manjšo težo izdelka vplivamo tudi na zmanjšanje transportnih stroškov in izboljšanje ogljičnega odtisa. Stremimo tudi k podaljševanju življenjske dobe izdelkov z inovativnimi tehnologijami dekoriranja. Z inovativnimi rešitvami povečujemo

Foto: Steklarna Hrastnik

Po podatkih Steklarne Hrastnik na trgu ni steklene embalaže, ki bi bila izdelana s takšnim postopkom in dosegala tako nizek okoljski odtis kot njihova trajnostna steklenica.

izrabo odpadne toplote, nadomeščamo fosilna goriva z okolju prijaznejšimi, višamo izkoriščenost talilnih peči in uvajamo druge novosti, prijazne ljudem in okolju,« naštejejo. »V oktobru 2021 smo kot rezultat več inovacijskih dejavnosti dali na trg našo do sedaj najbolj trajnostno steklenico, narejeno s pomočjo zelenega vodika in recikliranega stekla. Trajnostna steklenica, ki je nastala kot produktna inovacija, je vsestransko uporabna in naslavlja širok nabor kupcev.«

Trajnostna steklenica iz 100 % zelenega vodika in 100 % recikliranega stekla predstavlja inovacijo na mednarodnem nivoju.

ASI standard je za Talum prednost

Za nadaljevanje poti trajnostnega preoblikovanja so v **Talumu** zasnovali projekt Zelena in pametna transformacija, s katerim bodo do leta 2030 ogljični odtis tovarne znižali za dodatnih 12 %. »Namen projekta je dodatno povečati delež uporabe odpadnega aluminija z 39 % na 55 %. S projektom bo nadgrajen tehnološki proces za predelavo manj kakovostnega odpadnega aluminija. S projektom digitalne preobrazbe, t.i. Aluminij 4.0, za katerega smo pridobili nepovratna sredstva, smo načrtali našo pot avtomatizacije in robotizacije, digitalnih potnih listov izdelkov in razvoj digitalnih platform za vodenje poslovnih in proizvodnih procesov. Na primerne objekte v tovarni bomo instalirali male sončne elektrarne s skupno nazivno močjo 3,8 MWp za pokrivanje potreb po električni energiji za splošno porabo (do leta 2030 načrtujemo povečanje na 12 MWp skupne nazivne moči). Zastavili smo projekt Virtualna baterija oziroma Pametna proizvodnja primarnega aluminija s prekinljivimi obnovljivimi viri, s katerim nagovarjamo odločevalce o pomenu energetske intenzivnega objekta, kot je naša elektroliza, pri povečevanju obnovljivih virov v Sloveniji. Polovico elektrolize želimo nadgraditi z naprednimi tehnologijami, s simulacijskimi modeli pa želimo na letnem, tedenskem, dnevnem oziroma urnem intervalu napovedati

potrebe po električni energiji na trgu ter se pravočasno odzvati na potrebe elektroenergetskega sistema. S projektom Trajnostno preoblikovanje logistike bomo zmanjšali ogljični odtis na področju notranje in zunanje logistike ter dosegli bolj učinkovite logistične procese.«

Talum je konec oktobra postal član združenja ASI (Aluminium Stewardship Initiative), ki nadgrajuje standarde trajnostnega delovanja. Glavna presoja po ASI Performance Standardu je predvidena februarja naslednje leto. »ASI je svetovno združenje proizvajalcev, porabnikov in drugih deležnikov aluminijske industrije, ki se zavzema za odgovorno proizvodnjo in pridobivanje aluminija ter skrbno upravljanje virov. ASI želi v čim večji meri povečati vpliv aluminija na prehod k še bolj trajnostni družbi. To želi doseči tudi z vpeljavo standardov trajnostnega delovanja, ki zadevajo vse faze vrednostne verige aluminija, od pridobivanja boksita, proizvodnje primarnega aluminija in aluminijevih izdelkov, uporabe končnega izdelka ter recikliranja. ASI standard je med partnerji vse bolj prepoznan in uveljavljen, zato predstavlja certificiranje po njegovih načelih za Talum pomembno konkurenčno prednost,« pojasnjujejo.

S pomočjo elektrolize v Talumu želijo povečati obnovljive vire v Sloveniji.

SIJ preizkuša možnosti za proizvodnjo zelenega vodika

V **Skupini SIJ** povečujejo energetske učinkovitost s samooskrbnimi projekti. Lani so zagnali novi sistem izrabe odvečne toplote, ki so ga zasnovali v okviru projekta Etekina. »Z izkoriščanjem toplote pri eni od večjih peči v družbi SIJ Metal Ravne bomo še povečali količino toplotne energije, ki jo že od leta 2016 oddajamo Ravnem na Koroškem za daljinsko ogrevanje mesta. Predvidevamo, da bo izkoristek odvečne toplote iz dimnih plinov več kot 50-odstoten, količina oddane toplote pa bo presegala 2.360 megavatnih ur. Toplotna energija iz Skupine SIJ bo poglavitni vir ogrevanja mesta,« je pojasnil **Slavko**

Kanalec, izvršni direktor za proizvodnjo, tehnologijo in investicije, Skupina SIJ.

»Preizkušamo tudi možnosti za proizvodnjo zelenega vodika z elektrolizo vode z uporabo električne energije iz obnovljivih virov energije (OVE), kot so denimo velike sončne elektrarne.«

Skupina SIJ vstopa na trg aplikacij vodikovih tehnologij.

»Razvojne aktivnosti med seboj povezanih multidisciplinarnih strokovnjakov skupine in njihovi rezultati dela bodo v prihodnje nosile pomembno vlogo tudi pri prehodu skupine na zeleno, digitalizirano ter še bolj trajnostno in krožno naravnano gospodarstvo. Trenutno med drugim razvijamo nove kvalitete nižnih specialnih jekel za uporabo v letalski industriji in proizvodnji električne energije. S proizvodnjo jekel za elektromotorje in specialnih jekel za proizvodnjo električne energije tudi pomembno prispevamo k prehodu EU na zeleno energijo. Proizvajamo tudi superavstenitna nerjavna jekla za najzahtevnejše aplikacije, ki se uporabljajo za razsoljevanje morske vode. Z razvojem izdelkov iz feritnega nerjavnega jekla vstopamo na trg aplikacij vodikovih tehnologij. Razvili smo tudi visokotrdnostno jeklo, ki omogoča izdelavo lažjih komponent v dvizni industriji, s čimer se zmanjšajo izpusti pri transportu in uporabi. Poleg tega se omenjeno jeklo uporablja za nosilne konstrukcije multi megavatnih vetrnih turbin za pridobivanje zelene energije. Z nadaljnjim razvojem najzahtevnejših specialnih neorientiranih elektropločevin SIJ Acroni sledi usmeritvam na trgu ter se aktivno vključuje v proces zelenega prehoda.«

Načrtujejo nadgradnjo bioplina

V podjetju **Koto** so s proizvodnjo bioplina začeli že leta 2007, vzpostavili so tudi pilotni sistem za alžno obdelavo digestata. »Načrtujemo nadgradnjo bioplina v biometan in vtiskanje v omrežje zemeljskega plina. Prav tako so v naših načrtih zajem odpadne toplote, sončna elektrarna ter predelava odpadkov in sušenje muljev iz čistilnih naprav,« naštejejo. ■

RECIKEL, D. O. O.

VI LOČUJETE, RECIKEL RECIKLIRA!

Ko zaupate ravnanje z odpadno embalažo družbi RECIKEL, podpirate prevzemanje celotne količine odpadne embalaže od izvajalcev javne službe, sortiranje in predelavo odpadne embalaže v nove surovine.

Družba RECIKEL s pogodbenimi podizvajalci organizacijsko soupravlja trg ravnanja z odpadno embalažo od leta 2013 in zavezama pomembno vlogo kot družba za ravnanje z odpadno embalažo v Sloveniji. Opravljanje storitve nam zaupa več kot 1000 podjetij vseh panog iz celotne Slovenije.

V Sloveniji je ravnanje z embalažo in odpadno embalažo urejeno na podlagi načela podaljšane odgovornosti proizva-

jalca. To pomeni, da so proizvajalci embalaže odgovorni za financiranje sistema ravnanja z odpadno embalažo, ki nastane zaradi uporabe embaliranega izdelka.

Družba RECIKEL podpira predlog spremembe Uredbe o embalaži in odpadni embalaži, ki bo določal, da družba prejme plačilo za zbiranje in obdelavo odpadne embalaže samo v primeru, da dejansko prevzame celotno količino odpadne embalaže za proizvajalce, ki so vključeni v njen sistem ravnanja z odpadno embalažo.

RECIKEL prevzema ločeno zbrane frakcije odpadne embalaže z območja celotne Slovenije. Na lokaciji svojega podizvajalca podjetja SALOMON na največji sortirnici v Sloveniji zbrano odpadno embalažo pre-

sortiramo na različne frakcije in jo predamo v centre za reciklažo. Iz teh odpadnih surovin izdelajo nove kakovostne izdelke in embalažo. Na tak način tako posamezniki kot podjetja prispevajo k temu, da se bo naš planet dolgoročno bolj trajnostno razvijal, gospodarstvo pa bo zaradi vračanja surovin v obtok bolj vzdržno.

V Sloveniji zberemo 53 kg mešane komunalne odpadne embalaže na prebivalca, od tega recikliramo 3,59 kg kovinske embalaže, 8,93 kg plastične embalaže in 3,68 kg PET embalaže na prebivalca.

Recikel je v Sloveniji v letu 2022 recikliral več kot 25 tisoč ton komunalne odpadne embalaže, od tega rekordno več kot 60 milijonov PET plastenke. Odpadne plastenke so vir surovine za nove PET plastenke.

VI LOČUJETE, RECIKEL RECIKLIRA!

**Recikel je v Sloveniji v letu 2022 recikliral
25 tisoč ton odpadne embalaže,
od tega rekordno več kot 60 milijonov PET plastenke.**

Več o sistemu ravnanja z embalažo in odpadno embalažo na

www.recikel.si

OKOLJSKO TRAJNOSTNO GOSPODARSTVO

Poenoteni EU cilji in pravila ravnanja z embalažo in odpadno embalažo

Evropska uredba nadomešča direktive za ureditev področja embalaže in odpadne embalaže v EU. Države članice morajo količine odpadne embalaže na prebivalca v primerjavi z letom 2018 do leta 2040 znižati za 15 %. To naj bi dosegle predvsem s ponovno uporabo in reciklažo.

Antonija Božič Cerar, GZS

Povprečen Evropejec ustvari letno skoraj 180 kg odpadne embalaže, za proizvodnjo embalaže pa se uporabi kar 40 % plastike in 50 % papirja iz primarnih deviških virov. Odpadna embalaža predstavlja več kot tretjino nastalih trdnih komunalnih odpadkov v EU. Brez ustreznih ukrepov je že napovedan nadaljnji 19 % porast količine odpadne embalaže do 2030 in 46 % povečanje skupnih količin odpadne plastične embalaže. Ti trendi ob stalnem upadanju deleža ponovne uporabe in kroženja embalaže ter nezadovoljivem recikliranju, predvsem plastične odpadne embalaže, nazorno kažejo, da ne naslavljamo družbenih izzivov na tem področju. Evropska komisija je zato konec novembra namesto direktive, napovedane v prvi polovici leta 2022, to problematiko naslovlila s predlogom evropske uredbe, ki bo vpeljala enotna pravila in bo neposredno veljavna v vseh državah članicah.

Vse večje število držav članic v želji za reševanje nastalih problemov v zadnjih letih uvaja lastna pravila označevanja embalažnih materialov in modulacijo stroškov embalažnine za ravnanje z odpadno embalažo v skladu z možnostmi njene dejanske reciklaže. To ustvarja zmedo pri potrošnikih, saj težko sledijo vsem označbam na embalaži in njihovem

dejanskemu pomenu. Zmeda je tudi pri proizvajalcih, ki se sprašujejo, kako naj embalažne materiale pravilno označujejo; še posebej, če dajejo embalirano blago na trg v različnih državah članicah in ima vsaka svoja pravila.

Odpadna embalaža predstavlja več kot tretjino nastalih trdnih komunalnih odpadkov v EU.

EU z uredbo ureja področje

Evropska komisija je namesto junija napovedane direktive, 30. novembra letos objavila predlog skupne EU uredbe, ki bo 20. dan po njeni objavi v Uradnem listu EU neposredno veljavna v vseh državah članicah. Cilji uredbe so:

1. Preprečevanje nastajanja odpadne embalaže po količini, z omejevanjem uporabe nepotrebne dodatne embalaže; promocija embalaže, ki jo je možno večkrat uporabiti in ponovno napolniti.
2. Izboljšanje kakovosti recikliranja z uveljavitvijo zaprtih materialnih tokov, tako da bo možno vso embalažo na trgu EU reciklirati gospodarno do 2030.
3. Zmanjšanje porabe primarnih, naravnih virov in ustvarjanje tržnega povpraševanja po sekundarnih

recikliranih materialih. Tu so posebej pomembni cilji na področju plastike z uvajanjem obveznih deležev reciklirane plastike v proizvodnji nove embalaže.

Uredba se nanaša na vso nastalo embalažo, ne glede na vrsto uporabljenega embalažnega materiala ali vira nastanka odpadne embalaže – od industrije, proizvodnje, trgovine, distribucije, storitev in gospodinjstev. Hkrati določa zahteve za embalažo skozi njen celotni življenjski krog z vidika okoljske trajnosti in označevanja ob lansiranju na trg. Za bolj kakovostno zbiranje in predelavo odpadne embalaže uvaja poenoteno označevanje na vseh trgih držav članic. Izvajalci zbiranja odpadne embalaže bodo morali svoje zbiralnike odpadkov uskladiti s temi označbami.

Leto 2030 prinaša spremembe

Posebno poglavje v predlogu je namenjeno t. i. okoljsko trajnostnim zahtevam za embalažo. Te po sedanjí ureditvi poznamo kot bistvene zahteve za embalažo. Zahteve ohranjajo omejitve glede vsebnosti svinca, kadmija, živega srebra in šestvalentnega kroma v embalažnih materialih in znižujejo njihove mejne vrednosti. V primerjavi z obstoječo ureditvijo uredba posveča pozornost prisotnosti skrb zbujačih snovi, kot so določene z evropsko

kemijsko zakonodajo. Predlog določa minimalne izhodiščne pogoje recikliranja odpadne embalaže, tako z vidika njene zasnove, v skladu s katero mora biti možno vso embalažo, dano na trg, reciklirati od 1. januarja 2030 naprej. Z letom 2035 pa bo potrebno dokazovati dejanski delež reciklaže materialov, ki morajo presegati 70 %. Embalaža z nižjim odstotkom recikliranja bo označena kot nereciklabilna.

Uredba določa mejne, kritične točke za minimizacijo količine uporabljene embalaže.

Od 1. januarja 2030 bo določena minimalna vsebnost reciklirane plastike v enoti nove embalaže. Od takrat dalje bo prispevek za financiranje proizvajalčeve razširjene odgovornosti odvisen tudi od deleža vsebnosti reciklirane plastike v embalaži, dani na trg. Komisija bo z izvedbenimi akti določala metodologijo vrednotenja deležev reciklirane po-potrošniške odpadne plastike.

Čajne vrečke, kapsule s kavo za avtomate, nalepke, ki se uporabljajo pri sadju in zelenjavi, ter zelo lahke plastične nosilne vrečke naj bi bile primerne za kompostiranje pod industrijskimi pogoji v napravah za obdelavo bioloških odpadkov, skupaj z ostanki čaja, kave ali hrane, ki jih ta embalaža lahko vsebuje.

Uredba določa mejne točke za minimizacijo količine uporabljene embalaže.

Proizvajalci bodo morali določiti kritične točke proizvodnje ter oblikovanja embalaže, pakiranja in distribucije proizvodov, jih preverjati, dokumentirati in se do njih opredeliti. Dokumentacija z dokazili bo morala biti na voljo inšpektorjem na njihovo zahtevo kot tudi nadaljnjim distributerjem v prodajni verigi. Če distributerji prepakirajo blago, imajo tudi oni obveznost preverjanja skladnosti. Na podlagi dokumentacije bodo proizvajalci dolžni izdelati tudi izjavo o skladnosti, ki bo lahko samostojen dokument ali pa sestavni del izjave o skladnosti za proizvode, pri katerih EU zakonodaja to že zahteva. Izjava o skladnosti za embalažo bo lahko sestavni del potnega lista proizvoda.

Preverjanje lastnosti se začne že pri proizvajalcih in uvoznikih embalažnih materialov. Ti morajo proizvajalcem, ki so dolžni pripraviti dokumentacijo, zagotoviti vse potrebne podatke o materialih, ki jih proizvajajo.

Uvozniki embaliranega blaga si morajo zagotoviti dostop do vse te dokumentacije in poskrbeti tudi za ustrezno označevanje embalaže preden prvič posredujejo embalirano blago na trg EU, v posamezni državi članici.

Veliko novost predstavljajo izhodišča in zahteve za kroženje in ponovno uporabo embalaže.

Do 1. januarja 2029 morajo biti vzpostavljeni kavcijski sistemi za plastenke in pločevinke z volumnom do treh litrov.

Evropska skupnost že od leta 1985, ko je bila sprejeta prva direktiva za vsebnike za pijače, oblikuje in nadgrajuje zakonodajo, ki bi učinkovito naslovila problematiko embalaže in odpadne embalaže. Med novjšimi ukrepi, predvsem na področju odpadne plastične embalaže, sta v letu 2019 sprejeta direktiva o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov za enkratno uporabo na okolje in obveza, da morajo od 2021 države članice za financiranje proračuna Unije letno vplačevati 0,80 EUR na kilogram nereciklirane odpadne plastične embalaže, nastale na njenem ozemlju. Za zdaj države članice praviloma tega stroška še niso prenesle na proizvajalce, ki na njihov trg dajejo plastično embalažo brez možnosti reciklaže.

Izjeme veljajo pri tistih državah, ki do takrat že zagotavljajo 90 % ločeno zbiranje.

Predlog uredbe poleg pričakovanih zahtev za večkratno uporabo in ponovno polnjenje pri napitkih in pijačah, od 1. januarja 2030 predvideva, da morajo proizvajalci nekaterih gospodinjskih aparatov ob njihovem lansiranju na trg zagotoviti, da je 90 % teh proizvodov dostopnih v transportni embalaži, ki kroži v sistemu večkratne uporabe. Tudi sicer predlog predvideva izboljšano kroženje in večkratno uporabo transportne embalaže med lokacijami istega podjetja kot tudi v transportu med podjetji na območju iste države.

Predlog uredbe bosta obravnavala Evropski parlament in Svet v rednem zakonodajnem postopku. Na predlog uredbe lahko do 29. januarja 2023 podajate pripombe na spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12263-Reducing-packaging-waste-review-of-rules_en. ■

Foto: aktiv GZS

Strateško razvojno inovacijsko partnerstvo
TOVARNE PRIHODNOSTI

Prepustite nam vaše obveznosti z odpadno embalažo

=

+

=

Zakaj se lahko zanesete na nas:

Enostavno in hitro

do vključitve v embalažno shemo,
kar prek spleta.

Največji na trgu

z več kot 4.000 zabojniki, 75 tovornimi vozili
in lastnimi predelovalnimi kapacitetami.

100% spletno sodelovanje

olajša vašo oddajo poročil in naročil
ter prispeva k ohranjanju okolja.

18 lokacij po vsej Sloveniji

nam omogoča najkrajšo možno odzivnost,
vam pa lastno dostavo odpadkov.

Izkušnost in strokovnost

na področju ravnanja z odpadno embalažo
za zaupanja vredno sodelovanje.

ECUBES

Hydrogen & Flexibility

Za uspešen prehod v trajnostno družbo je ključen brezemisijski transport

V regiji Severnega Jadrana nastaja nova infrastruktura na osnovi uporabniške zahteve industrije po razogljičenju procesov in transporta ter prebojne inovacije tehnoloških partnerjev. Pridružite se priložnosti in s tem pospešite razvoj v smeri ogljično-nevtralni družbi!

Poziv: Podjetje ali institucija: vabljeni ste, da se pridružite projektu Koridor Brezemisijske mobilnosti Severnega Jadrana- projekt ZEMC NA. Projekt, ki je načrtovan za uporabo vodikov v medsektorski povezavi s povezovanjem obnovljivih virov s transportom v regiji nastajajoče doline vodikov Severnega Jadrana. Rešitve za brezemisijski transport ali za shranjevanje energije so pripravljene in na voljo za uvedbo že leta 2023. Gre za medsektorski projekt, ki je del nastajajoče vodikove doline Severnega Jadrana.

Izziv: Vzpostavitev zadostne polnilne infrastrukture za razogljičenje transporta in omogočanje prilagodljivih rešitev za elektroenergetski sistem za spopadanje z vedno večjimi potrebami in zahtevami za prilagajanje dinamiki obremenitve in nestanovitnosti proizvodnje obnovljive energije v vseh časovnih okvirih, od vzdrževanja frekvence v realnem času do medletne prilagodljivosti in shranjevanja energije.

Rešitev: ECUBES Hydrogen & Flexibility™ _ vrhunska inovativna rešitev (PCT/IB2021/055384), ki uporablja zeleni vodik. Polnilna infrastruktura, ki shranjuje viške obnovljivih virov energije in temelji na slovenski tehnološki inovaciji - vodikovem otoku."

Lokacija Salonit Anhovo; ECUBES Hydrogen & Flexibility: Vodikova polnilna postaja, EV polnilna postaja, hranilnik energije, proizvodnja vodik, proizvodnja električne energije; visokozmogljivi generatorji na vodik brez emisij, ki omogočajo proizvodnjo čiste, brezogljene električne energije, ko standardna oskrba iz omrežja ne obstaja, je v okvari ali ko je omejena. Inovativna rešitev, ki uporablja vodik, lahko zdaj nadomesti dizelske agregate, omogoča razvoj električne mobilnosti na vodik, električne mobilnosti, elektrifikacijo gradbenih in kmetijskih strojev ali ko oskrbe z električno energijo iz omrežja ni. Enostavno in učinkovito. Na voljo za naročila od sredine leta 2023. Rezervacije so možne.

Kot navaja tudi Hydrogen Council, je za uspešno razogljičenje globalnega transporta (prometa) ključna enovita kombinacija tehnologije baterij in gorivnih celic, ki imata dopolnjujoči si vloži.

Tako električna vozila na baterije (BEV) kot električna vozila na gorivne celice (FCEV) so potrebna za doseganje ekonomske vzdržne in trajnostne brezemisije mobilnosti. »t.i. Združeni svet« bo izkoristil prednosti obeh tehnologij na sistemski ravni. Prav tako bo pomagal zmanjšati tveganje najpomembnejšega prehoda v zgodovini avtomobilske industrije - razogljičenja, v kombinaciji s hkratnim regionalnim razvojem infrastrukture za zeleno energijo. FCEV bodo zagotovili najboljšo možnost za regije z omejenimi obnovljivimi viri energije ali omejeno zmogljivostjo omrežja v srednjem in dolgoročnem obdobju, za segmente vozil z visoko porabo energije ter segmente strank, ki imajo prednost pred dolgim dosegom in hitrim polnjenjem goriva. »Združeni svet« bo zagotovil vrhunsko učinkovitost sistema, znižanje ogljika v življenjskem ciklu in zmanjšano povpraševanje po virih.

Izgradnja infrastrukture za oskrbo z vodikom z infrastrukturo za polnjenje baterij je stroškovno učinkovitejša. Pretvorba vseh vozil samo v BEV bi zahtevala drage naložbe v omrežje na območjih, ki jih je težko oskrbovati in kjer je veliko povpraševanje, kot so javne hitre polnilnice v mestnih središčih. Prihranki, ki izhajajo iz samo 10-odstotne pretvorbe voznega parka v vozila FCEV, bi več kot nadomestili stroške infrastrukture za oskrbo z vodikom v popolnoma razogljičenem scenariju. Poleg tega se lahko vodik proizvede iz obnovljive električne energije ob največji proizvodnji, s čimer se prepreči omejevanje in preobremenitev omrežja, kar bo povzročilo večjo sistemsko učinkovitost kot svet z eno samo tehnologijo. Z vodikom smo neodvisni od tujih dobaviteljev redkih in dragih in strateško težko dostopnih materialov/surovin, kar je v novonastali globalni geopolitični situaciji kritično.

»Podnebne spremembe zahtevajo globalen in množičen odziv za razogljičenje naše družbe, pri čemer je promet v ospredju izzivov, s katerimi se je treba spopasti. To bo zahtevalo kombinacijo različnih tehnologij ob upoštevanju energetske infrastrukture posamezne regije.

Projekt KORIDOR BREZEMISIJSKE MOBILNOSTI SEVERNEGA JADRANA (TM) (ang. ZEMC- NA) bo omogočal uporabo zelenega vodikov v medsektorskem povezovanju obnovljivih virov energije z brezemisijским transportom in industrijo. Gre za medsektorski projekt v severnojadranski dolini vodikov, ki ga vodi in razvija družba CUBES d.o.o.

„Če želimo doseči naše podnebne cilje, moramo pospešiti evropsko vodikovo gospodarstvo. Vodikove doline so odlični primer vodikovega gospodarstva, ki ga želimo zgraditi, kot na primer na območju Groningena – na severu Nizozemske, v primeru otoka Mallorca, do primera na mejnem območju med Italijo, Slovenijo in Hrvaško. Tako lahko pospešimo vodikovo gospodarstvo na lokalni ravni, na naši poti proti evropskemu vodikovemu gospodarstvu kot celoti.« je povedala Ursula von der Leyen, predsednica Evropske komisije, na konferenci "Hydrogen Week" v Bruslju, že 29. novembra 2021.

17. november 2022. Projekt JIVE 2 CEE, ki ga financira Clean Hydrogen Partnership. V Sloveniji projekt koordinira ECUBES in organizira. GZS Severno Primorske gospodarske zbornice Nova Gorica. Vodikova strategija na občinski ravni - Kanal ob Soči, prva občina v EU s strategijo za podporo shranjevanju energije na osnovi čistega vodikov.

ALTERNATIVNA MOBILNOST

Alternativna goriva so realnost

Interes je velik, a treba bo storiti še pomembne korake, da bo tudi vozila na vodikov pogon mogoče v večji meri vključevati v floto podjetij.

Barbara Perko

Nove tehnologije postajajo čedalje pomembnejši del mobilnosti. Število električnih vozil počasi narašča, razvoj gre naprej tudi v primeru drugih alternativ. V Sloveniji je letos gostoval avtobus s pogonom na vodik. Izkušnje so pozitivne, pravijo v **Ljubljanskem potniškem prometu**, kjer so s testnim avtobusom prevozili več kot 1000 kilometrov. »Izkazalo se je, da je povprečna poraba vodika primerljiva s podatki proizvajalca, in celo nižja od naših pričakovanj, ter znaša 6 kg/100 km. Glede na energijsko vrednost goriva je 6 kg vodika po energijski vrednosti približno enakovrednih 30 litrom dizelskega goriva. Za primerjavo, povprečna poraba goriva primerljivo velikega dizelskega avtobusa znaša okoli 40 l/100 km,« so pojasnili v LPP.

Da bi tovrstni avtobusi postali del njihove flote, bo prej treba izpolniti nekaj pogojev. »V prvi vrsti mora biti na območju MOL vzpostavljena ustrezna cenovna politika, s čimer se doseže konkurenčno ceno vodika, torej ceno, ki je glede na energijsko vrednost primerljiva s ceno dizelskega goriva. Nazadnje nabava takšnih vozil predstavlja velik finančni zalogaj, saj dosegajo vsaj dva- ali večkratnik cene primerljivega dizelskega vozila. Tukaj pričakujemo izdatno pomoč države, ki lahko ustrezna nepovratna sredstva za sofinanciranje teh tehnologij zagotovi preko podnebne sklada oz. drugih namenskih virov sredstev,« povedo o svojih pričakovanjih.

Država bi morala po njihovem mnenju nasloviti vodik kot zelo pomemben energijski nosilec, ki bo pomembno prispeval k doseganju nacionalnih in lokalnih ciljev povečanja uporabe obnovljivih virov energije in zniževanju izpustov ogljikovega dioksida. »Mestna občina Ljubljana s sodelovanjem v Misi ji 100 podnebno nevtralnih mest do leta 2030 tukaj lahko prevzame pomembno vlogo vzorčnega partnerja in z vpeljavo vodikovih tehnologij v večjem obsegu postavi vzorčen primer dobre prakse, ki bi mu lahko sledila tudi druga mesta,« so prepričani.

Tehnologija dosega zadostno stopnjo tehnične zrelosti za širšo uporabo, interes lokalne skupnosti, države in strokovne javnosti je velik. »Ocenjujemo, da bi do pomembnih premikov na tem področju lahko prišlo že v prihodnjem letu,« so optimistični v LPP.

Tovornjaki na alternativna goriva so realnost

Scania je za potrebe največje norveške trgovske verige ASKO prilagodila štiri tovorna vozila na pogon z vodikom. »Tovornjak s kabino G ima rezervoarje za vodik, ki sprejmejo 33 kg vodika, kar

Scania ima izjemno ambiciozen načrt na področju razvoja električnih vozil.

Foto: Scania

zadostuje za 400 do 500 km vožnje. Skoraj zagotovo bomo v prihodnosti pričakovali različne rešitve za alternativne pogone tovornih vozil glede na namen vozila, saj je malo verjetno, da bo le ena rešitev lahko uporabna v vseh situacijah,« pravijo pri Scanii.

Tovornjak Scania je že šestič zapored v Nemčiji prejel naziv eko vozilo leta (Green Truck Award za Scania SUPER 500 S). »Ponosni smo na naša vozila na zemeljski plin in druga vozila na alternativna goriva. Upamo, da bo v Sloveniji več zanimanja za vozila na alternativni pogon. Izkušnje drugih držav v Evropi kažejo, da se kupci za nakup vozil na alternativna goriva odločajo takrat, ko je njihov nakup ekonomsko upravičen. Pri tem ima pomembno vlogo država, ki lahko s politiko obdavčitve energentov in posebnimi spodbudami za investicije vpliva na večjo donosnost vozil na alternativni pogon. Poleg tega je pomembna tudi infrastruktura in dostopnost različnih energetskih virov.«

Scania ima široko ponudbo že pripravljenih plinskih, bioetanolnih, biodizelskih, hibridnih (HEV in PHEV), električnih (BEV) rešitev na trgu. Poleg obstoječih vozil za urbana okolja so letos predstavili popolnoma novo električno vozilo z veliko (R in S) kabino za regionalni promet z dosegom do 400 kilometrov z enim polnjenjem. Ta vozila bodo k prvim kupcem v Evropi prispela jeseni 2023. Do leta 2025 se bo na trgu pojavilo tudi vozilo za medkrajevne prevoze, saj intenzivno razvijajo možnost megavatnega polnjenja. Scania skupaj z drugimi partnerji gradi mrežo polnilnih postaj za električna tovorna vozila vzdolž glavnih evropskih prometnih koridorjev.

Podjetja se za nakup vozil na alternativna goriva odločajo, ko je to ekonomsko upravičeno.

Pripravljen že drugi prototip tovornjaka na vodik

Podjetje **Daimler Truck** od lani na prototipu tovornega vozila Mercedes-Benz Gen H2 s pogonom na gorivne celice izvaja intenzivna testiranja tako na testni stezi

Foto: Daimler Truck

Zmogljivost tovornih vozil na vodik bo primerljiva z običajnim dizelskim tovornim vozilom.

podjetja kot na javnih cestah. Pripravljen imajo že drugi prototip, s katerim bodo testirali uporabo tekočega vodika.

»Podjetje Daimler Truck se je pri razvoju pogonov na vodikovi osnovi odločilo za uporabo tekočega vodika. V tem agregatnem stanju ima nosilec energije veliko večjo energetsko gostoto glede na prostornino v primerjavi s plinastim vodikom. Rezultat je prenos večje količine vodika, kar močno poveča doseg in omogoča zmogljivost vozila, ki je primerljiva z zmogljivostjo običajnega dizelskega tovornega vozila. Razvojni cilj za tovorno vozilo GenH2, ki bo pripravljeno za serijsko proizvodnjo, je doseg 1000 kilometrov in več. Tako bo tovorno vozilo primerno za prilagodljive in zahtevne načine uporabe, zlasti v pomembnem segmentu prevoza težkega tovora na dolгих razdaljah. Začetek serijske proizvodnje tovornih vozil s pogonom na vodik je načrtovan v naslednji polovici desetletja,« v Autocommercu opišejo prihodnje načrte.

Seveda bo treba poskrbeti za ustrezno infrastrukturo. Podjetje Daimler Truck zato načrtuje sodelovanje s podjetji Shell, BP in TotalEnergies, ko gre za infrastrukturo za vodikove polnilne postaje na pomembnih prometnih poteh po Evropi.

Ustrezna infrastruktura je predpogoj tudi za elektrifikacijo gospodarskih vozil, ob tem pa so pomembne tudi »subvencije za vzpodbujanje okolju prijaznih oblik prevoza tudi v segmentu gospodarskih vozil, kjer je nemoteno delovanje vozil ključno za poslovni uspeh naših strank. Gospodarska vozila so 'delovni stroji', ki morajo ustvarjati dobiček,« pravijo v Autocommercu. V Sloveniji zaznavajo počasno povečanje povpraševanja po električnih gospodarskih vozilih, vendar so stranke pri teh odločitvah še vedno previdne.

V Autocommercu poudarjajo, da si je podjetje Daimler Truck na svoji poti v prihodnost z nevtralnimi vrednostmi CO₂ jasno začrtalo strateško smer in dosledno izvaja dvojno strategijo pri elektrifikaciji svojega portfelja z akumulatorsko-električnimi pogoni in pogoni na vodikovi osnovi. Do leta 2039 želijo na svojih ključnih globalnih trgih ponujati samo nova vozila, ki zagotavljajo ogljično nevtralno vožnjo.

Električne rešitve tudi za prekucnike

Podjetje Mercedes-Benz Trucks je v letu 2022 prvič predstavilo vozilo eActros z električnimi rešitvami za prekucnike. Premiero pa je doživel tudi eEconic, ki se uporablja kot vozilo za zbiranje odpadkov

in lahko opravi skoraj celotno traso zbiranja odpadkov znotraj mesta z enim samim polnjenjem akumulatorja. Predstavili so tudi električno tovorno vozilo eActros LongHaul za prevoz na dolge razdalje. Vozilo eActros LongHaul bo lahko z enim polnjenjem akumulatorja prevozilo približno 500 kilometrov. Električno tovorno vozilo bo omogočalo visoko zmogljivo oziroma t.i. »megavatno polnjenje«.

V podjetju si prizadevajo, da bi se delež novih vozil z nevtralnimi lokalnimi vrednostmi CO₂ v Evropi do leta 2030 povečal na več kot 50 odstotkov. Akumulatorsko-električna modela avtobus Mercedes-Benz eCitaro in tovorno vozilo Mercedes-Benz eActros se serijsko proizvajata od leta 2018 oziroma 2021. Predviden je začetek proizvodnje vozil Mercedes-Benz eEconic, FUSO eCanter in Freightliner eCascadia, načrtovana pa so tudi že druga vozila z nevtralnimi lokalnimi vrednostmi CO₂. V drugi polovici desetletja namerava podjetje v svojo ponudbo dodati serijsko

proizvedena tovorna vozila s pogoni na gorivne celice na osnovi vodika.

Do leta 2039 želi Daimler Truck na ključnih trgih ponujati zgolj vozila, ki zagotavljajo ogljično nevtralno vožnjo.

Pripravljeni na novo generacijo bio goriv

»Nova generacija tovornjakov DAF predstavlja popolnoma novo in ekstremno energetska učinkovito platformo vozil, povsem pripravljeno za bodoče nosilce energije, kot so baterije in vodik, ter bodoče pogonske sklope, vključno z elektro motorji, priključnimi hibridi, gorivnimi celicami in motorji na vodik,« naštejejo v podjetju **Cordia**. »Najsodobnejši motorji tovornjakov so čisti in učinkoviti ter pripravljeni na novo generacijo bio goriv (vključno s tehnologijo za pretvorbo plina v tekočino - GTL in z vodikom obdelane rastlinskega olja - HVO), kot tudi na

obnovljiva e-goriva za nadaljnje razogljičenje cestnega transporta.«

Proizvajalec DAF Trucks N.V. se pospešeno usmerja v ponudbo električnih vozil. Na večjih evropskih tržiščih je v obtoku že večje število električnih distribucijskih vozil DAF, ki v bližnji prihodnosti prihajajo tudi na slovenski trg. Napredna tovorna vozila DAF XD in XF Electric poganjajo učinkoviti in zanesljivi e-motorji PACCAR EX-D1 in PACCAR EX-D2 s trajnimi magneti, ki ponujajo moč od 170 kW/230 KM do 350 kW/480 KM. Z optimalnim načrtovanjem uporabe vozila in polnjenja lahko tovornjaki dnevno prevozijo celo 1.000 povsem električnih kilometrov.

Pogon na gorivne celice je bolj ustrezna alternativa dizelskemu pogonu od električnega. »Kdaj pa bo tehnologija v polni meri zaživela, je težko napovedati, dokler ne najdejo ustreznih rešitev za proizvodnjo, skladiščenje, transport vodika ter zadostne količine polnilnih točk,« pravijo v Cordii. ■

SLOPAK SKRBI ZA EMBALAŽO VAŠIH IZDELKOV ŽE 20 LET

Družbo Slopak so leta 2002 ustanovile največje gospodarske družbe in je največja in najstarejša družba za ravnanje z odpadno embalažo v Sloveniji. Podjetjem v Sloveniji nudi izpolnjevanje zakonskih obveznosti ravnanja z različnimi vrstami odpadkov in je **edina družba za ravnanje z odpadno embalažo v Sloveniji v lasti zavezancev in deluje po načelu nedobičkonosnosti**.

Družba Slopak je članica mednarodnih organizacij **EXPRA** in **PRO Europe** ter s tem nosilka ekskluzivne pravice uporabe okoljskega znaka **Zelena pika** v Sloveniji.

VKLJUČITEV V SISTEM DRUŽBE SLOPAK JE ENOSTAVNA

Podjetjem, ki še niso vključena v sistem za skupno izpolnjevanje obveznosti, je na voljo spletni obrazec na **www.slopak.si**. V družbi Slopak se zavedajo, da je lahko poznavanje vseh obveznosti za podjetja zapleteno, zato vam bodo z veseljem svetovali tudi po telefonu na 01 5600 250.

SVRK

Poslovna odličnost je z evropskimi sredstvi hitreje in bolj dosegljiva

Z letom 2023 vstopamo v novo programsko obdobje, v katerem bo v Sloveniji na voljo 3,2 milijarde evrov evropskih sredstev. Evropska sredstva bodo spodbujala naložbe v trajnostni razvoj, zeleni prehod, digitalizacijo, raziskave in razvoj, podpirala bodo razvoj podjetništva, mobilnosti in krepila evropski steber socialnih pravic.

Prvi razpisi bodo na voljo v prvi polovici leta 2023, programsko obdobje se bo izvajalo do vključno leta 2029. Pričakuje se, da bodo postopki optimizirani s ciljem zmanjšanja administrativnih bremen. Tako bodo upravičenci kar najhitreje dobili izplačila oz. povrnjena sredstva. Kot je ob tem povedal minister, dr. Aleksander Jevšek, so imeli pri pripravljanju in usklajevanju Programa Evropske kohezijske politike 2021–2027 nenehno v mislih dejstvo, kako pomemben steber gospodarstva je podjetništvo.

Številni primeri dobrih praks

Evropska sredstva so za podjetniški preboj odlična odskočna deska, kar dokazujejo številni primeri dobrih praks, med njimi tudi podjetje Dewesoft. »Kot podjetje, ki je zavezano razvoju in spremlja potrebe na področju merilne tehnike po svetu, smo hvaležni EU in Sloveniji, da s sredstvi, ki jih namenja za razvoj, pomaga tako podjetjem kot tudi institucijam znanja. Zaradi pridobljenih EU sredstev izvajamo najbolj tvegane razvojne projekte,« pravi Andrej Orožen, solastnik podjetja Dewesoft, d. o. o.

Pet prednostnih področij in veliko priložnosti za podjetja

Za podjetja bo veliko priložnosti na vseh petih prednostnih področjih programskega obdobja 2021–2027. Pametnejša Slovenija podpira inovativno in pametno gospodarsko preoblikovanje; bolj

zelena, nizkoogljična Slovenija vključuje energetske prehode, krožno gospodarstvo, prilagajanje na podnebne spremembe in obvladovanje tveganj; bolj povezana Slovenija spodbuja mobilnost in povezanost IKT; bolj socialna Slovenija podpira evropski steber socialnih pravic in zdravstveno varstvo; Slovenija bližje državljanom pa naslavlja trajnostni razvoj mestnih, podeželskih in obalnih območij ter lokalne pobude.

Marca bodo na voljo razpisi za projekte v okviru programa Interreg Europe 2021–2027. Za podjetja so znotraj tega najbolj zanimiva prednostna področja zeleni prehod, digitalizacija, inovacija, dobro upravljanje in pametna družba, ki podjetjem ponujajo pomoč pri navezovanju poslovnih stikov, skupnih razvojnih projektih, idejah in prehodu na digitalno poslovanje. Sloveniji bodo na voljo tudi sredstva novega Sklada za pravični prehod. Ta so namenjena podpori prehodnim regijam pri zelenem prehodu, pri nas konkretno Zasavju in Savinjsko-Šaleški regiji.

Koliko sredstev bo namenjenih malim in srednjim podjetjem?

Za mala in srednja podjetja je v naslednjem programskem obdobju namenjenih 183 milijonov evrov sredstev. Ta sredstva naslavlja predvsem podporo podjetništvu, inovativnosti, hitrorastnim podjetjem, internacionalizaciji in partnerstvu s podjetji na tujih trgih, promocijo in krepitev znamk proizvodov in storitev slovenskih podjetij v tujini ter skupna vlaganja na tujih trgih.

Za več informacij vprašajte interaktivno svetovalko Emo, ki vam je na voljo na spletni strani www.evropskasredstva.si, preko elektronske pošte: eutocka.svrk@gov.si ali brezplačne telefonske številke 080 20 23.

Sofinancira
Evropska unija

FINANCE

www.rj-finance.com

EBITDA v letu 2022:

4.000.000 EUR

8 kratnik EBITDA:

32.000.000 EUR

**Ima tudi vaše
podjetje tolikšno
vrednost?**

Uspešno zaključujemo svetovanje pri treh projektih, kjer smo za naše naročnike, ki prodajajo večinski delež svojega podjetja, pridobili ponudbe po 8 ali več kot 8-kratniku normaliziranega EBITDA ustvarjenega v tekočem letu.

Za več informacij: mag. Roman Jeras, partner RJ Finance d.o.o.
Telefon: 041 886 951, roman.jeras@rj-finance.com

KROŽNO GOSPODARSTVO

Krožno gospodarstvo kot način življenja

V Sloveniji poteka več projektov, ki jih sofinancira Norveška s sredstvi Norveškega finančnega mehanizma na področju krožnega gospodarstva. Ti projekti omogočajo izmenjavo informacij med Slovenijo in Norveško, ki temeljijo na izkušnjah uveljavljenih dobrih norveških praks na tem področju.

Antonija Božič Cerar, GZS

Kot kaže primer iz Norveške, je za uveljavitev krožnega gospodarstva potrebna aktivacija gospodarstva in širše družbe. Ponovna uporaba kot del krožnega gospodarstva je na Norveškem namreč način življenja, lahko bi rekli že tradicija, saj so se krožni modeli vzpostavili že v letu 1970.

V Sloveniji se sicer zavedamo nujnosti prehoda v krožno gospodarstvo, vendar smo nekako obstali v primežu dvomne ali nejasne zakonodaje ter zastarelega, negativnega odnosa širše skupnosti do odpadkov. Ko ostanek pri nas dobi oznako odpadkov, so

možnosti njegove koristne uporabe minimalne, čeprav po kakovosti ne zaostaja za deviškimi viri iz narave in okolju ter zdravju ljudi ne predstavlja večje nevarnosti.

Pomanjkanje deviških virov ob kopičenju različnih odpadnih tokov, v katerih ostajajo ujeti uporabni sekundarni viri, ni nikomur v korist. Žal pa se je v zadnjih letih izkazalo, da pri nas prave tradicije ni in da ne vemo, kako bi bolj učinkovito zagнали dejanske ukrepe za prehod v krožno gospodarstvo. Na tem področju potrebujemo širši družbeni konsenz, podporo in

skupno sodelovanje predvsem pa večje medsebojno zaupanje.

Projekti v teku v Sloveniji

Gospodarska zbornica Slovenije v okviru tako imenovanega mehanizma vodi projekt »CIRCI«, Krožna industrija – Uvajanje krožnega gospodarstva v industrijske procese. Projekt je usmerjen v ustvarjanje industrijske simbioze na področju odpadkov, kjer se odpadek določene proizvodnje lahko porabi kot koristna surovina v drugem proizvodnem postopku. Izmenjavo informacij in podatkov med različnimi industrijskimi deležniki, ključnimi za prepoznavanje morebitnih koristnih snovi v ostankih in odpadkih proizvodnje, podpira zelo napredna baza podatkov za njihovo vrednotenje snovi ne glede na njihov odpadni status. Bazo so razvili Norvežani za spodbujanje industrijske simbioze v njihovem okolju.

Ko v Sloveniji dobi ostanek oznako odpadkov, so možnosti njegove koristne uporabe minimalne.

Drugi projekt krožnega gospodarstva »StudioKroG - Studio Krožnega gospodarstva«, ki ga pri nas vodi ZRS Bistra Ptuj, je namenjen celostni aktivaciji širše

Norveški primer kaže, da so opuščeni kontejnerji nadvse primerni ne le za uporabo v transportu, ampak tudi za uporabo v gradbeništvu.

skupnosti za uveljavljanje načel krožnega gospodarstva. Projekt vzpostavlja inovativne načine sodelovanja med različnimi deležniki (javni/zasebni, (socialno) podjetništvo in javna podjetja, izobraževalne institucije, javnost) na lokalni oziroma nacionalni ravni.

Primeri dobre norveške prakse

Septembra je v sklopu projekta potekal študijski obisk na Norveškem, ki so se ga poleg projektnih partnerjev udeležili tudi predstavniki različnih ciljnih skupin projekta iz Slovenije.

Udeleženci so se seznanili s praktičnimi primeri aktivacije skupnosti za uveljavljanje načel krožnega gospodarstva, primeri sodelovanja centrov ponovne uporabe z lokalnimi oblastmi, postavitve mobilnih objektov iz (rabljenih) ladijskih kontejnerjev za študentske domove in v turistične namene, popolne obnove univerze s 100 % opremo z rabljenim pohištvom, primer trgovine s ponudbo ponovno uporabljenih mobilnih telefonov, po katerih je na trgu veliko povpraševanje (2-3 leta stari modeli) ... Norvežani se zavedajo, da okolje plača največjo ceno v celi verigi potrošništva.

Posebno zanimiv del študijskega obiska je bil ogled objektov iz (rabljenih) ladijskih kontejnerjev kot modularnih enot, ki jih

je možno sestavljati na različne načine in v različne namene. Kljub temu da krožno gospodarstvo predstavlja prednostno usmeritev v Sloveniji, se v gradbeništvu še vedno daje prednost novogradnjam in novi opremi, saj obstoječa zakonodaja ne vključuje krožnega pristopa rabe virov.

Na Norveškem je ponovna uporaba kot del krožnega gospodarstva način življenja.

Ladijski kontejnerji prevažajo pošiljke po vsem svetu in se štejejo za »intermodalni tovorni zabojnik«. To pomeni, da ga je mogoče premikati iz enega načina prevoza v drugega – naložiti ga je mogoče na ladje, vlake in tovornjake, kar omogoča prevoz blaga po vodi, železnici in cesti. Ladijski zabojniki so načrtovani za večkratno uporabo in lahko prenesejo približno 27.600 kg, z življenjsko dobo 15 do 20 let, čeprav povprečno več kot polovico svoje življenjske dobe preživijo prazni in neuporabljeni. Pogosto se ne vrnejo v svoj izvorni kraj, saj jih je drago poslati nazaj. Na koncu se kopičijo v pristaniščih ali celo na gradbiščih.

Zanimivo je, da predlog nove EU uredbe o embalaži in odpadni embalaži iz definicije transportne embalaže jasno

Foto: arhiv GZS

Skupni koncept norveškega pristopa temelji na minimalističnem videzu, s popolnim zlitjem v naravo in pristopom "brez" deviških materialov.

in nedvoumno izloča cestne, železniške, ladijske in zračne kontejnerje, kar olajša njihovo uporabo tudi za druge namene kot le za transport blaga.

Norveški primer kaže, da so opuščeni kontejnerji nadvse primerni ne le za uporabo v transportu, ampak tudi za uporabo v gradbeništvu. Skupni koncept norveškega pristopa temelji na minimalističnem videzu, s popolnim zlitjem v naravo in pristopom "brez" deviških materialov.

V okviru projekta StudioKroG na lokaciji v Slovenskih Konjicah načrtujejo Center krožnega gospodarstva. Center bo grajen iz 6 zavrženih ladijskih kontejnerjev z novo, navdušujočo in prepričljivo vsebino prikaza možnosti ponovne uporabe in design odpadkov v celostnem pogledu krožnega gospodarstva. Studio KG bo tako prvi objekt, ki bo nakazal možnosti 100 % uporabe odpadkov namesto uporabe deviških materialov. Celotni krožni kompleks ozelejenjenih zabojnikov na zunanjih stenah bo hkrati prikaz spodbujanja zelenih površin in cvetočih rastlin za divje opraševalce in s tem prispevek k ohranjanju biodiverzitete. Divji opraševalci so ena od skupin živali, ki so zdaj ogrožene. ■

Foto: arhiv GZS

Studio KG bo prvi objekt, ki bo nakazal možnosti 100 % uporabe odpadkov namesto uporabe deviških materialov. Celotni krožni kompleks ozelejenjenih zabojnikov na zunanjih stenah bo hkrati prikaz spodbujanja zelenih površin in cvetočih rastlin za divje opraševalce in s tem prispevek k ohranjanju biodiverzitete.

POSVET POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI

Svet za stanovanjsko politiko potrebujemo takoj

GZS-Zbornica za poslovanje z nepremičninami je 17. in 18. novembra organizirala že 33. posvet Poslovanje z nepremičninami. Osrednji del programa je bil namenjen stanovanjski politiki oziroma stanovanjski oskrbi.

Boštjan Udovič, GZS-Zbornica za poslovanje z nepremičninami; foto: Kraftart

Letošnji posvet je s svojim programom prepričal več kot 400 udeležencev. Po tradiciji so prvi dan na plenarnem delu obravnavali nekatera za panogo najpomembnejša strokovna vprašanja, drugi dan pa v okviru štirih sekcij namenili bolj specifičnim in konkretnim temam.

Povečati je treba sredstva za energetske prenove večstanovanjskih stavb.

Stanovanjska politika

Tudi na letošnjem posvetu je bil največji del programa namenjen stanovanjski politiki oziroma stanovanjski oskrbi, kar je z nastopom nove vlade postalo še posebej pomembno vprašanje. Na prvem omizju so udeleženci razpravljali o stanovanjski politiki in 20.000 najemnih stanovanjih ter o izhodiščih za novi stanovanjski program 2025-2035. Udeleženci omizja – **Črtomir Remec s Stanovanjskega sklada RS, Klemen Ploštajner z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Franci Gerbec iz Slovenskega nepremičninskega združenja – FIABCI, Matej Rigelnik iz družbe Equinox d.d. in prof. dr. Andreja Cirman z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani** so predstavili svoja stališča o tej temi, potem pa so

skupaj z ostalimi udeleženci sprejeli tudi osem pomembnih zaključkov, s katerimi je organizator seznanil tudi pristojna ministrstva. Med zaključki so opozorili predvsem na nujnost takojšnje vzpostavitve Sveta za stanovanjsko politiko, saj brez usklajenega ravnanja več vladnih resorjev in sodelovanja s stroko in ostalimi deležniki ni mogoča realizacija ostalih vsebinskih zaključkov.

Energetska oskrba

Na drugem omizju je beseda tekla o energetske oskrbi večstanovanjskih stavb: v prvem delu o položaju etažnih lastnikov pri nabavi električne energije in zemeljskega plina, v drugem pa o načinih izboljšanja energetske učinkovitosti večstanovanjskih stavb. Udeleženci omizja – **Boštjan Udovič z GZS-Zbornice**

Posveta se je udeležilo več kot 400 udeležencev.

Zaključki o stanovanjski politiki

1. Nemudoma je treba vzpostaviti Svet za stanovanjsko politiko pri Vladi Republike Slovenije.
2. Začeti moramo s pripravami na uvedbo stroškovne najemnine, saj so učinki uskladitve višine neprofitne najemnine (še posebej v sedanjih tržnih razmerah) že skoraj izčrpani.
3. Zagotoviti je treba mehanizme zemljiške politike, s katerimi bomo spodbudili gradnjo (tako javnih kot zasebnih) zlasti najemnih stanovanj. Vlada naj čim prej imenuje medresorsko telo za pripravo celovite zemljiške politike na ravni države in občin in preuči možnost ustanovitve posebnih skladov stavbnih zemljišč.
4. Zagotoviti je treba stabilno sistemsko financiranje stanovanjske politike, pri čemer se ni moč zanašati izključno na javne ali zasebne vire, ampak je treba zagotoviti ustrezno kombinacijo obojih. Do leta 2035 je treba iz javnih virov zagotoviti vsaj 1 milijardo evrov.
5. Aktivirati je treba nezaseden fond stanovanj in sicer s spremembo sistema izvajanja javne najemne službe, na podlagi izkušenj v prvem letu, razvojem programov aktivacije velikih družinskih hiš in drugimi podobnimi ukrepi.
6. Stanovanjski trg je treba »očistiti« nestanovanjske rabe (bivanje turistov, študentov ...).
7. Takoj je treba začeti s pripravo novega Nacionalnega stanovanjskega programa, ki mora nasloviti tudi vse zgoraj navedeno.
8. Zagotoviti moramo ustrezne podatke, raziskave in razvoj stroke, ki bo omogočila oblikovanje, izvajanje in tudi spremljanje kakovostne stanovanjske politike.

za poslovanje z nepremičninami, **Anita Hočevar Frantar** z Ministrstva za okolje in prostor, **Jure Vetršek** z Inovacijsko-razvojnega inštituta Univerze v Ljubljani, **Luka Šink** iz družbe **Domplan d.d.** ter **Rok Jereb** in **Anton Vučko** iz družbe **Petrol d.d.** – so sprejeli nekatere pomembne zaključke in jih naslovili predvsem na Ministrstvo za infrastrukturo. Posebej pomembna je bila razprava o dobavi energentov za večstanovanjske stavbe. Prisotni so se strinjali, da bi moral biti položaj etažnih lastnikov sistemsko izenačen s položajem vseh ostalih gospodinjskih odjemalcev, ključno vlogo pri tem pa morata odigrati Ministrstvo za infrastrukturo in Agencija za energijo. V razpravi o energetske učinkovitosti večstanovanjskih stavb so izpostavili predvsem potrebo po povečanju sredstev, namenjenih spodbudam za energetske prenove večstanovanjskih stavb, saj izjemno zaostrene razmere na energetskih trgih to nedvomno zahtevajo.

Tudi tretje omizje je bilo namenjeno stanovanjski politiki oziroma davčnim ukrepom, s katerimi bi lahko spodbudili stanovanjsko oskrbo. **Marko Novak** iz Slovenskega nepremičninskega združenja FIABCI in **dr. Edo Pirkmajer** iz

Združenja lastnikov nepremičnin sta tako v predstavitvah nanizala nekatere fiskalne ukrepe, s katerimi bi lahko država bistveno spodbudila predvsem oddajanje stanovanj in s tem aktiviranje tistega dela stanovanjskega fonda, ki je trenutno nezaseden, hkrati pa bi lahko zmanjšali prikrito oddajanje stanovanj, s katerim po nekaterih ocenah država izgubi približno 60 milijonov evrov davčnih prihodkov letno. Na njune predloge je odgovoril **državni sekretar na Ministrstvu za finance Tilen Božič**, ki je poudaril predvsem potrebo po uvajanju dobro premišljenih rešitev, saj je davčni sistem izjemno zahteven. Pojasnil je, da na ministrstvu že pripravljajo koncept obširne davčne reforme, ki bo vsebovala tudi rešitve na nepremičninskem in premoženjskem področju, in obljubil, da bo v pripravo reforme nato vključena tudi široka strokovna javnost. Organizatorji so tudi zaključke te razprave posredovali resornemu ministrstvu.

Z ustreznimi mehanizmi zemljiške politike je treba spodbuditi gradnjo najemnih stanovanj.

Posveti o strokovnih vprašanjih

Drugi dan posveta je delo potekalo v štirih sekcijah: stanovanjski sekciji, sekciji za upravljanje nepremičnin, sekciji za

Zaključki o energetske oskrbi

1. Ministrstvo za infrastrukturo in Agencija za energijo naj nemudoma začneta strokovni dialog z dobavitelji energentov, sistemskimi operaterji in upravniki ter drugimi deležniki, z namenom, da se področje dobave energentov za večstanovanjske stavbe in ostale stavbe v etažni lastnini sistemsko uredi.
2. Pri tem je treba iskati rešitve, s katerimi bo položaj vseh gospodinjskih odjemalcev izenačen.
3. V okviru strokovnega dialoga je treba razrešiti tudi odprta vprašanja glede sistemov, na katere so priključeni tako gospodinjski kot poslovni odjemalci.
4. Država naj v zaostrenih razmerah na energetskih trgih bistveno poveča sredstva, ki jih namenja za spodbujanje energetske učinkovitosti večstanovanjskih in drugih stavb.
5. Olajšati je potrebno odločanje etažnih lastnikov za izvedbo investicij v izboljšanje energetske učinkovitosti večstanovanjskih stavb, še posebej v primeru povezanih nepremičnin, in sicer z uvedbo večinskega odločanja na nivoju vseh povezanih nepremičnin skupaj in ne na nivoju posamezne nepremičnine.

promet z nepremičninami in sekciji za ocenjevanje in vrednotenje nepremičnin. Na dveh omizjih so sodelovali tudi gostje iz tujine, potekali sta na daljavo. Na prvem, v okviru stanovanjske sekcije, so udeleženci pretresali dobre prakse pri modelih financiranja stanovanjske gradnje v nekaterih državah EU, na drugem, v okviru sekcije za ocenjevanje in vrednotenje nepremičnin, pa so govorili o panorami trgov in ocenjevalskih problemov na Balkanu.

Okrogla miza nepremičninskih strokovnjakov v okviru sekcije za promet z nepremičninami je v središče postavila razmere in zdajšnje ter prihodnje izzive na trgu nepremičnin. Na okrogli mizi v okviru sekcije za upravljanje nepremičnin pa so razpravljali o nekaterih predlogih za zakonske spremembe na področju upravljanja nepremičnin, ki jih je v preteklih letih pripravilo Združenje upravnikov nepremičnin pri GZS-ZPN.

Področje dobave energentov za večstanovanjske stavbe in ostale stavbe v etažni lastnini je treba sistemsko urediti.

Odziv pristojnih ministrstev na zaključke

Organizator je 30. novembra v prostorih GZS pripravil dogodek Portorož po Portorožu, na katerem tradicionalno predstavnike pristojnih ministrstev seznani z zaključki posveta in od njih pridobi odzive. Tako na posvetu samem kot na predstavitvi zaključkov pa so udeleženci močno pogrešali predstavnike Ministrstva za infrastrukturo, kateremu je bilo namenjenih kar nekaj zaključkov in pozivov. Na drugi strani je organizator posebej izpostavil velik angažma Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na čelu z **ministrom Luko Mescem**. To ministrstvo se je letos zelo aktivno vključilo v pripravo programa, kar so udeleženci toplo pozdravili, saj morda nakazuje bistvene premike na področju stanovanjske politike v državi. Ali bo temu res tako, bomo lahko ocenili že novembra prihodnje leto, na 34. posvetu. ■

MEDTECH SLOVENIJA

Industrija medicinskih ter in-vitro diagnostičnih pripomočkov pred velikimi zakonodajnimi izzivi

Zadnja leta so prinesla obsežne zakonodajne spremembe na področju regulacije medicinskih pripomočkov (MP), s tem pa tudi številna vprašanja implementacije zakonodaje v praksi.

Polona Mežan, GZS-MedTech Slovenija, foto: Kraftart

V zbornici MedTech Slovenija kot rešitev vidimo krepitev dialoga med različnimi deležniki, s katerim bi našli rešitve, ki bi zagotovile kakovostno, varno ter nemo-teno oskrbo z medicinskimi pripomočki, ki so osnova za zdravstveno oskrbo. V zadnjih dveh letih smo okrepili dialog

med različnimi deležniki. Povezujemo se tudi s tistimi, s katerimi morda sedimo na nasprotnih bregovih in s katerimi doslej dialoga sploh ni bilo. A če želimo pacientom ponuditi kar največ, moramo premoščati razlike in soočati drugačne poglede.

Na 1. Forumu MedTech Slovenija so si bili udeleženci enotni, da sta varnost pacientov ter dostopnost terapij in pripomočkov na prvem mestu.

Veliko aktivnosti zahteva področje regulative zaradi novih uredb na področju medicinskih (MDR) in in-vitro diagnostičnih pripomočkov (IVDR). Tu sodelujemo z vsemi relevantnimi organizacijami na EU in nacionalni ravni ter nudimo podporo našim članom, še posebej pri prilagajanju na nacionalno zakonodajo. Slednja sicer še ni bila implementirana, čeprav sta uredbi že stopili v veljavo, zato potekajo tudi aktivnosti z Ministrstvom za zdravje RS.

Ker nov certifikat za in-vitro diagnostične pripomočke potrebujejo tudi že obstoječi pripomočki, obstaja bojazen, da bi ti lahko vsaj začasno izginili s trga.

Letos je bilo veliko aktivnosti na področju novel vseh pravnih aktov ZZS, ki bodo osnova za medsebojno partnerstvo, namenjenih kakovostni oskrbi pacienta in uresničevanju pravice do MP. A to lahko dosežemo le, če bomo med seboj usklajeni. Zato smo veliko delali na sodelovanju z ZZS, pa tudi z Obrtno, Trgovinsko in Lekarniško zbornico Slovenije ter s krovno organizacijo pacientov.

Seveda moramo omeniti tudi uspešno organizacijo 1. FORUMA MedTech Slovenija, ves čas skrbimo za povezovanje Slovenije z EU okoljem, pozabiti pa ne smemo tudi na vzpostavitev projekta E-VIGILANCA, preko katerega bomo tudi v prihodnje spodbujali k poročanju o zapletih z MP.

Strah zaradi zaostrenih pogojev

Panogo skrbi, da bo, še posebej pri in-vitro diagnostičnih pripomočkih, prišlo do težav na trgu. Nova regulativa je vsekaror dobrodošla, zagotovila bo večjo varnost, kakovost in sledljivost. A hkrati je z 20 % na 85 % razširila obseg in-vitro diagnostičnih pripomočkov, ki certificiranje potrebujejo. Zaostrila je pogoje certificiranja in od priglasičenih organov, ki certificiranje izvajajo, zahtevala ponovno prijavo pri Evropski komisiji. Zato imamo zdaj več pripomočkov, ki potrebujejo certificiranje, in manj priglasičenih organov, ki postopek certificacije lahko izvedejo.

Dosežki zbornice v letu 2022

Steber javna naročila v zdravstvu

Od junija 2021 smo se aktivno ukvarjali z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnem naročanju (ZJN-3C) ter junija letos vložili amandma. Julija je bil zakon tudi ustrezno spremenjen, tako da je upošteval približno polovico predlogov zbornice. Zbornica MedTech Slovenija je kot opazovalec tudi del ekspertne skupine za na vrednosti temelječo zdravstveno obravnavo pri Healthday.si. Vodja stebra je tudi del evropske Value-Based Procurement Community of Practice (dobre prakse na vrednosti temelječe nabave) – tu sodelujemo in smo izbrani kot ena izmed šestih članic.

Steber organi odločanja in financiranja

Aprila 2022 smo bili priča zgodovinskemu trenutku, ko so se prvič na skupnem sestanku zbrali predstavniki GZS Zbornice MedTech Slovenija, Trgovinske zbornice Slovenije, Lekarniške zbornice Slovenije ter vele drogerij, in sicer na temo izdaje medicinskih pripomočkov. Delo nadaljujemo pri skupni uskladitvi predlogov sprememb pravnih aktov, in sicer Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja ter Pravilnika o seznamu in izhodiščih za vrednosti medicinskih pripomočkov iz Obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki je pomemben za ponudnike (proizvajalci, zastopniki) in dobavitelje (maloprodaja).

Steber regulativa

Na področju regulative zbornica svojim članom nudi pomembno dodano vrednost. Vpeljali smo izobraževanja v sklopu AKADEMIJE MedTech Slovenija, kjer aktivno sodelujemo z Javno agencijo za medicinske pripomočke in Slovenskim institutom za kakovost in meroslovje. Skrbimo tudi za svetovanja in nadzor nad dogajanjem na nacionalni ter mednarodni ravni. Sodelovali smo pri zbiranju podpisov tristo direktorjev za pismo MedTech Europe zdravstvenim ministrom, s katerim smo opozorili na težave ob spremembi Uredb – pomanjkanje priglasičenih organov, na podražitve, povezane z vojno v Ukrajini, ter na pomanjkanje določenih sestavin in elementov. Pomemben dosežek je tudi vpeljava portala E-VIGILANCA, ki sta ga podprla Zdravniška zbornica Slovenije ter Zbornica zdravstvene in babiške nege.

Steber etični kodeks

Etični kodeks MedTech je osnova za delovanje zbornice, zato smo po epidemiji osvežili zavedanje o zahtevah in obvezah, ki jih prinaša. Članom redno svetujemo tudi o njegovi implementaciji v praksi. Etični kodeks je dopolnjen in v angleščini že objavljen na spletni strani, slovenska različica pa bo objavljena januarja 2023.

Steber storitve v zdravstvu

V novo osnovanem stebru smo organizirali dva sestanka s skupinama zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov, s katerima smo vzpostavili temelje za nadaljnje delo na tem področju.

Certifikata pa ne potrebujejo le novi izdelki, temveč tudi že obstoječi. In bojimo se, da za takšen obseg izdelkov v predpisanih rokih tega ne bo mogoče izpeljati, zato bi lahko ti pripomočki vsaj začasno izginili s trga.

MedTech Europe je zato ob pomoči nacionalnih zbornic, tudi naše, pisal vsem zdravstvenim ministrom v EU in

jih opozoril, da je treba nujno čim prej poiskati pragmatične rešitve, ki bodo ob upoštevanju novih uredb zagotovile nemoteno oskrbo.

Veliko nalog in izzivov

V zbornici bomo vse sile usmerili v pomoč podjetjem z medicinskimi pripomočki, saj poslujejo v zelo težkih razmerah. Še

naprej jim bomo pomagali z nasveti, organizirali izobraževanja in jih povezovali s pomembnimi deležniki, denimo za izvoz ali za pridobitev kliničnih študij.

V prihodnjem letu nas čaka tudi veliko drugih nalog in izzivov. Nadaljevali bomo s krepitvijo partnerstva z ZZZS, se osredotočili na to, da bi vigilanca na področju MP resnično zaživela, ter nadaljevali z osveščanjem o pravilih uporabe Etičnega kodeksa, ki bo januarja 2023 preveden tudi v slovenščino. V okviru AKADEMIJE MedTech Slovenija bomo izvedli izobraževanja za osebe, pooblaščenice za skladnost, ter vrsto on-line izobraževanj. Jeseni, natančneje 28. in 29. septembra 2023, nas čaka 2. FORUM MedTech Slovenija. Predvidoma se bomo vključili tudi v projekt FICHE, ki obravnava na vrednosti temelječo zdravstveno obravnavo (NaVTeZ), in si skupaj z drugimi deležniki prizadevamo za spremembo zdravstvenega sistema, tako da bi tudi v Sloveniji vzpostavili model na vrednosti temelječe zdravstvene

Uspešno izpeljan prvi forum MedTech Slovenija

Septembra je zbornica uspešno izpeljala 1. forum MedTech Slovenija, največji dogodek o pomenu inovativnih terapij in medicinskih tehnologij za učinkovito zdravstveno oskrbo. Konferenca z domačimi in mednarodnimi govorniki je pod naslovom »Napredek za učinkovito zdravstvo« povežala različne akterje – bolnike, zdravnike, odločevalce na strani bolnišnic in države ter proizvajalce medicinskih tehnologij in pripomočkov. V dialogu so obravnavali aktualne izzive in predloge rešitev na področju evropske zakonodaje, digitalizacije v zdravstvu, uvajanja novih terapij v slovenski zdravstveni sistem in na vrednosti temelječe javno naročanje.

obravnavane. Letos smo v zbornici vzpostavili tudi steber storitev v zdravstvu, kjer bo treba začeti delati z izvajalci.

Zbornica si prizadeva za vzpostavitev modela na vrednosti temelječe zdravstvene obravnave.

V prihodnje si želimo, da bi družba podjetij, ki si prizadevamo za sodobno in etično zdravstvo, rasla. Zato vabimo vse podobno misleče, da se nam kot člani

pridružijo pri aktivnem soustvarjanju prihodnosti. Da bi skupaj rasli, se povezovali in iskali rešitve, ki so dobre za družbo, za celoten sistem. In da skupaj ohranimo temeljno vrednoto – zdravje, ki je osnova za vse ostalo. ■

Več o dogodku

Razvojna pot Kemisa v smeri podpore zaščiti okolja in krožnemu gospodarstvu

Nova razvojna strategija Kemisa je bila definirana pred letom dni, ko se je Skupina Hisense odločila, da poveže obe podjetji za ravnanje z odpadki, ki sta do tedaj ločeno delovali na slovenskem in hrvaškem trgu, ter vzpostavi novo organizacijsko strukturo, nov poslovni model in skupno vodstvo. Skupni cilji povezovanja so bili, da se z učinkovitejšo organiziranostjo in interakcijo med zaposlenimi vzpostavi stalen prenos znanja, idej ter dobrih praks obeh podjetij ter da se z ustvarjanjem pozitivne organizacijske klime poveča motiviranost in zadovoljstvo zaposlenih. Enotno nastopanje na trgu v dogovorih s končnimi odstranjevalci odpadkov bo vodilo v zmanjševanje stroškov in ustvarjanje boljših rezultatov. Izmenjava dobrih praks med obema podjetjema pa je tudi nadvse pomembna pri vprašanjih o varnosti in varovanju okolja.

Družba ima sedaj skupno dvočlansko upravo, v kateri je mesto direktorja prevzel mag. Krunoslav Pavić, mesto tehničnega direktorja pa Boštjan Šimenc.

Mag. Krunoslav Pavić je po končanem študiju na Ekonomski fakulteti Univerze v Zagrebu magistriral s področja financ. Ima več kot 20 let delovnih izkušenj na področju financ, bančništva in ravnanja z odpadki, kjer je med drugim pridobival znanja iz strateškega upravljanja, upravljanja s tveganji, kontrolinga, pogajanj in vodenja. Kot direktor Kemisa je zadolžen za prodajne, finančne in pravne zadeve.

V letu, ki prihaja in v naslednjih letih želi Kemis predvsem okrepiti vlogo pri trajnostnem ravnanju z nevarnimi in nenevarnimi odpadki. Želi ustvarjati rešitve za zeleno transformacijo. V času, ko vzpostavitev krožnega gospodarstva postaja edini pravi odgovor na izzive sodobne družbe, ki zadevajo varovanje okolja, bo Kemis vse pomembnejši dobavitelj sekundarnih surovin, ki so potrebne na primer pri proizvodnji baterij in ostalih elektronskih naprav, saj bo z zbranimi odpadnimi materiali, ki bodo v postopkih recikliranja ponovno uporabljeni za nove izdelke, pripomogel pri ohranjanju primarnih virov. V skladu z evropsko strategijo ravnanja z odpadki, se bo Kemis zavzemal tudi za vzpostavitev sistema, ki bo omogočal, da se iz zbranih odpadkov izloči delež odpadkov, ki se jih lahko ponovno uporabi.

www.kemis.si

KEMIS
Ker nam ni vseeno!

ELEMENTUM, D. O. O.

Podjetja vedno bolj mikajo naložbe v plemenite kovine

Če so pred epidemijo koronavirusa v plemenite kovine investirale večinoma fizične osebe, se je po tem obdobju trend močno obrnil. Tako opazajo v podjetju Elementum, kamor se po dodatne informacije obrača vedno več podjetij. Pred nami so namreč zahtevni časi, ko je razmislek o tem, kako zavarovati svoje premoženje, še bolj na mestu.

Kako, kam in kdaj investirati? Vse to so dileme, s katerimi se v trenutno zahtevnih in turbulentnih časih ubada veliko fizičnih oseb in še več podjetij. Na pomen tega opozarjajo tudi v podjetju Elementum, d. o. o. Ustanovljeni so bili leta 2006 z namenom, da bi širšo javnost informirali o možnostih zaščite in optimizaciji premoženja s pomočjo investiranja v plemenite kovine.

Varnost in likvidnost

Dolgoletni direktor podjetja, ki je kot prvo v Sloveniji svojim zaposlenim izplačilo za poslovno uspešnost izvedlo v plemenitih kovinah, je Peter Slapšak. Prepričan je, da sta varnost in likvidnost najbolj pomembni kategoriji, ko govorimo o zavarovanju premoženja. Razpršitev premoženja v naložbeno zlato oz. srebro je po njegovem mnenju dobra odločitev, za katero stoji veliko tehničnih razlogov. Kot prvo je dejstvo, da so na tem področju izredne razmere postale normalne razmere. Kupna moč evra vse od leta 1999 pada, globalne valute so v zgodovini minljive, države svojih dolgov ne bodo mogle odplačati, zlato ima tudi centralne banke, gre za realno naložbo z omejenimi količinami, tudi pokojninski skladi v tujini spreminjajo

naložbeno strategijo in ne nazadnje – z razpršitvijo lahko povečamo varnost, donosnost in likvidnost.

Naložbe kot del likvidnostne rezerve

Vse to očitno prepoznavajo tudi podjetja, sodeč po anketi, ki jo je predstavila strokovnjakinja Petra Oseli, ki že več kot 20 let preučuje izkušnje strank in trga.

Petra Oseli je del ekipe vodstva Arhea, ki so eksperti za raziskovanje trga in področja razumevanja strank. Z Elementumom sodeluje že več kot deset let. V omenjeni raziskavi je zajeto več kot 90 podjetij, zanimalo pa jo je predvsem, kam danes investirajo. Analiza ankete je pokazala, da polovica teh podjetij svojega dobička ne izplačuje in da ta v celoti ostaja v podjetju. Po mnenju strokovnjakinje je to pomemben podatek za razumevanje naložbenih motivov trenutnega vedenja in načrtov za prihodnost.

Pred nami so zahtevni časi, ko je razmislek o tem, kako zavarovati svoje premoženje, še bolj na mestu.

Med podjetji je 15 % takih, ki imajo finančne naložbe s statusom likvidnostne rezerve fizično v obliki plemenitih kovin. Kar dobra tretjina anketiranih podjetij

meni, da je naložba v plemenite kovine smiselni del likvidnostne rezerve. Tri četrtine vprašanih podjetij plemenite kovine vidi kot eno tretjino celotne rezerve, medtem ko ena tretjina o tem ne razmišlja. Oseljeva ob tem komentira, da tu še vidijo potencial. Sicer pa je slaba četrtina podjetij v plemenite kovine že investirala (večinoma kot dolgoročno naložbo), preostale, ki o tem ne razmišljajo, pa zadržuje premalo informacij o tem segmentu v povezavi z zakonodajo in računovodstvom. Na tem mestu je podjetje Elementum, ki se s področjem plemenitih kovin ukvarja že zadnjih 16 let, pravi naslov za dodatne informacije in iskanje prave rešitve.

Elementum
ZAGOTOVO VEČ

Brezplačna številka: 080 59 2009
Email: info@elementum.si
www.elementum.si

EVROPSKA KOHEZIJSKA POLITIKA

Pomanjkljivosti Programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027

Služba vlade RS za kohezijsko politiko (SVRK) je v oktobru poslala na Evropsko komisijo (EK) Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 (EKP 2021-2027). To je eden temeljnih dokumentov za črpanje 3,2 milijarde evrov sredstev. Uradno potrditev EK pričakujemo v tem mesecu, prvi razpisi pa bodo objavljeni spomladi 2023.

Nina Vrabelj, GZS, Strateški razvoj

Slovenija ima do konca 2027 v okviru EKP skupno na voljo 3,2 milijarde evrov sredstev EU, iz državnega proračuna bo šlo za ukrepe še okoli 1,3 milijarde evrov. Podrobneje po področjih je razdelitev naslednja:

- 727 milijonov evrov za razvoj, raziskave in inovacije; za naložbe v raziskovalno infrastrukturo in raziskovalne zmogljivosti; za digitalizacijo;
- 793 milijonov evrov za zeleni in nizkoogljični prehod; za naložbe, kot so pridobivanje sončne energije in vetra; za izboljšanje energetske učinkovitosti stavb; za poplavno varnost, odvajanje in čiščenje vode;
- 741 milijonov evrov za socialno vključenost, zaposlovanje, izobraževanja in usposabljanja;
- 511 milijonov evrov za trajnostno in pametno mobilnost; za naložbe, kot je posodobitev javnega potniškega prometa, zlasti železniške infrastrukture;
- 85 milijonov evrov za teritorialne pristopne, kot sta urbani in lokalni razvoj;
- 249 milijonov evrov za Savinjsko-Šaleško regijo zaradi opuščanja rabe premoga in za prestrukturiranje Zasavja.

Na podlagi teh izzivov je v Izhodiščih EKP 2021-2027 navedenih šest ciljev politik (CP) s svojimi prednostnimi nalogami (PN):

Vir: SVRK, 2022 (<https://evropskasredstva.si/2021-2027/>)

Trije cilji politik, pri katerih bodo za sredstva neposredno lahko kandidirala tudi podjetja, so pametna, zelena in družbena Evropa.

Pametna Evropa

Cilj politike Pametna Evropa vključuje naložbe za raziskave, razvoj in inovacije, kjer bodo zajeti ukrepi v podporo strateškim razvojnim inovacijskim partnerstvom (SRIP-i), izgradnjo in vzpostavitev javne raziskovalne infrastrukture, spodbude raziskovalnim projektom (TRL 3-6 in 6-9), zaposlovanje mladih raziskovalcev oziroma raziskovalcev na začetku kariere v podjetjih in javnih raziskovalnih organizacijah, idr.; naložbe za digitalno preobrazbo s spodbujanjem digitalne transformacije družbe, podjetij in javnih storitev ter celovite pametne digitalne javne storitve za podjetja, državljanke, raziskovalne institucije; naložbe za konkurenčnost malih in srednjih podjetij, kjer so zajeti ukrepi za razvoj in optimizacijo ekosistema za podporo podjetništvu in inovativnosti, prehod novih podjetniških podjetij in novonastalih podjetij v fazo hitrejši rasti in za hitrorastoča podjetja, internacionalizacija in sodelovanje

na področju makro regij, promocije in krepitve blagovnih znamk proizvodov in storitev slovenskih podjetij v tujini ter skupna vlaganja na tujih trgih, idr. ter naložbe v znanja in spretnosti za pametno specializacijo (kompetenčni centri na vseh prednostnih področjih S5, priprava in izvajanje študijskih programov za izpopolnjevanje na področjih S5, krepitev znanj in spretnosti za sistemske izvajalce pametne specializacije (zaposlene v SRIP-ih, na ministrstvih ter ostalih izvajalskih organizacijah ukrepov S5), razvoj veščin in kompetenc na področju družbene inovativnosti in boljše zakonodaje, s poudarkom na prehodu v razogljičenje/krožno gospodarstvo).

Vsaj 250 milijonov evrov bi v tej finančni perspektivi potrebovali za področje digitalne transformacije MSP.

Na GZS glede na poznavanje gospodarstva ocenjujemo, da bi v EKP morali del proračuna, namenjenega za raziskave, razvoj in inovacije (RRI), zastaviti bolj ambiciozno, vsaj na 1,2 % BDP. Podobno velja za področje digitalne transformacije MSP, kjer ocenjujemo, da bi bil v tej finančni perspektivi potreben vložek vsaj 250 milijonov evrov, če želimo napredovati v produktivnosti in konkurenčnosti tako, da bomo vsaj ohranjali mesto na DESI indeksu in s tem dvignili produktivnost in konkurenčnost Slovenije na ciljno raven.

Zelena Evropa

Cilj politike Zelena Evropa vključuje naložbe za spodbujanja energetske učinkovitosti, kjer se med drugimi predvidevajo ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu, pospešilo se bo vlaganja v ključne ukrepe obnovljivih virov energije (OVE), ki so opredeljeni v NEPN (sončna energija, biomasa in geotermalna energija); podpora pa bo namenjena tudi vzpostavitvi pogojev za krožno gospodarstvo (uvajanje trajnostnih oziroma krožnih in digitalnih poslovnih modelov ter novih nizkoogljičnih produktov, procesov in tehnologij za krepitev verig vrednosti) ter izgradnji

naprav za visoko učinkovito soproizvodnjo toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje in hlajenje z nizkimi emisijami v življenjskem ciklu za energetsko izrabo preostankov komunalnih odpadkov.

GZS poziva, da je v luči sedanjih kriznih razmer na področju energetike še kako potrebno sredstva preusmeriti v reševanje (samo)oskrbe z energijo, izgradnjo nove infrastrukture, OVE ter zagotoviti ukrepe za energetsko učinkovitost. Tako bomo zagotovili čim nižjo odvisnost od tujih držav. Premalo je poudarka na zeleni energiji in zeleni mobilnosti, temu so več poudarka namenile druge države članice EU. Potrebno je podpreti podnebno nevtrarno in krožno gospodarstvo, za kar so potrebna tudi sredstva za razvoj nizkoogljičnih tehnologij in njihova pravočasna implementacija v gospodarstvu. Slovenija mora hkrati zagotoviti zanesljivo in zadostno oskrbo z OVE in temu je treba nameniti večino sredstev.

Izjemno pomembno v tej ciljni politiki bi bilo treba nasloviti sklop vlaganja v RRI v celotnem zelenem prehodu, predvsem razvoj novih nizkoogljičnih tehnologij oz. kombinaciji različnih tehnologij (vodik, biometan, zajemanje in shranjevanje ogljika, SPTE na biomaso, sonce, veter, voda ipd.), ki bodo omogočile energetsko učinkovitost in samozadostnost ter omogočile Sloveniji zeleni preboj.

Priporočljivo bi bilo, da se v ukrepe vključi spodbude, ki bodo MSP podjetja bolj pripravile na zeleni prehod in integracijo novih nizkoogljičnih tehnologij v njihovo poslovanje. Razpis, ki trenutno spodbuja tovrstne namene – STKTP, ni dovolj za spodbuditev in pripravo podjetij na prehod. GZS predlaga, da se tudi na področju zelenega prehoda in krožnega gospodarstva uvede vavčerski sistem (po vzoru SPS), ki bi sofinanciral pripravo trajnostnih strategij, energetskega pregleda, LCT, LCA, integracijo novih tehnologij v poslovanje, uporabe učinkovite rabe energije, pripravo trajnostnih poročil ... S tovrstnimi spodbudami bomo krepili znanje in zavedanje o pomembnosti zelenega prehoda tudi med

MSP podjetji. Višina subvencij pri tovrstnih vavčerjih bi bila različna glede na namen. Obenem predlagamo krepitev baze podatkov, pri tem mislimo predvsem krepitev števila svetovalcev na teh področjih z natančno določenimi pogoji, ki jih potrebujejo svetovalci za opravljanje tovrstnega dela. Finančne podpore za kvalifikacije na tem področju so zaželeno, da bomo povišali število oseb na teh področjih (npr. LCA, LCT strokovnjaki, pripravljalci trajnostnih analiz ipd.).

Družbena Evropa

V cilju politike Družbena Evropa so predvideni ukrepi na področju trga dela, med drugimi razvoj, vzpostavitev in delovanje nacionalnega orodja za kratko, srednje in dolgoročno napovedovanje kompetenc – PNK, programi za ohranitev na trgu dela tistih skupin, katerih zaposlitev oziroma samozaposlitev je ogrožena ali začasna, zmanjševanje in preprečevanje prekarnosti; spodbujanje prenosa znanja med generacijami ter ukrepi za krepitev institucij in služb trga dela oziroma posodobitev njihovih storitev za učinkovitejšo obravnavo ciljnih skupin na trgu dela. Prav tako so znotraj te ciljne politike zajeti ukrepi za izobraževanja in usposabljanja, in sicer karierni centri za mlade, krepitev ključnih kompetenc šolajočih, krepitev sodelovanja izobraževanja ter trga dela na področju poklicnih in strokovnih šol,

Ker se kohezijski sklad deli po številnih prednostnih nalogah, seveda ni dovolj sredstev, ki bi pokrila luknje na vseh področjih. Gospodarstvu ne namenja dovoljšnjega proračuna po prioritetah, ki so ključne za zeleni in digitalni prehod. Zato GZS predlaga, da bi na nacionalni ravni uvedli nove blending produkte, torej kombinacijo nepovratnih in povratnih sredstev na ključnih področjih, kot so zeleni prehod, digitalizacija, raziskave, razvoj ter investicije, da bodo podjetja zajeta v izvedbo ukrepov v čim višjem deležu, saj so le-ti gonilo našega gospodarstva.

visokega šolstva; programi povezovanja na osi dijak/študent – institucije znanja – gospodarstvo/negospodarstvo (PKP), štipendije idr.

Po oceni GZS bi moral biti del proračuna, namenjen za raziskave, razvoj in inovacije (RRI), zastavljen bolj ambiciozno, vsaj na 1,2 % BDP.

Pomislek GZS je, da se podaljšuje obdobje delovne aktivnosti, zaradi česar se nam zastavlja vprašanje, ali bo v obdobju do 2027 dovolj ustrezno usposobljenih kadrov vseh generacij (predvsem starejših) za izvajanje digitaliziranih procesov na vseh ravneh in področjih. Prav tako podpiramo ohranjanje vseh štipendij in ne zgolj štipendij za specializirane poklice v kulturi. Sheme so pri zagotavljanju ustrezno usposobljenih kadrov v gospodarstvu ključnega pomena. Z njimi znižujemo strukturno brezposelnost, bolj učinkovito rešujemo problematiko na področju trga dela ter povezujemo potrebe delodajalcev po kadrih in smeri izobraževanja študentov in dijakov. Koncept RŠS je dober, vendar je sistem izvajanja potreben posodobitve, kot npr. poenostavitev postopkov za pridobitev pravice do sofinanciranja kadrovskih štipendij delodajalcem. Za reševanje problematike kadrov in drugih deficitarnih poklicev je potrebna prenova izobraževalnega sistema, re-skilling že zaposlenih, nujno odpiranje države za tuje strokovnjake in tuje študente, zaradi česar je treba sprejeti ustrezno davčno politiko na tem področju. Na splošno manjka izpostavljenost tega, kdo bo povezoval, mrežil in bil ta most med izobraževalnim sistemom in okoljem (trgom) in tudi sodelovanja zbornic z ZRSZ ter kdo ustvarja ta ekosistem in povezanost vseh akterjev. Pa tudi finančna podprtost tega ni nikjer jasno izpostavljena. ■

Predlog GZS je, da bi na področju zelenega prehoda in krožnega gospodarstva uvedli vavčerski sistem, po vzoru SPS.

120 NAJVEČJIH SKUPIN IN 80 NAJHITREJE RASTOČIH SKUPIN

120 največjih skupin je imelo višjo produktivnost dela od povprečja slovenskih gospodarskih družb

Ključne skupine so iz predelovalnih dejavnosti, trgovine in energetike.

Darja Močnik, Analitika GZS

Produktivnost dela 120 največjih skupin višja od slovenskega povprečja

Sto dvajset največjih skupin (v nadaljevanju: največje skupine) v Sloveniji po kriteriju letne prodaje je v letu 2021 skupaj ustvarilo 33,3 milijarde EUR prodaje, pri čemer je srednja (mediana) vrednost prodaje znašala 104,8 milijona EUR. Razpon prodaje od največje do najmanjše skupine je bil širok (od 43,3 mio EUR do 5 mrd EUR). Največje skupine so skupaj ustvarile 29 % prodaje vseh gospodarskih družb v letu 2021. Delež prodaje na tujem trgu je bil v razponu od 0 do 99,5 %, s sredinsko vrednostjo (mediana) pri 53 %. Izvozna naravnost skupin je velika, predvsem med predelovalnimi dejavnostmi in trgovci.

Predelovalne dejavnosti in trgovina skupaj ustvarjajo 63 % celotne dodane vrednosti največjih skupin.

Največje skupine so ustvarile 8,7 milijarde EUR dodane vrednosti oz. 31 % celotne dodane vrednosti vseh družb.

Mediana dodane vrednosti pri največjih skupinah je znašala 35,2 milijona EUR. Zaradi različnih poslovnih modelov (manjša ali večja vertikalna ali horizontalna integracija, razlike v strukturi osnovnih sredstev) in raznolikosti dejavnosti (proizvodnja, trgovina, energetika) se produktivnost dela, merjena s kazalnikom dodana vrednost na zaposlenega, med največjimi skupinami precej razlikuje. Kar nekaj skupin ima del proizvodnje (pretežno v državah z nižjimi stroški dela) v tujini (pretežno v državah z nižjimi stroški dela in nižjo produktivnostjo), kar jim agregatno nekoliko znižuje kazalnike produktivnosti, vendar izboljšuje kazalnike dobičkonosti (EBITDA, neto marža) oziroma rezultat pod črto. Največje skupine so beležile povprečno produktivnost dela pri 59 tisoč EUR, kar je za desetino več, kot je znašala dodana vrednost pri vseh gospodarskih družbah v 2021 (dobrih 53 tisoč EUR). Srednja vrednost kazalnika je bila nižja in je znašala pri 52 tisoč EUR, kar pomeni, da je pri manjšem številu

družb bila produktivnost izrazito visoka. Največje skupine so skupaj ustvarile 1,8 milijarde EUR čistega dobička, kar je 31,5 % dobička vseh družb. Srednja vrednost čistega dobička je znašala pri 5,4 milijona EUR. Povprečna bruto marža je znašala 26,2 %, kar je za 2,8 odstotni točki več, kot so jo beležile vse gospodarske družbe v Sloveniji.

Dodana vrednost na zaposlenega največjih skupin je 59 tisoč EUR.

Med največjimi skupinami jih je polovica spadala med predelovalne dejavnosti¹. Mnoge skupine opravljajo več dejavnosti, a smo jih za te namene razporedili v dejavnost, kjer pretežno opravijo največ prodaje. Predelovalne dejavnosti so po čistih prihodkih od prodaje zavzele 41-odstotni delež, po dodani vrednosti 53-odstotni delež, po zaposlenih 56-odstotni delež. Glavnina teh skupin ima hčerinske družbe v tujini, tako proizvodne kot prodajne. Druga najpomembnejša dejavnost po številu skupin je trgovina, ki se ukvarja tako z veleprodajo kot maloprodajo. Slednje skupine so ustvarile 24 % čistih prihodkov od prodaje, desetino ustvarjene dodane vrednosti ter zaposlovale dobrih 9 % zaposlenih v največjih skupinah. Med najpogostejšimi skupinami

izstopajo še skupine iz energetike, IKT, prometa, skladiščenja, gradbeništva itd.

80 najhitreje rastočih skupin je v 2021 beležilo 26,7 mrd čistih prihodkov.

80 najhitreje rastočih skupin v zadnjih 5 letih z 68 % višjo prodajo

Osemdeset najhitreje rastočih skupin (s prihodki od prodaje v izhodiščnem letu 2016 nad 10 mio EUR) je v zadnjih petih letih povečalo svojo prodajo med 14,5 in 849 % (mediana rasti je bila 51 %). Skupaj so te skupine v 2021 beležile 26,7 milijarde čistih prihodkov oz. 23 % čistih prihodkov vseh gospodarskih družb. Osemdeset najhitreje rastočih skupin je v zadnjih 5 letih ustvarilo za 10,9 milijarde evrov več čistih prihodkov od prodaje oz. so prodajo zvišale kumulativno za 68 %. Srednja vrednost deleža izvoza je bila 60 %. Skupaj je bilo v osemdesetih skupinah zaposlenih 103 tisoč oseb (po delovnih urah) oz. petino zaposlenih vseh gospodarskih družb. Mediana števila zaposlenih med skupinami je znašala 627 oseb. Najhitreje rastoče skupine so v 2021 beležile skupaj 6,4 milijarde EUR dodane vrednosti oz. 23 % dodane vrednosti vseh družb. Mediana dodane vrednosti na zaposlenega je

znašala 53 tisoč evrov. Pri tem so ustvarile skupaj 1,5 milijarde EUR dobička oz. 27 % dobička vseh gospodarskih družb, s srednjo vrednostjo pri 6,6 milijona EUR.

Med osemdesetimi skupinami, ki so dosegle najvišjo rast v zadnjih petih letih, je bilo 43 skupin iz predelovalne dejavnosti, kjer je prodaja porasla za polovico.

80 najhitreje rastočih skupin je predstavljalo 23 % dodane vrednosti vseh družb.

Pri petih skupinah energetike je prodaja porasla za 202 %, pri desetih skupinah iz trgovine za 35 %, iz skupin gradbeništva za 59 %. Hitro rastoče skupine (kjer je bila prodaja v 2016 nad 10 mio EUR) so svojo rast dosegle v osnovi na dva načina: s prevzemi tekmecev ali vertikalnih partnerjev (dobavitelji ali kupci) ali pa z organsko rastjo prek večje proizvodnje in s tem prodaje (organsko širjenje produktnega ali storitvenega asortimaja). Največkrat lahko razlog za hitro rast prodaje pri teh skupinah pripišemo kombinaciji organske rasti in prevzemov. ■

¹ Nekaterne skupine so uvrščene v SKD dejavnosti, kamor po pretežni naravi poslovanja svojih ključnih hčerinskih družb ne spadajo. Tako smo te skupine razvrstili v dejavnosti, kamor po oceni ekonomske moči spadajo.

JURČIČ TRANSPORT

Vesele božične praznike in srečno novo leto!

SKLADIŠČENJE	POPRAVILA IN VZDRŽEVANJE TOVARNIH VOZIL	PREVOZ V MEDNARODNEM CESTNEM PROMETU	PREVOZ NEVARNEGA BLAGA IN VSEH VRST ODPADKOV
--------------	---	--------------------------------------	--

Glavna dejavnost je prevoz blaga v mednarodnem cestnem prometu. Prav tako nudimo redno in preventivno vzdrževanje lastnih in drugih tovornih vozil, popravila vozil, pranje vozil, menjava pnevmatik, točenje in prodaja goriva in parkiranja vozil. Poleg tega imamo tudi skladiščno dejavnost, pri kateri gre za začasno skladiščenje zbirnega blaga, pa tudi skladiščenja za potrebe strank.

Glavno tržišče družbe je zahodni evropski trg, kjer prednjači Nemčija. Prevažamo blago na paletah in razsutu tovor vseh vrst. Vsa vozila so opremljena za prevoz nevarnega blaga ADR, pri čemer je posebna specialnost prevoz vseh vrst odpadkov.

Preko 2000 strank iz domačega in tujega tržišča zagotavlja potrebno disperzijo posla kar nam daje dobro ekonomsko stabilnost poslovanja.

LESTVICA

120 največjih skupin po konsolidiranih bilancah, 2021

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR	Prodaja na tujih trgih, v mio EUR	% prodaje na tujem trgu	Število zaposlenih	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR
1	SKUPINA PETROL	Trgovina	4.960,1	2.641,3	53,3	5.387	65.431
2	SKUPINA GEN	Energetika	3.366,7	2.798,7	83,1	823	324.720
3	SKUPINA HSE	Energetika	2.538,2	1.737,3	68,4	3.177	147.781
4	SKUPINA LEK	Predel. dejavnosti	1.634,8	1.592,2	97,4	5.158	110.131
5	SKUPINA KRKA	Predel. dejavnosti	1.565,8	1.472,9	94,1	11.582	80.266
6	SKUPINA SIJ	Predel. dejavnosti	962,7	820,4	85,2	3.814	62.667
7	SKUPINA KOLEKTOR HOLDING	Predel. dejavnosti, gradbeništvo	904,1	494,7	54,7	5.797	47.533
8	SKUPINA IMPOL 2000	Predel. dejavnosti	845,4	789,8	93,4	2.512	61.850
9	SKUPINA TELEKOM SLOVENIJE	IKT dejavnosti	648,2	67,6	10,4	3.284	101.103
10	SKUPINA ADRIA MOBIL	Predel. dejavnosti	617,0	595,9	96,6	1.941	85.053
11	SKUPINA ELES	Energetika, predel. dejavnosti	531,2	334,3	62,9	2.105	82.671
12	SKUPINA CT MANAGEMENT	IKT dejavnosti	473,6	453,3	95,7	1.610	51.489
13	SKUPINA POŠTA SLOVENIJE	Promet, skladišč.	461,0	126,1	27,4	7.362	34.475
14	SKUPINA SALUS	Trgovina	458,3	29,6	6,5	460	87.418
15	SKUPINA SLOVENSKE ŽELEZNICE	Promet, skladišč.	414,0	175,0	42,3	6.752	48.327
16	SKUPINA HELIOS	Predel. dejavnosti	375,5	337,7	89,9	1.835	54.740
17	SKUPINA TAB	Predel. dejavnosti	368,2	356,2	96,7	1.542	58.280
18	SKUPINA PERUTNINA PTUJ	Predel. dejavnosti	342,0	241,5	70,6	3.965	32.558
19	SKUPINA HIDRIA	Predel. dejavnosti	306,1	20,9	6,8	1.986	59.429
20	SKUPINA JAVNI HOLDING	Energetika, oskrba z vodo	304,8	0,1	0,0	2.450	51.094
21	SKUPINA LTH CASTINGS	Predel. dejavnosti	294,1	292,5	99,5	3.065	45.023
22	SKUPINA RASTODER	Trgovina	275,8	151,6	55,0	518	100.665
23	SKUPINA TOBAČNA LJUBLJANA	Predel. dejavnosti	271,3	7,7	2,8	268	92.739
24	SKUPINA PERSPEKTIVA	Gradbeništvo, trgovina, predel. dej.	265,3	41,5	15,6	1.526	44.992
25	SKUPINA KOVINTRADE	Trgovina	263,1	104,6	39,7	343	112.143
26	SKUPINA LES-MMS	Trgovina	260,2	154,5	59,4	1.450	47.472

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR	Prodaja na tujih trgih, v mio EUR	% prodaje na tujem trgu	Število zaposlenih	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR
27	SKUPINA TELEMACH	IKT dejavnosti	257,3	16,6	6,5	809	143.214
28	SKUPINA UNIOR	Predel. dejavnosti	239,7	205,2	85,6	2.700	36.178
29	SKUPINA LUKA KOPER	Promet, skladišč.	228,4	159,1	69,7	1.698	88.487
30	SKUPINA PLASTA	Predel. dejavnosti	209,6	138,6	66,1	1.107	47.512
31	SKUPINA TOYOTA ADRIA	Trgovina	205,9	133,0	64,6	222	109.234
32	SKUPINA CABLEX	Predel. dejavnosti	203,1	191,9	94,5	3.298	20.823
33	SKUPINA JAGROS	Trgovina	193,3	3,1	1,6	829	53.487
34	SKUPINA ISKRA	Predel.dejavnosti	190,4	127,3	66,8	1.131	45.621
35	SKUPINA G4	Predel. dejavnosti	190,2	88,4	46,5	931	60.676
36	SKUPINA ADVENTURA INVESTMENTS	Promet, skladišč., trgovina	188,8	30,8	16,3	1.583	42.745
37	SKUPINA DOMEL	Predel. dejavnosti	183,6	159,0	86,6	1.371	46.709
38	SKUPINA JANUS TRADE	Trgovina	178,2	10,1	5,7	110	94.124
39	SKUPINA TPV GROUP	Predel. dejavnosti	166,1	116,6	70,2	970	43.173
40	SKUPINA IMO REAL	Gradbeništvo	163,6	32,9	20,1	894	44.618
41	SKUPINA ETI	Predel. dejavnosti	162,1	149,7	92,4	1.636	36.003
42	SKUPINA CALCIT	Rudarstvo	152,2	131,7	86,5	326	108.567
43	SKUPINA AKRAPOVIČ	Predel. dejavnosti	150,0	148,2	98,8	1.410	57.803
44	SKUPINA CIMOS	Predel. dejavnosti	148,8	136,8	92,0	2.123	20.310
45	SKUPINA I.P.S.	Predel. dejavnosti	147,1	143,7	97,7	1.077	44.393
46	SKUPINA JATA EMONA	Predel. dejavnosti	144,8	21,6	14,9	1.010	37.605
47	SKUPINA TRIMO	Predel. dejavnosti	138,5	122,7	88,6	417	82.879
48	SKUPINA SIGUR	Trgovina	134,6	77,2	57,3	1.231	32.448
49	SKUPINA DON DON	Predel. dejavnosti	130,7	102,9	78,7	2.057	19.188
50	SKUPINA KMAG	Trgovina	130,6	32,3	24,7	34	365.351
51	SKUPINA JUB	Predel. dejavnosti	127,5	88,1	69,1	755	50.344
52	SKUPINA MEDIS INTAGO	Trgovina	122,4	75,0	61,3	366	90.044
53	SKUPINA TASTEPOINT	Predel. dejavnosti	119,3	107,8	90,3	335	130.903
54	SKUPINA HARVEY NORMAN EUROPE	Trgovina	117,4	2,8	2,4	609	45.692
55	SKUPINA MMTEH	Gozdarstvo	112,8	64,0	56,8	78	105.689
56	SKUPINA ISKRAEMECO	Predel. dejavnosti	112,7	103,4	91,8	663	49.201
57	SKUPIMA MSIN	Predel. dejavnosti	111,3	58,9	52,9	999	51.399
58	SKUPINA CPK INVEST	Gradbeništvo	108,3	14,3	13,2	541	42.830
59	SKUPINA METAL-RADO SNEŽIČ	Predel. dejavnosti	107,7	69,7	64,7	107	76.693
60	SKUPINA GMT	Trgovina	107,7	25,5	23,7	466	41.702
61	SKUPINA ISKRA MEHANIZMI HOLDING	Predel. dejavnosti	102,0	91,7	89,9	737	32.952

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR	Prodaja na tujih trgih, v mio EUR	% prodaje na tujem trgu	Število zaposlenih	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR
62	SKUPINA ALSO TECHNOLOGY	Trgovina	101,2	2,3	2,3	78	70.973
63	SKUPINA ISTRABENZ PLINI	Predel. dejavnosti	99,3	13,9	14,0	371	69.948
64	SKUPINA ISKRATEL	Predel. dejavnosti	98,3	38,5	39,1	811	40.559
65	SKUPINA SALONIT	Predel. dejavnosti	98,1	40,9	41,7	354	105.047
66	SKUPINA MDM	Predel. dejavnosti	97,1	50,1	51,6	111	200.474
67	SKUPINA KOSTAK	Oskrba z vodo, odpadki	96,1	10,3	10,7	565	43.008
68	SKUPINA CELJSKE MESNINE	Predel. dejavnosti	94,6	12,6	13,3	625	32.891
69	SKUPINA SUMMIT MOTORS LJUBLJANA	Trgovina	94,2	0,3	0,3	92	100.739
70	SKUPINA ELAN	Predel. dejavnosti	93,3	84,7	90,7	705	41.940
71	SKUPINA FARMADENT	Trgovina	91,3	5,1	5,5	82	44.341
72	SKUPINA REGAL	Predel. dejavnosti	91,3	6,4	7,0	696	36.050
73	SKUPINA ZLATARNA CELJE	Predel. dejavnosti	90,4	14,3	15,8	350	54.513
74	SKUPINA ŠTAJERSKI AVTO DOM	Trgovina	87,0	2,4	2,7	127	51.978
75	SKUPINA REGIA GROUP	Trgovina, poslovanje z nepremičninami	84,3	5,6	6,7	302	48.043
76	SKUPINA HIT	Gostinstvo in turizem	83,8	8,6	10,3	1.863	39.900
77	SKUPINA JAVNI HOLDING MARIBOR	Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki	83,3	0,1	0,1	1.086	44.663
78	SKUPINA WEILER ABRASIVES	Predel. dejavnosti	83,0	77,5	93,4	768	42.692
79	SKUPINA KAPITALSKA DRUŽBA	Finance	80,1	0,0	0,0	123	120.561
80	SKUPINA INTERBLOCK	Predel. dejavnosti	77,8	73,9	94,9	464	107.168
81	SKUPINA DZS	Trgovina	77,2	0,2	0,3	846	49.585
82	SKUPINA STEKLARNA HRASTNIK	Predel. dejavnosti	77,0	75,2	97,8	560	68.493
83	SKUPINA PAPIRUS	Predel. dejavnosti	76,4	70,9	92,8	212	52.080
84	SKUPINA KOVINOPLASTIKA LOŽ	Predel. dejavnosti	75,4	42,2	56,0	740	38.103
85	SKUPINA SLOVENSKI DRŽAVNI GOZDOVI	Gozdarstvo	74,4	9,2	12,4	461	76.124
86	SKUPINA AJDACOM	Poslovanje z nepremičninami, promet, skladišč.	72,4	1,2	1,7	497	69.092
87	SKUPINA MK	Trgovina	70,9	7,4	10,5	706	33.854
88	SKUPINA SAVA	Gostinstvo in turizem	70,1	0,0	0,0	656	76.053
89	SKUPINA SILKEM PLUS	Predel. dejavnosti	69,4	62,5	90,0	229	75.863
90	HSG KARIERA	Posredovanje delovne sile	68,8	0,0	0,0	2.422	27.405
91	SKUPINA MELAMIN	Predel. dejavnosti	67,1	59,0	88,0	220	85.680
92	SKUPINA AKUSTIKA GROUP	Trgovina	65,7	0,0	0,1	360	52.245
93	SKUPINA MLINOTEST	Predel. dejavnosti	65,6	15,2	23,1	636	35.250

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR	Prodaja na tujih trgih, v mio EUR	% prodaje na tujem trgu	Število zaposlenih	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR
94	SKUPINA ADVENTURA	Dejavnost oglaševalskih agencij	64,1	16,5	25,8	48	144.318
95	SKUPINA ELEKTRO MARIBOR	Energetika	63,9	0,0	0,0	851	77.845
96	SKUPINA METROPOLITANA	Gozdarstvo	61,7	41,0	66,5	110	106.913
97	SKUPINA SALOMON	Mediji, predel. dejavnosti	61,6	9,3	15,1	737	31.645
98	SKUPINA VOC EKOLOGIJA	Gradbeništvo	59,5	0,0	0,0	427	52.547
99	SKUPINA LITOSTROJ POWER	Predel. dejavnosti	59,4	41,1	69,1	376	26.658
100	SKUPINA PONDS	Trgovina	59,2	0,0	0,1	339	61.154
101	SKUPINA PLINHOLD	Energetika	58,8	2,7	4,5	146	225.151
102	SKUPINA TBP	Predel. dejavnosti	56,6	51,9	91,7	877	26.704
103	SKUPINA FRAGMAT	Predel. dejavnosti	56,4	16,7	29,6	438	30.623
104	SKUPINA MS HOLDING	Varovanje, splošno čiščenje, predel. dej.	55,8	1,8	3,2	2.524	18.326
105	SKUPINA BRINOX	Predel. dejavnosti	55,4	41,6	75,1	270	80.779
106	SKUPINA INTEREXPORT	Trgovina	54,9	13,3	24,3	84	119.267
107	SKUPINA KOLPA	Predel. dejavnosti	53,8	35,4	65,8	627	31.517
108	SKUPINA MAGISTRAT INTERNATIONAL	Trgovina	53,2	13,3	24,9	224	59.301
109	SKUPINA ELEKTRO CELJE	Energetika	53,2	0,0	0,0	707	75.641
110	SKUPINA KJK INVESTICIJE 4	Predel. dejavnosti	53,1	37,0	69,8	315	48.599
111	SKUPINA ISKRA ISD	Predel. dejavnosti	51,8	31,8	61,4	523	52.195
112	SKUPINA FRUCTAL	Predel. dejavnosti	49,8	24,3	48,8	354	42.627
113	SKUPINA METREL DUS	Predel. dejavnosti	48,4	34,0	70,3	505	57.174
114	SKUPINA VILLAGER	Trgovina	48,3	17,1	35,3	263	30.282
115	SKUPINA MAKSIM	Predel. dejavnosti	48,3	33,4	69,1	323	61.123
116	SKUPINA TAJFUN	Predel. dejavnosti	47,5	45,0	94,7	350	46.052
117	SKUPINA ALPINA	Predel. dejavnosti	47,0	33,4	71,1	1.187	14.716
118	SKUPINA FARME IHAN	Kmetijstvo, predel. dejavnosti	45,0	5,5	12,1	315	31.457
119	SKUPINA GREINER PACKAGING	Predel. dejavnosti	44,9	44,5	99,0	446	29.084
120	SKUPINA PISTOTNIK	Varovanje	43,3	0,0	0,0	1.535	23.672

Vir: Ajpes, konsolidirana in revidirana letna poročila za leto 2021 (javno objavljena do 3. 10. 2021). Podatki o poslovanju poslovnih skupin. Izločili smo skupine, ki že jih obvladuje nadrejena skupina, ter tiste skupine, ki so finančni holding po vsebini, in imajo podrejene samostojne poslovne skupine.

Kriterij rangiranja: čisti prihodki od prodaje v letu 2021

LESTVICA

80 najhitreje rastočih skupin po konsolidiranih bilancah v obdobju 2016-2021

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Stopnja rasti čistih prihodkov od prodaje 2021/2016	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR, 2021	% prodaje na tujem trgu, 2021	Število zaposlenih, 2021	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR, 2021
1	SKUPINA GEN	Energetika	849,1	3.366,7	83,1	823	324.720
2	SKUPINA ADVENTURA INVESTMENTS	Promet, skladišč., trgovina	564,1	188,8	16,3	1.583	42.745
3	SKUPINA G4	Predel. dejavnosti	228,1	190,2	46,5	931	60.676
4	SKUPINA ISKRA	Predel. dejavnosti	159,7	190,4	66,8	1.131	45.621
5	SKUPINA KAPITALSKA DRUŽBA	Finance	144,4	80,1	0,0	123	120.561
6	SKUPINA SLOVENSKI DRŽAVNI GOZDOVI	Gozdarstvo	131,8	74,4	12,4	461	76.124
7	SKUPINA DRI UPRAVLJANJE INVESTICIJ	Inženiring	116,7	37,5	3,3	479	60.090
8	SKUPINA HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE	Energetika	115,1	2.538,2	68,4	3.177	147.781
9	SKUPINA MELTAL - RADO SNEŽIČ	Predel. dejavnosti	111,4	107,7	64,7	107	76.693
10	SKUPINA CPK INVEST	Gradbeništvo	110,1	108,3	13,2	541	42.830
11	SKUPINA SALUS	Trgovina	108,3	458,3	6,5	460	87.418
12	SKUPINA VOC EKOLOGIJA	Gradbeništvo	102,0	59,5	0,0	427	52.547
13	SKUPINA CALCIT	Rudarstvo	101,7	152,2	86,5	326	108.567
14	SKUPINA POŠTA SLOVENIJE	Promet, skladišč.	98,8	461,0	27,4	7.362	34.475
15	SKUPINA PLASTA	Predel. dejavnosti	97,2	209,6	66,1	1.107	47.512
16	SKUPINA KOSTAK	Oskrba z vodo, odpadki	95,4	96,1	10,7	565	43.008
17	SKUPINA CPK	Gradbeništvo	90,5	38,4	3,0	274	43.043
18	SKUPINA TAJFUN PLANINA	Predel. dejavnosti	76,8	47,5	94,7	350	46.052
19	SKUPINA ZLATARNA CELJE	Predel. dejavnosti	76,3	90,4	15,8	350	54.513
20	SKUPINA KOVINTRADE	Trgovina	74,5	263,1	39,7	343	112.143
21	SKUPINA ADRIA MOBIL	Predel. dejavnosti	73,8	617,0	96,6	1.941	85.053
22	SKUPINA SŽ ŽGP	Promet, skladišč.	72,1	56,5	13,7	259	68.944
23	SKUPINA PERSPEKTIVA	Gradbeništvo, trgovina, predel. dej.	71,3	265,3	15,6	1.526	44.992
24	SKUPINA KMAG	Trgovina	71,0	130,6	24,7	34	365.351

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Stopnja rasti čistih prihodkov od prodaje 2021/2016	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR, 2021	% prodaje na tujem trgu, 2021	Število zaposlenih, 2021	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR, 2021
25	SKUPINA METREL DUS	Predel. dejavnosti	68,7	48,4	70,3	505	57.174
26	SKUPINA AKTIVA	Varovanje, splošno čiščenje, predel. dej.	68,6	55,8	3,2	2.524	18.326
27	SKUPINA SALONIT	Predel. dejavnosti	67,9	98,1	41,7	354	105.047
28	SKUPINA MEDIS INTAGO	Trgovina	67,3	122,4	61,3	366	90.044
29	SKUPINA HARVEY NORMAN	Trgovina	65,5	117,4	2,4	609	45.692
30	SKUPINA TASTEPOINT	Predel. dejavnosti	64,2	119,3	90,3	335	130.903
31	SKUPINA CABLEX	Predel. dejavnosti	63,1	203,1	94,5	3.298	20.823
32	SKUPINA KOLEKTOR HOLDING	Predel. dejavnosti, gradbeništvo	63,1	904,1	54,7	5.797	47.533
33	SKUPINA AKRAPOVIČ	Predel. dejavnosti	62,4	150,0	98,8	1.410	57.803
34	SKUPINA I.P.S.	Predel. dejavnosti	60,1	147,1	97,7	1.077	44.393
35	SKUPINA FINIKS	Predel. dejavnosti	57,5	40,5	99,7	424	26.696
36	SKUPINA CPIN	Gradbeništvo	55,7	36,6	10,4	237	39.223
37	SKUPINA IMPOL 2000	Predel. dejavnosti	55,6	845,4	93,4	2.512	61.850
38	SKUPINA ISKRA MEHANIZMI HOLDING	Predel. dejavnosti	54,6	102,0	89,9	737	32.952
39	SKUPINA ETI	Predel. dejavnosti	53,4	162,1	92,4	1.636	36.003
40	SKUPINA DOMEL	Predel. dejavnosti	51,7	183,6	86,6	1.371	46.709
41	SKUPINA DON DON	Predel. dejavnosti	49,8	130,7	78,7	2.057	19.188
42	SKUPINA LEK	Predel. dejavnosti	48,2	1.634,8	97,4	5.158	110.131
43	SKUPINA ISKRAEMECO	Predel. dejavnosti	47,4	112,7	91,8	663	49.201
44	SKUPINA ISTRABENZ PLINI	Predel. dejavnosti	44,6	99,3	14,0	371	69.948
45	SKUPINA H&R	Predel. dejavnosti	44,2	308,2	92,5	1.883	66.193
46	SKUPINA STEKLARNA HRASTNIK	Predel. dejavnosti	41,1	77,0	97,8	560	68.493
47	SKUPINA HESS	Energetika	40,1	20,2	0,0	52	292.008
48	SKUPINA PERUTNINA PTUJ	Predel. dejavnosti	39,4	342,0	70,6	3.965	32.558
49	SKUPINA JATA EMONA	Predel. dejavnosti	39,2	144,8	14,9	1.010	37.605
50	SKUPINA GREINER PACKAGING	Predel. dejavnosti	36,5	44,9	99,0	446	29.084
51	SKUPINA TELEMACH	IKT dejavnosti	36,4	257,3	6,5	809	143.214
52	SKUPINA HELIOS	Predel. dejavnosti	36,1	375,5	89,9	1.835	54.740
53	SKUPINA GMT	Trgovina	34,4	107,7	23,7	466	41.702
54	SKUPINA CETIS	Predel. dejavnosti	33,5	78,3	46,6	626	54.118
55	SKUPINA KRKA	Predel. dejavnosti	33,3	1.565,8	94,1	11.582	80.266
56	SKUPINA MAKSIM	Predel. dejavnosti	33,1	48,3	69,1	323	61.123
57	SKUPINA FRAGMAT	Predel. dejavnosti	32,7	56,4	29,6	438	30.623

Rang	Naziv skupine	Dejavnost	Stopnja rasti čistih prihodkov od prodaje 2021/2016	Čisti prihodki od prodaje, v mio EUR, 2021	% prodaje na tujem trgu, 2021	Število zaposlenih, 2021	Dodana vrednost na zaposlenega, v EUR, 2021
58	SKUPINA LES-MMS	Trgovina	31,8	260,2	59,4	1.450	47.472
59	SKUPINA DP JUB	Predel. dejavnosti	30,3	127,5	69,1	755	50.033
60	SKUPINA METROPOLITANA	Gozdarstvo	29,1	61,7	66,5	110	106.913
61	SKUPINA PETROL	Trgovina	28,6	4.960,1	53,3	5.387	65.431
62	SKUPINA ELAN	Predel. dejavnosti	28,6	93,3	90,7	705	41.940
63	SKUPINA TAB	Predel. dejavnosti	28,5	368,2	96,7	1.542	58.280
64	SKUPINA FARME IHAN-KPM	Kmetijstvo, predel. dejavnosti	28,2	45,0	12,1	315	31.457
65	SKUPINA JAVNI HOLDING	Energetika, oskrba z vodo	27,0	304,8	0,0	2.450	51.094
66	SKUPINA ALSO TECHNOLOGY LJUBLJANA	Trgovina	25,6	101,2	2,3	78	70.973
67	SKUPINA IMO-REAL	Gradbeništvo	25,3	163,6	20,1	894	44.618
68	SKUPINA KJK INVESTICIJE 4	Predel. dejavnosti	24,7	53,1	69,8	315	48.599
69	SKUPINA JANUS TRADE	Trgovina	24,5	178,2	5,7	110	94.124
70	SKUPINA PANVITA MESNINE	Predel. dejavnosti	22,9	67,7	6,8	484	34.466
71	SKUPINA ADVENTURA	Dejavnost oglaševalskih agencij	20,5	64,1	25,8	48	144.318
72	SKUPINA TPV	Predel. dejavnosti	18,8	166,1	70,2	970	43.173
73	SKUPINA KOVINOPLASTIKA LOŽ	Predel. dejavnosti	17,8	75,4	56,0	740	38.103
74	SKUPINA ELES	Energetika, predel. dejavnosti	17,1	531,2	62,9	2.105	82.671
75	SKUPINA RADEČE PAPIR	Predel. dejavnosti	16,8	41,9	63,8	308	17.629
76	SKUPINA SILKEM PLUS	Predel. dejavnosti	16,1	69,4	90,0	229	75.863
77	SKUPINA SALOMON	Mediji, predel. dejavnosti	15,1	61,6	15,1	737	31.645
78	SKUPINA AJDACOM	Poslovanje z nepremičninami, promet, skladišč.	15,0	72,4	1,7	497	69.092
79	SKUPINA KOLPA	Predel. dejavnosti	15,0	53,8	65,8	627	31.517
80	SKUPINA LUKA KOPER	Promet, skladišč.	14,5	228,4	69,7	1.698	88.487

Vir: Ajpes, konsolidirana in revidirana letna poročila za leti 2016 in 2021 (poročila za leto 2021 javno objavljena do 3. 10. 2022). Podatki o poslovanju poslovnih skupin. Izločili smo skupine, ki že jih obvladuje nadrejena skupina, ter tiste skupine, ki so finančni holding po vsebini, in imajo podrejene samostojne poslovne skupine.

Kriterij rangiranja: Relativna rast čistih prihodkov od prodaje v obdobju 2021/2016 in najmanj 10 mio EUR čistih prihodkov od prodaje v izhodiščnem letu 2016.

HITRI POSLOVNI NASVET

V Skladu za inovacije EU na voljo več kot tri milijarde evrov

Z razpisom Sklada za inovacije želi EU pospešiti zeleni prehod industrije, dati pospešek visoko inovativnim tehnologijam in projektom, ki bodo z uvedbo znatno spremenjene ali nove tehnologije v proizvodnem procesu ali poslovnem modelu pomembno vplivali na znižanje izpustov toplogrednih plinov.

Žiga Fišer, Strateški razvoj GZS

Izvršna agencija Evropske komisije za Podnebje, inovacije in povezljivost EU je v novembru 2022 objavila razpis za nepovratna sredstva za sofinanciranje inovativnih projektov. Sklad za inovacije je namenjen predvsem financiranju projektov za čistejši energetski sistem, preobrazbo gospodarstev in družb, tlakovanju nove industrijske revolucije ter zaščiti planeta in zdravja ter podpori globalnim podnebnim aktivnostim.

V razpisu podnebnega sklada, ki je trenutno odprt, je mogoče prijaviti tri različne vsebine, in sicer:

- projekte s področja Inovativne elektrifikacije in aplikacije vodika v industriji, ki je tudi najpomembnejša vsebina, in ji je namenjenih milijarda nepovratnih sredstev;
- projekte Inovativne proizvodnje z uporabo čiste tehnologije;
- srednje velike pilotne projekte v finančnem obsegu do 14 mio EUR;
- razpisan pa je tudi četrti sklop, tako imenovana splošna ovojnica, ki je namenjena vsem projektom, ki ne sodijo v omenjene tri kategorije ali pa jih povezujejo.

Preko sklada za inovacije se bo sofinanciralo visoko inovativne tehnologije in večje projekte, ki bodo pomembneje vplivali

na znižanje izpustov toplogrednih plinov, pri čemer gre pri odstotku sofinanciranih sredstev za delitev tveganj med prijavitelji in Evropsko komisijo oziroma za pionirske komercialne pilote, sektorsko in geografsko razdeljene po celotnem področju Evrope. Projekti morajo imeti zadostno stopnjo zrelosti, predvsem kar se tiče načrta, poslovnega modela ter finančne strukture in pravnega okvira. Plačilo subvencije bo izvedeno na podlagi dokumentiranega napredka do višine največ 60 % vrednosti projekta.

Rok za prijavo na razpis je 16. marec 2023.

Pri izboru bo pomembnih naslednjih pet kriterijev:

- stopnja inovacije – sofinancirani bodo samo projekti s srednjo, visoko ali zelo visoko stopnjo inovacije, kar pomeni najmanj znatno spremenjena ali nova tehnologija, proces ali poslovni model proizvodnje ali izvedbe novega ali obstoječega izdelka ali storitve;
- izogibanje emisijam toplogrednih plinov, kjer bo pomembno absolutno in relativno zmanjšanje izpustov.
- zrelost projekta tako na tehničnem, finančnem kot operativnem nivoju;

- razširljivost/nadgradljivost, ki je nov kriterij, pri katerem bo pomembno širjenje učinkovitosti, nadaljnega tehnološkega razvoja ter kakovost in širina pridobljenega znanja;
- stroškovna učinkovitost, ki se bo preračunavala v subvencioniranih sredstvih glede na znižanje izpustov ogljikovega dioksida ter kakovost izračunanih stroškov.

Omejitve, tako spodnje kot zgornje, števila partnerjev v posameznem projektu ni, kot ni nujno sodelovanje znanstvenih ustanov v konzorcijih.

Kljub vsem zahtevam, ki jih prijava vsebuje, je to ena boljših možnosti za pridobitev nepovratnih sredstev za industrijo. Rok prijave je 16. marec 2023.

Če imate idejo, a ne veste kje in kako bi začeli, se obrnite na Strateški razvoj GZS. ■

Poslovni nasvet pred vašimi vrati

www.een.si
#EENCanHelp

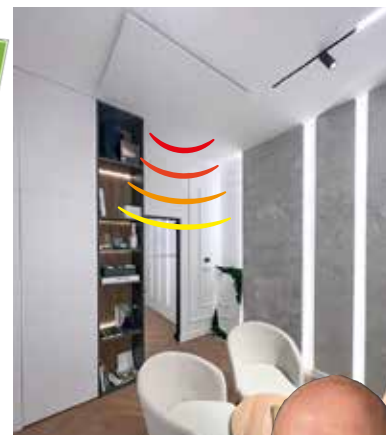
Popoln način za okolju prijazno bivanje

Vstopamo v čaroben čas, ko se utrinjajo prav posebne iskric v očeh otrok in tudi odraslih, ko spet zadiši po cimetu ter se po domovih vije vonj sveže pečenih piškotov. Spet je december, ko se naši domovi prelevijo v topla, varna zavetja. Božično-novoletni prazniki so tudi naši prazniki, saj poosebljajo Ekosena prizadevanja bivalna okolja spremeniti v tople in udobne domove. Z IR paneli hiša ali stanovanje postaneta topel, prijeten dom brez kakršnegakoli **negativnega vpliva na okolje**.

Kakovost bivanja in toplino smo vnesli že v več kot deset tisoč domov v Sloveniji, zato smo se odločili, da ogrejemo tudi prostore zunaj naših meja in vanje vnesemo toplino. Ekosen je z IR grelnimi paneli prisoten tudi na **Hrvaškem, Irskem, v Italiji in Franciji**.

Vizija o trajnostni prihodnosti ogrevanja

Svoji viziji sledimo že od leta 2008. Smo **vodilno podjetje** v panogi infrardečega ogrevanja. Aktivno vlagamo v ukrepe za ohranjanje in nadgradnjo tega statusa. Z našo zavezanostjo kakovosti in s stalnimi inovacijami ter **spoštovanjem narave želimo preseči pričakovanja**. Zavedamo se, da aktualno stanje in z njim povezani izzivi terjajo trajnostne rešitve.

Ustanovitelj podjetja Aleš Babič je povedal: »Sem velik zagovornik tega, da kupujemo manj in le-to kakovostno. Pomembno je razlikovati prave želje od umetno ustvarjenih in razumeti, da lahko s pametnim nakupovanjem spremenimo svet. Že od začetka je bila moja vizija ponuditi izdelke, ki dolgoročno prihranijo denar in imajo dolgo življenjsko dobo s čim manj vzdrževanja. Zato smo razvili lasten sistem infrardečega ogrevanja, ki odraža naše vrednote, saj naše vodilo ni denar temveč zelo zadovoljne stranke in sodelavci.«

Skupaj lahko zgradimo svet lepši

Ekosen smo **ekipa zagnanih** in k inovacijam usmerjenih posameznikov, **razvijamo napredne in učinkovite načine ogrevanja**, s katerimi izboljšujemo kakovost življenja ljudi in si prizadevamo za bolj trajnostno prihodnost ter iščemo načine, s katerimi lahko naredimo svet lepši. Cilji ekipe Ekosen segajo dlje od le zagotavljanja kakovostnih izdelkov za ogrevanje. Povezuje nas iskrena predanost do lepšega intimnega sveta, v katerem naše stranke prebivajo ter nasploh lepšega sveta, ki nas vse skupaj obdaja in si ga vsi delimo.

Vsak naš korak je usmerjen v iskanje še boljših in še bolj trajnostnih načinov. Od **inovativnega razvoja, lastne proizvodnje** in razvejane ponudbe **kakovostnih izdelkov**, ki so zasnovani za namene učinkovitega ogrevanja, do izjemne podpore strankam, korektnih odnosov z zaposlenimi in s poslovnimi partnerji ter sodelovanja z lokalnimi skupnostmi. Ekosen je osredotočen na nalogo, da na odgovoren način soustvarja lepši svet za vse nas in naše zanamce. Skrb za planet je zapisana v Ekosenovih genih.

Ekosenovi saloni: v Miklavžu na Dravskem polju (pri Mariboru), Ptujška cesta 17, v Mengšu (pri Ljubljani), Gorenjska cesta 19, v Kopru, Piranska cesta 2.

Obiščite spletno stran **www.ekosen.si** ali pokličite na brezplačno telefonsko številko **080 30 10**.

EKOSEN
Specialisti za IR-ogrevanje

Vrednote Ekosena

Poštenost – smo poštene do vseh, ki sodelujejo s podjetjem Ekosen (zaposlenih, izvajalcev, partnerjev, strank, dobaviteljev).

Inovativnost – stremimo k stalnemu razvoju in izboljšavam naših izdelkov ter izboljšanju učinkovitosti naših izdelkov in zadovoljstva naših strank.

Zaupanje – smo zaupanja vredno podjetje, ki stoji za svojimi izdelki.

Spoštovanje – vrednota, ki je osnova

našega delovanja: spoštovanje tako do sočloveka kot do narave in okolja.

Odličnost – nudimo storitve in izdelke najvišje kakovosti, ki so podkrepljeni s številnimi nagradami in certifikati.

Strokovnost – kadre redno usposabljam in izobražujemo. Uporabljamo učinkovit poslovni pristop, ki zagotavlja najvišjo kakovost naših storitev (tudi po nakupu).

»V Ekosenu si prizadevamo za lepši svet, kjer se bomo vsi zavedali povezanosti z naravnim okoljem in soodgovornostjo za njegovo prihodnost,« zatrdi Aleš Babič. Ob tem pa izrazi še praznično željo: »Vsem ljudem, ki si delimo ta en in edini skupen svet, želim, da jih zaobjame prijetna praznična toplota in srca prevzame pozitivna energija, ki naj sega čez vso prihajajoče leto in naprej.«

FINANČNI NASVET

Energetska kriza postavlja pred odločevalce nove izzive

Odločitev med nakupom stroja in operativnim lizingom ni enostavna.

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

Foto: Žare Modlic

Izziv za poslovodstvo: Smo v fazi odločitve o nabavi ali operativnem lizingu novega stroja, ki za svojo proizvodnjo uporablja zemeljski plin in je med najučinkovitejšimi v svojem razredu. Ob tem imamo še dva podobna stroja na električno energijo in dva na zemeljski plin, ki pa so manj učinkoviti, so v naši lasti in delujejo onkraj davčne amortizacijske stopnje. Smo srednje velik porabnik zemeljskega plina in bi pri novem stroju poslovali dobičkonosno tudi pri ceni 200 EUR/MWh. Stroja na električno energijo z želenimi lastnosti na trgu ni na voljo. Skrbi nas morebitno pomanjkanje zemeljskega plina, ker bi redukcije onemogočile naše poslovanje. Nova naročila so zagotovljena, imamo podpisane tri nove večletne pogodbe s kupci iz regije.

Nabava stroja na zemeljski plin ni nujno napačna odločitev

Prehod na energent, katerega dobava bo morebiti nezanesljiva, predstavlja veliko tveganje pri vašem poslovanju. Kot ste navedli, na trgu ni stroja, ki bi za delovanje uporabljal električno energijo in bi zagotavljal zelene lastnosti izdelka. Ekonomika delovanja stroja pri ceni plina 200 EUR/MWh pomeni, da do navedene cene posluje rentabilno in precej bolj, kot če z isto količino zemeljskega plina uporabljate dva stara stroja. Vseeno pa s strojem na zemeljski plin povečujete odvisnost rentabilnosti poslovanja od sprememb cen zemeljskega plina, ki so sicer vsaj po dinamiki spremembe precej povezane s

cenami električne energije, kjer pa je denimo cena letnega produkta za leto 2023 pri 400 EUR/MWh. Vsekakor je pomembno, da imate tudi v dolgoletnih nabavnih pogodbah vgrajeno klavzulo o spremenljivosti cen, ki bi odražala morebiti tudi scenarij, da bi navedene cene eskalirale v prihodnjih nekaj letih. Takšnega scenarija ne moremo povsem izključiti. Če proizvajate kakovosten in redek izdelek, je ex ante poziv k podpisu aneksa z zagotovitvijo spremenljivosti cen ustrezen.

Izračun obeh scenarijev poslovanja je potreben predhoden korak za odločitev o sprejemanju kompromisa med dobičkonosnostjo in varnostjo poslovanja.

Operativni lizing nudi večjo fleksibilnost, a ima tudi svojo ceno

Naslednji korak, ki je pred vami, je odločitev o nakupu ali operativnem najemu novega stroja. Operativni najem je dražji, vendar vam omogoča fleksibilnost v primeru, da bi prišlo do redukcije pri porabi zemeljskega plina. V tem primeru vrnete stroj lizingodajalcu. V primeru delne redukcije porabe bi sicer verjetno imeli tehnično možnost, da bi porabo zemeljskega plina preusmerili le za nov stroj, ki je precej bolj učinkovit, v primeru popolne pa bi vam pogoji v lizinški pogodbi

omogočili odstop od pogodbe. Ker je ta verjetnost (odstop od pogodbe) v danem trenutku večja, kot je bila pred enim letom, to tudi pomeni precej verjetno večjo razliko med stroškom operativnega lizinga in nakupom. Vseeno pa je vredno oceniti dobičkonosnost poslovanja vaše podjetja tudi v tem scenariju. Precej verjetno bi bila vaša EBITDA v prihodnjih 12 mesecih nekoliko nižja kot v primeru nakupa stroja, vendar bi bil scenarij popolne redukcije porabe zemeljskega plina poslovno manj uničujoč (manjši padec EBITDA, ker bi odstopili od najema). Glavnina poslovnih odločevalcev bi se verjetno odločila za nakup stroja ter bi pri tem imela v mislih le željo po maksimizaciji dobička, odgovorni in v dolgi rok usmerjeni odločevalci pa bi namenili nekoliko več razmisleka tudi pripravi na scenarij, ki sicer ni najbolj verjeten, hkrati pa ga ne moremo povsem izključiti. ■

Foto: Depositphotos

POSLOVNI NASVET

Preudarno odzivanje – najpogostejše spregledana lastnost sodobnega zaposlenega

Jedro krepitve samokontrole je trening vedenjske samokontrole.

Jernej Jelenko

Foto: Martina Trobiš

Izrazito nezadovoljen sodelavec/vodja/poslovni partner se na neprimeren verbalen način pritoži zaposlenima. Prvemu v obraz švigne vročica, začuti nemirnost okončin, a se zaveda, da mu bodo mirnost, asertivnost in preudarnost pomagale pri odzivu. Drugi odreagira diametralno nasprotno. Jezno se vda impulzu, v tla zaluča pisalo in v ihti trenutka izlije svojo frustracijo. Nato se umakne in ohromljen od poplave čustev obsedi v nemoči.

Nemalokrat podležemo utvari, da obvladujemo okoliščine, dogodke ali celo posameznike na delovnem mestu. A zagotovo obvladujemo 'zgolj' naše misli, čustva in vedenje – sebe. Znani rek: »Kdor obvladuje sebe, obvladuje svet!«, povzema moč samokontrole, s pomočjo katere sooblikujemo vsakodnevne situacije. Delovni vsakdan zahteva hipne in učinkovite 'pravilne' reakcije, ki nas pehajo v impulzivnost izbire in predvsem delovanja. Mnoge burne prehitre reakcije in emocionalni odzivi pa pričajo o nezmožnosti omejitve neprimernih odzivnih teženj.

Največ lahko storimo sami

Vedenjska samokontrola je večšina, ki jo lahko v največji meri krepimo sami. Primarno z ustrezno higieno spanja (ohranja ostrino uma in moderacijo čustev) in stabilnim duševnim zdravjem

(omogoča telesno samoregulacijo, vpliva na razpoloženje). Jedro krepitve samokontrole je trening vedenjske samokontrole – večplasten pristop k spreminjanju vedenja, sestavljen iz različnih tehnik.

Čuječnost nam omogoči, da se zavedamo lastnih nagnjenj k impulzivnemu vedenju.

Osnovo treninga predstavlja sposobnost introspekcije (prepoznavanje misli, občutkov in situacij, ki nas pripeljejo do reaktivnega vedenja). Njena nadgradnja je sposobnost samonadzora, ki nam pomaga prepoznati in ujeti misli, še preden nam stvari spolzijo iz rok. Obe omogočata zavedanje sprožilcev odziva, skozi katerega lahko spremenimo rutino delovanja.

Z ohranjanjem pozornosti na trenutna občutja in misli ter sočasnim sprejemanjem slednjih prakticiramo čuječnost. Ta nas opolnomoči z zavedanjem lastnih nagnjenj k impulzivnemu vedenju, pomaga uravnavati čustva in nadzorovati impulze, zavira vdor zunanjih misli, omogoča mirnost, trajno pozornost ter osredotočenost na sedanost.

Uporabimo lahko več tehnik

Impulzivne miselne vzorce lahko nadzorujemo z uporabo širokega spektra kognitivnih

in situacijskih tehnik (npr. stop tehnika, tehnika preokvirjanja, izpostavljanja itn.). Izpostaviti gre vizualizacijo, ki nam ponuja razmislek o potencialnih neugodnih okoliščinah. Redno preigravanje (in do določene mere izpostavljenost) tovrstnih situacij sčasoma izboljša naše odzive. Koristi nam tudi tehnika zavedanja pozitivnih in negativnih posledic impulzivnega vedenja: pomanjkanje samokontrole negativno vpliva na samozavest, razvoj kariere, splošno zdravje in dobro počutje, vedenjska samokontrola pa gradi močnejše vezi med zaposlenimi, realizira cilje, vzpostavlja empatijo, zbrano, mirnost ... Na izgradnjo novih vzorcev in navad pomembno vplivata tudi periodična samoevalvacija (spremljanje napredka in rasti) in samokrepitev (nagrajevanje ob uspešni vedenjski samokontroli).

Pomembno je redno spremljati napredek in rast pri izgradnji novih vzorcev in navad.

Vi se odločate, kateri odziv iz uvodnega odstavka bo predstavljal vas. Vaše reakcije temeljijo na razvitosti temeljne psihološke kapacitete, kontrole misli in vedenj. Ta predstavlja prepotrebno večšino, s katero se lahko zbrano odzivamo na dražljaje, z namenom doseganja dolgoročnih ciljev in pozitivnih delovnih rezultatov. ■

POSLOVNO-KREATIVNI NASVET

Delajmo pametneje, ne več!

Ali ste vedeli, da smo Slovenci na tretjem mestu v EU glede občutka, da delamo v hitrem tempu kot tudi glede dojemanja stresa pri delu, hkrati pa dosežemo le 74 % povprečne produktivnosti dela? Povedano drugače: imamo občutek, da delamo zelo trdo, smo v hudem stresu, zaslužimo pa krepko pod povprečjem. Ne bi bilo boljše delati pametneje, ne še bolj trdo?

Evija Evelin Zavrl

Foto: osebni arhiv

Kaj je dobra organizacija časa?

Dobra organizacija časa je,:

- da se znamo odločati, kaj bomo delali in česa ne bomo delali;
- da se odločimo, kaj bomo naredili, kdaj in v kakšnem zaporedju. Torej, da določimo prioritete, a smo hkrati dovolj prožni, da se z minimalno stresa pravilno odzovemo na neprestane spremembe urnika;
- da določimo cilje in način merjenja njihovega doseganja;
- da planiramo vnaprej naše delo, naloge, projekte ali aktivnosti tako, da opredelimo korake, včasih tudi strategije, če gre za večje projekte. Čim traja aktivnost več kot na primer eno uro, se je že morda smiselno potruditi za soliden plan dela.

Ste vedeli, da ena ura načrtovanja prihrani 10 ur dela?

In s planom dela lahko začnete kar z enim od »praorodij« organizacije časa. Seznam opravil nam pomaga spoznati glavne naloge, hkrati pa nam omogoča več nadzora nad življenjem, saj se s seznamom izognemo temu, da bi pozabili na pomembne opravke ali pa bili zaradi preoblice nalog v stresu.

In ti sezname znajo biti pogosto kar dolgi. Dejstvo je, da dandanes večina

zaposlenih ljudi nima dovolj časa in energije, da bi postorila vse, kar prihaja v njihova življenja. Včasih je problem že v tem, da imamo težave z ločevanjem med pomembnimi in nepomembnimi ter nujnimi in nenujnimi nalogami.

Pomembno je vedeti, katerih 20 % nalog je najpomembnejših.

Pri določanju prioritet gre za to, katerim nalogam damo prednost in kako želimo razporediti svoj čas in energijo. Ko imamo torej sezname napisane, jih lahko preprosto oštevilčimo po pomembnosti ali pa po sistemu A, B, C, D in E (A = najbolj pomembno, B = pomembno, C = dobro bi bilo narediti, D = delegiraj in E = odstrani oziroma črtaj).

Sledi najpomembnejša naloga

Raziskave so namreč pokazale, da pogosto velja, da dosežemo 80 % učinka s samo 20 % vložka. V 20 % časa torej dosežemo 80 % rezultatov (drugih 20 % pa v preostalih 80 % časa). Podjetja ugotavljajo, da jim 20 % kupcev oziroma izdelkov prinaša kar 80 % prihodkov oziroma dobička. Pomembno je torej vedeti, katerih 20 % nalog je najpomembnejših. In res - le zakaj bi zapravili kar 80 % našega časa in energije za samo 20 % dodatnih rezultatov?

Slona razkosamo na manjše dele

Obsežne naloge najprej razdelimo na manjše dele, za te manjše dele pa nato določimo najdaljše časovno obdobje za dokončanje. Ta tehnika temelji na t.i. Parkinsonovem zakonu, ki pravi, da dlje časa, kot imaš za neko opravilo na voljo, toliko časa mu boš tudi namenil. Ne glede na to, da bi ga sicer lahko opravil mnogo hitreje.

Obveznostim moramo omejiti čas tako, da jasno določimo, koliko ga imamo na voljo in se tega držimo.

Razmislimo torej, koliko časa želimo nameniti posameznim obveznostim, njihov čas pa omejimo tako, da jasno določimo, koliko časa imamo na voljo in se tega tudi držimo. ■

Ste zamudili katerega od naših plačljivih kreativnih seminarjev in webinarjev? Omogočamo vam enostaven nakup prek Clip2Go. Za več informacij pišite na petja.orehek.jerman@gzs.si

Clip2Go

VARSTVO POTROŠNIKOV

Novi Zakon o varstvu potrošnikov vnaša v prakso dodatne anomalije

Novi Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot-1) odpira nova vprašanja glede obveznosti, ki jih nalaga podjetjem.

Vida Kožar, GZS - Podjetniško trgovska zbornica

Predstavniki GZS - Podjetniško trgovske zbornice so na posvetu izpostavili, da je bilo v povezavi z ZVPot-1 v zadnjem času nekaj podzakonskih aktov objavljenih v Uradnem listu brez predhodne javne obravnave. Kljub razumevanju, da je nekatere določbe treba zgolj uskladiti z določbami ZVPOT-1, so izpostavili, da bi bilo koristno, če bi s prenovo podzakonskih aktov spremenili tudi kakšno drugo določbo, da bi razjasnili katero od dilem, ki jih imajo podjetja pri izvajanju predpisanih obveznosti. Verjamejo, da bi z vključevanjem strokovne javnosti lahko ustvarili boljši normativni okvir. V pričakovanju, da se v procesu sprejemanja pravilnikov podjetjem omogoči pregled in sooblikovanje podzakonskih aktov, so predstavnike MGRT povabili k okrepitevi konstruktivnega sodelovanja.

Podjetja so na milost in nemilost prepuščena razumnemu odzivu potrošnika, razumni presoji inšpektorja.

Spremembe, ki se nanašajo na pravice in obveznosti v zvezi zakonom o varstvu potrošnikov, so predstavili **Luka Omerzel**, vodja in njegovi sodelavci s sektorja za varstvo potrošnikov in konkurence na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT).

Predstavitvi novosti, ki jih v poslovanje podjetij prinaša ZVPOT-1, so sledila številna vprašanja udeležencev, saj želijo podjetja zagotavljati visok standard varstva pravic potrošnikov, pri čemer za učinkovito izvajanje predpisanih obveznosti potrebujejo ustrezna dodatna pojasnila pristojnih. Po prejemu pojasnil s strani pristojnih v podjetjih ugotavljajo, da anomalije, na katere je Podjetniško trgovska zbornica opozarjala že v času sprejemanja ZVPot-1, niso odpravljene. Podjetja so obremenjena še z dodatnimi

obveznostmi, na številna vprašanja pa ni enoznačnega odgovora.

Opozorili na številne omejitve

ZVPot-1 trgovcem nalaga obveznost za odpravo neskladnosti blaga v roku, ki ni daljši od 30 dni oziroma dodatnih 15 dni za blago, ki je bolj kompleksno. Prisotni so opozorili, da so bila podjetja v zadnjih dveh letih priča številnim omejitvam in zamudam pri dobavi rezervnih delov (epidemija, vojna, pomanjkanje materialov in surovin ...), na katere nimajo vpliva. Zaradi navedenih

Podjetja opozarjajo, da novi zakon ne odpravlja anomalij, ki so že v trenutno veljavnem zakonu

razlogov pri tehnično zahtevnih izdelkih marsikdaj ni mogoče odpraviti napake na izdelku. Sankcije in obveznosti za takšne primere so nerazumne, podjetja pa so na milost in nemilost prepuščena razumnemu odzivu potrošnika, razumni presoji inšpektorja in še koga.

Za dokazovanje, ali je napaka obstajala že v času izročitve blaga, je pri tehničnem blagu marsikdaj potrebna ocena zunanjega eksperta. Strošek takšnega mnenja je preveljen na podjetja, ne glede na to, da neodvisni strokovnjaki lahko ugotovi, da je do napake na blagu prišlo zaradi nestrokovne vgradnje izdelka, uporabe v nasprotju z navodili za uporabo ipd. Razumno in sorazmerno bi bilo, da tovrstni strošek nosi tisti, ki je za obstoj napake odgovoren.

Podjetja ostajajo brez jasnih navodil.

Ni jasnih navodil

Odprto ostaja vprašanje, ali ima potrošnik pravico vrniti blago, ki je narejeno po natančnih navodilih potrošnika in prilagojeno njegovim osebnim potrebam, v primeru, da je bil kupec pred nakupom seznanjen s kemično sestavo izdelka. Kakšne obveznosti ima podjetje, če potrošnik po prejemu blaga uveljavlja pravico do odstopa od pogodbe, pri čemer navaja, da ima na posamezno sestavino izdelka alergijo? Podjetja v številnih primerih še vedno ostajajo brez jasnih navodil pristojnega ministrstva in zato na milost ali nemilost prepuščena prosti presoji posameznega inšpektorja, ki bo vršil nadzor nad izvajanjem ZVPot-1.

Možne so bolj pretehtane rešitve

V Podjetniško trgovski zbornici skupaj s člani verjamejo, da je pri pripravi predpisov v sodelovanju s podjetji mogoče sprejemati bolj pretehtane rešitve, vnaprej identificirati pasti in nenamerne posledice predpisa, ki se kasneje lažje implementira v praksi. Odgovore v zvezi z odprtimi dilemami in vprašanji pa bi pristojni z MGRT in inšpektorata morali uskladiti še pred začetkom uporabe novega ZVPot-1. ■

ČLANSTVO GZS

Novi člani o razlogih za pridružitve

Gospodarska zbornica Slovenije je tudi v zadnjem mesecu pridobila nove člane. Kaj jih je navedlo k včlanitvi?

Tanja Jamnik, GZS

Televizija ETV HD – novi član GZS – Medijske zbornice

»Kot lokalna televizija posebnega pomena imamo v okviru GZS medijsko zbornico, kjer smo združene vse takšne televizije s tem statusom in kjer imamo združeni veliko večji vpliv in moč pri pogajanjih do Ministrstva za kulturo in drugih državnih organov, ki nam krojijo politiko in zakonodajo.«

Boštjan Vidmar, televizija ETV HD, odgovorni urednik in zakoniti zastopnik

NAMASTE
indijsko restavracija
नमस्ते

Namaste, indijska restavracija, Donum+ d. o. o. – novi član GZS – Zbornice osrednjeslovenske regije

»Gospodarski zbornici sem se pridružila zaradi pomoči pri reševanju problematike v gostinski branži in predvsem zaradi zupanja v zbornico kot mojega nekdanjega delodajalca.«

Vesna Nisha Dolinar, direktorica

Pridružili so se nam:

ATV BABNIK & CO d.n.o., Litija

BITERRA d.o.o.

CANNASTAR d.o.o.

DLAN LOG d.o.o.

DONUM +, d.o.o.

ENETRA d.o.o.

ETIKETA, d.d.

KADEA d.o.o.

Katrin. int d.o.o.

Matterhorn d.o.o.

MOVO d.o.o.

NOAH, d.o.o.

ORO PLASTIKA d.o.o.

RAORA URŠKA KAVAR S.P.

TKG IN PROIZVODNJA VIJAKOV d.o.o.

TRILOGIC d.o.o.

Bodimo
povezani za
prihodnost.
Tudi s
trajnostnim
investiranjem.

**Večkrat vestno
ugašamo
luči, bližje
smo zeleni
prihodnosti.**

**triglav
skladi**

Zaslužite si več.
triglavskladi.si

TRIGLAV SKLADI

»Bodimo povezani za prihodnost«

Prihodnost je lahko le trajnostna

Trajnostni razvoj, h kateremu stre-mimo, zahteva, da z odločitvami in sprejemanjem odgovornosti vsi soobli-kujemo prihodnost.

Besedi trajnost in sonaravnost večkrat povežemo z ekologijo in načini, kako sami vplivamo na skrb za okolje. Želimo si ohraniti, kar nam narava ponuja, jo spoštovati in svoje navdušenje nad naravno danimi lepotami, ki so predvsem v naši domovini izredno raznolike in bogate, prenesti na naslednje rodove.

Ta pogled nas nikakor ne more pre-senetiti, saj je 58 % Slovenije prekrte z gozdovi. 13 % ozemlja predstavljajo za-varovana območja neokrnjene narave in biotske pestrosti. Slovenci imamo skrb za okolje zapisano v svojem DNA-ju, prenaša se iz generacije v generacijo, zato smo tudi hitro prevzeli miselnost recikliranja, prehod s plastičnih vrečk na bolj trajnostne opcije in ohranjamo lokalno nakupovanje živil. Čeprav iz na-rave radi jemljemo z nabiranjem njenih plodov, ji vso ljubezen vračamo z mar-sikaterim prostovoljnim projektom, ki želi omejiti breme, ki ga naravi prinaša-mo s svojo prisotnostjo.

Trajnost, kako blizu vam je njen pomen?

Okoljevarstvo pa je le eden izmed treh principov, ki gradijo trajnost, in so po-membni za izgradnjo stabilne globalne prihodnosti. Ti trije principi so skrb za okolje, družbena odgovornost in odgo-vorno upravljanje podjetij.

Skrb za okolje in njene tematike so nam najbližje. Veliko smo že naredili in vendar je vsak dan priložnost za dodatne korake, ko izbiramo med možnostmi z manjšim ali večjim vplivom na okolje. Med fosilnimi gorivi in elektriko iz ob-novljivih virov. Med hrano, ki je prepo-tovala na stotine kilometrov, in lokalno pridelanimi živili. Med nepremišljenim nakupom in ponovno uporabo.

Naš odnos do drugih, naša družbe-na odgovornost, sloni na pozitivnih vrednotah: spoštovanje, sprejemanje, empatija, solidarnost. Pri tem s svojimi odločitvami gradimo pomembne vezi in rastemo sami.

S sodobnimi komunikacijskimi orod-ji in digitalnimi platformami lahko te vrednote širimo in z njimi navdihujemo druge. Povezovanje izkoristimo za to, da bomo prihodnost spremenili na bolje. Da se bomo lažje podpirali, razumeli in slišali, lažje delili in souporabljali dobrine in s premišljenimi izbirami skupaj krojili prihodnost. Raznolikost med nami naj nas v prvi vrsti bogati in navdihuje.

Odgovornost do okolja in družbe je nemogoče v celoti preložiti na posame-znike. Boljšo in stabilnejšo prihodnost bomo dosegli le s sodelovanjem teh, ki sooblikujejo političen in gospodarski raz-voj, ki lahko postavijo trajnostne in pra-vičnejše družbene okvirje. Zasledovanje dobička ne sme več izključevati odgo-vornosti do okolja, družbe in zaposlenih - trajnost je treba postaviti na vrh načel tudi pri upravljanju.

Besedi trajnost in sonaravnost večkrat povežemo z ekologijo in na-čini, kako sami vplivamo na skrb za okolje. Želimo si ohraniti, kar nam narava ponuja, jo spoštovati in svo-je navdušenje nad naravno danimi lepotami, ki so predvsem v naši do-movini izredno raznolike in bogate, prenesti na naslednje rodove.

Ste pripravljeni podpreti spremembe?

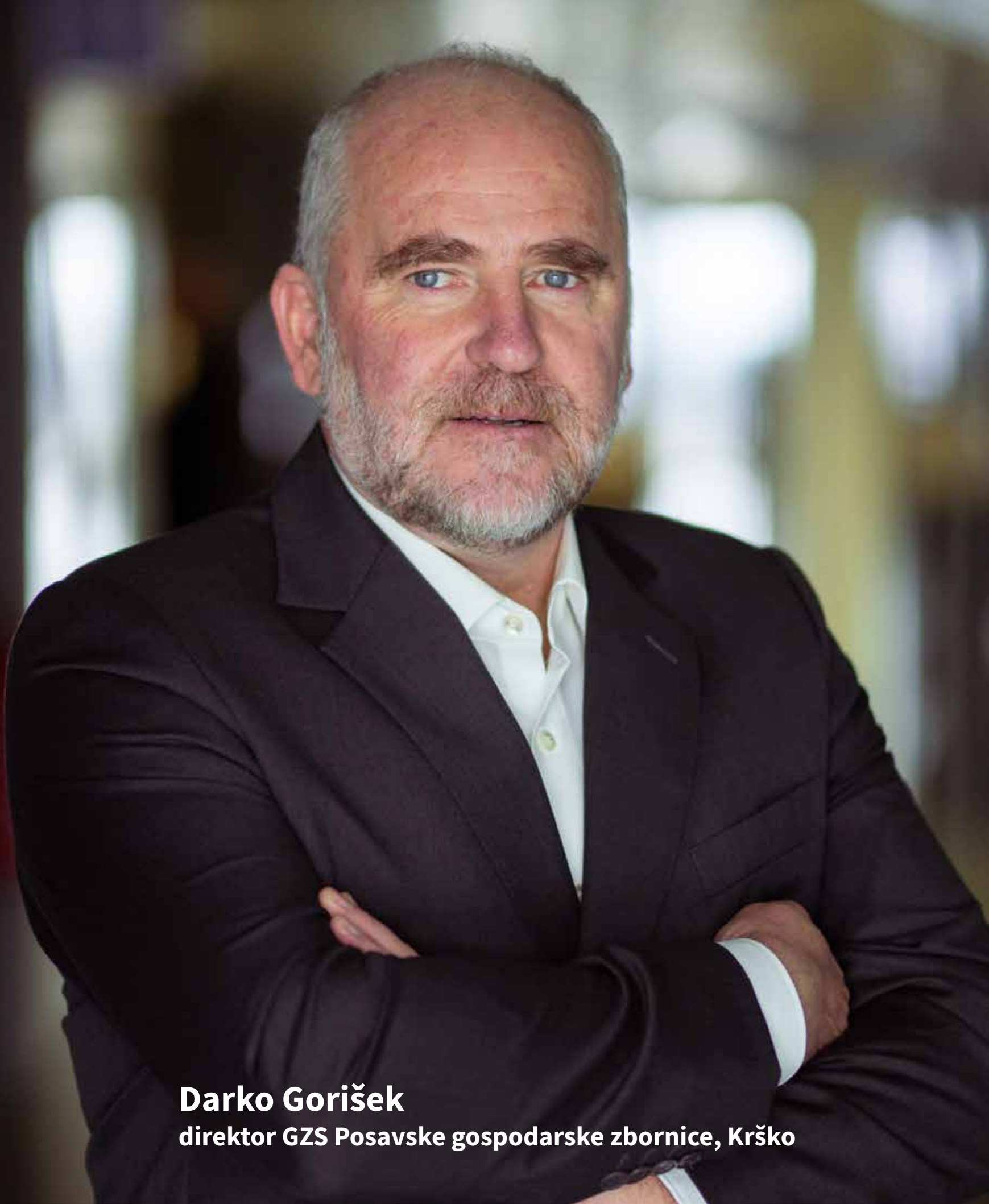
V naslednjih letih nas čaka veliko spre-memb, ki bodo posegale tudi v naše nava-de. Do leta 2050 želi Evropska unija pos-tati prvo gospodarsko območje z ničelnim ogljičnim odtisom. Za to bodo potrebne drastične spremembe, ne samo na ravni zakonodaje in pravnih subjektov, ampak tudi na področju potrošniških navad in življenjskega sloga posameznika. Na nas vseh je, da s skupnim premikom doseže-mo zeleni rezultat – stabilno prihodnost.

Pri Triglav Skladih se zavedamo, da mora tudi naše delovanje proaktivno podpirati potrebe gospodarstva in posa-meznikov, zato razvijamo storitve in pro-dukte, ki bodo vlagateljem ponujali mož-nost investiranja, ki upošteva trajnostne vidike. Trdno verjamemo, da je razoglj-ičenje in družbeno odgovorno poslovanje naša prihodnost.

 triglavskladi

To je tržno sporočilo. Pred sprejemom katere koli končne naložbene odločitve glejte Prospekt Krovnega sklada Triglav vzajemni skladi z vključenimi pravili upravljanja (v nadalje-vanju: Prospekt) z informacijami in Ključne podatki za vlagatelje (v nadaljevanju: KIID). Prospekt, KIID ter zadnje objavljeno revidirano letno in polletno poročilo krovnega sklada so vlagatelju v slovenskem jeziku brezplačno na voljo na vseh vpisnih mestih družbe za upravljanje ter na spletni strani družbe (www.triglavskladi.si). Pretekla uspešnost ne napoveduje prihodnjih donosov. Predstavljeni scenariji so ocena prihodnjih rezultatov, ki temeljijo na dokazih iz preteklosti o tem, kako se vrednost te naložbe spreminja in/ali sedanjih tržnih pogojev in niso natančen kazalnik. Kaj boste dobili, bo odvisno od tega, kako uspešen bo trg in kako dolgo boste imeli naložbo/produkt.

Informacije o vidikih, povezanih s trajnostnostjo, ki se razkrivajo skladno z Uredbo (EU) 2019/2088, so dosegljive na www.triglavskladi.si/dokumenti/. Odločitev za vlaganje v promo-virani sklad se sprejme ob upoštevanju značilnosti ali ciljev konkretnega sklada, kot so opisane v prospektu ali informacijah, ki se razkrijejo vlagateljem v skladu s členom 23 Direktive 2011/61/EU, členom 13 Uredbe (EU) 345/2013 ali členom 14 Uredbe 346/2013.

Darko Gorišek

direktor GZS Posavske gospodarske zbornice, Krško

INTERVJU

Posavje je izvozno orientirana regija

Podjetja imajo v svojih strategijah cilj, da na leto pridobijo enega ali dva nova kupca. Lani je posavskemu gospodarstvu prvič uspelo v enem letu povečati prihodke za več kot milijardo evrov.

Darja Kocbek

Posavje je ekonomsko močna regija na vzhodnem delu osrednje Slovenije. Po površini je druga najmanjša regija v državi. Sestavljajo jo občine Bistrica ob Sotli, Brežice, Kostanjevica na Krki, Krško, Radče in Sevnica. Regijo prečka avtocesta A2, ki povezuje Ljubljano in Zagreb, znamenjuje jo še deseti železniški koridor München-Bukarešta. Ima zelo bogato zgodovino, številne gradove, je znana po vinih in avtohtoni pasmi prašiča krškopljec, razlaga **Darko Gorišek, direktor GZS Posavske gospodarske zbornice, Krško**.

Regijo kot obetavno prepoznavajo tudi podjetja od drugod in vanjo selijo svoja podjetja. Med njimi so Krka, TPV Automotive, Narayan, Kolpa, če jih naštejemo le nekaj. Posavsko gospodarstvo je razpršeno tako po dejavnosti kot po izvoru kapitala. V prihodnost gledajo smelo in optimistično. Gorišek je prepričan, da bodo tudi tokrat izšli kot zmagovalci.

Katere so glavne značilnosti gospodarstva v Posavju in kako uspešno posluje?

Poslovanje v letu 2021 je bilo rekordno. Do lani nam še nikoli ni uspelo v enem letu povečati prihodke za več kot 1 milijardo evrov. Lani smo jih povečali za 1,7 milijarde evrov na 5,7 milijarde evrov. Veliko je k temu prispevala energetika, a moram poudariti, da je glavnina podjetij v vseh panogah lani kljub covidu poslovala rekordno.

Kaj pa letos?

Uspešno lansko poslovanje se nadaljuje tudi v letošnjem letu. Naše projekcije so obetavne in se bodo uresničile. Znova bomo imeli rekordno poslovanje, vendar ključni kazalniki uspešnosti poslovanja zaradi razmer na trgu električne energije in plina žal ne bodo doseženi. To pomeni, da ne bo pričakovanih dobičkov, ne bo donosov. Dogajanje na trgih električne energije in plina nas ne bo zlomilo, ključna podjetja v vseh panogah imajo svojo vizijo, ki jo bodo zagotovo še

naprej uresničevala. Večino rasti, razvoja izdelkov in storitev in širitev na nove trge financirajo iz lastnih sredstev, tako so rekordno najnižje zadolžena. Na drugi strani smo konec leta 2021 imeli rekordno stanje depozitov posavskih podjetij na računih bank. To je odličen temelj in računamo, da se bo negotovost, ki sta jo povzročila trga električne energije in plina, v letu 2023 stabilizirala. Tako se bodo podjetja lahko spet bolj posvečala tistemu, zaradi česar so, to je kupcem in nadaljnemu razvoju svojih storitev in izdelkov.

Veliko je pričakovanj glede zakona o pomoči gospodarstvu. Izjemnega pomena je zlasti za majhna in srednja podjetja in če bo ta pomoč ustrezna, bodo podjetja, ki so razvojno naravnana, v naslednjem letu dobro poslovala. Poudaril bi še, da smo imeli v letu 2021 v regiji tudi rekordno zaposlovanje. Nekaj podjetij je sicer že začelo z odpuščanjem oziroma zaposlenim za določen čas ne podaljšujejo pogodb. A ti, ki bodo ostali brez zaposlitve, bodo lahko takoj drugje našli novo, saj nekatera podjetja zaposlovanje še naprej krepijo. Posavje je kot regija z električno energijo, ki jo pridobimo pri nas, prisotno v vsaki hiši, v vsaki šoli, zdravstveni ustanovi. Skorajda ni avtomobila na cesti, v katerega ne bi bil vgrajen kakšen element, narejen v naši regiji. Na trgovskih policah po celi Sloveniji smo prisotni z najboljšim sadjem. Najhitrejši vlaki na svetu imajo vgrajene zavorne sisteme, ki jih dela podjetje iz posavske regije. To so razlogi, da zremo z optimizmom naprej.

Tako kot se gospodarstvo prilagaja razmeram na trgu, bi se moralo tudi šolstvo hitreje odzivati na spremembe.

Kako uspešna so posavska podjetja pri izvozu?

Mi smo izvozno orientirana regija. V letu 2021 je izvoz v celotnih prihodkih podjetij predstavljal 67 odstotkov in zadnja leta ves čas raste. V letošnjem letu bo spet zrastel in bo po naših projekcijah dosegel okrog 70 odstotkov vseh prihodkov. Bi pa izpostavil še nov moment, ki se nam bo zgodil s 1. januarjem 2023. To je vključitev Hrvaške v schengensko in evrsko območje. Tako mejnega prehoda na Obrežju ne bo več. Kljub temu da s Hrvaško že imamo prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi, računamo, da se nam bo zdaj sodelovanje samo še povečevalo. Hrvaška in Nemčija sta namreč za našo regijo ključna zunanjetrgovinska partnerja. Z vključitvijo Hrvaške v schengensko in evrsko območje in premestitvijo schengenske meje na jug in jugovzhod oziroma na mejo med Hrvaško in Srbijo ter Hrvaško

in Bosno in Hercegovino, bo padla še zadnja pregrada in bo uveden res pravi prost pretok vsega. Regionalno posavsko gospodarstvo pri sosedih Hrvatih uživa velik nivo zaupanja. Hrvati še vedno vozijo menjavati pnevmatike na avtomobilih k nam, avtomobile na servise, radi vidijo, da naši mojstri pridejo delat na Hrvaško, ker slovimo po tem, da naredimo, kar se dogovorimo.

Kje vidite potencialne nove trge za posavska podjetja?

Potencialni novi trgi so vedno možni. Morda bi izpostavil podjetje INO Brežice, ki izdeluje kmetijsko opremo. Prisotno je v glavnem na evropskem trgu, izvažajo tudi na Japonsko, pa v Avstralijo in Južnoafriško republiko. Želijo se uveljaviti tudi na drugih trgih, to je v Kanadi in Braziliji. Čeprav je podjetje majhno, ima možnost, da pride še na druge trge, saj so zelo inovativni in specializirani. Podjetja se zavedajo, da je potrebno kupce razpršiti, v svojih strategijah imajo cilj, da na leto pridobijo enega ali dva nova kupca. Tukaj ni bojazni, da ne bi bili uspešni, v kolikor se bodo razmere na svetovnem trgu normalno razvijale.

Omenil bi še, da se v naši neposredni okolici, to je v krogu 1000 kilometrov,

gradi, pripravlja na gradnjo in načrtuje kar nekaj jedrskih elektrarn. V Posavju imamo specializirana podjetja, ki poznajo vse potrebne pogoje, da je podjetje lahko dobavitelj ali partner pri takih projektih. Podjetje Q Techna sodeluje s storitvami kontrole kakovosti na mnogih remontih v jedrskih elektrarnah po svetu. V letošnjem letu je bil največji tovrstni projekt v tujini remont v Aziji, in sicer v Združenih arabskih emiratih, Sipro inženiring pa je trenutno vključen v program usposabljanja poljskih podjetij za dvig njihovih kompetenc na področju izvajanja storitev za jedrske elektrarne in izpolnjevanja zahtev za dobavitelje v jedrski industriji.

Posavska podjetja so rekordno najnižje zadolžena, konec lanskega leta so imela rekordno stanje depozitov na računih bank.

Katere so glavne gospodarske panoge v posavski regiji?

Ključnega pomena je posavska energetika. Če sem rekel, da je posavsko gospodarstvo imelo v letu 2021 5,7 milijarde evrov prihodkov, odpade 3,7 milijarde evrov ali 65 odstotkov na energetiko. Ko pa govorimo o zaposlenih, je ključna panoga

predelovalni sektor, kjer je največ zaposlenih. Med panogami v okviru predelovalne industrije bi izpostavil papirno industrijo, kovinsko-predelovalno industrijo, lesno-predelovalno industrijo, na področju kmetijstva sadjarstvo in zelenjadarstvo, ki se v naši regiji pospešeno razvija. Ključ za to je namakanje. Kalce-Naklo je edini namakalni sistem v Sloveniji, kjer je vir vode reka, to je Krka, povsod drugod so to vrtine. Omeniti moram tudi trgovino, gostinstvo in turizem, pa tudi gradbeni sektor se zelo razvija. Podjetja Vipap Videm Krško, Radeče papir nova in DS Smith Slovenija v Brestanici so ključna podjetja na področju papirne industrije. V luči zelenega prehoda je papir idealna surovina za embalažo. Verjetno v prihodnje ne bo več toliko tiskanih časopisov, papirna embalaža pa se zelo krepi.

Imamo ogromno gozdov, v katerih je veliko neakovostne lesne mase, ki je pomembna za celulozo. Pa nimamo več večjega obrata za njeno proizvodnjo. Ko govorimo o izrabi lesne biomase, bi kot najboljši primer v Sloveniji izpostavil podjetje Tanin iz Sevnice. Ker viške energije prodajajo, pepel granulirajo za dodatke gnojilom, iz hlodovine izsesajo snovi, iz katerih delajo preparate in zdravila za veterino in tudi za ljudi, so 100-odstotno samooskrbni in dosegajo najmanj dvakratnik dodane vrednosti lesne industrije.

Imamo znanje, kader in 40 let izkušenj. To je jamstvo, da smo projekt JEK2 sposobni izvesti. Če želimo biti samooskrbni, veliko drugih možnosti nimamo.

Kako se v Posavju lotevate reševanja težav s kadri?

Bili smo prva regija v Sloveniji, ki je dobila izobraževalni program za strojnega mehanika po vajeniškem sistemu. Prva generacija je šolanje že končala. Tega programa ne bi bilo, če podjetja ne bi bila pripravljena ugrizniti v to in mi kot zbornica teh podjetij ne bi povezovali, če ne bi imeli razumevanja v Šolskem centru Krško-Sevnica. Želimo si seveda, da bi

dobili poklicno izobraževanje še za orodjarja, mizarja, električarja. Vzor nam je pri tem lahko Šolski center Škofja Loka. Imamo razumevanje ravnateljev, velikokrat pa se ustavi na višjih instancah, ko določijo pogoje, da se bo program izvajal, če se bo vpisalo vsaj 20 učencev. Ker se jih zaradi manjših generacij kot v preteklosti vpiše le 10 ali 12, se ne izvaja. Zaradi tega pravimo, da bi se tako, kot se gospodarstvo vsak dan prilagaja razmeram na trgu, moralo tudi šolstvo hitreje prilagajati tem spremembam. Če se primerjamo s konkurenco, recimo Avstrijo, Italijo, Nemčijo oziroma našimi glavnimi kupci, tam v šoli po metodi poklicnega usposabljanja izobrazijo svoje prihodnje sodelavce tako, da v največ treh mesecih po zaključku šolanja postanejo samostojni. Pri nas pa je potrebno pol leta ali še več, da lahko začnejo samostojno delati na stroju.

Kot pozitivno prakso bi omenil primer iz Šolskega centra Krško-Sevnica, kjer sta šla dva profesorja za nekaj časa v podjetja, da sta lahko te izkušnje prenesla dijakom. Opažamo tudi, da bi moralo šolstvo svoje zaposlene izobraževati tudi s področja novitet na ravni gospodarstva. Veliko ljudi ima še v mislih, da je delo v tovarni umazano delo, sploh to velja za svetovalce, ki poklicno usmerjajo učence v osnovnih

šolah. Imeli smo kar nekaj projektov in smo jih peljali v podjetja. Po ogledu so priznali, da niso vedeli, kako je. Svetovalci v osnovnih šolah bi morali dvakrat na leto iti obvezno v podjetja. Na tem področju imamo z ministrstvom za izobraževanje še skupne izzive.

Računajo, da se bo z novim letom sodelovanje s Hrvaško samo še povečevalo, potem ko bo Hrvaška uvedla evro in stopila v schengen.

Kateri so glavni izzivi za regijo na področju energetike?

Najpomembnejši izziv je dokončanje verige elektrarn na Spodnji Savi z dograditvijo HE Mokrice. Zakaj? Zato, ker bo veriga optimalno delovala samo, če bo postavljenih vseh pet elektrarn. Prve tri so pretočne, HE Brežice in HE Mokrice pa sta akumulacijski. Voda iz akumulacijskih jezer je predvidena tudi za potrebe kmetijstva in turizma. Ne smemo pa pozabiti, da je lokalna skupnost v projekt graditve hidroelektrarn na Spodnji Savi ugriznila zaradi protipoplavne zaščite. Ta zaščita je razlog, da leta 2010, ko je bila zadnja 100-letna poplava, v Sevnici in Krškem niso bili poplavljeni. Za gospodarstvo je pomembno,

da skoraj 90 odstotkov vsega za dokončanje verige lahko naredimo sami. Če se dogovorimo z okoljevarstveniki, HE Mokrice lahko začnemo graditi že jutri. V sklopu HE Brežice je bilo narejenih veliko nadomestnih habitatov, kakršnih drugod po Evropi ob dograditvi hidroelektrarn ni videti, saj se gospodarstvo pri nas zaveda posledic takšnih gradenj na okolje.

Kaj pa jedrska elektrarna?

V postopku je podaljšanje obratovanja Nuklearne elektrarne Krško do leta 2043. Kot smo seznanjeni na zbornici, to poteka v zeleni smeri. Ob tem je treba začeti razmišljati tudi o dejanskem začetku graditve JEK2. Mislim, da se bo tudi to rešilo in bo do gradnje dejansko prišlo. Če v ta projekt gremo, bomo imeli v Posavju elektrarno, ki bo krojila usodo elektrifikacije prihodnjim rodovom. Imamo znanje, kadre, 40 let izkušenj z jedrsko elektrarno Krško, ki je med najbolj varnimi elektrarnami na svetu. To je jamstvo, da smo projekt JEK2 sposobni izvesti. Če želimo biti na

področju elektrike samooskrbni, veliko drugih možnosti nimamo. Lokalno okolje, ki vidi JEK2 kot perspektivo, si želi, da bi jo vodila kompetentna lokalna oseba. V javnosti je kup dezinformacij predvsem pa neznanja in nevednosti glede varnosti jedrskih elektrarn. Garant varnega delovanja so kompetentni ljudje iz lokalnega okolja. To mora upoštevati vsakdo, ki bo sodeloval pri odobritvi projekta.

Zaposleni v šolstvu bi morali biti seznanjeni z novitetami v gospodarstvu.

V posavski regiji imate tudi kar nekaj podjetij, ki imajo pri vas proizvodnjo, sedež pa drugod, kateri so razlogi za to?

Lokacija Krško je zaradi jedrske elektrarne napajana po daljnovodih iz več smeri. Podjetja zaradi tega vidijo jamstvo za stabilno in zanesljivo oskrbo z električno energijo. To je samo eden od razlogov, zakaj Krka vidi perspektivo v širitvi svoje

enote v Krškem. Nedavno sta se v regijo preselili dve podjetji iz sosednje regije. To sta TPV Automotive in Narayan. V naši regiji ima svoj obrat Kolpa, pa kar nekaj podjetij, ki imajo sedež v Ljubljani. CGP ima na Drnovem glavno asfaltno bazo, s katero pokriva JV Slovenijo. Izpostavil bi še, da smo močni tudi po tujih investicijah, zlasti iz Nemčije. Družbi Willy Stadler GMBH in Grieshaber Logistik GMBH sta pri nas kupili zemljišče in postavili tovarni. Družba RESISTEC HOLDING GMBH pa je v devetdesetih letih kupila Iskrino tovarno v Kostanjevici na Krki, danes pa na dveh lokacijah in v treh podjetjih zaposluje več kot 400 ljudi. Če povzamem, je posavsko gospodarstvo razpršeno tako upoštevajoč dejavnosti kot izvor kapitala. Ne glede na to, da je pred nami eno najzahtevnejših let, zremo v prihodnost smelo in optimistično. Prepričan sem, da se bomo znali osvoboditi obroča, ki nas stiska zaradi visokih cen električne energije in plina ter iz situacije tudi tokrat izšli kot zmagovalci. ■

ZAUPAJO NAM NAJZAHTEVNEJŠE NALOGE.

Dela v jedrski industriji in na zahtevnih objektih zahtevajo strokovnjake z izkušnjami, ki znajo poskrbeti za varnost.

Vrhunska oprema

Vrhunski elektroinženirji

Izkušnje, ki presegajo standarde

Preventivni

zdravstveni pregledi

managerjev

Delo vodstvenih in vodilnih delavcev je zelo stresno. Tudi zato, ker ga pogosto nosijo s seboj domov, če ne drugače, pa vsaj v mislih. **Najpogostejše je pri njih prizadet srčno-žilni sistem** in zbolijo za angino pektoris, povišan krvni tlak pa povzroča miokardni infarkt in možgansko kap. Pogoste so prebavne motnje, bolečine v križu pa so zaradi sedečega

dela in daljšega delavnika vse bolj pogoste. Preventivni zdravstveni pregledi so postali vsakdanji način spremljanja zdravstvenega stanja ter z rekreacijo in zdravo prehrano del zdravega sloga življenja. Ob dolgotrajnih psihičnih in fizičnih obremenitvah se lahko pri posameznikih pojavijo tudi motnje imunosti, kar pomeni pogostejše infekcije.

Specialistične ambulate

- Ambulanta za ultrazvok
- Lasersko-kirurška ambulanta
- Internistično-kardiološka ambulanta
- Ambulanta za žilna obolenja
- Ambulanta za endokrinologijo, diabetes in bolezni ščitnice
- Protibolečinska ambulanta in akupunktura
- Lasersko-ginekološka ambulanta
- Ortopedska ambulanta
- ORL ambulanta
- Nevrološka ambulanta
- Urološka ambulanta
- Dermatovenerološka ambulanta
- Kirurška proktološka ambulanta
- Pediatrična ambulanta
- Hematološka ambulanta
- Klinično-psihološka ambulanta
- Ambulanta za osteoporozo
- Lepotna in anti-aging medicina
- Ambulanta za klinično prehrano in prehransko svetovanje
- Rehabilitacija s fizioterapijo in kineziologijo

NUMIP, D.O.O.

Z novim lastnikom bodo utrdili svojo konkurenčnost na trgu

V teh dneh ste iz Numipa sporočili novico o novem lastniku. Nam lahko poveste kaj več, kako bo to vplivalo na vaše poslovanje v prihodnje.

Drži, skupina Apave International Group je 30.11.2023 postala 55,5% lastnik podjetja Numip. Verjamem, da smo k zanimanju za nakup tako velike in uspešne skupine, kot je Apave, prispevali z našim dosedanjim zavzetim in uspešnim delom.

Apave je že več kot 150 let med vodilnimi podjetji v sektorju obvladovanja tveganj in zagotavlja celotno paleto tehničnih in strokovnih storitev na področjih inšpekcij, certificiranja, tehnične podpore, testiranja in meritev, usposabljanja in svetovanja. Podjetje, ustanovljeno v Franciji, je prisotno v skoraj 50 državah na petih celinah. Zaposluje več kot 12.650 ljudi in je leta 2021 ustvarilo skoraj 989 milijonov evrov prihodkov. Numip z novim lastništvom ne spreminja strateških usmeritev. Verjamemo pa, da bo komplementarnost storitev z našim hčerinskim podjetjem Q Techna kakor tudi mednarodna pozicija podjetja Apave le še utrdila našo konkurenčnost na trgu in prispevala k širitvi poslovanja.

Predstavitev podjetja Numip: dejavnost, sedež, leto ustanovitve, obseg letnih prihodkov, število zaposlenih.

V podjetju Numip načrtujemo in izvajamo zahtevne tehnološke projekte novogradenj, montaže in demontaže opreme, modifikacij in vzdrževalnih posegov na področju jedrske in konvencionalne energetike, farmacije in procesne industrije. Začetki Numipa v letu 1996 so povezani z našim hčerinskim podjetjem Q Techna in opravljanjem storitev vzdrževanja in montaže v primarnem delu našega najpomembnejšega energetskega objekta, NEK. Leta 2005 smo to dejavnost začeli širiti še na tuje trge. Leta 2001 smo se na osnovi izkušenj, sistema kakovosti, varnosti in kompetentnosti z jedrskega področja usmerili še na področje farmacije. Letos smo

na področju kadrov prvič v zgodovini podjetja presegli število 100 zaposlenih in ocenjujemo, da bomo leto 2022 zaključili s približno 20 milijoni evrov prometa.

Ste bili prisotni tudi pri remontu NEK-a?

Letos smo že dvajsetič upešno sodelovali na rednem remontu Nuklearne elektrarne Krško. Z ekipo skoraj 400 Numipovih zaposlenih in naših podizvajalcev smo sodelovali izvajali vzdrževalna dela na primarnih strojnih komponentah, odpirali in zapirali reaktorsko posodo in uparjalnika ter sodelovali pri projektih modifikacij, med drugim tudi pri zamenjavi visokotlačne turbine.

Delate tudi na tujih trgih?

Predstavljate si lahko, da je zgolj s podporo lokalnemu jedrskemu objektu z zgolj enim reaktorjem težko zagotavljati ustrezen razvoj in rast podjetja, zato smo se relativno zgodaj usmerili tudi na tuje trge. Danes poleg Slovenije delujemo še v ZDA, Švici, Belgiji, Franciji, Grčiji, ZAE, Španiji, na Nizozemskem in p.

Na čem gradite konkurenčne prednosti?

Konkurenčno prednost gradimo predvsem s kompetencami in specifičnim znanjem naših zaposlenih. V skrbi za zaposlene dajemo velik poudarek na razvoj kompetenc zaposlenih, skozi dodatna usposabljanja in izobraževanja, z internim prenosom znanja in mentorstva. Tako pridemo tudi do novih idej ter razvoja poslovanja. Razvoj dejavnosti iz energetike na farmacijo se je tako razvila organsko, je pa prednost tudi komplementarna in kompleksna paketna storitve skupaj s hčerinskim podjetjem Q Techna ter mreža naših zvestih poslovnih partnerjev v Sloveniji in tujini za izvajanje najzahtevnejših storitev.

Za vami je uspešno leto. Kakšni so vaši poslovni in razvojni načrti za leto 2023? Kakšna je vaša kratkoročna vizija?

Vizija podjetja je postati mednarodno prepoznan vrhunski izvajalec najzahtevnejših

Tine Ogorevc, direktor Numipa

tehnoloških projektov v jedrski energetiki, farmaciji in procesni industriji. Vlaganje v ljudi in tehnološki razvoj ostajata prioriteta.

V prihodnjem letu bomo nadaljevali s podporo našim dolgoletnim naročnikom in razvojem novih partnerstev, tako na jedrskem področju kot na področju farmacije.

Prav tako želimo v naslednjem obdobju bolje razumeti področja poslovanja našega novega družbenika in skupaj z njimi identificirati morebitne nove priložnosti za razvoj novih storitev in trgov. Rast podjetja bo v prihodnje vsekakor temeljila na razvoju poslovanja v tujini.

Seveda pa bi se želeli čimprej začeti intenzivneje pripravljati na projekt izgradnje nove jedrske elektrarne. Upamo, da bo slovenska vlada končno razumela priložnost, ki jo za Slovenijo predstavlja projekt JEK2 in bo odločitev o tej investiciji sprejela bistveno prej, kot to napoveduje zdaj. Prepričan sem, da v kolikor se želimo ustrezno pripraviti in s slovenskim znanjem in izkušnjami aktivno participirati pri izgradnji, bi bilo to nujno do sredine naslednjega leta.

POSAVSKA REGIJA

JEK2 lahko Posavju prinese nov razvojni preskok

Družbe s področja oskrbe z elektriko, plinom in paro predstavljajo skoraj 10 odstotkov vseh zaposlenih v regiji Posavje in zagotavljajo dve tretjini vseh prihodkov.

Darja Kocbek, foto: Skupina GEN

Energetska podjetja v Posavju – Nuklearna elektrarna Krško (NEK), Hidroelektrarne na spodnji Savi (HESS) in Termoelektrarna Brestanica (TEB) – zagotavljajo pomemben delež potreb države po električni energiji, razlaga **Ida Novak Jerele**, ki v **NEK** skrbi za odnose z javnostmi. Električna energija iz hidroelektrarn in NEK je nizkoogljična in podpira okoljske zaveze države, Termoelektrarna Brestanica pa je nujno potreben dodatni vir električne energije v kriznih razmerah, kakršne so letošnje. »Družbe s področja oskrbe z elektriko, plinom in paro predstavljajo skoraj 10 odstotkov vseh zaposlenih v regiji in zagotavljajo dve tretjini vseh prihodkov,« nam je pojasnila. Da ima energetika pomembno vlogo v posavskem gospodarstvu, se strinja tudi **Tanja Jarkovič**, vodja službe za komuniciranje v Skupini GEN.

NEK zagotavlja zanesljivost in predvidljivost

Predvideno podaljšanje obratovanja NEK do leta 2043 po besedah Ide Novak Jerele pomeni, da bo tudi naslednji dve desetletji elektrarna s svojo zanesljivostjo in predvidljivostjo obratovanja bistveno prispevala k zanesljivosti delovanja slovenskega elektroenergetskega sistema. Z letno proizvodnjo 6 milijard kilovatnih ur in konkurenčno proizvodno ceno pa bo omogočala sprejemljivo ceno električne energije za gospodarstvo

in gospodinjstva. S podaljšanjem obratovanja bodo ohranili tudi kakovostna delovna mesta v NEK in pri poslovnih partnerjih ter omogočili regiji Posavje nadaljnji razvoj. Nova jedrska elektrarna pa bo skupaj z obnovljivimi viri energije korak k zeleni preobrazbi energetike in povečanju samooskrbe države, ki v aktualni energetski krizi dobiva dodaten pomen, pojasnjuje Ida Novak Jerele.

NEK je ves čas svojega delovanja vpeta v lokalno okolje in z njim gradi spodbudno in razvojno naravnano okolje, je še

povedala. Številna podjetja so se ob sodelovanju z NEK kvalificirala za delo v jedrski energetiki in si ustvarila možnosti za delovanje v mednarodnem okolju. »Uspešno delovanje podjetja visoke tehnologije v regiji je dodatna spodbuda za odločitve mladih za šolanje na področju naravoslovja in tehnike. Sredstva z naslova omejene rabe prostora pa so dodaten vir za hitrejši razvoj regije na vseh področjih in s tem izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev,« koristi NEK za lokalno okolje izpostavlja Ida Novak Jerele.

NEK še naslednji dve desetletji ostaja zanesljiv del slovenskega elektroenergetskega sistema.

Družbe Skupine GEN so močno vpete v svoja lokalna okolja

Energija je ena ključnih strateških dobrin, na katerih temelji samostojnost in suverenost vsake države. Energetska kriza je jasno izpostavila potrebo po samozadostni proizvodnji električne energije in pomen stabilnih, zanesljivih in cenovno dostopnih proizvodnih virov električne energije, nam je pojasnila Tanja Jarkovič. »V Skupini GEN si zato ves čas prizadevamo za zanesljivo, varno in konkurenčno oskrbo različnih skupin uporabnikov z

električno energijo. Lastna proizvodnja električne energije nam omogoča, da gospodinjstvom in malim poslovnim odjemalcem zagotavljamo elektriko po cenah, ki so nižje od tržnih. Domača proizvodnja torej ščiti ranljive odjemalce pred nepredvidljivim trgom,« nam je razložila.

Družbe, ki so vključene v Skupino GEN, so po njenih besedah s svojimi energetskimi objekti in delovanjem močno vpete v svoja lokalna okolja. Prizadevajo si aktivno sooblikovati dogajanje v lokalnih skupnostih, zlasti na vzgojno-izobraževalnih,

znanstvenih, športnih, kulturnih, dobrodelnih, zdravstvenih, okoljevarstvenih, humanitarnih in drugih področjih. »Energetske družbe v lokalni skupnosti veljajo za dobrega delodajalca. Poleg tega potrebujejo različne storitve in produkte, zato se je v lokalnem okolju razvil sektor dejavnosti, ki nam in drugim podjetjem v tej panogi zagotavlja vzdrževanje in druge storitve,« še pravi Tanja Jarkovič.

Nova jedrska elektrarna bi za regijo pomenila razvojni preskok.

Nova jedrska elektrarna (JEK2) po njenih besedah predstavlja novo razvojno perspektivo za Mestno občino Krško in celotno regijo. »Lahko pričakujemo podoben razvojni preskok, kot sta ga Krško in Posavje doživela v času gradnje NEK,« poudarja. JEK2 bo po njenem pričanju zagotovil številna kakovostna in stabilna delovna mesta z visoko dodano vrednostjo za današnje in prihodnje rodove. Vplival bo na celotno gospodarstvo – od različnih inženirskih, gradbenih, infrastrukturnih, tehničnih in servisnih storitev, do gostinskih in različnih drugih podjetniških dejavnosti, pa tudi izobraževalnih, zdravstvenih, kulturnih ter drugih javnih in zasebnih storitev. Skupina GEN poleg matične družbe GEN energija združuje proizvodna podjetja NEK, HESS, TEB in Savske elektrarne Ljubljana.

Pregrevanje Save in Krke, ki ima negativen vpliv na naravo, je mogoče omiliti s pretočnimi akumulacijami.

Projektiranje, inženiring in svetovanje v energetiki, jedrski in procesni industriji

SIPRO
INŽENIRING

ČLAN SKUPINE:

PODROČJA DELOVANJA

- Elektrotehnika (VN, SN, NN)
- Merilno-regulacijski, krmilni in nadzorni sistemi
- Procesno strojništvo
- Kovinske konstrukcije
- Gradbeništvo (kot podpora drugim disciplinam)
- CAD storitve in načrtovanje
- Lasersko skeniranje in georadar
- 3D modeliranje
- BIM
- Program obvladovanja staranja materialov in komponent

Z dograditvijo hidroelektrarn bi lahko nadzorovali tudi podtalnico.

Dograditev HE Mokrice je tudi okoljsko pomemben ukrep

Najpomembnejši projekt HESS je dograditev HE Mokrice in s tem dokončanje verige hidroelektrarn na Spodnji Savi. HE Boštanj, HE Arto-Blanca, HE Krško in HE Brežice so že dograjene. **Tamara Kos, vodja odnosov z javnostmi v HESS**, je spomnila, da je bilo načrtovanje hidroelektrarn na spodnji Savi v uradnih dokumentih prvič omenjeno že leta 1925, ko so bile v takratnem Tehničnem listu objavljene smernice ter tehnični opis dograditve.

»V zadnjem času je projekt predvsem zaradi zelo intenzivnih podnebnih sprememb bistveno presegel svojo osnovno

funkcijo dograditve obnovljivih virov energije in vse bolj postaja večnamenski projekt, s katerim se prek državnega prostorskega načrta ureja spodnjesavski prostor,« poudarja Tamara Kos.

Tako so hidroelektrarne kot objekti po njenih besedah del mnogo širše zgodbe, ki omogoča tako razvoj športa, turizma in kmetijstva kot oskrbo s pitno vodo, dograditev zaščite pred poplavami, boljše cestne povezave, dograditev mostov, brvi in urejanje degradiranih območij. V HESS prav tako izpostavljajo, da podnebne spremembe povzročajo segrevanje rek. Krka in Sava se segrevata že proti 30 °C. Pregrevanje Save in Krke ima negativen

vpliv na naravo, ki ga je mogoče omiliti s pretočnimi akumulacijami.

»Tako je dograditev HE Mokrice tudi okoljsko zelo pomemben ukrep v procesu prilagajanja podnebnim spremembam, saj bo vzpostavljena pretočna akumulacija razširila prostor oziroma naravni habitat ribjim vrstam ter poskrbela za nižje temperature vode. Temperature reke Save zaradi večje mase vode, v primerjavi z naravnim tokom, zato ne bodo podvržene nenadnim nihanjem, ki negativno vplivajo na ribje vrste,« pravi Kosova. Pregrade in akumulacije namreč predstavljajo ključni sistem v okviru celostnega upravljanja z vodnimi viri in vzpostavitve odpornosti narave in družbe na podnebne spremembe.

Z dograditvijo hidroelektrarn bi lahko nadzorovali tudi podtalnico. Z dvigom vode v reki za potrebe hidroelektrarn se namreč hkrati dvigne tudi podtalnica, ki jo hidroelektrarne nadzorujejo s tako imenovanim drenažnim sistemom. Hidroelektrarne na spodnji Savi delujejo od leta 2006. Kljub slabi proizvodnji in hidrologiji je podtalnica na območju spodnje Save ravno zaradi pretočnih akumulacij še vedno ustrezno visoka. »Prav to pa predstavlja ogromen rezervoar pitne vode,« pravi Kosova. V strateškem dokumentu Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt RS (NEPN), ki ga je februarja 2020 sprejela takratna vlada, predvideva dograditev HE Mokrice do leta 2028. ■

Z zanesljivo energijo v prihodnost.

NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO

Po izjemnem obratovanju NEK uspešen tudi redni remont

Nuklearna elektrarna Krško (NEK) je konec septembra uspešno zaključila 32. gorivni cikel, ki se je začel po koncu remonta 5. maja 2021. Neprekinjeno je obratovala 513 dni. V omrežje je oddala 8,35 milijarde kilovatnih ur električne energije. Kazalec razpoložljivosti elektrarne je bil 100-odstoten, kazalec zmogljivosti pa 99,9 odstotka. S svojim obratovanjem je ključno prispevala k zanesljivi preskrbi potrošnikov in izpolnjevanju okoljskih zavez. Redni remont, ki je potekal od 1. oktobra do 7. novembra, je bil zadnji v izvirno projektirani obratovalni dobi.

Dosežkom 32. gorivnega ciklusa dajejo dodatno vrednost okoliščine zadnjih let. Prvi del gorivnega ciklusa leta 2021 je še potekal v težkih razmerah pandemije, a je NEK kljub temu obratovala stabilno. Aktualna energetska kriza je še bolj izpostavila potrebno samooskrbo države na področju dobav električne energije ter pomen vzdržnosti njene cene za vse uporabnike. Zelo vroče in sušno poletje je razmere na področju oskrbe z električno energijo še zaostriło. NEK je celo poletje obratovala s polno močjo ter dokazala svojo odpornost na vremenske razmere in bistveno pripomogla k zanesljivosti delovanja elektroenergetskega sistema.

Rezultati preverjanj med remontom potrdili brezhibno stanje sistemov, struktur in komponent

Remont, ki se odvija vsakih 18 mesecev, ima natančno opredeljeno vsebino. Nekatere vsebine so standardne, druge

Novi rotor visokotlačne turbine

enkratne – projekti, ki jih izvajajo prvič. Med standardne vsebine spada zamenjava goriva; to je tudi tista vsebina, ki določa pogostnost remontov. Letos so 56 od 121 gorivnih elementov zamenjali s svežimi. Med standardnimi vsebinami je tudi obsežno preventivno vzdrževanje opreme. Pregledajo rotirajočo opremo – množico črpalk, različnih motorjev in ventilatorjev ter nato merilne, regulacijske in stikalne naprave ter procesno računalniško opremo. S preventivnimi zamenjavami določenih delov zagotovi jo stabilno in varno delovanje elektrarne v naslednjih 18 mesecih. Preverjajo integriteto konstrukcijskih materialov, predvsem materialov primarnega kroga in reaktorskih delov ter uparjalnikov, vse z neporušitvenimi metodami. Številne od teh aktivnosti predpisujejo njihove Tehnične specifikacije in Zakon o jedrski in sevalni varnosti. Rezultati preverjanj so potrdili, da je stanje sistemov, struktur in komponent brezhibno. Remontna dela so uspešno izvedli zaposleni v NEK in zunanji izvajalci iz lokalnega ter mednarodnega okolja.

NEK je pripravljena na dolgoročno obratovanje

Med remontom so v skladu z usmeritvami o stalni tehnološki nadgradnji izpeljali še 14 posodobitev oziroma projektov. Eden od ključnih, ki je zagotovil povečanje moči elektrarne za približno 10 megavatov, je bila zamenjava visokotlačne turbine. Elektrarna je tehnološko pripravljena na dolgoročno obratovanje vsaj do leta 2043. Izpolnjuje tudi merila, ki jih za dolgoročno obratovanje jedrskih elektrarn opredeljuje taksonomija EU. V skladu s slovensko zakonodajo poteka tretji občasni varnostni pregled, s katerim Uprava RS za jedrsko varnost preverja, ali so izpolnjena merila za obratovanje v naslednjih desetih letih. Ministrstvo za okolje in prostor pa vodi postopek presoje vplivov na okolje za pridobitev okoljevarstvenega soglasja za podaljšanje obratovanja. Tako bo NEK tudi v prihodnje ob obnovljivih virih temelj zanesljive oskrbe s čisto električno energijo.

POSAVSKA REGIJA

Stavijo predvsem na izobraževanja in dobro počutje zaposlenih

V INO Brežice ne gre brez testiranj, Kovis se že v razvojnih fazah povezuje z inštituti, v skupini RESISTEC so izvedli projekte za zaposlene, DS Smith se povezuje s študenti arhitekture in oblikovanja.

Darja Kocbek

Podjetja v Posavju se na različne načine povezujejo z raziskovalnimi organizacijami, v strategijah precej pozornosti posvečajo kadrom in delovnemu okolju za svoje zaposlene. Nasploh na kadrovskem področju enako kot drugod po državi precej delajo na ukrepih, s katerimi privabljajo nove zaposlene in skušajo med obstoječimi zaposlenimi najboljše prepričati, da ostanejo pri njih, jim omogočajo sodelovanje, jih spodbujajo, da povedo svoje predloge za izboljšave,

pa tudi sproti povedo, če jim kaj ne ustreza.

Največ testiranja izvajajo z avstrijskim in nemškim inštitutom

V INO Brežice se zavedajo, da so večletna testiranja strojev nujna. Na mednarodni ravni potekajo razvojni projekti in tudi certificiranje strojev, ki dokazujejo kvaliteto njihovih izvedb. Največ testiranja izvajajo z Avstrijskim inštitutom in Nemškim DLG inštitutom, katerega člani so.

Kot zanimivost so nam omenili, da certificiranje kvalitete enega stroja pri nemških presojevalcih stane približno 25.000 evrov.

Ker so naložbe v kadre zanje najbolj pomembne, v INO Brežice ves čas izvajajo različne oblike izobraževanj, usposabljanj in preverjanja znanj glede na potrebe po področjih. Spodbude zaposlenim nudijo kot paket možnih izbir, kjer lahko vsak najde, kar potrebuje, in napreduje. »Govorimo tudi o osebnem razvoju, prožnosti dela, dodatnih nagradah za inovativnost, nagradah za dosežene poslovne cilje,« so nam našli. Izpostavljajo še, da sta zadovoljstvo in nenehni razvoj ključ za zadovoljne in uspešne zaposlene. »Skupaj gradimo medsebojno zaupanje, spoštovanje in timsko delo, nenehno učenje ter odgovorno in učinkovito delo,« pravijo v INO Brežice.

Za certificiranje kvalitete stroja je treba pri nemških presojevalcih odšteti približno 25 tisoč evrov.

Želje, načrte kot tudi nesoglasja rešujejo preko celega leta

V Kovisu se po besedah direktorja Alena Šinka v okviru razvoja in novih inovacij že v razvojnih fazah povezujejo s številnimi inštituti in laboratoriji, ki izvajajo

Foto: INO Brežice

V INO Brežice zaposlenim nudijo tudi nagrade za inovativnost.

številna testiranja, meritve, tako v Sloveniji kot v tujini. Že vrsto leto sodelujejo z Instytutom Kolejnictwa iz Varšave, Univerzo v Žilini na Slovaškem, fakulteto za strojništvo v Novem mestu, Ljubljani in Mariboru. »Znanje, inovativnost in predanost vsakega našega zaposlenega v podjetju je za nas izjemnega pomena in ponosni smo, da zaposleni v Kovisu uspešno povezujejo svoje dragocene izkušnje, inovacije in odlično poznavanje potreb kupcev,« o zaposlenih pravi direktor Šinko.

Po njegovih besedah se trudijo, da so zaposleni v Kovisu zadovoljni, zdravi, omogočajo jim nenehen razvoj z internim in eksternim izobraževanjem, kar je ključ za zadovoljne in uspešne zaposlene. »Želje, načrte kot tudi nesoglasja rešujemo tekom celega leta, bolj poglobljeno pa na letnih razgovorih. Nudimo stimulativno delovno okolje. Organiziramo team buildinge, zaposlenim omogočamo ogled sejmov, organiziramo božično obdaritev otrok zaposlenih ter posvečamo posebno

pozornost komuniciranju znotraj podjetja,« nam je pojasnil Alen Šinko.

Največji izzivi na področju zaposlenih v tem trenutku Kovisu predstavlja triizmensko delo, vendar tudi na tem področju direktor v prihodnosti napoveduje spremembe, saj bodo lahko z investicijami v učinkovitejši strojni park zaposlenim omogočili boljše delovne pogoje.

Številna testiranja in meritve v Kovisu izvajajo v laboratorijih tako doma kot v tujini.

Kandidatom in zaposlenim je treba ponuditi več kot jim konkurenca

V podjetjih RESISTEC, ATHOS in METALEC se zaposleni v razvoju redno udeležujejo predstavitev in seminarjev s področij inovativnih tehnologij, povezujejo se proizvajalci tovrstne opreme, izmenjujejo prakse s podjetji, ki so vodilna na področju uvajanja novih tehnologij.

Na podlagi izkušenj iz preteklih treh let, ko so se soočali z izzivi pri iskanju novih zaposlenih predvsem zaradi intenzivne rasti podjetja ATHOS in razmer na trgu delovne sile, so se v skupini RESISTEC naučili, da je potrebno danes tako kandidatom kot zaposlenim ponuditi več, kot ponuja konkurenca. »Vendar s tem ne mislimo zgolj ponudbe dobrega finančnega okvira zaposlitve ali socialne varnosti, ki sta bila dva bistvena kriterija pri pridobivanju novih sodelavcev, pa tudi za ohranjanje dobrih zaposlenih, v še ne tako daljni preteklosti. S tem zavedanjem smo v skupini podjetij RESISTEC, ATHOS in METALEC okrepili pomen kadrovske funkcije in izvedli več projektov za naše zaposlene z namenom okrepiti medsebojno sodelovanje in dvigniti motivacijo in zadovoljstvo na delovnem mestu,« so nam pojasnili.

V letu 2022 so pridobili certifikat Družbeno odgovoren delodajalec in sprejeli Podjetniško kolektivno pogodbo z namenom zagotavljati dodatne (nadstandardne)

Z naprednimi
neporušitvenimi
preiskavami
odkrijemo tisto,
kar s prostim
očesom ne
vidimo.

Pri tem uporabljamo:

- PAUT in TOFD ultrazvočno kontrolo,
- CR digitalno radiografijo,
- vrtnične tokove,
- odklon magnetnega polja (MFL)
- za pregled jeklenih vrvi.

pravice in ugodnosti zaposlenim. Izvedli so delavnice s področja promocije zdravja na delovnem mestu, komunikacije, kompetenčnega modela in druge. Izobraževanje izvajajo v okviru delovnega časa, saj menijo, da je ta vložek delodajalca neperimerljiv z dodano vrednostjo tovrstnih aktivnosti, ki pripomorejo k motivaciji in zadovoljstvu zaposlenih.

»Ne glede na vse aktivnosti, pa je najpomembnejša vez, ki jo vodstvo gradi in vzdržuje s slehernim zaposlenim skozi zaupanje in učinkovito komunikacijo, kot tudi pozornost in nagrajevanje zaposlenih ob posebnih priložnostih,« ugotavljajo v skupini RESISTEC. Zelo pomembno je, da vodje delujejo z zgledom in so prisotni v proizvodnji, da omogočijo odprto komunikacijo, zaposlenim omogočijo, da lahko podajajo koristne predloge in s tem sodelujejo pri razvoju podjetja. »Dialog mora biti spoštljiv do slehernega, saj samo na ta način lahko dobiš od zaposlenih iskreno povratno informacijo, na osnovi katere lahko potem

dobro delamo in se razvijamo. Dobra kadrovska strategija je zagotovo vodilo do uspeha poslovanja in verjamemo, da smo na pravi poti,« so prepričani v skupini RESISTEC.

**Tako zaposlenim kot kandidatom
za prosta delovna mesta je
treba ponuditi več, kot ponuja
konkurenca.**

**Za potrebe analiz sodelujejo z
Inštitutom za celulozo in papir**

Podjetje DS Smith tesno sodeluje s Fundacijo Ellen McArthur. Z njeno pomočjo so razvili orodje za Meritev krožnega oblikovanja. Trajnostne učinke embalaže merijo in količinsko opredeljujejo po osmih ključnih kazalnikih: ogljični odtis, oblikovanje za ponovno uporabo, optimizacija oskrbovalne verige, reciklabilnost, prijaznost do okolja, poraba materialov, obnovljivi viri in vsebnost recikliranih vlaken. »Naše stranke zdaj natančno

vedo, kakšen vpliv ima njihova embalaža na okolje. Za potrebe analiz sodelujemo z Inštitutom za celulozo in papir, povežemo pa se tudi s študenti arhitekture in oblikovanja,« nam je povedal **generalni direktor DS Smith Slovenija Michal Zawistowski**.

Za iskanje potencialnih kandidatov za zaposlitev po njegovih besedah uporabljajo vse možne kanale, od kadrovskega portalov in spletnih zaposlitvenih portalov in družbenih medijev. Zaposlenim nudijo številne ugodnosti, na primer konkurenčno plačilo, brezplačno vključitev v dodatno zdravstveno zavarovanje za hiter dostop do specialistov in zdravljenja, možnost tople in raznolike malice, skrbijo za dobro vzdušje in v največji možni meri upoštevajo njihove predloge za izboljšave. »Nudimo jim tudi številna interna in eksterna izobraževanja in programe usposabljanja ter jim pomagamo pri kariernem razvoju ne samo v Sloveniji, ampak tudi v mednarodnih strukturah DS Smith,« nam je povedal Michal Zawistowski. ■

**Veseli božič
in srečno
ter uspešno novo leto.**

SKLAD NEK, D.O.O.

Sklad NEK po preoblikovanju nadaljuje delo kot javni sklad

Sklad NEK se je v lokalnem, državnem in mednarodnem prostoru uveljavil kot neodvisna in strokovna institucija. Z oktobrom je stopil v veljavo Zakon o Javnem skladu Republike Slovenije za financiranje razgradnje NEK in odlaganja radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva iz NEK, ki ureja njegovo poslovanje.

V duhu odgovornega ravnanja z radioaktivnimi odpadki in z namenom zbiranja sredstev za varno in pravočasno razgradnjo NEK je Državni zbor Republike Slovenije decembra leta 1994 sprejel Zakon o Javnem skladu za financiranje razgradnje NEK in odlaganja radioaktivnih odpadkov iz NEK. Zakon je postavil temelje za ustanovitev državne institucije – Sklada NEK – ki skrbi, da bodo sredstva na voljo, ko bo to potrebno.

11. oktobra 2022 je stopil v veljavo Zakon o Javnem skladu Republike Slovenije za financiranje razgradnje NEK in odlaganja radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva iz NEK (ZSFR-1), ki ureja delovanje in poslovanje Sklada NEK (z izjemo 8. člena, ki se začne uporabljati 1. januarja 2023). Z dnem uveljavitve ZSFR-1 je prenehal veljati zakon iz leta

1994, Sklad NEK pa po preoblikovanju nadaljuje delo kot javni sklad. Sklad NEK sredstva upravlja v skladu z vnaprej določenimi strateškimi dokumenti, ki jih sprejme ustanovitelj.

Pomembno področje poslovanja Sklada se nanaša na financiranje programa dela Agencije za radioaktivne odpadke, ki izvaja naloge in projekte na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom ter načrtovanja izgradnje odlagališča za radioaktivne odpadke iz NEK.

Prisotnost jedrskega objekta v okolje prinaša nekatere specifične, zaradi katerih so bila leta 2003 sprejeta zakonska določila, da občinam v neposredni bližini NEK pripada nadomestilo zaradi omejene rabe prostora na območju jedrskega objekta. Plačnik navedenih sredstev je tudi Sklad NEK, kjer so zadovoljni, da se s temi sredstvi dviguje raven kakovosti življenja na tem območju.

Na povečanje portfelja Sklada NEK vplivalo povišanje prispevka

Na povečanje portfelja Sklada NEK je v letu 2022 vplivalo tudi povišanje prispevka. Januarja 2022 je Vlada

RS sprejela sklep, s katerim je družbi GEN energija naložila, da s 1. januarjem 2022 začne vplačevati v Sklad znesek v višini 0,012 evra za vsako prevzeto kWh električne energije, proizvedene v NEK. V skladu z revizijo Programov razgradnje NEK pa je bila spremenjena tudi zahtevana stopnja donosnosti. Tržna vrednost portfelja Sklada NEK je ob koncu meseca oktobra znašala 223,2 milijona evrov in predstavlja ocenjeno vrednost.

Sklad NEK v zaostrenih razmerah na finančnih trgih s sredstvi upravlja še bolj preudarno, upoštevajoč veljavno konservativno naložbeno politiko. Spremljajo nove mejnike, ki bodo v naslednjih letih pomembno vplivali na področje energije v Sloveniji in na njihovo poslovanje. Julija 2022 je bilo izdano gradbeno dovoljenje za odlagališče NSRAO Vrbina, Krško (objekti odlagališča). ARAO pripravlja ponovitev razpisa za izbor izvajalca gradnje odlagališča NSRAO, začetek gradnje je načrtovan v začetku leta 2023. Ob tem se Sklad NEK zaveda pomembnosti pravočasne izgradnje objekta in upravlja sredstva tako, da bodo ta na razpolago takoj, ko bo to potrebno.

Prispevek NEK in GEN energije	Izplačila			Portfelj Sklada (tržna vrednost -ocena) 30. 11. 2022
	Izplačila ARAO	Nadomestilo za omejeno rabo prostora	Skupaj izplačila	
1	2	3	4 = 2 + 3	5
254.564.574	49.361.923 ¹	73.232.742	122.594.665	223.153.191

¹ V obdobju 1998-30. 11. 2022 je Sklad ARAO plačal 49,4 mio evrov, od tega je NORP, ki ga je ARAO plačevala lokalni skupnosti Krško, znašalo 14,9 mio evrov.

POSAVSKA REGIJA

Krka bo v Krškem gradila še en obrat

V Krki so v Posavju prepoznali infrastrukturo, ki ustreza potrebam farmacevtske proizvodnje, v obratu v Krškem proizvajajo strateško pomembne zdravilne učinkovine.

Darja Kocbek

Ena od značilnosti Posavja je, da imajo v regiji tovarne podjetja, ki imajo sedež drugod v državi. Eno takšnih podjetij je Krka, kjer so nam povedali, da so v Posavju prepoznali infrastrukturo, ki ustreza potrebam farmacevtske proizvodnje. »Tako smo v Krškem z naložbo v sodoben obrat za proizvodnjo farmacevtskih učinkovin Sinteza 1 v vrednosti 85 milijonov evrov, v katerem je proizvodnja stekla leta 2014, nadaljevali s strategijo vertikalno integriranega poslovnega modela. V njem

proizvajamo strateško pomembne zdravilne učinkovine, ki jih vgrajujemo v naša kakovostna, varna in učinkovita zdravila,« pravijo v Krki.

Na 16,6 hektara velikem zemljišču bodo v prihodnjih letih gradili obrate za kemijsko proizvodnjo.

Lokacija jim je ob proizvodnem obratu omogočila tudi izgradnjo vseh potrebnih infrastrukturnih objektov in

pomožnega objekta, v katerem so podporni sistemi za napajanje proizvodnje ter pisarniški in laboratorijski prostori in lastna priprava vode. Energetsko oskrbo pa zagotavljajo z dvema parni-ma kotloma. Z nadaljevanjem investicij nameravajo infrastrukturo ustrezno nadgraditi.

V začetku leta 2022 naj bi stekla investicija v Sintezo 2. V načrtu imajo še dodatne tehnološke in infrastrukturne objekte.

Snujejo že nove obrate

Zemljišče v Krškem, ki se razteza na 16,6 hektara, bo tudi v prihodnjih letih strateška lokacija za gradnjo obratov za kemijsko proizvodnjo. V skladu s potrebami po surovinah so v Krki začeli že snovati gradnjo novih zmogljivosti za proizvodnjo zdravilnih učinkovin, Sintezo 2 ter dodatnih tehnoloških in infrastrukturnih objektov. Investicija bo stekla, ko bosta gradbeno in okoljevarstveno soglasje pravno močna, predvidoma v začetku 2023.

»Prednosti posavske lokacije sta relativna bližina matičnemu podjetju in avtocestna povezava, kar omogoča hitro in učinkovito komunikacijo med sistemi, pa tudi vsa ostala potrebna infrastruktura,« pojasnjujejo v Krki. ■

Foto: Krka

Proizvodnja v 85 milijonov evrov vrednem obratu Sinteza 1 je stekla leta 2014.

WILLY STADLER, D. O. O.

Letos pričakujejo rekordno leto

Podjetje Willy Stadler, d. o. o. s sedežem pri Krškem je v Sloveniji prisotno že več kot 25 let. So del nemškega družinskega podjetja Willi Stadler GmbH iz Altshausna, ki se je iz vaše kovačije razvilo v globalno podjetje za sortiranje in recikliranje odpadkov. »Delujemo kot eno podjetje, sodelujemo in se dopolnjujemo na vseh projektih, kljub temu da nas ločujeta dve državni meji,« pravi prokurist Stanko Ančimer.

Ukvarjajo se z razvojem, projektiranjem, proizvodnjo in montažo avtomatiziranih sistemov za ločevanje in reciklažo odpadkov na ključ za znanega kupca. Pri razvoju tehnologije in proizvodnji strojev dajejo glavni poudarek ohranjanju prvotne kakovosti materialov in zmanjševanju vplivov na okolje. Tehnologija jim omogoča obdelovanje različnih vrst nenevarnih odpadkov, kot so gospodinjski odpadki, lahka embalaža, plastenke, folije, papir in karton, mešani gradbeni in kosovni odpadki vse do električnih in elektronskih odpadkov.

Prisotni na vseh celinah

Zanimanje za rešitve podjetja Willy Stadler prihaja iz celega sveta. Med drugim so vodilni ponudnik tehnologije dvema največjima družbama v ZDA, ki se ukvarjata z odpadki. Njihove stranke so tako javna kot zasebna podjetja, pa tudi multinacionalke globalnega dosega.

Skoraj 100 % prihodkov ustvarijo v tujini, dobro polovico prihodkov na trgu Evropske unije. V letu 2021 so ustvarili skoraj 31 milijonov evrov prihodkov, v letu 2022 pa pričakujejo rekordnih 40 milijonov evrov prihodkov.

Posluh za ljudi

Prokurist podjetja kot konkurenčno prednost izpostavi poslušnost za ljudi: »Zavedamo se, da naše stranke potrebujejo

napredne rešitve, hkrati pa stabilnost, zanesljivost, odzivnost in fleksibilnost, zato temu namenjamo največjo pozornost. Z visokim deležem lastnega razvoja, lastnih proizvodov in lastne proizvodnje jim to lahko tudi nudimo. Seveda vsega tega družba ne bi mogla zagotavljati brez svojih zaposlenih. Zato posebno skrb posvečamo ohranjanju vrednot družinskega podjetja, ki temelji na odnosih, sodelovanju in podpori.« V Sloveniji trenutno redno zaposlujejo 183 ljudi, zraven sodelujejo z več kot 60 zunanjimi sodelavci in več kot 40 dijaki in študenti, pa tudi z univerzami doma in po svetu.

Iščejo tudi nove kadre. Največjo širitev načrtujejo na področju avtomatizacije in računalništva različnih smeri, zato medse vabijo predvsem PLC programerje, razvijalce spletnih in namiznih aplikacij, QA inženirje, preizkuševalce ter podporno IT ekipo. Na vseh področjih iščejo strokovnjake z izkušnjami, hkrati pa ponujajo priložnost tudi posameznikom na začetku kariere poti.

Številni razvojni projekti

Med trenutnimi razvojnimi projekti Stanko Ančimer izpostavi projekt SVOA

za mesto Stockholm, v okviru katerega integrirajo njihovo tehnologijo v mestno infrastrukturo, kjer bo vse povezano, vključno s podzemno železnico. »Da dobiš dovoljenje in dostop za poseg v tako kompleksno infrastrukturo, je kar velika odgovornost in zaupanje,« doda prokurist podjetja, katerega novi projekti so zelo usmerjeni v avtomatizacijo, senzoriko, digitalizacijo procesov, integracijo umetne inteligence, izdelava orodij za lažje obvladovanje procesov upravljanja, vzdrževanja, obdelave podatkov.

Prihodnje leto nova upravna stavba

V naslednjem letu načrtujejo tudi naložbo v novo upravno stavbo. Z njo želijo zagotoviti pogoje za širitev poslovanja družbe, primerne delovne pogoje in spodbudno delovno okolje, možnosti napredovanja in sodelovanja med oddelki. Tudi na ta način stremijo k ustvarjanju delovnih mest z višjo dodano vrednostjo in s tem pozitivno vplivati tudi na razvoj Posavja.

STADLER®
Tehnologija vaše prihodnosti

POSAVSKA REGIJA

Svetovne novosti iz posavskih podjetij

Podjetja v Posavju so med vodilnimi v Sloveniji in tudi širše tako po inovativnosti kot tudi pri prilagajanju zelenemu in digitalnemu prehodu.

Darja Kocbek

V Posavju je nekaj podjetij v Sloveniji, ki v splošni javnosti niso med najbolj znanimi, so pa med najuspešnejšimi doma in tudi zunaj meja naše države na področju inovativnosti. V podjetju **DS Smith** izpostavljajo inovativnost na področju razvoja papirne in trajnostne embalaže. Med bolj inovativnimi projekti skupine **RESISTEC UPR d.o.o. & Co. k.d.** sta pakirna linija in zabrizgavanje kontaktov. Enodelni (monoblok) zavorni disk za potniški promet hitrosti do 200 km/h, ki so ga razvili v **Kovisu**, je svetovna novost. V **INO Brežice** so prvi na svetu proizvedli 'pametni' mulčer.

DS Smith je prejemnik več Oskarjev za embalažo

Eno osnovnih vodil in največja dodana vrednost podjetja DS Smith je prav velika inovativnost na področju razvoja papirne in trajnostne embalaže. »Smo prejemniki več Oskarjev za embalažo, na primer za inovacijo embalaže za spletno poslovanje Reusable e-Com Box. Tovrstni embalaži želimo povečati prilagodljivost, omogočiti ponovno uporabo in zmanjšati količino praznega prostora, ki ga prevažamo zaradi neustrezne velikosti,« nam je povedal **generalni direktor DS Smith Slovenija Michal Zawistowski**. V zadnjih letih se intenzivno posvečajo tudi rešitvam za zamenjavo problematične plastike. Razvili so kartonske vložke, ki nadomeščajo stiroporno zaščito izdelkov. Ta se pogosto uporablja pri gospodinjskih aparatih.

Poleg tega bo sveže meso na prodajnih policah kmalu zapakirano v njihovo inovacijo eco-bowl, to je kartonski pladenj, ki bo nadomestil plastičnega ali stiropornega. »Krožno gospodarstvo se začne z oblikovanjem embalaže,« pravi Zawistowski.

V DS Smith po njegovih besedah zelenemu prehodu ne prilagajajo le inovacij, ampak celoten delovni proces in poslovanje podjetja. Tako so na primer razvili digitalno orodje »value tool« za razvoj embalaže. »Z njim optimiziramo dobavno verigo kupca v vseh njenih fazah

in primerjamo obstoječe stanje z našo embalažno rešitvijo, vidimo prihranke in kar je še pomembneje izračunamo ogljični odtis. Ta vpliv merimo v fazi izdelave embalaže in v vseh fazah vhodne in izhodne logistike kupca, vse do konca življenjskega cikla embalaže, ki jo je mogoče v celoti reciklirati in tudi kompostirati,« nam je razložil Michal Zawistowski.

RESISTEC stavi na robote

V okviru skupine RESISTEC UPR d.o.o. & Co. k.d., ki jo sestavljajo podjetja RESISTEC, ATHOS in METALEC, so v podjetju

Foto: DS Smith

Generalni direktor DS Smith Slovenija Michal Zawistowski napoveduje, da bo sveže meso na prodajnih policah kmalu v njihovi inovaciji eco-bowl.

RESISTEC razvili robotsko postajo, s katero so odpravili ročno operacijo vstavljanja kontaktov v keramično telo, nam je pojasnila **vodja splošne službe Maša Lileg Senica**. Hkrati so ročno fiksiranje kontaktov s cementno maso zamenjali z inovativnim postopkom, ki ga izvaja robot. Ročno manipulacijo odlaganja izdelkov na pladnje so nadomestili z robotsko, človeške oči pa so na področju kontrole 100-odstotno nadomestili s kamero.

Zeleni prehod po njenih besedah za to podjetje ni več opcija ali izbira, pač pa jasna usmeritev, ki jo pri novih projektih zahtevajo tudi kupci. »Predvsem to velja za kupce in projekte s področja e-mobilnosti, kjer trenutno v našem podjetju poteka največ projektov,« pravi Maša Lileg Senica. Proizvodne procese, ki jih snujejo za nove projekte, skušajo čim bolj digitalizirati, za čim več procesnih in kontrolnih parametrov izdelka skozi proces si prizadevajo zagotavljati sledljivost, z uporabo naprednih »vision« in ostalih tehnologij skušajo narediti procese čim bolj zanesljive.

»Pri projektih skušamo iskati rešitve z uporabo komponent in sistemov, ki so energijsko manj potratni in pripomorejo k povečanju ogljične nevtralnosti. Pred časom smo investirali tudi v posodobitev sistema ogrevanja, prezračevanja s toplotnimi črpalkami, ki je nadomestilo zastarelo in danes zelo potratno tehnologijo ogrevanja s plinom. Naslednji logičen korak je bil postavitve sončne elektrarne, s katero bi še dodatno povečali samoskrbo. Projekt je v teku, zaključiti ga nameravamo do konca letošnjega leta,« je investicije v zeleni prehod in digitalizacijo podjetja RESISTEC našela Maša Lileg Senica.

Ubrali inovativen pristop k pridobivanju predlogov

V podjetju ATHOS je izpostavila predvsem inovativnost na področju uporabe inovativnih rešitev v smeri optimizacije in avtomatizacije sestave tako cevnih kot tudi kabelskih navijalcev. Inovativen je bil po njenih besedah pristop v pridobivanju in obdelavi predlogov in idej, kjer so bili

vključeni tako zaposleni iz proizvodnje kot tudi strokoven kader, ki je te ideje zbral in implementiral optimalne rešitve na posameznem procesu. »Eden bolj inovativnih projektov je pakirna linija, ki je bila plod dela zunanjega podjetja in naših lastnih zaposlenih, s ciljem predvsem zmanjšati vpliv človeškega faktorja, hkrati pa tudi poceniti zaključen del procesa montaže,« je povedala Maša Lileg Senica.

V Athosu so prepoznali delovna mesta, kjer se še vedno v preveliki meri piše in tiska na papir, zato so sprejeli jasno usmeritev, da bodo temu v naslednjih mesecih postopoma naredili konec. Glavni razlog je precej obsežno ročno delo, kjer so možne človeške napake, prav tako pa papir ne omogoča enostavnih analiz procesov. »Tako bo potrebno nabaviti določeno strojno opremo, predvsem pa priučiti zaposlene, ki temu niso vešč, k uporabi novih orodij,« nam je povedala.

V podjetju METALEC je eden bolj inovativnih projektov zabrizgavanje kontaktov, kjer v svoji lastni proizvodnji najprej izsekuje kovinske kontakte, potem pa preko

Štiri zgodbe, štiri tržna okolja, štiri strategije 4 prodajne divizije

KoopChem

Lepila, lepilni trakovi
in tesnilne mase

MySun

Električno ogrevanje

KoopAutomotive

Orodja in oprema
za avtomekanike

Ekogradnja

100% naravni materiali
za gradnjo in obnovo

KOOP TRGOVINA d.o.o.

C. bratov Cerjakov 43, SI 8250 Brežice, SI

T: +386 7 477 8820 E: info@koop.si

www.koop.si

robotske celice te kontakte zabrizgajo do končnega kontakta, ki je pripravljen za vgradnjo pri kupcu. »Vse skupaj je na koncu 100-odstotno prekontrolirano s kamero, tako da h kupcu pridejo zgolj dobri izdelki,« pojasnjuje Maša Lileg Senica.

V okviru zelenega in digitalnega prehoda so v podjetju METALEC pravkar pričeli z zbiranjem podatkov in analizo stanja strojnega parka z namenom implementacije MES (Manufacturing Execution System), ki bo omogočal celovito spremljanje proizvodnje od začetka do konca, na osnovi česar bodo lahko bolj učinkovito delovali preventivno in v duhu nenehnih izboljšav. »Na ta način se bo zmanjšala tudi kar precejšnja količina papirja, na katerega se danes med drugim tiskajo delovni nalogi,« razlaga Maša Lileg Senica.

Kovis je prvak pri razvoju zavornih diskov

V podjetju Kovis vlaganje v nove stroje, opremo, tehnologijo in ljudi omogoča, da lahko razvijajo nove zavorne diske,

ležajna ohišja ter druge visoko zahtevne komponente za železniška vozila. V povprečju razvijejo več kot 30 izdelkov letno, ki so izdelani skladno s standardom UIC. »V lanskem letu smo zaključili razvoj revolucionarnega izdelka na področju zavornih diskov. Enodelni (monoblok) zavorni disk za potniški promet hitrosti do 200 km/h je svetovna novost, ki ima številne prednosti (stroškovno učinkovitost, varnost, daljšo življenjsko dobo, nižji strošek življenjskega cikla),« nam je pojasnil **Alen Šinko, direktor podjetja Kovis**. S to inovacijo si je Kovis na slovenskem in tudi na tujih trgih okrepil status proizvajalca varnostnih komponent. Za monoblok disk je prejel srebrno nacionalno priznanje GZS za inovativnost 2021.

Zelo ponosni so po besedah Alena Šinka tudi na novo generacijo zavornih diskov za tovarne železniške vagona, ki omogočajo večjo energetske učinkovitost in omogočajo za 5 decibelov tišjo vožnjo vlakov. »S tem se bo izboljšalo življenje 55 milijonov ljudi v Evropi, ki živijo ob železniških tirih,« je pojasnil. Za razvoj

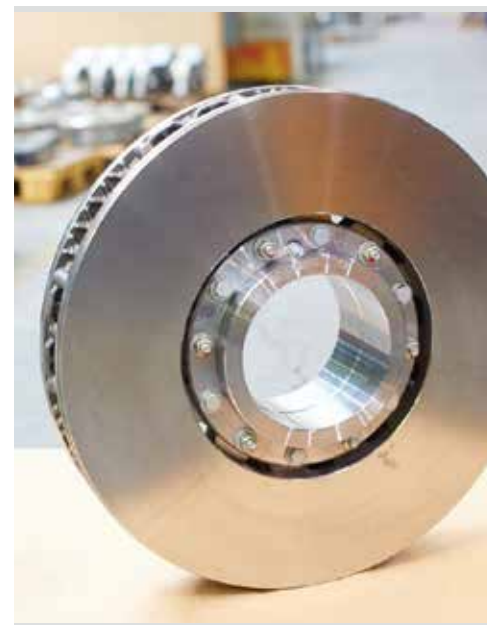

Foto: Kovis

Nova generacija zavornih diskov za tovarne železniške vagona je energetske bolj učinkovita.

izdelka je podjetje prejelo nagrado Energy Globe, ki je ena izmed prestižnih okoljskih nagrad in jo prejmejo projekti, ki se osredotočajo na energetske učinkovitost,

DODATNI VIRI
ELEKTRIKE?

CENOVNA
DOSTOPNOST
ELEKTRIKE?

OHRANJANJE
OKOLJA?

ZANESLJIVOST
OSKRBE?

ENERGETSKA
MEŠANICA
PRIHODNOSTI?

KAKO DO
BREZGLJIČNOSTI?

ENERGETSKA
NEODVISNOST?

Gen
S K U P I N A

**ODGOVOR
NA IZZIVE
ENERGETSKE
SAMOOSKRBE
SLOVENIJE.**

gen-energija.si

obnovljive vire energije in ohranjanje virov.

»Glavno vodilo, ki nas spremlja pri vseh naših inovacijah je korist za naravo in človeka,« razlaga Alen Šinko. Kavis tako vsako leto vlaga v novo strojno opremo, ki olajša delo in dviguje produktivnost ter v opremo za zagotavljanje krožnega gospodarstva. Pri vseh novih izdelkih zasnujejo poslovni proces, ki ga odlikuje inovativen in tehnološko dovršen proces optimizacije izkoristka materiala. S tem povečajo

produktivnost in zmanjšajo odpadek materiala. Novi CNC obdelovalni centri vsebujejo tehnologijo za zmanjševanje hrupnosti ter zmanjšanje porabe energije.

»Največji dosežek na področju inovativnih rešitev pri zavornih diskih je znižanje zračnega upora, zaradi izboljšave geometrije ter padca ventilacijskih izgub bo en disk v življenjskem ciklu prihranil od 5 do 30 ton CO₂ ter do 32.000 kWh energentov. Hkrati zavorni diski bistveno prispevajo k povečanju prevoženih

količin tovara ter potnikov po železnici, ki je okolju prijaznejši način v primerjavi z alternativnima načinoma (po cesti in zraku),« nam je pojasnil Alen Šinko.

INO Brežice je inovator kmetijskih in komunalnih strojev

V podjetju INO Brežice na področju inovativnosti izpostavljajo razvoj profesionalnih strojev za vinogradništvo in sadjarstvo, napredno elektroniko za spremljanje telemetričnih podatkov na strojih ter nekaj inovativnih rešitev strojev za uporabo v poljedelski in komunalni dejavnosti. Za vse so dobili vrsto domačih in mednarodnih priznanj.

Zeleni prehod je zanje prioritetenega značaja. S svojimi profesionalnimi rešitvami zmanjšujejo uporabo herbicidov ter spodbujajo prehod na ekološko predelavo grozdja, sadja in poljščin. Njihove inovativne konstrukcijske rešitve zmanjšujejo porabo goriv v vozilih in s tem pripomorejo k zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov. Digitalizacija v kmetijstvu in komunalni je že nekaj let prisotna. V INO Brežice so ponosni, da so prvi na svetu proizvedli 'pametni' mulčer, ki sporoča veliko podatkov operaterju stroja in pri tem ustvarja novo vrednost in prihranke uporabniku stroja. Za to rešitev imajo kar nekaj slovenskih in EU patentov. ■

Foto: INO Brežice

V INO Brežice so ponosni na napredno elektroniko za spremljanje telemetričnih podatkov na strojih ter več inovativnih rešitev strojev za uporabo v poljedelski in komunalni dejavnosti.

Specialisti protikorozijske zaščite kovin

Kemokovina Krško d.o.o. je storitveno podjetje, ki deluje uspešno na trgu že več kot 30 let. V zadnjih petnajstih letih se je specializiralo za področje delovanja na dejavnost protikorozijske zaščite kovin. Podjetje od ustanovitvene podjetniške ideje o opravljanju kovinskih storitev in storitve protikorozijske zaščite kovin temelji na obvladovanju specifičnega znanja. Znanje in nadgradnja znanja kot osnovna prvina za opravljanje te dejavnosti je gonilo razvoja ves čas podjetja. Z vlaganji v posodobitve delovnih procesov, novimi investicijami v tehnološko opremo si zagotavlja visoko raven opravljanja storitev. Storitve podjetja pokriva različne dejavnosti od strojegradnje, prevoznništva, železniške industrije, gradbeništva in ladjedelništva.

www.kemokovina.si

KEMOKOVINA
KRŠKO

STORITVE
PROTIKOROZIJSKE
ZAŠČITE, PESKANJE

KOVIS, D.O.O.

Inovativno družinsko podjetje Kovic zavezano trajnostnemu razvoju

Kovic je inovativno podjetje v 100-% družinski lasti, ki proizvaja visokokakovostne komponente za železniško industrijo in druge industrijske sektorje. Z dobrimi idejami kreirajo varno in trajnostno prihodnost v korist potnikov, planeta in poslovnih partnerjev. Kljub težkim časom leto zaključujejo uspešno, v leto 2023 pa vstopajo razumno in preudarno.

Matično družbo Kovic poleg Skupine Kovic sestavljajo še Kovic livarna, ki proizvaja visokokakovostne ulitke iz sive in nodularne litine, Kovic BP, kjer poteka kakovostna strojna obdelava in končna izdelava ležajnih ohišij za tovarne vagona, in Kovic transporti, ki zagotavlja logistično ponudbo in transportne storitve v domačem in mednarodnem prometu. V okviru skupine lahko partnerjem nudijo celotno storitev – od ideje do končne dobave.

Zahvaljujoč inovativnemu pristopu so postali svetovni proizvajalec v okviru tržnih niš in podjetje z vrhunsko nišno prodajo na evropskih trgih. Hkrati so tudi največji proizvajalec ležajnih ohišij za tovarne vagona v Evropi. V Kovicu so razvili in proizvedli več kot 550 različnih vrst zavornih diskov za vse vrste železniških vozil – od lokomotiv, primestnih vlakov, tramvajev in metrojev pa vse do hitrih vlakov. Na poslovni poti jih usmerjajo vrednote, kot so trajnost, inovativnost, načrtovanje, varnost, prilagodljivost in učinkovitost. To so prepoznali številni partnerji; imajo namreč več kot 125 strank v 32 državah. Med njimi so Bombardier, Siemens, Deutsche Bahn AG, VTG, Bonatrans, SNCF, ÖBB, Nedtrain, Alstom, Stadler, Škoda, TSA, Voith ... 98 % prodaje izvajajo na tujih trgih, med njimi so glavni Evropa, ZDA, Kanada, Avstralija, Indija, Kitajska, Velika Britanija, Mehika, Brazilija, Malezija, Čile. Strateški cilj podjetja ostaja širitev na trge izven EU.

Kar 80 % izdelkov vsebuje reciklirane surovine

Kovic kot vrhunsko nišno podjetje prispeva k varnejšemu, učinkovitejšemu in okolju prijaznejšemu železniškemu prometu. Kar 80 % njihovih izdelkov vsebuje reciklirane surovine in celo več kot 80 % se jih uporablja v zavornih diskih. Četrtno električne energije proizvedejo iz samooskrbe, v prihodnje pa bo njihovo podjetje še bolj zavezano trajnostnemu razvoju in promociji trajnostnih oblik mobilnosti. Da bo prihodnost varnejša, bolj zelena in manj hrupna.

Kljub temu da je letošnje leto izjemno zahtevno, so v Kovicu proizvodni in poslovni procesi čez celo leto potekali normalno, saj so si priskrbeli dovolj surovinskih zalog in naročil. Na negotove gospodarske situacije se odzivajo proaktivno in jih poskušajo obrniti sebi v korist. »Imamo znanje, izkušnje, najsoodnejšo opremo, vrhunske strokovnjake ter odgovorne in pripadne delavce. Vse evropske države so aktivne pri spod-

bujanju uporabe železniškega prometa. To priložnost bomo skušali zgrabiti z odprtimi rokami,« pravi Alen Šinko, direktor podjetja, ki letošnje leto zaključuje uspešno in po načrtanem letnem načrtu. Realizirali so naložbe v novo strojno opremo, ki olajša delo in dviguje produktivnost, in v opremo za zagotavljanje krožnega gospodarstva. Vlagajo tudi v razvoj kadra in ohranjajo delovna mesta. Vse to prepoznava njihovi številni kupci in tudi partnerji, s katerimi nadaljujejo uspešne zgodbe.

 KOVIS®
good ideas create future

POSAVSKA REGIJA

Z množičnim turizmom (še) nimajo težav

Posavje je poznano po velikem številu gradov na razmeroma majhnem območju. Upravljalci gradov so povezani v Gradove Posavja, v tem letu so začeli tržiti produkt Veličastnih sedem.

Darja Kocbek

Z letošnjo turistično sezono so v Posavju zelo zadovoljni, so nam pojasnili v **Regionalni razvojni agenciji Posavje**. »Regija ponuja res veliko - od pohodništva, planinstva, kolesarjenja, urejenih učnih in tematskih poti, gradove z raznolikimi vsebinami, arheološke najdbe, možnosti za ribolov, odlična vina in kulinariko,« nam je našela **Annemarie Culetto, svetovalka za turizem v Javnem zavodu za kulturo,**

šport, turizem in mladinske dejavnosti Sevnica (KŠTM). Izpostavlja še, da Posavje za zdaj še ni regija, ki se spopada s težavo množičnega turizma, zaradi česar je za goste še bolj privlačna.

V Krškem izpostavljajo doživljajske izkušnje na Gradu Rajhenburg

V Mestni občini Krško so imeli letos namestitvene kapacitete v večini zasedene.

Gostje so prihajali na krajše 2-3-dnevne družinske oddihe, precej so imeli tudi dnevnih gostov, ki so obiskali njihove turistične točke. Enodnevne nočitve predstavljajo v veliki meri tudi poslovni gosti.

V 2023 želijo še bolj poudariti zelene trajnostne produkte v povezavi z aktivnostmi v naravi ter kulturo in gastronomijo.

Letošnja novost v občini Krško je vzpostavitev celotne doživljajske izkušnje na Gradu Rajhenburg. Veliko zanimanje so zabeležili na posestvu Tri lučke. Manj znane lokacije so v letošnjem letu privabljale predvsem ljubitelje vrhunskih vin, ki so obiskali vinske kleti in okušali njihova vina. Nekateri vinarji ponujajo tudi namestitve, obkrožene z vinogradi, kjer imajo gostje za raziskovanje na voljo tudi kolesa.

V Čatežu in Brežicah so presegli rekord iz leta 2019

Z letošnjo sezono so zelo zadovoljni v Čatežu in Brežicah, saj so dosegli številke iz leta 2019 oziroma so jih v poletnih mesecih celo presegli. »Podatki iz portala turistične takse kažejo, da smo v destinaciji Čatež in Brežice v poletnem vrhuncu turistične sezone s 326.115 nočitvami za

Foto: Jože Hvala

Veličastnih sedem je doživetje, zasnovano kot mistični preplet dediščine in preteklosti Posavja ter vrhunske avtentične gastronomske ponudbe.

Foto: Jošt Gantar

V Sevnici letos beležijo povečan obisk Lisce.

5 odstotkov izboljšali rezultate iz leta 2019. Z umirjanjem pandemičnih ukrepov so se letos v destinacijo vrnil tuji gostje,« so nam pojasnili v Regionalni razvojni agenciji Posavje. Trenutno beležijo izenačen (50:50 odstotkov) prihod domačih in tujih gostov, med katerimi prevladujejo Nizozemci, Italijani, Hrvati in Nemci. Podobno pričakujejo tudi v prihodnjem letu.

Foto: Arhiv RRA Posavje

Regija ponuja veliko tudi ljubiteljem kolesarjenja.

Posebnost na Bizeljskem so repnice

Na Bizeljskem so glavna atrakcija repnice, ki so posebnost tega območja. Letos so odprli Alpaka ranč Pepito in prijatelji, kjer se gostje po domačiji sprehajajo med alpakami in drugimi Pepitovimi prijatelji. V repnicah in na kmetijah ponudniki pripravijo narezke, medtem ko je kmetija Vimpolšek, kjer gospodari **predsednik združenja turističnih kmetij Slovenije Matija Vimpolšek**, promotor lokalnega krožnika s svinjsko ribico avtohtone pasme prašiča krškopoljca. Ošterija Debeluh, ki je vpisana v Michelinov vodnik, ravno tako promovira lokalno hrano in vina. V Brežicah so oktobra odprli prenovljen vodovodni stolp, ki je dodana vrednost kulturnega turizma v mestnem jedru.

V Radeče so se vrnili Dnevi splavarjenja

Razmere so se letos umirile in se vrnile v ustaljene predkoronske tirnice tudi v Radečah. Leto 2022 je bilo pozitivno v mnogih vidikih: beležijo rekordno število voženj z radeškim splavom, rekordno število domačih in tujih obiskovalcev. Izvedli so tradicionalni etnološko-kulturni dogodek Dnevi splavarjenja, ki so se ga udeležili obiskovalci iz celotne Slovenije. »Dnevi splavarjenja so vsekakor

Krmni dodatki *farmatan*[®]

**Za doseganje najboljših
rezultatov v sodobni
ekološki reji živali.**

Tanin Sevnica d. d. SLOVENIJA
www.tanin.si / feed@tanin.si

*Vesel božič in
uspešno leto 2023!*

Foto: Vinko Šušteršič

Deblak na grajskem griču v Sevnici.

priložnost za širšo promocijo radeških turističnih znamenitosti, ki smo jo seveda tudi letos s pridom izkoristili,« razlagajo v Regionalni razvojni agenciji Posavje.

V Radečah v letošnjem letu beležijo tudi velik obisk Učne poti Savus in Didaktičnega kroga. Ob Učni poti Savus je nova pridobitev klop Savus 360°, iz vasice Svibno pa lahko obiskovalci na ruševine tamkajšnjega gradu pogledajo skozi interpretacijsko okno. »S pohodi v Radečah še dodatno spodbujamo trajnostni turizem in osveščamo ljudi o pomenu zdravega načina življenja, kar so na nacionalni

ravni prepoznale tudi strokovne službe,« so nam pojasnili v Regionalni razvojni agenciji Posavje.

V Kostanjevico prihajajo največ individualni gosti

V Kostanjevici na Krki z zadovoljstvom opažajo, da se obisk gostov razporeja na vse več mesecev skozi vse leto. Še vedno imajo največ individualnih gostov, povečuje pa se tudi obisk organiziranih skupin. »V 2023 je pred nami res veliko izzivov – med njimi pa je v ospredju odgovorno in povezovalno delovanje na

več ravneh, ki bo upravičilo znak Slovenia Green Silver, izvajanje promocije za program Galerije Božidar Jakac, mednarodni kiparski simpozij Forma viva 2023, povezano lokalno ponudbo turističnih deležnikov in izvajanje programa v povezavi z Združenjem zgodovinskih mest Slovenije,« so nam našli v Regionalni razvojni agenciji Posavje. Med ključnimi pridobitvami v 2023 bo nova kolesarska povezava Krško-Kostanjevica na Krki-Prekopa (smer Šentjernej) in njena vključitev v turistično ponudbo, ter prenova severnega (lesenega) mostu.

V Sevnici beležijo povečan obisk Lisce

Večje število obiskovalcev letos beležijo tudi v Sevnici. Opažajo, da so predvsem za domače obiskovalce tako turistični boni kot omejevanje gibanja zunaj državnih meja v prejšnjih dveh letih Posavje postavili na zemljevid turističnih destinacij Slovenije.

»V Sevnici letos beležimo povečan obisk Lisce, osrednjega pohodniško planinskega bisera Posavja, ki je vse bolj priljubljena tudi za gorske kolesarje,« pravi Annemarie Culetto. Na gradu Sevnica je v zadnjih dveh letih postalo znano vodeno doživetje Nočni ogled gradu in srečanje z grofico Mathilde. »Opažamo tudi ponoven porast zanimanja za degustacije. Večje število degustacij beležijo tudi vinarji v našem okolju,« našteva Annemarie Culetto.

TRAJNOSTNE, OKOLJSKE IN PROCESNE REŠITVE ZA INDUSTRIJO

Inženiring • Proizvodnja • Servis • Montaža

www.ekten.si | info@ekten.si

Ekten d. o. o. Krško • Cesta krških žrtev 135d • SI-8270 Krško, Slovenija

Na KŠTM Sevnica po njenih besedah s podporo Občine Sevnica turistično ponudbo nadgrajujejo skozi razvoj in nadgradnjo kolektivne blagovne znamke Sevnica Premium, v katero se vključujejo lokalni ponudniki z živilskimi pridelki, izdelki, rokodelskimi izdelki, Hiša gastronomije in v tem letu tudi vodena doživetja. Za leto 2023 je v načrtu povečevanje promocije destinacije, ohranjanje kakovostne ponudbe, vključevanja in povezovanje s ključnimi deležniki v turizmu.

Annemarie Culetto razlaga, da je Posavje nedvomno poznano po velikem številu gradov na razmeroma majhnem območju, ki s svojo pestro ponudbo zadovoljijo različne interesne skupine - ljubitelje kulture, kulinarike in vin, otroke, starostnike, ljubitelje umetnosti, občudovalce narave. Manj poznane so verjetno zgodbe z obdobja začetkov našega štetja, med njimi tudi Ajdovski gradec v Vranju nad Sevnico. »Med manj poznane bi uvrstila še obisk pri manjših pridelovalcih, v Sevnici na primer nasad sivke, ovčarska kmetija, mikropivovarna,« je še pojasnila.

Novost: grajsko potovanje

Upravljalci gradov so povezani v Gradove Posavja. V tem letu so začeli tržiti produkt Veličastnih sedem. Gre za doživetje, ki je zasnovano kot mistični preplet dediščine in preteklosti Posavja ter vrhunske avtentične gastronomske ponudbe Posavja.

Posavje s svojo pestro ponudbo navdušuje ljubitelje kulinarike in vin.

»Udeleženec doživetja ima priložnost izkusiti in doživeti zgodbe gradov Posavja skozi čudovito grajsko potovanje, skupaj z okušanjem lokalnih specialitet, ki temeljijo na tradicionalnih surovinah in recepturah,« razlagajo v Regionalni razvojni agenciji Posavje. Na Čatežu je od lanskega leta odprta digitalna soba, v kateri si je mogoče ogledati vse gradove v Posavju.

Okusi Posavja kot blagovna znamka združuje najboljše posavske ponudnike gastronomije in lokalnih surovin, ki se celovito promovirajo preko dogodkov in

raznih predstavitev. Prašič krškopoljc je povezovalni segment v kulinariki nekaterih restavracij, ki posvečajo tej avtohtoni pasmi posebne jedi in degustacijske menije. Bizeljsko-sremiški vinski okoliš vključuje tako ljubiteljska vinogradniška društva, ki prirejajo dogodke, kot vrhunske vinarje, ki v sodobno opremljenih kletah ponujajo vodene degustacije s kulinariko, nekateri pa tudi namestitve. »Turisti ne poznajo meja in ključno je, da se ponudniki povezujejo med seboj in nadgrajujejo svoja doživetja,« pravijo v Regionalni razvojni agenciji Posavje. ■

**Življenje in posel
sta tek na dolge proge.**

Trideset let z nami tečete hitreje in dlje. Kot vodilni računovodski servis v Posavju nudimo celostno podporo mikro, malim in srednjim podjetjem. Sodelovanje z nami je preverjeno boljša alternativa lastnemu računovodstvu.

Postanite naša stranka in bodite zmagovalci.

T&T AOP D.O.O. *Računovodske rešitve po vaši usli.*
Cesta krških žrtev 141, 8270 Krško | www.tintaop.si | vegelja@tintaop.si | 041 611 828

HANDTE-OST, ZAŠČITA OKOLJA D. O. O.

Izdelava vrhunske tehnološke procesne opreme s posluhom za okolje

Podjetje Handte-Ost Zaščita okolja, d. o. o. je bilo ustanovljeno leta 1991 in se že od začetka ukvarja s projektiranjem in proizvodnjo tehnološke procesne opreme s poudarkom na industrijskem odprševanju in tehnološkem filtriranju zraka.

Podjetje se ukvarja s projektiranjem, proizvodnjo in izvajanjem tako celovitih projektov s področja ekologije, transportov materialov in asfaltnih baz kot tudi proizvodnjo posameznih sklopov projektov, kot so filtri, transportni sistemi razsutih materialov ali posamezni agregati asfaltnih baz. Njihovo vodilo je, da se vedno izbere okolju najbolj prijazno rešitev, njihovi produkti pa izpolnjujejo stroge evropske okoljske standarde.

Velik poudarek na okolju

V podjetju imajo več kot 40 let izkušenj na področju okoljskega inženiringa. V programu industrijske filtracije s področij filtriranja odpadnih plinov ali tehnološkega filtriranja produkta izvajajo tako celovite projektne rešitve na ključ znotraj dogo-

vorjenih projektih ali pa dobavljajo posamezne komponente in s kupcem tudi poskrbijo za njihovo ustrezno implementacijo v posamezen projekt. Področja znotraj ekološkega programa so odsesavanje, filtriranje in kemična obdelava zraka; mehanski transporti prahu in aditivov, njihovo tehtanje in skladiščenje; elektro oprema sistemov in avtomatizacija ter povezave s centralnimi nadzornimi sistemi in osnovnimi proizvodnimi procesi. Na tem področju izvajajo tudi največje sisteme, krmiljene z industrijskimi PLC z nadaljnjo povezavo sistema v Scado in daljinski nadzor sistema s podrobno programsko podporo statistike naprave ali proizvodnje.

Program asfaltnih baz

Na področju asfaltnih baz je podjetje znanje in izkušnje združilo s Kovinarska Wibau iz Krškega in danes se tradicija nadaljuje pod imenom Kovinarska Asphalt. Z lastno razvojno-konstruktorско ekipo in s pomočjo modernizirane proizvodnje razvijajo, izdelujejo in montirajo asfaltno bazo po meri kupca. V programu asfaltnih baz in transportnih sistemov za razsute materiale izvajajo tako celovita postrojenja za proizvodnjo asfaltnih mas kot posamezne agregate za vgradnjo v asfaltno bazo in za vertikalni ali horizontalni transport razsutih materialov.

Sodobna proizvodnja

Njihova lastna proizvodnja v celoti poteka na 5.000 m² pokritih poslovno-proizvodnih površinah v Krškem. Proizvodnja je podprta s sodobnimi CNC-proizvodnimi stroji za lasersko rezanje, krivljenje in

varjenje izdelkov iz pločevin. Kakovostno tovarniško predmontažo, finalno sestavo in morebitne preizkuse opreme omogočajo sodobni mostni žerjavi.

V podjetju imajo lastno projektivo in konstrukcijo, kjer se projekti, naprave ali komponente projektirajo in konstruirajo v 3D-okolju z uporabo sodobnih programskih orodij in pristopov. Zaposlene odlikuje strokovno usposobljen in izobražen kader, ki strankam pomaga vedno izbrati optimalno tehnično ekonomsko rešitev. Ta se kaže tudi čez prizmo kasnejših eksploatacijskih stroškov in življenjske dobe projekta. V podjetju skrbijo tudi za poprodajno podporo kupcu in hiter servis, kar zagotavlja vzpostavljena lastna montažno servisna ekipa.

HANDTE-OST
Asphalt & Ecology

Handte-ost d.o.o.,
Celovška 264, 1000 Ljubljana,
T: 07 49 06 300, E: handte-ost@siol.net

LESTVICA

Največjih 50 podjetij v posavski regiji v letu 2021

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki, v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Delež prodaje na tujih trgih (%)	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost, v 1000 EUR
1	GEN-I, d.o.o.	3.554.218	165,6	84,4	426	134.638
2	GEN d.o.o.	239.522	103,5	0,1	64	36.210
3	NEK d.o.o.	179.498	89,3	49,5	624	88.715
4	KOSTAK d.d.	81.912	113,7	12,8	489	21.112
5	DS SMITH SLOVENIJA d.o.o.	79.608	121,0	18,9	427	22.019
6	ATHOS Elektrosistemi d.o.o.	55.619	137,2	56,8	193	8.604
7	KOVIS d.o.o.	49.287	100,5	98,1	136	12.329
8	JYSK d.o.o.	43.451	117,8	0,0	199	12.480
9	VIPAP VIDEM KRŠKO d.d.	42.280	57,6	89,0	224	2.001

**SPECIALIZIRANI STROKOVNJAK
ZA IZVAJANJE GRADBENIH STORITEV.**

WWW.RAFael.SI

SANACIJE PLAZOV

ŽELEZNIŠKE IN
CESTNE GRADNJE

HIDROGRADNJE

IZGRADNJA PROTIHRUPNIH
OGRAJPROIZVODNJA
GEOTEHNIČNIH SIDER

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki, v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Delež prodaje na tujih trgih (%)	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost, v 1000 EUR
10	ZRNO d.o.o.	35.866	106,3	0,5	20	2.963
11	EUROFOREST d.o.o.	33.921	129,2	99,1	0	789
12	WILLY STADLER d.o.o.	33.019	119,8	98,1	164	12.314
13	TERME ČATEŽ d.d.	32.926	144,1	0,0	302	15.232
14	RADEČE PAPIR NOVA, d.o.o.	31.293	115,2	63,4	180	2.386
15	STILLES d.o.o.	30.568	100,6	82,5	224	9.045
16	TEB d.o.o.	28.230	157,4	0,0	95	15.037
17	METALNA SENOVO d.o.o.	25.780	127,1	79,2	138	5.661
18	DELTA TEAM d.o.o. Krško	25.769	134,4	59,8	18	4.426
19	TANIN SEVNICA d.d.	25.681	122,4	96,0	130	11.966
20	PREIS SEVNICA d.o.o.	25.311	103,6	98,9	305	10.515
21	LISCA d.o.o.	25.157	116,6	65,0	189	10.159
22	I.H.S. d.o.o.	23.000	102,9	99,3	150	8.551
23	PLASTOFORM BLANCA d.o.o.	22.039	172,9	78,6	159	9.749
24	HESS, d.o.o.	20.440	100,9	0,0	47	14.957
25	SIOIL d.o.o.	17.976	205,4	96,3	2	1.301
26	PAPIROTI d.o.o.	15.073	126,6	87,0	103	6.406

GRADBENIŠTVO

Celovite kakovostne storitve na področju nizkih in cestnih gradenj, gradenj vodovodov in kanalizacij, komunalnih gradenj, gradbenih del pri temeljenju visokih gradenj ter ureditev okolice stavb

BETONARNA

KAMNOLOM

Pridobivanje lastne mineralne surovine

GRADNJE d.o.o.
BOŠTANJ

Dolenji Boštanj 66a
8294 BOŠTANJ
Slovenija

info@gradnje.si

Tel: +386 (0) 7 81 49 758
BETONARNA: +386 (0) 31 612 999

WWW.GRADNJE.SI

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki, v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Delež prodaje na tujih trgih (%)	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost, v 1000 EUR
27	RESISTEC UPR d.o.o. & Co. k.d.	15.064	108,0	53,4	214	6.152
28	MUFLON, d.o.o.	14.109	121,2	55,9	118	3.048
29	ARMAT d.o.o.	13.048	117,1	47,5	33	1.647
30	LASTINSKI PAK d.o.o.	12.733	117,5	99,1	66	4.160
31	RAFAEL d.o.o. Sevnica	12.258	144,4	0,0	57	3.003
32	MOBECO d.o.o.	11.865	220,5	48,5	46	2.562
33	BARON INTERNATIONAL d.o.o.	11.834	107,8	47,7	32	1.700
34	EVROSAD d.o.o. Krško	11.033	99,5	12,8	108	3.532
35	IGEPA PAKO d.o.o.	10.006	114,9	44,8	17	1.050
36	METALTEC d.o.o.	9.946	207,1	4,4	31	2.406
37	TRANSPORT GAJ d.o.o.	8.852	121,5	42,1	58	785
38	INO Brežice d.o.o.	8.248	119,7	70,8	48	2.776
39	MLIN KATIČ d.o.o.	8.225	104,2	30,7	26	1.020
40	RADANOVIČ Brežice, d.o.o.	8.160	81,7	28,2	15	654
41	AVTOLINE d.o.o.	7.948	116,2	0,6	31	1.099
42	OLJA GTO d.o.o.	7.800	94,4	95,6	5	193
43	KOMUNALA d.o.o. Sevnica	7.788	110,1	0,0	66	2.213
44	TERMOGLAS d.o.o.	7.718	111,0	10,3	54	3.036

Šepetalci jeklu – Preis Sevnica, d. o. o

Podjetje Preis Sevnica je v skoraj 26 letih iz malo večje garažne delavnice zraslo v podjetje, ki trenutno zaposluje 366 delavcev. Glavni proizvodi ostajajo velika transformatorska ohišja - kotli in ohišja za transformatorje za tirna vozila, izdelana skladno z zahtevami nemških železnic. Njihovi glavni kupci so Siemens, Hitachi in General Electric. Kar 99 % izdelkov izvozijo v EU in Švico.

Preis Sevnica se predvsem v zadnjih letih specializira za posebna transformatorska ohišja z višjo dodano vrednostjo, ki jih razvija skupaj s kupci. Reprezentančni projekt 2019 je bil 91 ton težak trafo kotel Hainan 800 kV za nemški Siemens Energy Global GmbH za končno lokacijo v pokrajini Hainan na Kitajskem. Na projekt so v podjetju zelo ponosni, saj so pokazali z leti pridobljeno znanje in izkušnje. Leta 2015 so začeli večji naložbeni načrt v skupni vrednosti 10 mio evrov. Od načrtovanih 3 večjih faz sta izvedeni dve (širitev proizvodnih prostorov in oprema). Zadnja – naložba v novo peskarnico in še eno lakirnico ter sodoben obdelovalni center – pa je predvidena za leto 2024/25. Letos je podjetje investiralo tudi v prvega robota za varjenje, katerega uvedba v proizvodnjo, ki je pretežno projektna, ni enostavna, vendar je bil glede na pomanjkanje kvalificirane delovne sile ta korak za prihodnost nujen.

Pokojni ustanovitelj podjetja Preis Sevnica, Kurt Jaegersberger, je pogosto rekel: »Kdor stoji, ta zarjavi!« Tega reka se podjetje na vseh področjih svojega delovanja drži, saj je nenehen razvoj edina pot napredka in obstoja. Tako bodo tudi v prihodnjih letih gradili podobo kraja in zagotavljali delo okoliškim prebivalcem ter s tem prispevali k razvoju tako Sevnice in širše regije.

PREIS® SEVNICA

PREIS SEVNICA d. o. o., Savska cesta 23, 8290 Sevnica, Slovenia | office.slovenia@preisgroup.com | www.preisgroup.com

Smo podjetje z več kot 20-letno tradicijo. Delamo s široko paleto metod in proizvodov na področju varjenih konstrukcij ter pri tem uporabljamo najnaprednejšo tehnologijo. Z nedavnimi vlaganji v posodobitev in širitev proizvodnih kapacitet, smo eden izmed najboljše opremljenih proizvajalcev tovrstnih konstrukcij v Evropi.

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki, v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Delež prodaje na tujih trgih (%)	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost, v 1000 EUR
45	GRADNJE d.o.o. Boštanj	7.587	100,4	0,0	48	2.112
46	Komunala Brežice d.o.o.	7.550	106,6	0,0	86	2.815
47	EKTEN d.o.o. Krško	7.230	113,5	83,8	30	1.718
48	ELMONT d.o.o. Krško	6.952	124,1	0,3	50	3.626
49	VIIG d.o.o.	6.902	132,5	88,9	33	2.875
50	KOP BREŽICE d.d.	6.812	102,3	0,0	78	2.221

Vir: GVin, Ajpes

Opomba: Upoštevanih 50 največjih družb po celotnih prihodkih na podlagi nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2021, registriranih v posavski regiji.

GG PLUS

Države zahodnega Balkana naj bi v 2023 ušle recesiji

Rast cen bo ostala visoka (+7,9 %), vendar bo nižja kot v 2022 (+12,9 %)

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

V državah zahodnega Balkana, kamor vštevamo območje bivše Jugoslavije, brez Slovenije in Hrvaške ter še Albanijo, naj bi se realna rast BDP v 2023 umirila s 3 % na 1,9 %, pri čemer naj bi po rasti izstopali Kosovo (+3,3 %) in Črna gora (+3,0 %). Agregaten BDP te skupine držav naj bi se v 2023 povečal na 224 mrđ EUR, kar je 17 mrđ EUR več kot v 2022. Inflacija tako ugodno vpliva na nominalen BDP. Pri cenovnih gibanjih naj bi izstopala Srbija, kjer naj bi povprečna rast cen znašala 9,1 %, najnižja pa naj bi bila v Albaniji, pri 4,7 %. Kljub izzivom energetske druginje in nižje realne rasti naj bi se javno-finančni primanjkljaj znižal in sicer s 3,3 % BDP v 2022 na -2,9 % v 2023.

Država/skupina držav	BDP, 2023/2022	Povprečna rast cen, 2023/2022	Nominalni BDP, 2023, v mrđ EUR	Industrijska proizvodnja, 2023/2022
Zahodni Balkan-6	1,9 %	7,9 %	224	2,3 %
Albanija	2,3 %	4,7 %	18,3	/
BiH	1,6 %	6,2 %	25,0	1,0 %
Kosovo	3,3 %	5,5 %	9,5	/
Severna Makedonija	1,8 %	8,1 %	14,7	2,7 %
Črna gora	3,0 %	6,6 %	6,2	3,1 %
Srbija	2,0 %	9,1 %	65,2	2,6 %

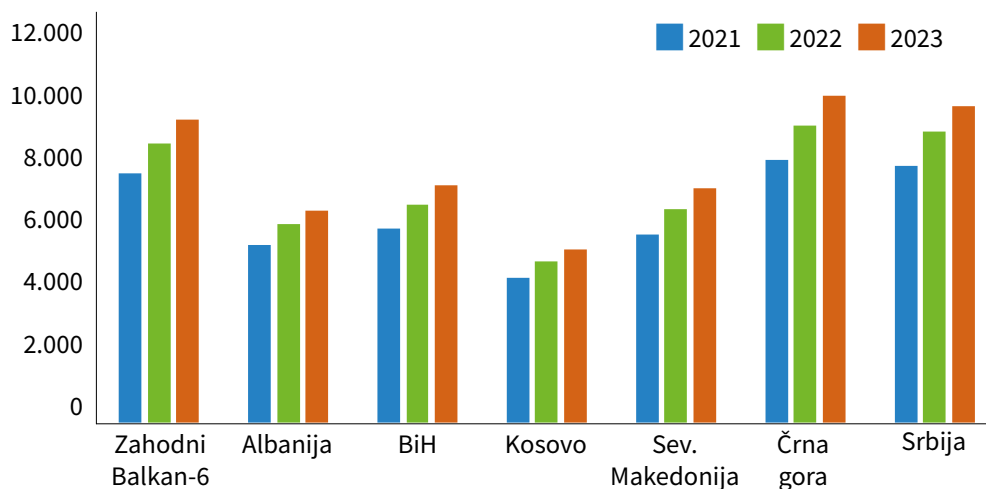
Vir: Focus Economics, november 2022

BiH naj bi pri tem celo beležila rahel presežek (0,2 % BDP), medtem ko naj bi bil primanjkljaj v Črni gori najvišji (-4,8 % BDP). Javni dolg v BDP naj bi se ohranil

pri 41 %, pri čemer naj bi bil najvišji v Albaniji (70 % BDP), najnižji pa na Kosovem (23 % BDP).

Navkljub še vedno visoki rasti cen so obeti za realno poslovanje regije relativno dobri v primerjavi z območjem evra.

BDP na prebivalca, v EUR

Vir: Focus Economics, november 2022

Investicije naj bi najbolj porasle v Srbiji (+4,8 %), medtem ko naj bi se znižale le v BiH (-0,7 %). Ob tem naj bi rast industrijske proizvodnje ostala pozitivna (+2,3 % za zahodni Balkan), po rasti naj bi izstopala v Črni gori (+3,1 %). Po zelo visoki rasti izvoza v 2021 in 2022 (29 in 27 % v zadevnih letih glede na predhodno leto), naj bi se rast v 2023 umirila pri 6 %, pri čemer naj bi ostala dvoštevlična (višja od 10 %) v BiH, na Kosovem in v Črni gori. Stopnja anketne brezposelnosti naj bi ostala skoraj nespremenjena (11,3 %). ■

GG PLUS

Svetovno gospodarstvo ostaja pod negativnim vtisom energetske druginje

Razvita gospodarstva in še posebej države srednje in vzhodne Evrope bodo zaradi večje uvozne odvisnosti od energentov (pretežno fosilnih goriv) beležilo verjetno nizko rast. Veleprodajne cene nafte in zemeljskega plina bodo še naprej krojile gospodarske trende v državah uvoznicah energentov.

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

Po zadnjih aktualnih ocenah Focus Economics (anketa med različnimi neodvisnimi inštitucijami) naj bi se globalna gospodarska rast v 2023 upočasnila na 1,8 %, pri čemer naj bi se okrepila na Kitajskem (4,7 %) zaradi pričakovanj o ukinitvi zajezitvenih ukrepov, medtem ko naj bi bila v ZDA in območju evra blizu ničle. To pa ne velja tudi za cene. Globalno gledano naj bi zrasle za 5,8 %, kar je sicer manj kot naj bi letos (8,4 %), vendar še vedno več kot v 2021 (4,3 %). Evrsko gospodarstvo (5,9 %) naj bi se soočalo z višjo inflacijo kot gospodarstvo ZDA (4,1 %), medtem ko naj bi rast cen na Kitajskem ostala nizka (2,4 %).

Glavnina centralnih bank v regiji srednje in vzhodne Evrope bo ohranjala ali nižala osrednje obrestne mere po osnovnem scenariju.

Visoka inflacija naj bi tudi prispevala k padcu javno-finančnega primanjkljaja, ki naj bi se znižal s 4,4 % BDP na 3,9 %, saj bodo države večji del bremena energetske krize nosile prav v letu 2023, medtem ko je bil v letu 2022 del ukrepov še vezanih na pandemijo covida-19. Primanjkljaj ZDA (4,7 % BDP) naj bi ostal najvišji med tremi največjimi svetovnimi gospodarstvi,

podoben naj bi bil tudi na Kitajskem, medtem ko naj bi v območju evra upadel s 4,0 na 3,6 % BDP.

V Bolgariji, na Hrvaškem in v Romuniji bo največja rast investicij.

Države srednje in vzhodne Evrope brez evra pod največjim pritiskom

V državah srednje in vzhodne Evrope, ki so članice EU-27, vendar niso del območja evra, naj bi se realna rast BDP znatno upočasnila (iz 3,9 % na 1,0 %), pri čemer bosta največji grožnji recesije podvrženi Češka (+0,4 %) in Madžarska (+0,4 %). Najvišja naj bi ostala v Romuniji (2,2 %), kar je še vedno precej manj od zgodovinskega povprečja. Rast povprečnih cen naj bi bila znotraj EU-27 najvišja prav v tej skupini držav (10,8 % v 2023), in sicer zaradi pričakovanj o dvoštevlični rasti cen na Madžarskem (+14 %), Poljskem (+13 %) in v Romuniji (+10 %). Tudi javno-finančni primanjkljaj se merjeno v BDP v 2023 ne bo pomembno znižal (4,3 %) za regijo, pri čemer naj bi bil najvišji v Romuniji (-5,1 %). Na tem mestu moramo opozoriti, da imajo hitro rastoča gospodarstva tudi običajno nekoliko višji primanjkljaj. Tekoči račun plačilne

bilance (3,6 % BDP deficita) bo odražal še vedno slabe mednarodne pogoje poslovanja oz. visoke cene energentov in surovin, ki jih navedena gospodarstva v povprečju uvažajo.

Rast cen bo globalno gledano blizu 6 %, v regiji srednje in vzhodne Evrope (brez držav članic območja evra) pa blizu 11 %

Zaradi inflacije naj bi se BDP na prebivalca (102 mio ljudi prebiva v tej regiji) tudi v letu 2023 močno povečal in sicer

Analitika GZS

**Gospodarsko-poslovne
informacije za vas**

01 5898 170 analitika.gzs.si analitika@gzs.si

na 19,5 tisoč EUR. Na Češkem bo BDP na prebivalca presešel 27,6 tisoč EUR, v Bolgariji pa bo znašal 12,6 tisoč EUR. Realna rast zasebne potrošnje v regiji se bo izrazito upočasnila (1 % v 2023; več kot 4 % v 2022), negativna pa naj bi bila le na Češkem. Nadpovprečno visoka naj bi ostala v Romuniji (2,6 %).

Pri dinamiki investicij v osnovna sredstva pa je pričakovati med državami velike razlike. V regiji naj bi zrasle za 2 %, pri čemer naj bi bila rast blizu 5 % v Bolgariji, na Hrvaškem in v Romuniji. Na Madžarskem naj bi investicije upadle za 1 %, kar je posledica tudi visoke osnove v letu 2022, ki je bila povezana z volilnim ciklom. Na Poljskem naj bi se rast investicij ustavila (+0,5 %).

Največje tveganje predstavljajo cene surovin in pomanjkanje ustreznega kadra.

Industrijska proizvodnja naj bi se v regiji še povečala (+1,2 %), vendar bo dinamika najvišja v Bolgariji (+2,2 %),

Napoved ključnih kazalnikov poslovanja v letu 2023

2023 ali 2023/2022 (sprememba)	BDP, realna sprememba	Prebivalstvo	BDP (mrd EUR)	Industrijska proizvodnja, sprememba	Potrošnja gospodinjstev, sprememba
CEE - skupaj	1,0 %	101,0	1.982	1,2 %	1,0 %
Bolgarija	1,5 %	6,8	85	2,2 %	1,4 %
Hrvaška	1,5 %	4,0	70	0,9 %	1,4 %
Češka	0,4 %	10,5	291	0,7 %	-0,2 %
Madžarska	0,4 %	9,7	183	1,6 %	0,1 %
Poljska	1,0 %	37,6	712	1,2 %	1,3 %
Romunija	2,2 %	19,2	308	1,9 %	2,6 %

Vir: Focus Economics, november 2022

najnižja pa na Češkem (+0,7 %). Kljub vsemu lahko pozitivno presenečenje predstavlja visoka rast proizvodnje vozil v regiji, ki še ni na ustrezni ravni zaradi pomanjkanja polprevodnikov.

Ob koncu leta 2023 neodvisni analitiki ne pričakujejo dvigov osrednjih obrestnih mer centralnih bank razen v Bolgariji

(država ima režim »currency board« in valuto skoraj vezano na evro). Osrednja obrestna mera češke centralne banke naj bi se znižala s 7 na 5,8 %, poljske centralne banke pa s 6,9 na 6,7 %. Hrvaška naj bi sicer s 1. januarjem 2023 sprejela evro in tako njena centralna banka ne bo več določala monetarne politike. ■

S podjetjem Mobeco hitro do novih poslovnih prostorov

Mobeco, d. o. o. je podjetje za gradnjo velikih objektov. Specializirano je za gradnjo večjih poslovnih prostorov in skladiščnih hal po sistemu montažnih prefabriciranih visokokakovostnih AB elementov, pri tem pa upošteva kakovost, varovanje okolja in racionalizacijo naložbe.

»Razmere v gradbeništvu so zelo turbulentne, kar je posledica povišanja cen na trgu in pomanjkanja gradbenih materialov,« pravi prokurist družbe Mobeco Nemanja Đurić. »A kljub nestabilnemu trgu se ni še toliko gradilo,« ugotavlja. Doda, da so morali sami ponudbene cene sicer spreminjati, kar pa ni vplivalo na poslovanje, prav tako pa zaradi tega niso izgubili nobenega investitorja.

Mobeco ima tri tovarne prefabriciranih AB elementov – dve v Srbiji in eno v Sloveniji, tako da je vodilno podjetje s tega področja na območju celotne nekdanje Jugoslavije. Mobeco Slovenija, ki je v petih letih postalo eno od vodilnih podjetij na področju Slovenije in Hrvaške, gradi od spomladi tudi na Madžarskem. »Prednost sodelovanja z Mobeco je profesionalnost, kakovost, fleksibilnost in hitra realizacija različnih projektov – od logističnih centrov in trgovin do proizvodnih

obratov. Sodelujemo z vso industrijo pod korektnimi in konkurenčnimi pogoji. Posledica navedenega je dvakrat več uspešno realiziranih objektov iz leta v leto,« pove prokurist in doda, da uspeh ne bi bil mogoč brez sodelavcev, ki so najbolj zaslužni za rast podjetja.

Lani je Mobeco več kot podvojil prihodek iz leta 2020, vse pa kaže, da bodo letošnji rezultati še boljši. Tudi zato, ker načrtujejo velike projekte v Sloveniji in na Hrvaškem. Trenutno gradijo največji logistični center v Sloveniji, katerega velikost bo 66.000 m². »To je naš največji posamezni projekt do zdaj, kar nam je poseben izziv, zato bomo fokus v preostanku letošnjega leta usmerili nanj,« pove Đurić. Vsekakor pa bodo v prihodnje še povečali proizvodne zmogljivosti, razširili asortima gradbenih proizvodov in uvedli nove avtomatizirane proizvodne linije. Načrtujejo tudi, da bi se preizkusili v stavbeni gradnji s prefabriciranimi betonskimi izdelki, kar bo za njihovo podjetje pomenilo novo ero.

GRADBENIŠTVO

Določeni projekti se zaustavljajo

Negotovost glede tega, kaj prinaša prihodnost, preveva tudi gradbeništvo.

Barbara Perko

»Trenutno stanje v panogi je negotovo. Pričakujejo se določeni ukrepi s strani države za blažitev energetske druginje, hkrati pa nekateri dobavitelji že napovedujejo ponovne dvige cen materiala in surovin. Opažamo pa, da se določeni projekti zaustavljajo,« pravi **Marko Trampuž, direktor Kolektor Construction**.

Temu pritrjuje **Iztok Polanič, predsednik uprave Pomgrada**. »Panoga zagotovo občuti negotovost, ki pa je posledica gospodarskega ohlajanja ter napovedi za prihodnje leto. Leto so zagotovo zaznamovale spremembe okoliščin na trgih.«

Ker se zmanjšuje povpraševanje, bodo morali dobavitelji prilagoditi ceno.

Skupina Pomgrad leto 2022 zaključuje v skladu z načrti, ki so si jih zadali. »Navkljub okoliščinam smo izvedli več pomembnih projektov tako na področju prometne infrastrukture kot tudi gradnje stanovanj in drugih, tudi najzahtevnejših objektov. Največji izziv nam še zmeraj predstavlja otežena dobava nekaterih materialov, nejasne napovedi projektov v prihodnosti in pa pomanjkanje kadrov, pričakujemo pa, da se bomo s temi izzivi soočili še v letu 2023,« ocenjuje Polanič.

Ob vse splošnem dvigu cen lahko v prihodnjem letu pričakujemo, da bodo naraščali stroški materiala. »Pričakuje se dvig določenih materialov, ki so vezani na energente. Ne vemo, kako bo z elektriko, plinom, bitumnom ... Hkrati pa

ocenjujemo, da se povpraševanje zmanjšuje. Kar pomeni, da se bodo morali dobavitelji prilagoditi s ceno,« pričakuje strne Trampuž.

V prihodnjem letu v podjetju Kolektor Construction pričakujejo stabilno poslovanje. Veliko večino kapacitet imajo že zasedenih. »Ključni vidiki tveganj ostajajo nadaljnje gibanje cen surovin ter zagotovitve dovoljšnega obsega ustreznega kadra,« pravi Trampuž. S pomanjkanjem kadra se v skupini Kolektor Construction srečujejo že kar nekaj let. »Glede na to, da to velja za

slovenski trg in širši regijski prostor je do potrebnih kadrov težko priti. Težave rešujemo z zaposlitvijo delavcev iz Bosne in Srbije. V prihodnje načrtujemo, da bomo del kadra nadomestili s povečano avtomatizacijo procesov in izvedbe del.«

Težavam s kadrom se ne morejo izogniti niti v Pomgradu. »Pomgrad velja v Sloveniji za dobrega delodajalca z lastno Akademijo Pomgrad, a vendarle tudi mi na trgu čutimo primanjkljaj operativnega kadra, strojnikov, asfalterjev in voznikov,« našteje Polanič. ■

Gradbeništvo z višjo aktivnostjo predvsem pri gradnji stavb

Dodana vrednost v gradbeništvu je v prvih treh četrtletjih 2022 porasla za dobrih 8,7 % v primerjavi z enakim obdobjem 2021. V Sloveniji je vrednost gradbenih del po močni okrepitvi aktivnosti v začetku letošnjega leta, v nadaljevanju leta ostala na tej ravni in bila septembra 2022 za 1,4 % višja kot v predhodnem četrtletju letos. Od tega je bila vrednost gradbenih del pri stavbah višja za 1,6 %, pri specializiranih gradbenih delih (inštalacijska dela, zaključna gradbena dela) za 11 %, medtem ko je bila pri inženirskih objektih nižja za 2,4 %. V prvih devetih mesecih 2022 je bila v Sloveniji tako realna vrednost gradbenih del višja za 26 %, od tega pri stavbah za 69 %, pri gradbenih inženirskih objektih za 8,5 %, medtem ko je bila pri specializiranih gradbenih

delih nižja za petino. Podatki o gradbenih dovoljenjih ostajajo dobri, kljub nižjemu oktobrskemu medletnemu kazalniku zaupanja (za -5 odstotnih točk). V prvih desetih mesecih leta 2022 je bila površina stavb, načrtovanih z gradbenimi dovoljenji za 8 % višja kot lani v enakem obdobju, od tega je bila pri stanovanjskih stavbah nespremenjena, pri nestanovanjskih pa je bila višja za 12 %.

Glavni omejitveni dejavnik za podjetja iz gradbeništva so visoki stroški materiala (navaja 62 % podjetij) ter pomankanje usposobljenih delavcev (53 % podjetij).

Pripravila Analitika GZS

PRIČAKOVANJA

Zahtevni izzivi, ki bi jih bilo treba izkoristiti

Zaskrbljenost zaradi motenj v oskrbovalnih verigah, rasti cen energentov in recesije je prisotna, a podjetja vidijo tudi priložnosti za nadaljnjo rast in razvoj.

Barbara Perko

V koncernu **Hidria** pričakujejo, da bodo v letošnjem letu imeli podoben fizičen obseg proizvodnje kot lani. »Ob tem bo nedvomno nadalje rasel segment hibridizacije in elektromobilnosti ter segment industrijske tehnike. Posledično za leto 2022 načrtujemo prodajo na nivoju 380 milijonov EUR, kar je nekaj manj kot 20 odstotkov več kot lani, a gre tu tudi za učinek višjih stroškov, ne le večjih naročil,« pojasnjujejo.

Dobro odporni proti zunanjim šokom

»V skupini Krka smo v prvih devetih mesecih letošnjega leta poslovali uspešno. Prodajo smo povečali v vseh šestih prodajnih regijah in na večini Krkinih ključnih trgov ter pri vseh skupinah izdelkov in storitev in ustvarili prihodke od prodaje v višini 1 milijarde 242,2 milijona EUR, kar je 6 % več kot v enakem lanskem obdobju, in 301,7 milijona EUR čistega dobička, kar je 26 % več kot v enakem lanskem obdobju. Ocenjujemo, da bomo v letu 2022 v skupini Krka presegli načrtovano prodajo in čisti dobiček ter prodali za 1 milijardo 674 milijonov EUR izdelkov in storitev in ustvarili čisti dobiček v vrednosti okoli 360 milijonov EUR,« navajajo v **Službi za odnose z javnostmi Krke, tovarne zdravil, d. d., Novo mesto**.

Dolgoročno poslovanje zaradi močne kapitalske strukture, robustnega denarnega toka iz poslovanja in dejstva, da so

brez finančnega dolga, ni ogroženo. »Obenem smo fleksibilni, dobro pripravljeni in s pomočjo vertikalno integriranega poslovnega modela hitro reagiramo na priložnosti pa tudi na izzive na trgih. Že večkrat se je izkazalo, da nam prav vertikalna integracija zagotavlja dobro odpornost proti eksternim šokom ter

odzivnost na hitro spreminjajoče se tržne razmere,« poudarjajo.

»Razmere na vzhodu Evrope ostajajo nepredvidljive in od nas zahtevajo nenehno prilagajanje na različnih področjih poslovanja, so pa doseženi rezultati spodbudni. Registracije izdelkov, proizvodnja, prodaja, distribucija in plačila potekajo

Indeks nabavnih managerjev nižji četrty mesec zapored

Oktobrski sestavljeni PMI v območju evra se je po prvi oceni skrčil na 47,1 (48,1 v septembru) in je dosegel najnižjo vrednost v skoraj dveh letih. Pri tem je upadel tako tekoči proizvodni PMI (na 44,2) in storitveni PMI (na 48,2). Vrednost PMI pod 50 pomeni krčenje gospodarske aktivnosti. Proizvodnja se je najbolj znižala v energetske intenzivnih dejavnostih, v storitvah pa je splošna draginja omejevala njihovo potrošnjo. Med večjimi evrskimi gospodarstvi je bila vrednost vnovič najnižja v Nemčiji (44,1, najnižje po maju 2020). V Franciji je sestavljeni PMI upadel na 50 (51,2 v septembru). Dobavljivost surovin in polizdelkov se je spet izboljšala, zaradi visokih veleprodajnih stroškov energije. Nova naročila v proizvodnji in storitvah so upadla četrty zaporedni mesec. Zaloge naročil so se bistveno znižale v Nemčiji, v Franciji pa so

se celo nekoliko povečale. Nabavniki so zniževali nabave materiala zaradi pričakovanj o nižjem povpraševanju. Evropski sektorski PMI oktobra izkazuje, da je 16 od 20 sektorjev beležilo nižjo proizvodnjo oz. prodajo, kar je največji delež po maju 2020. Največji padec proizvodnje (in tudi novih naročil) so beležile dejavnosti, povezane s proizvodnjo materialov: kemična industrija, proizvodnja papirja in papirnih izdelkov in proizvodnja kovin in pridelava rudnin. Močnejše so bili prizadeti še industrija gradbenega materiala, avtomobilska veriga in sektor poslovanja z nepremičninami.

Visoke cene energentov ustavljajo rast globalnega gospodarstva

Priprava Analitika GZS

nemoteno, transport pa traja nekoliko dlje. Razmere od nas sicer zahtevajo nenehno prilagajanje na različnih področjih poslovanja, vendar ostajamo v dobri kondiciji in dobičkonosnost poslovanja ohranjamo na visoki ravni,« pojasnjujejo v Krki. Zaradi vertikalno integriranega poslovnega modela njihova oskrbovalna veriga poteka nemoteno. »K sreči dobršen del surovin za svoje izdelke proizvajamo sami, zato jih kljub nestabilnim razmeram, pomanjkanju nekaterih vhodnih materialov in oteženi logistiki zagotavljamo zadostno količino.«

Evropa zaostaja pri vlaganju v razvoj novih zdravil

Farmacevtska panoga se od drugih razlikuje po tem, da je trg bolj ali manj stabilen, poslovanje pa robustno. »Trenutni trendi kažejo, da na povpraševanje najbolj vpliva staranje prebivalstva in posledična rast kroničnih bolezni, hkrati pa našo industrijo spreminja tudi uvajanje novih, naprednih tehnologij. Digitalizacija, podatkovna znanost in umetna inteligenca pospešujejo preoblikovanje farmacevtske industrije in nam omogočajo, da izboljšamo razvoj zdravil in oskrbo bolnikov. Digitalne rešitve nam pri oskrbi bolnikov omogočajo premik od osredotočenosti na bolezni k celostnemu pristopu, ki zajema preprečevanje, presejanje, diagnostiko, zdravljenje in oskrbo po zdravljenju. Vse to odpira nove pristope v zdravstvu in vpliva na poslovanje farmacevtske industrije,« pravijo v **Novartis** v Sloveniji.

A tudi farmacevtska panoga ni imuna na težave, s katerimi se sooča EU. Pričakujejo, da se bo zahtevno poslovno obdobje še nekaj časa nadaljevalo in se kazalo v motnjah v oskrbovalnih verigah, rasti cen energentov in recesiji, na drugi strani pa tudi s težkim razvojnim izzivom, kako rasti z manjšo porabo virov. Da bi ublažili posledice zunanjih dejavnikov, iščejo notranje rezerve in se preoblikujejo, »da bi zadostili potrebam bolnikov in jih pravočasno oskrbeli s kakovostnimi, učinkovitimi in varnimi zdravili. A notranje inoviranje ne bo dovolj. Potrebujemo zanesljivo in cenovno dostopno oskrbo z energijo, saj naraščajoči stroški energije v

Svetovne cene surovin naj bi v 2023 popustile

Cene večine surovin so se v tretjem četrtletju 2022 znižale s svojih najvišjih vrednosti doseženih v mesecu aprilu in maju. Padec je povzročila močna upočasnitev svetovne rasti in skrbi glede morebitne recesije v razvitih gospodarstvih in nizke rasti na Kitajskem. Cene surove nafte Brent so v tretjem četrtletju leta 2022 padle za 12 % v primerjavi s predhodnim četrtletjem (vse spremembe so zapisane v dolarjih), pri čemer so bile cene oktobra 2022 v povprečju za 22 % pod najvišjimi vrednostmi junija letos. Svetovne cene fosilnih energentov so se tudi v oktobru znižale, in sicer za 7,5 %, kar je bilo predvsem posledica padca cen zemeljskega plina v Evropi (-33 %) kot tudi v ZDA (-28 %) ter tudi cen avstralskega premoga (-9,5 %). Cene kmetijskih surovin so se v tretjem četrtletju 2022 znižale za 10,7 % v primerjavi s predhodnim četrtletjem, znižale pa so se tudi oktobra za 0,7 % v primerjavi s predhodnim mesecem. Cene kmetijskih surovin so se tako oktobra 2022 znižale z najvišjih aprilskih, zgodovinskih vrednostih, za 13,4 %. Padec so povzročile globalne zaloge jedilnega in oljnega semena, ki so bile v tekoči sezoni večje od pričakovanih. V tretjem četrtletju 2022 so se znižale cene večine surovin v primerjavi s predhodnim

četrtletjem, najbolj pri cenah olja (-18,4 %), hrane (-12,3 %), industrijskih surovin za 10,6 %, povečale pa so se cene pijač (+0,5 %). Tudi oktobra je pri surovinah na mesečni ravni izstopal padec cen pijač (-6,4 %) in materialov (-3,2 %) ter gnojil (-3,7 %). Cene kovin so bile v tretjem četrtletju 2022, v primerjavi s predhodnim četrtletjem, nižje za 20 % in so bile oktobra za 32 % nižje od vrha, marca letos. Cene kovin in materialov so se oktobra še znižale za 1,7 %, med njimi cene železove rude za 7 %, kositra za 8 % in cinka za 5 %. Cena svinca se je nasprotno za 8 % okrepila. Cene energetskih surovin (v dolarjih) naj bi po napovedih svetovne banke v 2023 upadle za 8,1 %, cene ne-energetskih za 9,8 %, kmetijskih za 4,5 %. Cene kovin in ključnih kovin naj bi se v 2023 znižale za 15 % v primerjavi s cenami v letu 2022. Vztrajno visoka inflacija bi lahko dodatno povečala pritisk na stroške dela in vmesnih materialov, ki se uporabljajo za proizvodnjo, skladiščenje in transport blaga.

Cene ključnih kovin za energetski prehod bodo ostale na visokih ravneh.

Pripravila Analitika GZS

zadnjem času vplivajo na celotno vrednostno verigo,« opozarjajo.

»Zaradi mnogih dejavnikov, npr. tekme do dna pri javnem naročanju, že nekaj časa poteka selitev pomembne proizvodnje na vzhod, kjer so stroški bistveno nižji. Hkrati pa Evropa zaostaja tudi pri vlaganju v razvoj novih zdravil. Na dolgi rok takšna selitev proizvodnje iz Evrope slabi evropsko konkurenčnost in varnost zdravil, poleg tega pa z njo odhajajo tudi talenti in znanje, ki jih bo težko vrniti nazaj,« opišejo težave, ki so v evropski farmacevtski industriji prisotne že dlje časa.

Ker je Novartis v Sloveniji del mednarodne korporacije, lahko morebitne težave na trgu rešujejo z ukrepi znotraj

skupine Novartis. Njihove aktivnosti so usmerjene v čim bolj stabilno in nemoteno opravljanje poslanstva, ob tem pa ves čas stremijo k povečevanju produktivnosti in k trajnostno naravnanim ukrepom.

Težave v dobavnih verigah in s čipi

Rast cen surovin beležijo v vseh panogah. »Trenutno se na globalnem nivoju gospodarstvo sooča z rastjo cen surovin, kot so jeklo, baker, aluminij ter drugi materiali, in energentov ter s trganjem dobavnih verig, še posebej še vedno z izpadi čipov in elektronike. Kljub temu v zahtevnem poslovnem okolju poslujejo stabilno in izzive uspešno obvladujemo,« razmere opišejo v Hidrii.

V Hidrii nadaljnjo rast pričakujejo tudi v letu, ki prihaja. »Aktualne razmere pozorno spremljamo in se jim stalno prilagajamo. Višje stroške moramo nujno prenašati tudi v prodajne cene, vendar se prenosi dogajajo z zamikom in so le delni, torej niso v takem obsegu, kolikor so višji stroški. Glede na visoko negotovost in z njo povezane rizike smo zato posebej pazljivi pri obvladovanju vseh vrst stroškov in pri investicijah. Prav tako se pripravljamo tudi na potencialne ponovne upade trga, v kolikor bi do njih prišlo,« pojasnjujejo.

»Tudi v prihodnjem letu načrtujemo rast našega poslovanja. Ključni element nadaljnje uspešne rasti so novi posli in nominacije, ki smo jih v preteklem obdobju sklenili z največjimi globalnimi proizvajalci avtomobilske in industrijske tehnike. Pri tem bomo nedvomno še naprej rasli v segmentu inovativnih rešitev elektromotorskih pogonov in drugih aplikacij za hibridna in električna vozila prihodnosti ter v segmentu industrijske tehnike, kjer v zadnjem času sklepamo pomembne posle z našimi visokoučinkovitimi ventilatorji za vrhunske sisteme gretja, hlajenja in ventilacije. Tako za leto 2023 načrtujemo nadaljnjo rast in prihodke v višini 450 milijonov evrov,« podajajo oceno v Hidrii.

Podjetja se pripravljajo na potencialne ponovne upade trga.

Nujno sta potrebni stimulativna in predvidljiva delovna in davčna zakonodaja

Če bosta kratkoročno velik vpliv imeli vojna v Ukrajini ter z njo povezana energetska in gospodarska kriza, izzivi ležijo pred gospodarstvom tudi v srednjeročnem obdobju. Dobra novica je, tako menijo v Novartisu v Sloveniji, da se bo morala Evropa podati na bolj zeleno pot. »Dolgoročno bi lahko bila oskrba EU z energijo bolj zelena in odpornejša, čeprav še vedno odvisna od uvoženih surovin za obnovljive tehnologije. Visoke cene energije bodo spodbudile vlaganja v večjo energetske učinkovitost, tudi zato bi lahko geopolitični vpliv Rusije na EU

oslabel. A zavedati se moramo, da bo ta prehod trajal več let in bo povzročil precejšnjo gospodarsko breme in politične pretese,« menijo.

Slovenija lahko postane zibelka biotehnologije.

Farmacevtska industrija upe polaga v posodobitev evropske farmacevtske zakonodaje, ki bi lahko obrnila negativne trende tekme do dna, razvojnega zaostajanja, seljenja proizvodnje in pomanjkanja vrhunskih talentov. Zdaj je pravi čas za spremembe in novo konkurenčno in inovativno pot, tudi kar se tiče razvoja generičnih in podobnih bioloških zdravil, saj se na obeh področjih nakazuje močna rast v naslednjem desetletju. »Podobna biološka zdravila so priložnost tudi za Slovenijo, da postane zibelka biotehnologije. Vsekakor imamo za to vse predpogoje,

naši strokovnjaki pa že od nekdaj veljajo za vodilne na področju bioloških in podobnih bioloških zdravil v Sloveniji. Naša mengeška lokacija je dom slovenske biofarmacevtike in danes edini industrijski center za sodobno biotehnologijo pri nas, ki jo bomo še okrepili z naložbo v vrednosti 110 milijonov ameriških dolarjev v zmogljivosti klinične proizvodnje in tehničnega razvoja pod okriljem novega Centra za razvoj bioloških zdravil. Izzivi, ki nas čakajo na tem področju, so vezani na ustvarjanje spodbudnega zunanjega okolja, saj je to predpogoj razvoja in inovativnosti. Potrebujemo stimulativno in predvidljivo delovno in davčno zakonodajo, ki bi najboljše motivirala, da svojo kariero razvijajo doma in se v Slovenijo vrnejo tudi po izpopolnjevanju v tujini. S tem bi se nedvomno dvignila tudi privlačnost države na mednarodnem trgu dela

Industrijska proizvodnja s skromno rastjo

Industrijska proizvodnja v Sloveniji se je v tretjem četrtletju skromno povečala (za 1,5 %) v primerjavi z enakim četrtletjem 2021, kljub septembrskemu mesečnem zmanjšanju proizvodnje za 2,6 %. V tretjem četrtletju se je nadaljevala rast v visoko tehnološko zahtevnih panogah in je bila tako proizvodnja v prvih devetih mesecih letos višja za 22 %, na kar po oceni Analitike GZS izvira tudi iz učinka dodelave dela zdravil, ki so pretežno izdelana v tujini. Večja proizvodnja je bila v tretjem četrtletju še v srednje visoko tehnoloških panogah in letos v prvih devetih mesecih beleži 3 % rast proizvodnje. Proizvodnja v ostalih dveh nizko tehnoloških zahtevnih proizvodih pa je bila letos višja za okoli 2,4 %. Skupno se je tako v prvih devetih mesecih 2022 industrijska proizvodnja zvišala za 3,4 % v primerjavi z enakim obdobjem 2021. V tem času so podrobneje po dejavnostih najvišjo rast proizvodnje zabeležili proizvajalci računalniških, elektronskih izdelkov ter proizvajalci drugih vozil in plovil (27 %) ter druge raznovrstne predelovalne

dejavnosti (14 %), proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov (9 %). Največje zmanjšanje pa je bilo pri proizvajalcih motornih vozil, prikolic, popravilo in montaža strojev ter proizvajalci usnja in usnjenih izdelkov (okoli -7 %). Kazalnik zaupanja v predelovalnih dejavnosti se je oktobra znižal za 2 o. t. glede na september in je bil tako za 10 o. t. nižji od dolgoletnega povprečja. Skoraj polovica podjetij (47 %) je kot glavni omejitveni dejavnik navedla negotove gospodarske razmere (+19 o. t. več kot v oktobru 2021), sledila sta pomanjkanje usposobljenih delavcev (32 %, -3 o. t. manj) in nezadostno tuje povpraševanje (25 %, +11 o. t.). Izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti je bila 83,7-odstotna oz. za 0,6 o. t. manjša kot v juliju 2022.

Kljub skromni rasti proizvodnje v prvih devetih mesecih 2021 je nominalna rast prihodka ta čas višja za petino.

Pripravila Analitika GZS

in pomagala k nam privabiti res najboljše talente.«

Povpraševanje po generičnih zdravilih raste

Napovedi v panogi so spodbudne, pravijo v Krki. Generična farmacevtska industrija se bo kljub trenutnim negotovostim še razvijala, saj njihovo uporabo spodbujajo vlade in zdravstvene zavarovalnice v številnih državah. Gre za izdelke, ki so pri kakovostnih proizvajalcih enako učinkoviti, varni in kakovostni kot zdravila originatorjev, obenem pa cenovno dostopnejši. »Uporaba generičnih izdelkov tako pozitivno vpliva na zdravstvene blagajne. Povpraševanje po njih je vse večje, saj se nekateri trgi šele razvijajo. Tudi na razvitih, kot je npr. zahodna Evropa, zaznavamo trend rasti. Zato v Krki v prihodnost zremo optimistično, seveda pa tudi previdno, saj smo zgodovinsko vajeni različnih izzivov, ki izhajajo iz naše usmerjenosti na številne trge,« pravijo.

V podjetju si prizadevajo, da so na čim več trgih prisotni s čim večjo ponudbo zdravil, kar jim prinaša prednost pri obvladovanju spremenjenih gospodarskih razmer v posameznih delih sveta. Ključni dejavnik njihovega uspeha je kakovost, saj se s svojimi izdelki uvrščajo v sam vrh med svetovnimi generičnimi farmacevtskimi podjetji. V številnih terapevtskih skupinah so med vodilnimi ponudniki. »Če pogledamo npr. sartane za zniževanje krvnega tlaka, je vsak tretji, ki je predpisan, Krkin. To pomeni, da zagotavljamo kakovostne izdelke, kar ni vedno praksa vseh naših konkurentov,« dodajajo.

»Inovativnost in kakovost sta nam prinesli vrsto rezultatov, s katerimi na eni strani zagotavljamo učinkovite procese ter s tem kakovostne, varne in učinkovite končne izdelke, na drugi pa racionalno poslovanje, ki našim kupcem prinaša cenovno ugodne izdelke, našim delničarjem pa dobre donose. Pri tem se zavedamo, da bodo naši tržni deleži lahko rasli le z močnim lastnim razvojem, čim več kakovostnimi in inovativnimi izdelki, dobro oskrbno verigo, prilagodljivo in hitro proizvodnjo ter učinkovitim trženjem in prodajo.« ■

TRGOVINA

Cene bodo še naprej rasle

Na srednji rok lahko pričakujemo, da bodo cene še rasle. Kupci postajajo vse bolj preudarni pri nakupih.

Barbara Perko

»Napovedi makroekonomskih gibanj predvidevajo inflacijo zaradi višjih cen energentov in surovin tudi v naslednjem letu, zaradi česar se višajo vsi stroški poslovanja in končno tudi cene izdelkov za dnevno rabo v gospodinjstvu. Porast cen v trgovinah že dalj časa blažimo z vsemi mehanizmi, ki jih imamo kot trgovec na voljo, tudi na račun lastnih marž, vendar je treba uporabiti ključne mehanizme za trajno znižanje inflacijskih pritiskov in stabiliziranje razmer, posebej pri oskrbi z energijo in surovinami,« menijo v **Mercatorju**.

»Cene na trgu so trenutno dinamične in v Lidlu Slovenija se temu nenehno prilagajamo. Razlogi za spreminjanje cen tudi v prihodnje so naraščajoči stroški električne energije, plina in logistike. V Lidlu Slovenija se vsak dan po najboljših močeh trudimo ponuditi kupcem izdelke odlične kakovosti po najboljši možni ceni,« pojasnjujejo v **Lidlu Slovenija**.

Pri **Hoferju** pričakujejo, da se bodo cene srednjeročno še dvigovale. Poleg naraščajočih stroškov energije opozarjajo tudi na napovedano povišanje stroškov dela zaradi dviga minimalne plače, pomanjkanja kadra na trgu dela ter ukinitve davčne reforme. »Prav tako moramo vzeti v obzir, da Kitajska ponovno zapira proizvodnjo zaradi ukrepov za zaščito pred okužbami s koronavirusom, kar povzroča pomanjkanje materialov in delov,« izpostavljajo.

Gibanje maloprodajnih cen v prihodnje bo odvisno izključno od nabavnih cen njihovih dobaviteljev, napovedujejo v **Merkurju**.

Kupci nakupujejo bolj načrtno

Spremembe pri navadah kupcev opazajo vsi trgovci. »Že obdobje korone je v nakupovalne navade naših kupcev vpeljalo veliko sprememb, ki veljajo še danes. Kupci so se navadili nakupovati bolj načrtno in skrbno,« opazanja strnejo v Lidlu.

»V zadnjem obdobju naši kupci nakupujejo bolj premišljeno in ne opravljajo impulzivnih nakupov,« pritrjujejo tudi v Hoferju.

V Mercatorju opazajo dober odziv na akcije. »Kupci so v negotovih razmerah bolj preudarni, več posegajo po izdelkih naše trgovske znamke in se v večji meri odzivajo na naše akcije ugodnih nakupov in popustov, ker iščejo kar najboljšo vrednost za denar,« povedo.

Nakupne navade potrošnikov se ne prestando spreminjati, pravijo v Merkurju. Potrošniki vse bolj posegajo po izdelkih ali storitvah, ki nudijo najboljše razmerje med ceno in kakovostjo. »Zato smo preudarna izbira, ko gre za investicije v učinkovite in varčne rešitve za dom in bivanje, sploh v teh zahtevnejših časih, ko se trudimo zagotoviti širok nabor izdelkov različnih cenovnih okvirjev, zadostno količino zalog in predvsem pomagati z nasveti naših strokovnjakov,« pravijo.

Leto 2021 zaznamovano z visoko rastjo cen

Cene življenjskih potrebščin so se oktobra v Sloveniji povečale za 0,8 %, kar je letno rast cen znižalo na 9,9 %. Cene blaga dnevne porabe so se v letu dni zvišale za 14,5 %, trajnega blaga za 9,8 % in poltrajnega blaga za 4 %. Blago se je v povprečju podražilo za 11,8 %, storitve pa za 5,9 %. Na letno inflacijo so najbolj vplivale podražitve prehranskih izdelkov. Cene hrane in brezalkoholnih pijač so se zvišale za 17,2 %, kar je k inflaciji prispevalo 2,8 o. t. Sledile so podražitve goriv in energije (za 18,7 %), ki so k inflaciji prispevale 2,2 odstotne točke, dražja stanovanjska in gospodinjstva oprema (za 12,5 %) pa 0,9 odstotne točke. Poslovni subjekti pa se pri poslovanju srečujejo tako z višjimi vhodnimi cenami

ter jih v enem delu poskušajo pretvoriti naprej, v svoje proizvode. Tako so bile cene uvoženih proizvodov v Slovenijo septembra višje za 23 % kot septembra 2021, kar je bilo predvsem posledica rasti cen surovin (+23 %), energentov (+18 %) kot tudi proizvodov za investicije (+10 %) in proizvodov za široko porabo (+7 %). Na medletni ravni so se najizraziteje podražili proizvodi s področja rud in kamnin (+ 284,6 %), pri tem surova nafta in zemeljski plin (+ 394,4 %) ter premog in lignit (+ 199,5 %). Cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih v Sloveniji so se oktobra 2022 zvišale za petino, v primerjavi z oktobrom 2021. Energenti (pretežno premog) so se podražili za 96 %, surovine za 21 %, proizvodi za široko

porabo za 14 % in proizvodi za investicije za 10 %. Merjeno po dejavnostih so se cene medletno najbolj zvišale v oskrbi z električno energijo (+ 127,8 %). Sledile so podražitve v proizvodnji koksa in naftnih derivatov (+ 40,7 %), proizvodnji papirja in izdelkov iz papirja (+ 37,8 %) ter tiskarstvu in razmnoževanju posnetih nosilcev zapisa (+ 27,7 %). Cene so bile nižje le v proizvodnji drugih vozil in plovil (- 2,9 %).

Letna rast cen se umirja zaradi padca cen surovin in izrednih ukrepov za zaježitev druginje pri gospodinjstvih.

Priprava Analitika GZS

Prizadevajo si, da kupci ne občutijo izzivov, s katerimi se srečujejo trgovci. Stremijo k odličnosti uporabniške izkušnje, tudi s ponudbo novodobnih, učinkovitih, trajnostnih rešitev ter ohranjajo bistveno osnovo ponudbe in storitev. »Novejša zgodovina nas uči, da se mora podjetje, ne glede na starost in moč, nenehno prilagajati, razvijati in spreminjati. Vse pogostejše so prav kupci tisti, ki nas vodijo v spremembe,« dodaja **direktor Merkur trgovina d.o.o., Jure Kapetan**.

Dodatne ugodnosti za kupce

»V Mercatorju si prizadevamo s širino ponudbe in cenovnim razponom izdelkov iste vrste vsakemu kupcu nuditi košarico glede na njegove potrebe in zmožnosti po konkurenčnih cenah, pri ugodnostih za kupce smo zelo proaktivni in vsak teden omogočamo različne oblike popustov, s sistemom zvestobe Pika pa zagotavljamo še dodatne ugodnosti pri nakupih in od 3 do 6 % popusta glede na doseženo boniteto ter tudi popuste glede na osebne nakupne navade,« naštejejo v Mercatorju.

V Lidlu Slovenija s stalnimi akcijskimi ponudbami skrbijo, da kupci pri njih dobijo vse, kar potrebujejo po ugodni ceni. Da bi bila njihova nakupovalna izkušnja še bolj ugodna, so letos na trg poslali novo aplikacijo Lidl Plus, v kateri lahko kupci pridobijo dodatne popuste na izbrane izdelke.

V Merkurju se zavedajo odgovornosti, kako uravnovežiti vrednostne verige, ki omogočajo brezkompromisno kakovost po ceni, ki je za kupca sprejemljiva, zato bodo tudi v prihodnje krepili cenovno znanost na trgu. ■

Storitvene dejavnosti z izjemnim letom

Realen obseg prodaje tržnih storitvenih dejavnosti je bil v prvih osmih mesecih za 13 % višji kot v enakem obdobju 2021. V trgovini je bil ta čas višji za 8,3 %, med njimi pa je bil najvišji v trgovini na drobno (za 12 %) ter posredništvu in trgovini na debelo (za 8 %), medtem ko so v trgovini z motornimi vozili in popravili le-teh beležili realno za 3 % nižjo prodajo. Rast v storitvenih dejavnostih (SKD H-N) je bila 16-odstotna. Obseg prodaje se je povečal v vseh skupinah storitvenih dejavnosti, najbolj v gostinstvu (za 79 %). Okrepili so se prihodki v prometu, skladiščenju in informacijskih in

komunikacijskih dejavnostih (za 11 %), predvsem v dejavnosti v zvezi s filmi in video zapisi ter računalniškem programiranju. V strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih ter v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih se je obseg prodaje povečal 10 %, bolj v oglaševanju in raziskovanju trga, drugih strokovnih in tehničnih dejavnostih in dejavnostih potovalnih agencij, organizacij potovanja. Kazalnik zaupanja v storitvenih dejavnostih se je oktobra znižal na mesečni za 1 o. t., na kar je vplival predvsem kazalnik povpraševanja, po drugi strani pa je bil za 4 o. t.

nad dolgoletnim povprečjem. Izkoriščenost zmogljivosti je bila 92-odstotna, ta delež se v zadnjih štirih mesecih ni spremenil. Najpogostejše sta te dejavnosti omejevali pomanjkanje delovne sile (27 %, +3 o. t. glede na oktober 2021) in nezadostno povpraševanje (27 %, -2 o. t.). 31 % podjetij je poslovalo brez omejitev (+6 o. t.).

Pretežni del storitvenih dejavnosti je do avgusta beležil krepko povečanje prihodka.

Priprava Analitika GZS

NAPOVED

Ključno je hitro odzivanje na spremenjene razmere

Hitro odzivanje je v razmerah velike negotovosti in nepredvidljivosti ključnega pomena. Ob tem morajo biti ukrepi čim bolj ciljani in usmerjeni k ranljivim skupinam.

Barbara Perko

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (Umar) napoveduje, da se bo gospodarska rast predvsem zaradi poslabšanih gospodarskih razmer v prvi polovici leta 2023 občutno umirila (na 1,4 %), leta 2024 pa v odsotnosti šokov pospešila (na 2,6 %). Bistveno nižja kot letos bo naslednje leto rast zasebne

potrošnje, pa tudi investicijska aktivnost zasebnega sektorja. Glavni razlogi za to bodo prisotna negotovost, visoke cene investicijskih dobrin in gradbenega materiala ter rast obrestnih mer. Pozitivno pa bodo na raven investicijske aktivnosti vplivale državne investicije, spodbujene z zaključevanjem finančne perspektive

2014-2020 in sredstvi EU za okrevanje po epidemiji covid-19. »V prvi polovici naslednjega leta bosta dodana vrednost predelovalnih dejavnosti in blagovni izvoz ostala pod vplivom šibkejši rasti tujega povpraševanja, zmanjšane porabe plina in še vedno visokih cen,« napoveduje Umar.

Za drugo polovico leto napovedujejo okrevanje. »To bo leta 2024 poleg višje zasebne potrošnje (ob napovedani realni rasti bruto razpoložljivega dohodka) vplivalo na pospešitev gospodarske rasti (na 2,6 %). Rast investicijske aktivnosti se bo umirila, ključen bo vpliv izteka obdobja, ko lahko država črpa evropska sredstva iz finančne perspektive 2014-2020, zato se bodo državne investicije znižale,« dodajajo.

Recesije v osnovnem scenariju Umar ne napoveduje, »ni pa izključeno, da bi v še kakšnem četrtletju, zlasti do sredine prihodnjega leta, prišlo do tekočega krčenja gospodarske aktivnosti«. V primeru, da bi se realizirala največja tveganja, povezana z energenti, bi lahko to pripegljalo do izrazitejše racionalizacije, kar bi negativno vplivalo zlasti na industrijo. Slovenija je pri tem kot močno izvozno gospodarstvo odvisna tudi od razmer v pomembnih trgovinskih partnericah. »Močnejša recesija v Nemčiji in drugih pomembnih trgovinskih partnericah bi znižala tuje povpraševanje in slovenski

Sloveniji se v 2023 obeta nižja rast, verjetnost recesije nizka

Po napovedih inštitucij pri Consensus Economics je novembrski konsenz neodvisnih analitikov še nekoliko izboljšal obete za gospodarsko rast v prihodnjem letu za Slovenijo kot za druge evropske države. V naslednjem letu tako povprečni analitik Sloveniji napoveduje 1,7-odstotno gospodarsko rast, 1,3-odstotno rast potrošnje gospodinjstev, 3,4-odstotno rast investicij v osnova sredstva in 1,8-odstotno rast industrijske proizvodnje. Povprečna rast cen življenjskih potrebščin naj bi se z letošnjih 8,9 % (ugoden vpliv vladnih ukrepov) umirila na še vedno visokih 6 %. Po relativno upočasneni rasti BDP v 2023, je napoved v obdobju 2024 dobra, saj Sloveniji napovedujejo okoli 2,4-odstotno povprečno rast BDP. Inflacija naj bi se v 2024 spustila na 2,9 %. Podobno tudi mednarodni denarni sklad (IMF) Sloveniji za leto 2023 napoveduje 1,8-odstotno gospodarsko rast. Slednje je več

od napovedi Evropske komisije, ki je zaradi pričakovanega krčenja zasebne porabe (velik pomen v BDP) za 2023 v Sloveniji predvidela le 0,8-odstotno rast BDP. Upočasnitev gospodarske rasti bo posledica predvsem šibkejšega zunanjega povpraševanja, pa tudi visoke inflacije in večje negotovosti, ki naj bi zmanjševala zasebno potrošnjo in rast investicij. IMF na srednji rok pričakuje, da se bo rast slovenskega BDP povrnila na svoj potencial okoli 3 % na leto, s pomočjo tekočih strukturnih reform in večjimi naložbami.

Ključna tveganja izhajajo iz ruske invazije na Ukrajino, ki vključujejo nadaljnje zvišanje cen surovin, manjše zunanje povpraševanje ter motnje v dobavni verigi.

Pripravila Analitika GZS

izvoz, ob visokih cenah energentov bi bile izrazite prizadete energetske intenzivne dejavnosti, v negotovem okolju bi upadle podjetniške investicije. Veliko negotovost, povezano z energetskimi razmerami, odražajo tudi ocene v alternativnih scenarijih v primeru zaostrenih razmer z razpoložljivostjo in dobavo energentov, ki se gibljejo v razponu nekaj odstotnih točk.«

V primeru nižje rasti BDP v evrskem območju zaradi zaostrovanja energetskih razmer bi bila tudi gospodarska rast v Sloveniji nižja od predvidene v osnovnem scenariju.

Umar v svoji Jesenski napovedi ne napoveduje krčenja zasebne porabe, ampak umiritev njene rasti. Na to bo vplivala visoka inflacija in previdnost pri potrošnji za nenujne dobrine in storitve. Nagnjenost k varčevanju bo v letih 2023 in 2024 ostala nižja kot pred epidemijo, napoveduje Umar.

Koronavirus še vedno ostaja pomembno tveganje

Umar kot največji izziv v naslednjem letu izpostavlja veliko negotovost, ki je povezana s potekom vojne v Ukrajini ter razpoložljivostjo in cenami energentov. »Ob trenutnih visokih zalogah zemeljskega plina se nekoliko bolj pomika proti naslednji zimi. Pri tem bodo imele pomemben vpliv že same vremenske razmere, na katere ne moremo vplivati, prav tako pa tudi ohranjanje solidarnosti držav EU pri preskrbi z energenti, iskanje novih dobaviteljev ter učinkovita racionalizacija porabe plina in elektrike, ki je nujna ne le zaradi kratkoročnih dejavnikov, temveč tudi zaradi podnebnih sprememb,« pravijo. »S cenami energentov in drugimi dejavniki povezana tveganja za dlje trajajočo visoko inflacijo, vključno s tveganjem za plačno-inflacijsko spiralo, pa bi ob uresničitvi lahko privedla do močnejšega zaostrovanja monetarne politike, kar bi negativno vplivalo na gospodarsko aktivnost.« Izpostavljajo še en dejavnik, na katerega ne smemo pozabiti, in

sicer pandemijo koronavirusa. Ta predstavlja pomembno negativno tveganje, predvsem zaradi ničelne tolerance do covid-19 na Kitajskem, kar bi lahko vodilo do dodatnih motenj v globalnih dobavnih verigah.

V prihodnjih dveh letih naj bi bila nagnjenost k varčevanju nižja kot pred epidemijo.

Ukrepi morajo biti ciljani

»V razmerah velike negotovosti in nepredvidljivosti je ključnega pomena hitro odzivanje na spremenjene razmere z ukrepi za blaženje energetske draginje, ki pa morajo biti na ravni EU usklajeni, da dosežejo pravi učinek,« poudarja Umar in opominja na še en vidik: »Prav tako je pomembno, da so ukrepi v največji možni meri ciljani in usmerjeni k ranljivim skupinam, hkrati pa morajo dopustiti delovanje cenovnih signalov in s tem okrepiti pripravljenost za zmanjšano rabo energije.« ■

Fakulteta za energetiko Univerze v Mariboru izobražuje zelo iskan kader v gospodarstvu

Fakulteta za energetiko je članica Univerze v Mariboru in ima sedež v Krškem ter stalno dislocirano enoto v Velenju. Fakulteta svojo dejavnost izvaja v dveh največjih energetskih bazenih v Sloveniji. Poleg dveh največjih sistemov za proizvodnjo električne energije v Sloveniji, Nuklearne elektrarne Krško in Termoelektrarne Šoštanj, je s panogo energetike v obeh okoljih povezanih zelo veliko podjetij. Študenti imajo tako omogočen neposredni stik z velikimi energetskimi sistemi, kar je še dodatna prednost pri izvajanju pedagoškega in raziskovalnega dela.

Energetika kot interdisciplinarna tehniška veda združuje področja elektrotehnike, strojništva, jedrske energetike, računalništva, ekonomije in prava.

Raziskovalna dejavnost na Fakulteti za energetiko Univerze v Mariboru je usmerjena zlasti v čim učinkovitejšo pretvorbo energij in učinkovit prenos le-teh. V tovrsten spekter raziskovalne dejavnosti so vključeni vsi energetski viri, zelo velik poudarek se daje raziskavam izrabe obnovljivih in konvencionalnih virov energij.

Diplomanti s pridobljenim znanjem zasedajo pomembna delovna mesta v gospodarstvu, predvsem na področju energetike. Fakulteta za energetiko Univerze v Mariboru s kvalitetnim pedagoškim in raziskovalnim delom ustvarja kadre prihodnosti, ki jih gospodarstvo potrebuje.

Fakulteta za energetiko Univerze v Mariboru izvaja študijske programe na vseh treh stopnjah študija in sicer:

- visokošolski strokovni študijski program Energetika (redni in izredni študij),
- univerzitetni študijski program Energetika (redni študij),
- magistrski študijski program Energetika (redni in izredni študij) ter
- doktorski študijski program Energetika (izredni študij).

Delodajalci diplomante Fakultete za energetiko Univerze v Mariboru prepoznajo kot perspektiven kader z dobrim znanjem in poznavanjem področja energetike. Poleg podjetij, ki se ukvarjajo s proizvodnjo električne energije, prenosom, upravljanjem in trgovanjem z energijo ter vzdrževanjem energetskih sistemov, po inženirjih energetike povprašujejo tudi podjetja, ki se zavedajo pomembnosti učinkovite rabe energije in s tem povezanimi vplivi na stroške poslovanja.

VRH SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA

Mostovi do novih ciljev

Najpomembnejši letni gospodarski dogodek v Sloveniji, Vrh slovenskega gospodarstva, je prinesel nove, smeje cilje do leta 2030, ki jih je z aplavzom potrdilo več kot 500 udeležencev dogodka. Slovensko gospodarstvo tudi v nizu kriz dokazuje, da je kos zahtevnim izzivom in to je temelj prepričanja, da so ambiciozni cilji dosegljivi.

Ester Fidel, GZS, Korporativno komuniciranje; fotografije: Kraftart

Na 17. Vrh slovenskega gospodarstva, ki je potekal pod sloganom Gradimo mostove prihodnosti, sta goste na most prihodnosti prva povabila **Tomaž Rotovnik**, direktor podjetja SkyLabs, in **Ivan Novak**, član svetovno uveljavljene skupine Laibach, in s povsem različnih zornih kotov osvetlila prihodnost našega planeta.

Na dogodku se je zbralo več kot 500 gostov iz gospodarske, civilne in politične

sфере. Vabilu se je odzval velik del vladne ekipe: **minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Matjaž Han**, **minister za infrastrukturo Bojan Kumer**, **minister za izobraževanje dr. Igor Papič**, **ministra za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh**, **minister za okolje in prostor Uroš Brežan** ter **minister za razvoj in evropsko kohezijsko politiko Aleksander Jevšek**.

V nagovorih, na okroglih mizah in javni razpravi je bil izpostavljen pomen družbenega konsenza, sodelovanja in povezovanja celotne družbe pri ključnih odgovorih na aktualne izzive. To so temelji mostov, ki vodijo v prihodnost. Kot prioriteta področja so izpostavili energetska samozadostnost, pohititev postopkov umeščanja investicij v prostor, vzpostavitev dolgoročnega napovedovanja

potreb po kompetencah in kadrih, zagotovitev hitrejšega zaposlovanja tujcev, skupno platformo za internacionalizacijo gospodarstva, vzpostavitev pilotnih in demo centrov, gospodarstvu prilagojene razpise za vire financiranja ter podpora skladov tveganega kapitala.

Digitalizacija, avtomatizacija in robotizacija so področja prihodnosti.

Proaktivna vloga GZS pri ključnih izzivih

Generalni direktor GZS Aleš Cantarutti in izvršna direktorica GZS Vesna Nahtigal sta najprej predstavila letošnja najbolj odmevna vsebinska področja, s katerimi se je GZS veliko ukvarjala. Visoko na prioritetni lestvici so kadrovske izzivi. GZS je prva organizirala javni posvet na temo zaposlovanja tujcev s predstavniki državnih organov in delodajalcev, na katerem so udeleženci izoblikovali 15 konkretnih ukrepov in priporočil za pristojne organe. V ospredju so bila tudi prizadevanja za razpršitev trgov in večjo koordinacijo med vsemi različnimi nosilci internacionalizacije. Večina slovenskega gospodarstva je namreč še vedno preveč odvisna zgolj od evropskega trga. Digitalizacija, avtomatizacija in robotizacija so področja prihodnosti, v katere je treba usmeriti več sredstev in podjetjem omogočiti kar

Generalni direktor GZS Aleš Cantarutti in izvršna direktorica GZS Vesna Nahtigal sta predstavila letošnje najbolj odmevne vsebine GZS, načrtovane cilje do leta 2030, po plenarnem delu pa sta strnila še zaključke 17. Vrha slovenskega gospodarstva. Dogodek je povezoval Sebastjan Šik, direktor Korporativnega komuniciranja GZS.

najbolj uspešno črpanje. GZS je ustanovila Strateški svet za digitalizacijo, ki bo s konkretnimi predlogi postavljal kažipot odločevalcem. Slovenija bo sicer deležna 5 milijard evrov iz Načrta za okrevanje in odpornost in kohezijske politike, vendar je gospodarstvu namenjen delež za digitalizacijo bistveno prenizek. GZS je bila izjemno angažirana tudi na energetske področju in je pomembno prispevala k sprejemu interventne zakonodaje. Ob ovirah, kot so umeščanja v prostor, pridobitve okoljevarstvenih

dovoljenj in pomanjkanje razvojno-raziskovalnih aktivnosti, se zamika izvedba zelenega energetskega prehoda. GZS je v tesnem sodelovanju s svojim članstvom glas gospodarstva v komunikaciji z državo. Podjetja namreč zelo dobro vedo, kaj potrebujejo za doseganje ciljev, država pa se mora odločiti, katerim energetske virom bo dala prednost. Podjetja potrebujejo tudi finančne vire za raziskave in razvoj alternativnih virov energije, kot je na primer vodik.

Cantarutti je poudaril, da se je sedanjí tržni model izpel in potrebujemo nov, širok družbeni konsenz, kakšno naj bo slovensko gospodarstvo leta 2030. Temu so bile namenjene tudi razprave na panelih.

Finančni in nefinančni cilji do leta 2030

Cantarutti in Nahtigalova sta predstavila nove dolgoročne cilje do leta 2030. Ti so ambiciozni, kar so po plenarnem delu izpostavili tudi razpravljalci, vendar so dosegljivi. Nekatere cilje za leto 2025, ki so bili načrtani leta 2018, bomo dosegli že prej. Zato potrebujemo nove, bolj dolgoročne, pa ne le finančne, ampak tudi nefinančne cilje. Podnebne spremembe, omejenost naravnih virov, odvisnost od

Finančni cilji:

- Izvoz: 95 milijard evrov;
Regionalizacija poslovanja in večja integriranost z evropskimi verigami vrednosti bosta ključno prispevali k dosegu tega cilja.
- Produktivnost dela: 88 tisoč evrov;
Višja inflacija in dvig bruto marže pri povprečnem izdelku ali storitvi bosta ključna za dvig tega kazalnika.
- Ciljna povprečna bruto plača: 3.200 evrov;
Gibanje povprečne bruto plače bo realno pozitivno, vendar bo po naših ocenah nekoliko zaostajalo za rastjo produktivnosti, predvsem zaradi potreb po večjem vlaganju gospodarstva v zeleno in digitalno transformacijo.

Nefinančni cilji:

- Dvig snovne produktivnosti za polovico.
- Napredek z 11. na 5. mesto na lestvici digitalnega gospodarstva in družbe.
- Znižanje uvozne energetske odvisnosti s 47 na 40 odstotkov.

Na prvem panelu so Iztok Stanonik (Polycom), dr. Hubert Kosler (Yaskawa Slovenija), minister za izobraževanje dr. Igor Papič, ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh, Mitja Bobnar (ZRSZ) ter dr. Gregor Majdič (Univerza v Ljubljani) razpravljali o kadrih, trgu dela, izobraževanju, digitalizaciji in virih financiranja.

energentov spodbujajo podjetja k še bolj odgovornemu odnosu do okolja, k zmanjševanju ogljičnega odtisa. Potrebujemo energetske neodvisnost, pri čemer ima pomembno vlogo tudi država, prav tako pri spodbujanju digitalizacije, ki bo podprla zeleni preboj skozi avtomatizacijo in robotizacijo. Slovenija je lahko med pionirji nove industrijske revolucije, ki bo korenito spremenila naš način dela, življenja in komuniciranja. Ampak ciljev ne bomo dosegli, če ne bomo hkrati poskrbeli tudi za človeka, ki bo primerno izobražen, usposobljen in motiviran.

Temelji mostov prihodnosti

Predstavniki gospodarstva, države in drugih deležnikov so na dveh panelih razpravljali o štirih ključnih področjih, opredeljenih v strateškem dokumentu GZS Horizonti prihodnosti.

Na prvem panelu so **Iztok Stanonik (Polycom)**, **dr. Hubert Kosler (Yaskawa Slovenija)**, **minister za izobraževanje dr. Igor Papič**, **ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh**, **Mitja Bobnar (ZRSZ)** ter **dr. Gregor Majdič (Univerza v Ljubljani)** razpravljali o kadrih, trgu dela, izobraževanju, digitalizaciji in virih financiranja.

Razprava je pokazala, da se po koronavirusni epidemiji s pomanjkanjem kadrov soočajo v vseh dejavnostih. Podjetja vlagajo veliko lastnih naporov v ustrezno usposobljene kadre. Na drugi strani pa postaja robotizacija stvarnost. Roboti bodo lahko pomagali pri

vključevanju ljudi na trg delovne sile, ne bodo pa jih mogli povsem nadomestiti. Zato je vloga izobraževalnega sistema še naprej izjemnega pomena, prav tako sodelovanje znanstveno-raziskovalne sfere in gospodarstva ob spodbudi države. Ena od prioritet, ki jih je treba izvesti v novi finančni perspektivi, je platforma trga dela. Izpostavljen je bil tudi pomen digitalizacije v vseh segmentih družbe, saj gospodarstvo brez digitalno podprte javne uprave ne bo moglo biti konkurenčno. Na področju zaposlovanja tujcev so izpostavili prizadevanja za pohitritev postopkov.

Glede davčne politike je treba vzpostaviti družbeni dogovor, ki bi veljal naslednjih petnajst let, je poudaril minister Han.

Na drugem panelu so **Valter Leban (Kolektor)**, **Peter Čas (Steklarna Hrastrnik)**, **minister za gospodarstvo Matjaž Han**, **minister za infrastrukturo Bojan Kumer**, **Damijan Dolinar (SID Banka)** ter **Andrej Gnezda (Umanotera)** razpravljali o internacionalizaciji, (de)globalizaciji, protekcionizmu, energetske krizi in zelenem prehodu.

Na drugem panelu so **Valter Leban (Kolektor)**, **Peter Čas (Steklarna Hrastrnik)**, **minister za gospodarstvo Matjaž Han**, **minister za infrastrukturo mag. Bojan Kumer**, **Damijan Dolinar (SID Banka)**, ter **Andrej Gnezda (Umanotera)** razpravljali o internacionalizaciji, (de)globalizaciji, protekcionizmu, energetske krizi in zelenem prehodu.

Sodelujoči so na praktičnem primeru Kolektorja razgrnili kompleksnost internacionalizacije ter prizadevanj za vzpostavitev vodikove doline, ki bi združila energetske intenzivna podjetja in druge subjekte. Zelenega prehoda ne moremo več zamikati v prihodnost, zato potrebujemo OVE, solarizacijo, vetrne elektrarne že danes. Slovenija je po besedah ministra Kumra jedrska država. »Imamo varen in zanesljiv JEK, ogromno jedrskih strokovnjakov, ki svoje znanje celo izvažajo. Če tega ne bomo znali izkoristiti, si bomo dali avtogol,« je poudaril. Andrej Gnezda ni naklonjen projektu JEK 2, ki ga vidi kot tveganega in dragega. Pač pa zagovarja individualno samooskrbo na ravni posameznega subjekta, tudi industrije. Po besedah Damijana Dolinarja je v pripravi evropska strategija za javno podprte izvozne kredite. Minister Han je med drugim izpostavil pomen stabilne davčne zakonodaje. Glede davčne politike je treba vzpostaviti družbeni dogovor, ki bi veljal naslednjih petnajst let, je poudaril.

Letošnji vrh slovenskega gospodarstva sta s predstavitvijo strnjenih zaključkov razprave strnila Aleš Cantarutti in Vesna Nahtigal. ■

Zaključki 17. Vrha slovenskega gospodarstva:

1. Vzpostaviti je treba dolgoročno napovedovanje potreb po kompetencah in kadrih oziroma sistem, ki bo zmožen napovedovati potrebo po kompetencah in temu prilagoditi usposabljanje in izobraževanje ljudi.
2. Na področju zaposlovanja tujcev bomo, po vzoru drugih držav EU, vzpostavili sistem, da bi ob vložitvi popolne vloge tujcem omogočil izdajo začasnega dovoljenja. S tem bi pohitili postopke, ne da bi razrahljali zakonske varovalke.
3. Vzpostavili bomo sistemsko rešitev za financiranje in delovanje demonstracijskih in pilotnih centrov. Razvojno-raziskovalne institucije bomo povezali s podjetji, da skupaj vlagajo v take centre, ob finančni pomoči države.
4. Vzpostavili bomo učinkovit sistem oblikovanja razpisov za koriščenje virov financiranja, ki ga bo sooblikovalo tudi gospodarstvo; razpisi morajo biti prilagojeni gospodarstvu, viri financiranja naj podpirajo ključne razvojne izzive.
5. Na področju energetike bomo z investicijami v obnovljive vire energije in druge brezogljične vire, kot je jedrska energija, dosegli samozadostnost države. S tem bomo razbremenili naravno okolje in državo zaščitili pred zunanjimi krizami, kot smo ji priča danes.
6. Na področju internacionalizacije slovenskega gospodarstva bomo vzpostavili skupno platformo podpornih institucij (MGRT, MZZ, Spirit, GZS, OZS, druge zbornice ..., SID Banka), ki bo slovenskim podjetjem pomagala pri prodiranju na tuje trge.
7. Olajšali bomo pridobivanje gradbenih, okoljevarstvenih in drugih dovoljenj, ki danes omejujejo investicije gospodarstva v energetske manj intenzivne tehnologije. S tem bomo podjetjem olajšali zeleni prehod in omogočili prihranke z energenti.
8. Podprli bomo sklade tveganega kapitala, ki so pomembni predvsem za prenose visoko tehnoloških inovacij v prakso, kjer je tveganje za neuspeh večje.

Generalni pokrovitelj

PORSCHE
SLOVENIJA

Zlati partner

Zlati pokrovitelj

Srebrni pokrovitelj

Bronasta pokrovitelja

SLOVENSKI KNJIŽNI SERJEM

Brali smo svet

GZS – Zbornica knjižnih založnikov in knjigotržcev je v zadovoljstvo ustvarjalcev in bralcev uspešno zaključila 38. slovenski knjižni sejem (SKS). Letos je potekal v hibridni različici. Živahen in zelo živ sejemski utrip na Gospodarskem razstavišču je sooblikovalo 88 razstavljalcev in kar 45 tisoč obiskovalcev.

Ester Fidel, GZS, Korporativno komuniciranje; foto: Kraftart

Blagovna znamka, ki je ponos GZS

»Slovenski knjižni sejem je ena najbolj prestižnih blagovnih znamk, ki jih ima GZS,« je na slavnostnem odprtju 38. slovenskega knjižnega sejma poudaril **generalni direktor GZS Aleš Cantarutti**. Sejem ima tudi častitljivo tradicijo, letos je minilo 50 let od njegovega prvega odprtja in ponovno se je vrnil na mesto, kjer je 10. novembra 1972 prvič odprl svoja vrata, na Gospodarsko razstavišče.

»Slovenski knjižni sejem je ena najbolj prestižnih blagovnih znamk, ki jih ima GZS,« poudarja generalni direktor GZS Aleš Cantarutti.

Pravilna odločitev za novo lokacijo

Slovenski knjižni sejem se je po dveh letih spletne izvedbe odvil tudi v živo in na svoji prvotni lokaciji. **Direktor GZS-Zbornice knjižnih založnikov in knjigotržcev Vladimir Kukavica** je pojasnil, da so se za selitev med drugim odločili tudi zato, ker so tako lahko zagotovili vsem razstavljalcem enake razstavne pogoje, več razstavnih površin ter boljše poslovne razmere za razvoj sejma v prihodnje. Za obiskovalce je bil do sejemskega prizorišča organiziran tudi brezplačen prevoz z mestnim in primešnim avtobusom LPP.

Obisk je presešel vsa pričakovanja organizatorjev. Med 22. in 27. novembrom ga je obiskalo več kot 45.000 knjigoljubov, z novo lokacijo so bili zadovoljni tudi vsi razstavljalci. »Letošnji knjižni sejem je zagotovo pomenil pomembno prelomnico pri organizaciji, hkrati pa je nakazal pot, kako naj se razvija v prihodnosti. Organizatorji smo se bali predvsem izkušenj organizatorjev knjižnih sejmov v Beogradu in Zagrebu, kjer je bilo ob letošnji

izvedbi tudi do 30 % manj obiskovalcev kot v predcovidnem letu 2019. Z veseljem ugotavljamo, da Slovenci (še) vedno radi beremo, saj je tokratno izvedbo knjižnega sejma obiskalo kar 45.000 obiskovalcev, kar je 50 % več kot v predcovidnem letu 2019,« je bil po zaključku sejma zadovoljen Vladimir Kukavica.

Sejem je prvič potekal tudi v hibridni različici. E-knjižni sejem je obiskovalce vabil še vse do 4. decembra.

Na štirih prireditvenih mestih se je zvrstilo več kot 240 dogodkov za vse generacije in vsa zanimanja.

»Knjižni sejem je največji kulturni dogodek leta in zdelo se je, da smo vsi komaj čakali nanj. Lačni srečanj, literarnih in debatnih dogodkov, veselja s knjigo. Čestitam založnikom za izjemen nastop, za pogum, da so razstavljali, čeprav vemo, da panogi po dveh epidemičnih letih ni lahko,« je povedala **Tanja Tuma, predsednica 38. Slovenskega knjižnega sejma**.

Živahen sejmski utrip

Na letošnjem sejmu se je na 1500 kvadratnih metrih površin (15 % več kot v preteklosti) predstavilo 88 razstavljalcev. Največji slovenski knjižni dogodek je pod sloganom Berem svet potekal tudi v znamenju prihajajočega častnega gostovanja Slovenije na knjižnem sejmu v Frankfurtu prihodnje leto. To je tudi eden od razlogov, da so organizatorji gostili **direktorja frankfurtskega sejma Jürgena Bossa**.

Razstavljalcem je bilo namenjenih skoraj 1500 kvadratnih metrov površin, kar je 15 odstotkov več kot v preteklosti.

Država v gosteh je bila letošnja častna gostja Frankfurta Španija. V imenu Španije kot častne gostje je **generalna direktorica za promocijo knjige in branja pri španskem ministrstvu za kulturo Maria Jose Galvez** povedala, da so utrinek iz svojega "literarnega ekosistema" na slovenskem knjižnem sejmu predstavili že pred dvema letoma v virtualni obliki, tokrat pa je občinstvo lahko v živo spoznalo jezikovno in kulturno raznolikost države, v kateri deluje okrog 770 založb.

Dogodki in nagrade

V času sejma se je na štirih odrih zvrstilo več kot 240 raznovrstnih dogodkov s slovenskimi in tujimi gosti na posebnih

Slovenski knjižni sejem v številkah:

88 razstavljalcev
1.500 kvadratnih metrov razstavnih površin
240 dogodkov
45.000 obiskovalcev

Sejem je ogledalo slovenske knjižne produkcije

prireditvenih mestih: Glavnem odru, Odru mladih, v Stripovskem kotičku, na Pisateljskem odru in v Fotoconi. Na Pogovorni postaji je bilo 53 dogodkov z vsebinami, ki se v najširšem pomenu dotikajo družbe in ljudi. Oder mladih, ki je bil na prejšnjih sejmih poznan kot Cicifest, je bil tokrat s svojimi vsebinami namenjen ne le najmlajšim, ampak tudi nekoliko starejšim otrokom. Na sejmu je poseben prostor prvič dobil strip, na ogled pa je bila tudi razstava ilustracij. Predzadnji dan sejma je potekala tudi dobrodelna dražba slovenskih ilustracij. Na voljo so bila likovna dela najboljših slovenskih ilustratorjev, zbrani denar pa so namenili Društvu Sonček.

K živahnemu utripu so pripomogli tudi organizatorji dogodkov, povezanih z Rogaško Slatino, ki je bila mesto v gosteh. Letošnje leto je namreč leto Ele Peroci, saj mineva 100 let od njenega rojstva. Perocijeva, ki velja za eno največjih slovenskih otroških pisateljic in pesnic, je bila rojena v Rogaški Slatini.

Obisk sejma je presegel vsa pričakovanja organizatorjev.

Na spletni strani knjižnega sejma so še vedno na ogled posnetki nekaterih dogodkov za vse, ki se jih niso mogli udeležiti v živo.

V času sejma so podelili tudi več nagrad. Osrednjo, Schwentnerjevo nagrado, je prejel **ustanovitelj založbe Wieser Lojze Wieser**. Schwentnerjeva nagrada, ki jo podeljuje Zbornica založnikov in knjigotržcev, je priznanje za pomemben prispevek k razvoju založništva in knjigotrštva, za odličnost in preseganje povprečnosti, za dosežene poslovne uspehe, za inovativnost in kreativnost, za pedagoški prispevek in predajanje znanja ter dosledno upoštevanje visokih moralnih in etičnih standardov. Nagradenec že 35 let gradi most med slovensko, avstrijsko in nemško literaturo ter med zahodno- in vzhodnoevropskimi književnostmi. »Postavil je nove standarde za celotno knjižno industrijo in panogo, presenečal je s svojimi idejami in izumi. Postal je narekovalec trendov v razvoju panoge in kazal, v katero smer bi se morala ali lahko razvijala evropska razprava, kje so nove možnosti za sožitje ljudi, jezikov in kulture,« je navedeno v utemeljitvi nagrade. ■

ZNANJE NA PODROČJU INVESTICIJ

Ob 5. obletnici Akademije gradbenih investicij o pomenu kadrov

»Akademija je od nastanka opravila eno ključnih vlog na področju investicij v infrastrukturo in v prihodnje bo njena vloga še bolj pomembna z vidika obveznosti, ki jih imamo na področju zelenega prehoda,« je poudaril minister za infrastrukturo Bojan Kumer.

Sebastjan Šik, GZS, Korporativno komuniciranje

Trojček kot odgovor na propad gradbenih in investicijskih podjetij

Akademija gradbenih investicij (AGI) predstavlja del trojčka, oblikovanega kot odgovor na propad gradbenih in investicijskih podjetij po zadnji finančni krizi. Poleg akademije je bil namreč ustanovljen še Strateški svet za investicije in gradbeništvo ter oblikovano Zlato investicijsko pravilo, ki predvideva enakomerno planiranje in realizacijo na projektih prometne infrastrukture skozi daljše obdobje.

Od leta 2018 je bilo izvedenih že devet akademij, na katerih je sodelovalo 184 slušateljev. 160 jih je opravilo vse obveznosti in pridobilo certifikat AGI.

Organizacija AGI združuje več kot 100 strokovnjakov in podjetij, 30-članski Strateški svet za investicije in gradbeništvo ter 8-članski Programski svet. Ta je motor akademije, vodi pa ga **direktor Združenja za svetovalni inženiring pri GZS Slovenko Henigman**, ki je tudi pobudnik trojčka.

»V času finančne krize in v letih po njej je propadlo veliko gradbenih podjetij, težave so imeli tudi inženiringi, zmanjšalo se je število zaposlenih, ki so odhajali v druge dejavnosti, zato smo takrat pristopili k t. i. trojčku. Zlato pravilo v prvi vrsti

odpravlja nihanja v investicijah, ki niso pozitivna niti, ko gredo investicije pretirano navzgor. Zato mora država poskrbeti za srednjeročno stabilno in predvidljivo investiranje v javno infrastrukturo,« je izpostavil **Uroš Mikoš, predsednik Združenja za svetovalni inženiring**.

ZA več investicij v obnovljive vire energije

Ministrstvo za infrastrukturo je velik naročnik investicij. Leta 2023 bo proračun ministrstva rekorden, je spomnil **minister za infrastrukturo Bojan Kumer**, ki je bil osrednji govornik na slovesnosti

Foto: arhiv GZS

Slovesne prireditve se je udeležil tudi minister za infrastrukturo Bojan Kumer. Gostitelja sta bila direktor Združenja za svetovalni inženiring pri GZS Slovenko Henigman in generalni direktor GZS Aleš Cantarutti.

ob petletnici delovanja Akademije gradbenih investicij. Investicije bodo v večji meri namenjene železniški infrastrukturi in energetiki. V prihodnje pa si minister želi predvsem investicij v obnovljive vire energije. »Če bi danes imeli več takih investicij, bi bili manj odvisni od fosilnih goriv in od uvoza. Poleg tega imajo te investicije multiplikativne učinke,« je poudaril in spomnil na cilje EU do leta 2050.

AGI nudi znanje in povezovanje

Akademija gradbenih investicij je bila ustanovljena kot 50-urna šola v okviru GZS in je namenjena strokovnjakom, ki vodijo investicijske procese ali v njih sodelujejo. Od leta 2018 je bilo izvedenih že devet akademij, po dve na leto, na katerih je sodelovalo 184 slušateljev. 160 jih je opravilo vse obveznosti in pridobilo certifikat AGI.

AGI nudi znanje in povezovanje.

Leta 2022 je Akademija gradbenih investicij že peto leto zapored obravnavala gradbene investicije s področja prometne in komunalne infrastrukture, energetike, industrije ter investicije v javne, poslovne in stanovanjske stavbe. V njej sodeluje 30 vrhunskih predavateljev, trije mednarodni strokovnjaki in 20 partnerskih podjetij, ki so tudi podporniki akademije.

»Verjamem, da bo znanje, ki ste ga osvojili v okviru izobraževanja na akademiji, služilo ne le Sloveniji, ampak tudi širše, pri poslovanju slovenskih podjetnikov in strokovnjakov v tujini,« je ob čestitkah ob peti obletnici akademije dejal **generalni direktor GZS Aleš Cantarutti**.

Na okrogli mizi, na kateri sta sodelovala **Lidija Zagorc iz DRI upravljanje investicij** in **Vekoslav Korošec iz GZS**, so govorniki poudarili predvsem pomen kadrov. »Spremembe, ki smo jim priča danes, pomenijo za investicijo tveganje. Zato je znanje tistih, ki jih vodijo, toliko bolj v ospredju. Znanje in povezovanje, kar nudi prav AGI,« je dejala Lidija Zagorc. ■

GoDIGITAL!

Nagrajen najboljši digitalni projekt

Zeleni prehod in digitalizacija bosta gonilo razvoja v naslednjem desetletju. To dokazujejo tudi primeri dobre prakse, predstavljeni na tokratni konferenci GoDigital!.

Maruša Boh, foto: Kraftart

Organizatorji konference GoDigital! so letos prvič izvedli razpis za nagrado za najboljši digitalni projekt v Sloveniji. Prijeli so 17 prijav in komisija je izbrala tri finaliste: **LED LUKS d.o.o.**, proizvajalec svetil, je razvil interaktivni 3D konfigurator, ki je nameščen na njihovi spletni strani in omogoča prijazno in enostavno uporabniško izkušnjo; **SRC Infonet d.o.o.** je komisijo prepričal s projektom

Elektronski temperaturno-terapevtski list za klinično obravnavo pacienta, ki je bil uveden v bolnišnici Topolšica; **Adria Dom d.o.o.** pa s projektom Sprotno usmerjanje delavcev na montažni liniji s kombinacijo digitalnega dvojčka in ume-
tne inteligence.

Zmagalo je podjetje Adria Dom s sistemom, ki na podlagi analiz natančno ugotovi, koliko časa so trajale določene

Prvič je bila podeljena nagrada za najboljši digitalni projekt v Sloveniji. Osvojilo jo je podjetje Adria Dom.

operacije, kateri delavci so jih izvajali, natančno zasedenost posameznih delavcev, podatke o manjkajočem materialu in nepopolnih tehničnih risbah, poročila o odpravljenih ter neodpravljenih napakah in zastojih. S tem so učinkovitost proizvodnega sistema v zadnjih dveh letih povečali za 30 odstotkov. »Z vključevanjem ljudi smo dvigovali tudi njihovo zavzetost in odpornost na spremembe. Vitka kultura, ki je pogoj za uspešno implementacijo digitalizacije, je naša najpomembnejša konkurenčna prednost, ki se konkretno odraža v finančnih rezultatih podjetja, še posebej v dodani vrednosti na zaposlenega, ki je glede na našo dejavnost enkrat višja,« je izpostavila **direktorica Adria Doma Marita Kelvišar**.

Komisija je podelila tudi posebne nagrade. **Eles d.o.o.** je prejel nagrado za inovativnost na področju celovite prenove poslovnih procesov, **Mega M d.o.o.** za inovativnost na področju trajnostne mobilnosti, **Optifarm d.o.o.** za inovacije na področju povezljivosti podatkov.

5. poslovne konference na področju digitalizacije v Sloveniji, ki jo organizira Združenje za Informatiko in telekomunikacije pri GZS v sodelovanju z IKT Horizontalno mrežo in DIH Slovenije, se je udeležilo več kot 300 predstavnikov gospodarstva, ministrstev, raziskovalnih institucij in študentov.

Digitalizacija bo gonilo razvoja

Zeleni prehod in digitalizacijo je GZS opredelila kot največjo prioriteto, »ker je to odgovor na negotove okoliščine, kakršnim smo priča danes, in način za dvig dodane vrednosti,« je poudarila **Vesna Nahtigal, izvršna direktorica GZS za industrijsko politiko**. »Tehnologije, kot so internet stvari, računalništvo v oblaku in podobno, bodo pomagale gospodarstvu pri zelenem prehodu in pri uvajanju tehnoloških rešitev, ki bodo bolj prijazne do okolja, energetsko varčne in poslovno bolj učinkovite, kar dokazujejo

Na okrogli mizi so spregovorili o zelenem in digitalnem prehodu kot delu trajnostnega poslovanja.

primeri dobre prakse na današnji konferenci,« je izpostavil **Nenad Šutanovac, direktor Združenja za informatiko in telekomunikacije pri GZS**. **Marko Koprivc, državni sekretar v Službi vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko**, je dodal, da se Evropska unija zaveda pomen zelenega prehoda in digitalizacije, ki bo gonilo razvoja v naslednjem desetletju.

Industrija v Sloveniji in Evropi nasploh se danes ne ukvarja več s tem, kako poveni izdelati materiale, ampak uvaja tehnološke rešitve, ki so energetsko bolj učinkovite in prijazne do okolja. Vendar morajo biti digitalno podprte. Ob tem nastajajo tudi nove vrste delovnih mest, ki danes še ne obstajajo in za katera bodo potrebne spretnosti, ki jih še nimamo.

Slovenska industrija je precej tradicionalna z vidika vpliva proizvodnje na okolje, zato je izziv, kako uvesti digitalizacijo v podjetja, ki imajo precej izrazito hierarhično strukturo vodenja, je izpostavila **Neda Dokuzov iz Direktorata za internacionalizacijo, podjetništvo in tehnologijo na MGRT**. **Članica sekcije mladih pri Združenju Manager in**

pooblaščenka uprave Mladinske knjige Petra Wagner je kot pomanjkljivost slovenskega gospodarstva izpostavila pomanjkanje znanja in kompetenc, kar upočasnjuje.

Katja Mohar Bastar, direktorica Digitalnega inovacijskega stičišča Slovenije, je kot primer dobre prakse izpostavila primer vavčerjev, ki jih je izkoristilo približno deset odstotkov srednjih in malih podjetij in si tako pomagalo na poti digitalizacije. Pogreša pa večjo vlogo države, ki bi morala postaviti jasno strategijo in merljive cilje. **Igor Zorko, podpredsednik GZS**, je poudaril, da se premalo ukvarjamo z razvojem in premalo sodelujemo med seboj, kar je nujno potrebno, da bomo pripravljeni na prihodnje krize. **Bart Stegeman, slovenski orkestrator za krožno gospodarstvo in transformacijo vrednostnih verig v organizaciji EIT Climate-KIC**, pa je spomnil, da je prvi korak v krožno gospodarstvo zmanjševanje vsega, kar delamo, torej manj premikanja, manj proizvodnje, manj potrošnje, manj onesnaževanja. Digitalna transformacija je lahko v pomoč, ker omogoča lažje načrtovanje in porabo resursov. ■

Excellent SME Slovenia

Certifikat največje odličnosti.
Samo najboljši ga lahko imajo.

excellent-sme.gzs.si

Novi in podaljšani imetniki certifikata Excellent SME po 1. novembru 2022

ALUVAR d.o.o.

ANALIZA, d.o.o.

AVBREHT, ZAJC IN
PARTNERJI o.p., d.o.o.

BIAL, d.o.o.

DENTACOM d.o.o.

DOMO, d.o.o.

EGAL PB d.o.o.

EVENTUS, Novo mesto, d.o.o.

INTER - ADAKS, d.o.o.

INTER MINERAL d.o.o.

JP.MONTAGE, d.o.o.

KOVINTRADE d.d. Celje

MAG INTERTRADE d.o.o.

NEBULA d.o.o.

PMS KOVINOPLASTIKA
PLESTENJAK d.o.o.

PR, d.o.o.

Projekt.si d.o.o.

SAMSON d.o.o.

SENČILA MEDLE d.o.o.

TABOR TRADE d.o.o.

TEHNOCOM d.o.o.

TTJ TRANSPORT d.o.o.

ŽIVIČ d.o.o.

Vsem imetnikom certifikata Excellent SME Slovenia
želimo prijetne praznike ter perspektivno novo leto.
Srečno 2023!

ŽITNA KONFERENCA

Žitni sektor potrebuje več sušilnih in skladiščnih kapacitet

Temelj za uspešno in stabilno žitno verigo, ki bo konkurenčna, je dolgoročno sodelovanje vseh členov v verigi, vzpostavitev sheme izbrane kakovosti za žita in ustrezno strateško investiranje v sušilne in skladiščne kapacitete.

Nina Barbara Križnik, Združenje kmetijskih podjetij, Združenje proizvajalcev krmil in Združenje za mlinarstvo pri GZS - ZKŽP in Barbara Rupnik, Združenja za pekarstvo pri GZS - ZKŽP

Sektor potrebuje strateško investiranje tako za prilagoditve na podnebne spremembe kot v trajnostno pridelavo in predelavo. Število kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo žit se zmanjšuje, površine, na katerih se pridelujejo žita, pa se ohranjajo. Rast cen surovin se na globalni ravni umirja, razen cen žit, ki so v ponovnem porastu.

Ruska agresija na Ukrajino ogroža sposobnost pridelave in izvoza. Posebej skrbi zaostrovanje izvoza in uvoza v posameznih državah, ki se zapirajo, zato bo posebej pomembno graditi na suverenosti države pri samooskrbi z žiti.

Po mnenju **dr. Aleša Kuharja** je slovenska agroživilska veriga danes zelo spremenjena in ošibljena, kar je posledica napačnega prestrukturiranja in pomanjkanja konsistentne razvojne in industrijske politike na področju agroživilstva v preteklosti. Mlinarstvo in pekarstvo ostajata eni najpomembnejših agroživilskih verig. Pomembno je povečati produktivnost in dodano vrednost v kmetijstvu in živilstvu. Nujne so ambiciozne in obsežne razvojne spodbude tudi v živilskih podjetjih, da kot družba v naslednjih 5-10 letih izpeljemo tehnološko prestrukturiranje gospodarstva.

Opozoril je na Evropski zeleni dogovor, ki prinaša zahteve, ki za sektor niso obetavne, zlasti glede zmanjševanja uporabe fitofarmaceutskih sredstev in prilagajanj na podnebne spremembe.

Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, je poudarila pomen dolgoročnega, odprtega dialoga in sodelovanja med deležniki v verigi, zlasti v teh zaostrenih razmerah. Dodala je,

Žitno konferenco je organizirala Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS. Osrednja tema letošnje konference je bila stabilno in konkurenčno žitno verigo v prihodnost.

da je pomembno, da države poskrbijo za svojo samooskrbo na tem področju ter s tem zmanjšajo cenovne pritiske. V novem programskem obdobju bo tudi žitni sektor deležen številnih podpor, s katerimi se bo zagotavljala njegova stabilnost. Svetla točka pa je tudi specifikacija za shemo izbrana kakovost pridelave in predelave žit, ki bo posredovana v Bruselj in bo omogočala promocijo žitnega sektorja v prihodnje.

V Sloveniji se 336 podjetij ukvarja s proizvodnjo pekarskih izdelkov in testenin. Zaposlujejo 4.297 ljudi in letno ustvarijo 377,1 mio evrov prihodkov.

Kmetijska podjetja so ključna za pridelavo hrane v Sloveniji

Branko Virag, predsednik Združenja kmetijskih podjetij pri Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij, je izpostavil pomen kmetijskih podjetij, ki pogodbeno sodelujejo z več kot 2.500 kmetijami za zagotavljanje pridelave hrane in so ključna za prehransko varnost državljanov.

Pomemben izziv so podnebne spremembe, prilagoditev tehnologij pridelave ter upravljanje in obvladovanje tveganj. Razvojni cilji poljedelstva, ki so bili zapisani do leta 2020 niso doseženi, zato je tudi v prihodnje treba povečati pridelavo žit, povečati konkurenčnost, produktivnost ob trajnostni rabi virov, vzpostaviti poštene odnose v verigi in graditi na shemi izbrane kakovosti za žita. V Strateškem načrtu SKP pogrešajo več investicijskih sredstev, ukrepov za pridelavo in predelavo hrane za trg in sodelovanja z drugimi EU skladi.

Povečati moramo prevoz žit po železnici

Odgovorno ravnanje do okolja pa je eden izmed prioritarnih ciljev Združenja za mlinarstvo pri GZS - Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij, je povedal **Matic Majcenovič, predsednik združenja**. »Zato si prizadevamo, da se v luči boja proti podnebnim spremembam poveča prevoz žit po železnicah.«

Foto: arhiv GZS - ZKŽP

Mlinarstvo je postavljeno pred izziv, kako ob številnih omejitvah proizvajati moko na bolj trajnosten način.

Ob tem poziva državo, da zagotovi potrebno izgradnjo železniške infrastrukture tako za potniški kot tudi dodatni tovorni promet. Pozdravljajo pomoči mlinarjem za zagotovitev zelenega prehoda, vključno z naložbami v obnovljive vire energije. Opozoril je na zeleno zavajanje, zlasti pri okoljskem odtisu. Izzivi mlinarstva bodo še naprej usmerjeni v to, kako proizvajati moko na bolj trajnosten način ob vse večjih zakonodajnih omejitvah in obenem biti še naprej konkurenčen.

Slovenski mlini zmeljejo 95 % v Sloveniji mlete pšenice in so največji dobavitelji moke.

V Sloveniji primanjkuje skladiščnih in sušilnih kapacitet za žita

»Za večjo neodvisnost in prehransko varnost bi bilo potrebno nemudoma podpreti posodobitve obstoječih kapacitet s pripadajočo infrastrukturo (kapacitete za sušenje) in morebitnih novih kapacitet na obstoječih lokacijah (predvsem zaradi zmanjšanja transportnih stroškov). V Sloveniji po oceni primanjkuje za vsaj 30 odstotkov kapacitet,« poudarja **Aleš**

Zavadlal, predsednik Združenja proizvajalcev krmil pri GZS - Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij. »S temi kapacitetami bomo tudi v prihodnje ohranjali žita na domačem trgu in za domačo potrošnjo tako za ljudi kot za živali.«

Izzivi v sektorju krmil so vezani predvsem na področje nabave surovin in prodaje krmil, zaradi sprememb v živinorejskih sektorjih. Pozitivno je na sektor vplivala odločitev o ponovni uporabi predelanih živalskih beljakovin v prehrani živali. Vse strožje postajajo zahteve glede varnosti in kakovosti krmil, zlasti za žita, olja in drugo krmo, ki prihaja v EU in Slovenijo iz tretjih držav.

Na ravni evropskega združenja proizvajalcev krmil FEFAC je v ospredju oblikovanje smernic o uporabi soje in smernic odgovorne uporabe palmovih maščob in ostalih sestavin. V zaključni fazi je usklajevanje Uredbe o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, ki bo veliko odgovornost prenesla na dobavitelje in trgovce, zlasti glede porekla soje. V pripravi je posodobitev zakonodaje o krmnih dodatkih in ponovna avtorizacija krmnih dodatkov.

Vzpostavlja se shema izbrana kakovost za žita

Pekarski sektor v Sloveniji zagotavlja pestro ponudbo kakovostnega kruha in pekovskih izdelkov, k temu pa prispeva tudi senzorično ocenjevanje kruha, ki poteka vse od leta 2000. V novembru je sektorju uspelo uskladiti besedilo specifikacije za izbrano kakovost Slovenija za žitni sektor, ki bo posredovana na Evropsko komisijo v potrditev.

Sektor je sprejel zaveze odgovornosti, s katerimi zmanjšuje uporabo soli in krepi polnozrnatih izdelke. Na področju polnozrnatih izdelkov je bilo sklenjeno javno zasebno partnerstvo na sejmu AGRA, ki bo skrbelo za več polnozrnatih izdelkov v prehrani ljudi in s tem večjo varnost in zdravje.

Primerjalnik cen na dolgi rok ruši gradnjo blagovnih znamk in ne prispeva h kakovostni prehrani slovenskega potrošnika.

Silvester Pečjak, predsednik Združenja za pekarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je predstavil izzive, s katerimi se srečuje pekarski sektor in so povezani z visokimi cenami surovin in energentov, vzpostavitvijo sheme izbrana kakovost za žita,

alergijami ljudi na gluten, jajca, mleko, ki zahtevajo veliko inovativnosti v podjetjih tudi v smeri proizvodnje živil za posebne prehranske potrebe. Izpostavil je nove prodajne poti, padanje kupne moči potrošnikov, opozoril na zmanjševanje zalog pšenice in izpostavil problematiko pomanjkanja delovne sile, zlasti pekov. Pomembno je ohraniti pomen kruha kot osnovnega živila.

Pridelek pšenice je tako v letu 2022 v skupnem obsegu znašal več kot 152 tisoč ton, kar je primerljivo s povprečjem iz preteklih let.

Kako zagotoviti konkurenčno žitno verigo?

Odgovore na to so iskali sodelujoči na okrogli mizi v okviru žitne konference. Svoja razmišljanja so predstavili **Danilo Kobal, Mlinotest d.d., Enver Šišić, Perutnina Ptuj d.o.o., Silvester Pečjak, Pekarna Pečjak d.o.o., Stojan Hergouth, Jata Emona d.o.o. in Uroš Lozej, vodja nabave v Sparu.**

V pogovoru so se dotaknili razmer na trgu, kjer je pričakovati še naprej visoke cene surovin, energentov in umetnih gnojil. Izpostavili so pomen ohranjanja konkurenčnosti sektorja doma in na tujih

trgih, težave s kadri, govorili o spremembah navadah potrošnika, ki postaja vse bolj racionalen in vse več posega po trgovskih blagovnih znamkah in cenejših proizvodih, poreklo mu je manj pomembno. Na prvo mesto postavlja, da je vse na enem mestu, razpoložljivost blaga in ceno. Dviga se segment premium proizvodov, prodaja blagovnih znamk pada, kar 70 odstotkov prodaje pa se proda preko akcij. Zato so bili kritični do primerjalnika cen, ki na dolgi rok ruši gradnjo blagovnih znamk in ne prispeva h kakovostni prehrani slovenskega potrošnika.

Govorili so o trajnostnem poslovanju podjetij, trajnostnih izdelkih, embalaži, energetske učinkovitosti in se strinjali, da je za trajnost potreben denar in investicije. Poudarili so pomen vzpostavitve sheme izbrana kakovost Slovenija za žita, ki namesto nadstandardnih pekovskih lastnosti poudarja predvsem prednosti slovenskih žit za zdravje potrošnikov in tudi pridelovalcev. Izpostavili so pomen sklenjenih proizvodnih verig, kjer vsi člani sodelujejo, pravično delijo dohodek in skrbijo drug za drugega. S tem se gradi stalna kakovost, kar zagotavlja dolgoročno stabilnost celotne verige in krepi prehransko suverenost. Pomembno je, da surovina ostane v Sloveniji in se jo predela v izdelke z visoko dodano vrednostjo. ■

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Posebne akcije popustov!

Želite povečati svojo prodajo in prepoznavnost, brezplačno?

Vas zanimajo ugodnejše ponudbe produktov in storitev?

Izkoristite sistem Član-Članu GZS!

Član-Članu – Katalog GZS

clan-clanu.gzs.si

Igrače za otroke, Irena Žagar s.p.

Na naši spletni strani združujemo slovenske ustvarjalce, zato vam ponujamo kreativne in uporabne slovenske igrače. Naše igrače, spodbujajo otrokovo razmišljanje in aktivno udeležbo pri domačih opravilih. Otroke želimo spodbuditi k razmišljanju, zato preproste stvari spremenimo v igro.

S kodo GZS 10 izkoristi 10 % popust na vse izdelke. Podprite mlado slovensko podjetje in decembra podarite otrokom kreativne slovenske igrače. Za povpraševanje in ponudbo večjih količin naših izdelkov, smo vam na voljo na omenjenem e-naslovu ali telefonski številki.

Novice

Aleš Cantarutti se konec leta poslavlja s funkcije generalnega direktorja GZS

Generalni direktor GZS Aleš Cantarutti je na novembrski seji Upravnega odbora GZS podal nepreklicen odstop s funkcije. Mandat bo, iz osebnih razlogov, skladno s sporazumnim dogovorom z vodstvom GZS, zaključil 31. decembra 2022.

V času nekaj več kot leta in pol vodenja Aleša Cantaruttija je bila Gospodarska zbornica Slovenije izjemno aktivna tako na področju splošne gospodarske in okoljske zakonodaje, pa tudi socialnega dialoga. Aktivno je bila vključena v oblikovanje protikoronskih zakonodajnih paketov za blažitev posledic epidemije, v zadnjem obdobju pa je bila in še vedno je intenzivno vpeta v pripravo ukrepov, ki naslavlajo energetska draginja.

Predsednik GZS Tibor Šimonka je za novo generalno direktorico GZS s štiriletnim mandatom predlagal **Vesno Nahtigal**. Kot dosedanja izvršna direktorica GZS za industrijsko politiko je bila že sedaj del najožjega vodstvenega tima. Je intenzivno

vpeta v vse ključne aktivnosti GZS, zlasti na področju industrijske politike, naslavljanja energetske draginje ter zelenega prehoda.

UO GZS bo o njenem imenovanju glasoval korespondenčno.

Tudi letos se slovenska podjetja predstavljajo italijanskim agentom

Skoraj 120 italijanskih in tujih podjetij, med njimi 11 slovenskih, se je udeležilo letošnjega poslovnega dogodka Forum Agenti 2022 v NH Kongresnem centru v Milanu.

Udeležbo slovenskih podjetij, ki iščejo poslovne priložnosti vstopa na italijanski trg s pomočjo lokalnih agentov, so že deset let skupaj organizirali Gospodarska zbornica Slovenije, Javna agencija Spirit Slovenija ter Ministrstvo za zunanje zadeve oziroma njihovi diplomatsko konzularni predstavništvi v Rimu in Milanu.

Do zdaj se je dogodkov pod imenom Forum Agenti udeležilo že skoraj 250 slovenskih podjetij in marsikatero med njimi

Foto: arhiv GZS

Na sejmu, ki omogoča srečanje s potencialnimi novimi kupci in agenti, se je predstavila tudi blagovna znamka Radenska.

je tako spoznalo, da je najhitrejša in najlažja pot na sosednji 60-milijonski trg prav preko lokalnih agentov.

Pionirska slovenska gospodarska delegacija v Saudovo Arabijo

Petdeset predstavnikov slovenskih in saudskih podjetij se je 22. novembra 2022 v Riadu udeležilo saudsko-slovenske poslovne konference, ki sta jo organizirali GZS in Federacija saudskih zbornic, v partnerstvu s SPIRIT Slovenija in MGRT. Med priložnostmi za slovenska podjetja so bile izpostavljene inovativne rešitve za saudski gradbeni sektor, zdravju prijazno bivalno okolje ter poslovne IT rešitve.

Člani slovenske gospodarske delegacije so svoje celovite rešitve za saudski trg predstavili tudi nacionalnemu razvijalcu nepremičnin, podjetju ROSHN, pooblaščenemu za izvajanje projektov saudskega javnega investicijskega sklada

Foto: arhiv GZS

Saudsko-slovenske poslovne konference se je udeležilo 50 predstavnikov slovenskih in saudskih podjetij.

PIF. Odločevalci ROSHN s področij komercialnih strateških pobud, inovacij, trajnih projektov, urejanja prostora so izkazali veliko zanimanje za inovativne, reciklabilne materiale in proizvode, narejene iz obnovljivih virov ter IKT rešitve za izboljšano kakovost bivanja ter inovativne poslovne modele.

Gospodarska zbornica Slovenije v marcu 2023 načrtuje ponoven obisk slovenske gospodarske delegacije v Saudovi Arabiji in tako nadaljuje s skupinsko promocijo slovenskega gospodarstva v Rijadu in Džedi.

Posvet o energetskega prehodu Slovenije

Potrebe slovenskih odjemalcev (industrija, gospodinjstva, javni sektor, promet in drugi) po električni energiji se bodo do leta 2050 podvojile, hkrati pa se bo skupna poraba energentov zmanjšala zaradi vlaganj v bolj učinkovite tehnologije. Zato je strateškega pomena, da Slovenija doseže elektroenergetsko uvozno neodvisnost in hkrati podnebno nevtralnost do leta 2035. To je eden od zaključkov posveta o energetskega prehodu Slovenije, ki sta ga konec oktobra v Državnem svetu organizirala Strateški svet GZS za energetske prehod in Svet za razvoj pri SAZU.

Celoten dokument, kakor tudi poročilo s posveta in video posnetki predstavitev ter izjave ključnih govorcev so dostopni na spletnem portalu www.energetskiprehod.si, ki postaja nacionalna platforma za spodbujanje javne in strokovno podprte razprave o energetskega prehodu Slovenije.

Zaključki posveta so bili poslani ključnim odločevalcem in oblikovalcem energetske-podnebnih in industrijskih politik na ministrstvo za infrastrukturo, ministrstvo za okolje in prostor, ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, v Kabinet predsednika Vlade RS ter Center za energetske učinkovitost pri Institutu »Jožef Stefan« kot vodilnemu partnerju konzorcija za posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN). Cilj teh sklepov in priporočil je, da bi jih ustrezno

vklučili v nadaljnjih postopkih posodobitve NEPN.

Prvi sklep posveta je jasen: industrija je za Slovenijo strateška panoga, saj proizvodno-predelovalne dejavnosti zaposlujejo več kot 200.000 oseb v skoraj 20.000 podjetjih ter k dodani vrednosti gospodarstva prispevajo skoraj 25 %. Industrija porabi 28 % vse slovenske energije, vendar je v zadnjih letih že zmanjšala porabo za 17 %, z vlaganji v modernizacijo in razvoj pa bo svojo energetske učinkovitost še povečala. »Za prihodnjo konkurenčnost slovenske industrije je pomembna zanesljiva oskrba z nizkoogljično energijo po dostopnih, konkurenčnih cenah,« je izpostavil **Dani-
jel Levičar, predsednik Strateškega sveta GZS za energetske prehod**, in dodal, da je ohranitev industrije pomembna tudi z okoljsko-podnebnega vidika, saj imajo uvožene surovine in materiali praviloma občutno višji okoljsko-podnebni odtis kot domače.

Za izvedbo energetskega prehoda bomo morali v proizvodne naprave, v posodobitev prenosnega in distribucijskega omrežja in v zeleni energetske prehod do leta 2050 investirati približno 17,4 milijarde evrov. To pomeni okoli 1 odstotek BDP letno, kar je po mnenju organizatorjev posveta izvedljivo skoraj v celoti s povratnimi sredstvi, ne da bi obremenjevali državni proračun. Pri tem je potrebno

upoštevati, da so določene tehnologije še v razvoju in se stroškov investicij ne da natančno opredeliti. Ob tem so izpostavili tudi problematiko umeščanja nizkoogljičnih energetske projektov, ki temeljijo na obnovljivih virih energije in jedrski energiji, v prostor. Glede izgradnje JEK2 je treba čim prej sprejeti politično odločitev, ki naj temelji na pripravljenih strokovnih podlagah (upoštevajoč energetske-tehnološke, družbeno-ekonomske in okoljsko-podnebnne vidike), in nemudoma pospešiti vse s projektom povezane administrativne postopke, vključno s pravo dokumentacije za umeščanje JEK2 v prostor.

Zadnji sklep govori o nujnosti vključevanja mladih v procese odločanja. Kot so na posvetu izpostavili predstavniki mladinskih organizacij in gibanj, si želijo krepitve priložnosti za sodelovanje v procesih oblikovanja energetske-podnebnih politik ter spodbud za med-deležniško sodelovanje s strokovnjaki, odločevalci in industrijo.

Na slovensko-madžarskem poslovnem forumu o priložnostih za krepitev poslovnega sodelovanja

Več kot 40 slovenskih in madžarskih gospodarstvenikov se je na madžarsko-slovenskem poslovnem forumu v Lentiju (Madžarska) seznanilo s stanjem in aktualnimi gibanji v slovenskem poslovnem

Slovenski in madžarski gospodarstveniki so govorili tudi o priložnostih za krepitev poslovnega sodelovanja med državama.

Foto: arhiv GZS - ZKZP

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS je organizirala tradicionalni slovenski zajtrk s tujimi diplomati v Sloveniji v Restavraciji Golf Arboretum Volčji potok.

okolju s poudarki na industrijah in dejavnostih, ki jih ocenjujemo in predlagamo kot perspektivne za krepitev poslovnega sodelovanja med državama oziroma regijama Pomurje in Zala. Gospodarstveniki so v drugem delu poslovnega foruma opravili številne medsebojne razgovore in izmenjali predloge in ponudbe za pridobitev novih poslov in kooperacij.

Raziskava Eurochambres: Kazalnik poslovnega zaupanja za leto 2023 na dnu

Poslovno zaupanje za prihodnje leto je v evropskih državah nižje, kot je bilo med finančno krizo 2008-09 in na vrhuncu pandemije, kaže 30. izdaja letne ekonomske raziskave Eurochambres (Eurochambres Economic Survey), evropskega združenja zbornic, katerega članica je tudi Gospodarska zbornica Slovenije. Kot ključne izzive podjetja v Evropi izpostavljajo zaskrbljenost glede dostopnosti energije in surovin po sprejemljivih cenah, pomanjkanje ključnih znanj in veščin pri zaposlenih ter visoko uskladitev stroškov

dela. V anketi je sodelovalo več kot 42.000 podjetij iz 25 evropskih državah. Poslovno zaupanje v Sloveniji je v primerjavi z drugimi državami EU na najnižji ravni. Ob tem je treba opozoriti, da je bila zgodovinska raven pesimizma v Sloveniji običajno večja kot v drugih evropskih državah.

Gospodarstveniki po Evropi se spopadajo z naraščajočimi pritiski na rast plač in rastočimi proizvodnimi stroški, pa tudi z negotovostjo glede dobavnih verig in gospodarskih obetov. Kazalniki raziskave Eurochambres kažejo, da podjetja pričakujejo poslabšanje razmer v prihodnjem letu. Glede na rezultate raziskave sodijo slovenski gospodarstveniki med najbolj pesimistične v Evropi. Stopnja poslovnega zaupanja je v Sloveniji najnižja od vseh sodelujočih držav. Kot ključni izziv naši gospodarstveniki opozarjajo na dostop do energetskega virov in surovin po sprejemljivih (dostopnih) cenah.

Tradicionalni slovenski zajtrk s tujimi diplomati

V sodelovanju z Ministrstvom za zunanje zadeve je Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS na Dan slovenske hrane organizirala tradicionalni slovenski zajtrk s tujimi diplomati v Sloveniji v

Restavraciji Golf Arboretum Volčji potok. Osrednja tema je bila mleko in mlečni izdelki, saj je bil letošnji slogan dogodka »Zajtrk z mlekom – super dan!«

Dan slovenske hrane, ki ga obeležujemo tretji petek v novembru, je podpora slovenskim pridelovalcem in predelovalcem hrane ter spodbuda samooskrbe s kakovostno hrano iz lokalnega okolja. Na ta dan v šolah in vrtcih ter drugih javnih zavodih ljudje zajtrkujejo tradicionalni slovenski zajtrk – med, mleko, maslo, kruh in jabolko.

Diplomatskemu zboru v Sloveniji so se predstavila slovenska podjetja, ki proizvajajo mleko in mlečne izdelke ter kruh in pekovske izdelke. Dogodek je bil odlična priložnost za predstavitev slovenske živilsko-predelovalne industrije in njenih kakovostnih izdelkov ter pomena opraveševalcev za prehransko varnost ljudi. Zbrane sta nagovorili tudi **Tanja Fajon, ministrica za zunanje zadeve**, in **dr. Tatjana Zagorc, direktorica GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij**.

Odpiranje vrat japonskim investicijam

Izvršni direktor GZS Mitja Gorenšček se je v vlogi državnega svetnika, predstavnika gospodarstva, novembra udeležil uradnega obiska delegacije Državnega sveta na Japonskem. Med drugim so obiskali tudi dve podjetji, Seico, znanega proizvajalca ročnih ur, ter izdelovalca avtomobilov Mazda. S predstavniki japonskega ministrstva za gospodarstvo so se pogovarjali o aktualnih izzivih v energetiki. Pozitivno so ocenili sodelovanje z agencijo NEDO – gre za projekt pametnih omrežij, v katerem so osnovni partnerji NEDO in njegov pooblaščenec, japonska družba Hitachi ter slovenska družba ELES. Pogovarjali so se tudi o možnostih in priložnostih za japonske investicije v Sloveniji na področju avtomobilske industrije. Predstavnikom podjetja Mazda so predstavili možnosti za izvoz njihovih avtomobilov v Evropo preko koprškega pristanišča. Mazda je namreč edina avtomobilska znamka, ki še manjka v portfelju Luke Koper, ki je lahko odlična izhodiščna logistična točka za izvoz avtomobilov Mazda na trge srednje in vzhodne Evrope.

Več o raziskavi

O potrdilih o poreklu blaga in ATA zvezkih na mednarodni ravni

V novembru sta na sedežu Mednarodne trgovinske zbornice v Parizu potekala sestanka predstavnikov držav članic mednarodnih odborov za poreklo blaga in ATA zvezke. Sestankov se je udeležila tudi **predstavnica Gospodarske zbornice Slovenije Eva Žontar**, ki vodi navedena področja v Sloveniji. Na srečanjih so bile predstavljene novosti glede upravljanja sistemov, udeleženci so si izmenjali informacije o delovanju sistemov v posameznih državah in razvoju posameznih področij. Tudi izmenjava dobrih praks je bila dobrodošla pri iskanju rešitev za številne izzive na mednarodnih trgih.

Na GZS na področju ATA zvezkov delamo velike premike. Letos smo bistveno poenostavili postopek pridobitve ATA zvezkov, s tem da podjetja vloge oddajo preko spletne aplikacije, obrazec pa v celoti natisnemo in izdamo na zbornici. Postopno se ukinja papirnati ATA zvezek, v uporabo pa stopa digitalni. Mobilno aplikacijo si že lahko prenesete na svoj telefon. V Sloveniji bo predvidoma možna uporaba digitalnega ATA zvezka v začetku prihodnjega leta. V prvi polovici leta 2022 je bilo na svetu izdanih 88.412 ATA zvezkov (ATA Carnet) za blago v skupni vrednosti 8.456 milijard ameriških dolarjev. V Sloveniji smo v tem obdobju izdali 551 ATA zvezkov in se tako uvrstili na 23. mesto med vsemi 79 državami podpisnicami ATA konvencije. Pričakujemo, da

Predstavniki držav članic mednarodnih odborov za poreklo blaga in ATA zvezke so se srečali v Parizu.

Foto: arhiv GZS

bomo v naslednjem letu dosegli obseg iz časa pred covidkrizo.

Potrdila o poreklu blaga (Certificate of Origin) v Sloveniji že nekaj let izdajamo elektronsko. Že zdaj več kot 80 % potrdil izdamo elektronsko, pričakujemo, da bomo ta delež še zvišali. V prvi polovici leta 2022 smo v Sloveniji izdali 8.687 potrdil, kar je 5 % več kot v enakem obdobju lani. Večji napredek načrtujemo za leto 2024, ko bomo ukinili prednatisnjene obrazce, kot imajo prakso že v nekaterih državah. Pomembno je, da se izdana potrdila lahko preverijo na spletni strani ICC.

Poslujete s Turčijo?

Turčija je letos uradno spremenila mednarodno ime države ter se iz Turkey preimenovala v Türkiye. Predlagamo vam, da v izvozni dokumentaciji, na potrdilih o poreklu blaga in v ATA zvezkih uporabljate novo ime države.

Uspešna gospodarska delegacija v Vojvodini

Ob zaključku poslovne delegacije Združenja malih trgovcev Slovenije PTZ - GZS smo v Subotici (Srbija) izvedli poslovno srečanje z lokalnimi gospodarstveniki v organizacij Gospodarske zbornice Severno banatskega okraja (Subotica). Gospodarstveniki so izmenjali poslovne informacije in predloge ter se zadržali v medsebojnih razgovorih (B2B) in networkingu.

Delegacije se je udeležilo devet slovenskih podjetij. V Vojvodini smo si ogledali tudi podjetje Frigo Žika s proizvodnjo hladilne tehnike v Rumi in polnilnico sokov Nectar Group v Bački Palanki.

Poslovno delegacijo malih trgovcev v Srbijo - Vojvodino smo organizirali in izvedli v sodelovanju z Javno agencijo SPIRIT Slovenija.

Foto: arhiv GZS

Delegacije Združenja malih trgovcev Slovenije PTZ - GZS v Vojvodino se je udeležilo devet slovenskih podjetij.

Poslovno mreženje podjetnic v Trstu

Sekcija podjetnic pri Podjetniško trgovski zbornici je v sodelovanju s točko SPOT svetovanje Osrednjeslovenske regije pri GZS in Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem (SDGZ) ter Zadržno kraško banko 24. novembra organizirala poslovno mreženje slovenskih in italijanskih podjetnic na Opčinah pri Trstu.

Srečanje slovenskih in italijanskih podjetnic/obrtnic je bila odlična priložnost za izmenjavo izkušenj in dobrih praks, povezovanja ter spletnja novih poznanstev in zagotovo tudi poslovnih priložnosti.

Martinovo srečanje članov Kluba nagrajencev GZS

Člani Kluba nagrajencev so 24. novembra na Martinovem srečanju iz prve roke spoznali izjemno podjetniško zgodbo družine Pavlinjek, odkrivali pa so tudi naravne znamenitosti in turistične čare Pomurja.

Gostitelj, **Štefan Pavlinjek** in **Nuša Slavinec Pavlinjek**, sta poskrbela za doživet dan v Pomurju. Člani Kluba nagrajencev so se ob ogledu novega proizvodnega obrata podjetja Roto prepričali, da Pomurje ni le dežela dobrih ljudi, kot jih je predstavil že Miško Kranjec, ampak tudi podjetnih in uspešnih. Roto Group

Slovenske in italijanske podjetnice so na srečanju na Opčinah pri Trstu izmenjale izkušnje in dobre prakse.

odlikujejo inovativni izdelki, ki so plod lastnega znanja in razvoja in ga uvrščajo med visokotehnološka podjetja. Petinštiridesetletno tradicijo, ki jo je zastavil Štefan Pavlinjek, uspešno nadaljujeta njegova hči in sin, Nuša Slavinec Pavlinjek (letošnja prejemnica nagrade GZS) in **Maja Pavlinjek**.

Pomurje v malem pa so spoznali ob obisku Expana. Polet z balonom, resnici na ljubo, le virtualen, je dvignil raven adrenalina in vzbudil zanimanje za ogled v živo, saj je pomurska ravnica z višine še bolj impresivna. Za spoznavanje kulturnih dobrot Pomurja pa je poskrbelo osebje Lovenjakovega dvora, ki je pripravilo pomursko martinovo kosilo.

Člani Kluba se gostiteljema zahvaljujejo za odlično organizacijo in gostoljubje.

Skupščina GZS o planu dela za leto 2023

Leto 2023 bo v znamenju petih ključnih področij: zeleni prehod in digitalizacija, povezljivost, reindustrializacija, vloga države in finančnega sistema ter krepitev članstva in storitev za člane GZS. Na področju zelenega prehoda in digitalizacije bodo aktivnosti usmerjene v uvedbo uredbe, ki bo podjetjem zagotovila nadomestila za kritje stroškov vezanih na emisije toplogrednih plinov. GZS bo sodelovala pri posodobitvi Nacionalno energetskega podnebne načrta z namenom zagotovitve večje energetske samooskrbe Slovenije. Osredotočila se bo na prenovo okoljske zakonodaje, da bi pospešili izdajo dovoljenj za tehnološko posodobitev podjetij.

Člani Kluba nagrajencev GZS so si v Puconcih ogledali nov proizvodni obrat podjetja Roto.

Na področju povezljivosti se bo GZS ukvarjala s promocijo slovenskega gospodarstva v tujini. Na področju delovnopravne zakonodaje oziroma socialnega dialoga bodo ključna pogajanja pri prenovi Zakona o delovnih razmerjih, spremembi Zakona o urejanju trga dela ter Zakona o čezmejnem zaposlovanju. Pričakuje tudi začetek pogajanj o novem plačnem modelu na bilateralni ravni. Aktivnosti bodo usmerjene tudi v promocijo deficitarnih poklicev in tesnejše povezovanje izobraževanja z gospodarstvom. GZS bo še naprej vztrajala pri pohitritvi postopkov za reševanje vlog za zaposlovanje tujih delavcev.

Na področju plačne politike se bo zavzemala za davčno razbremenitev plač in investicij podjetij v zeleno energijo, trajnostni razvoj in digitalno transformacijo. Zavzemala se bo tudi za skrbno načrtovanje in ciljno usmerjene vire financiranja, predvsem pri digitalizaciji, na katero stavi tudi GZS pri servisiranju in krepitvi svojega članstva.

Zagonska podjetja združena pod eno streho

Sekcija startup in scaleup podjetij (SSP) združuje 39 ustanovnih članov. Nastala je na pobudo GZS - Zbornice osrednjeslovenske regije in Kluba poslovnih angelov Slovenije. **Generalni direktor GZS Aleš Cantarutti** je na ustanovni seji izpostavil pomen startup in scaleup podjetij za razvojni preboj Slovenije do leta 2030 oziroma za uresničitev ciljev, ki si jih je gospodarstvo zastavilo na nedavnem vrhu.

Generalni direktor Direktorata za internacionalizacijo, podjetništvo in tehnologijo Jernej Salecl je izpostavil, da je pomembno, da podjetja (p)ostanejo glasen, strokoven in konstruktiven generator pobud, programov, ki skozi reprezentativni glas predstavnika gospodarstva, GZS lahko preidejo v dialog z vlado.

Predsednica UO GZS ZOR Marta Turk je spomnila, da startup podjetja že v svojem imenu (zagonska podjetja) prinašajo upanje in spodbudo, da se bo podjetništvo

V Sekciji startup in scaleup podjetij je 39 ustanovnih članov.

obrnilo k tisti pravi trajnosti, ki bo zagotavljala dolgoročen obstoj, ki bo rešil izzive današnjega časa: pomanjkanje energije, iskanje alternativnih rešitev, zmanjšanje nebrzdanega tekmovanja za profit in večjo odgovornost do okolja in s tem do sebe in naših otrok.

Pobudnika ustanovitve sekcije **predsednica Poslovnih angelov Slovenije Nina Dremelj** in **Blaž Jamšek Duodecim** sta na ustanovni seji povedala, da imajo slovenska startup in scaleup podjetja težave predvsem pri zagotavljanju svoje konkurenčnosti v globalnem okolju. Zato smo dobre prakse poiskali v tujini, predvsem v Veliki Britaniji in ZDA, kot tudi v baltških državah (Finska in Estonija). Če želimo ustvariti bodoče samoroge, se moramo tudi v Sloveniji zavedati pomena vrednosti, ki jih kreirajo tovrstna podjetja in dejstva, da vrednost ostaja doma. Zato mora država vzpostaviti pogoje za financiranje teh podjetij, omogočiti nagrajevanja zaposlenih z deležem v podjetju in fiskalizacijo spletnega poslovanja, pa tudi davčnih olajšav za investitorje, ki bi sprožile povečanje zasebnih vlaganj v startup in scaleup podjetja.

Svojo izkušnjo z ustanovitvijo enega danes najuspešnejših startup podjetij na področju biotehnologije, **Jucy Marbels**, je delil njen **soustanovitelj in najmlajši član Sekcije, Luka Sinček**. Izpostavil je, da so se na domačem trgu, ko so hitro

potrebovali sredstva za preboj ideje, soočili s pomanjkanjem razpoložljivih virov lastniškega financiranja in pravno-formalnimi ter administrativnimi ovirami za pridobitev investicije. V drugem krogu financiranja pa so v Ameriki veliko večjo investicijo zaprli hitro in lahkotno. **Ambrož Arko** iz podjetja **Nlaw** pa je izpostavil pravne izzive za startup in scaleup podjetja.

Direktorica GZS Zbornice osrednjeslovenske regije Marjana Majerič je povedala, da je nastopil čas, da startup in scaleup podjetja svoj reprezentativni glas skozi GZS pošljejo do ključnih odločevalcev. Treba je preiti od besed k dejanjem ter monetizirati davkoplačevalski denar skozi postavitev poslovnega okolja, ki bo nudilo podjetjem in zaposlenim možnost povratne zanke do slovenskega proračuna. Beg možganov in inovativnih podjetij z visoko dodano vrednostjo v okolja, spodbudnejša za rast, se lahko ustavi tako, da startup in scaleup podjetja kot investitorji dobijo ekosistem z enostavnim investicijskim in davčnim sistemom. ■

Več novic

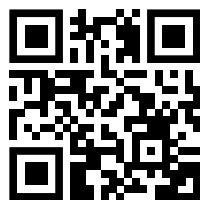
Zavarovanje,
ki koristi vsem.

Kolektivno življenjsko zavarovanje

- Prilagodljivo zavarovanje.
- Nižji stroški sklenitve in davčne ugodnosti za podjetje.
- Skrb za varnost vašega kolektiva in njihovih najbližjih.

triglav

Vse bo v redu.
triglav.si

Stališča

Skupna izjava delodajalskih organizacij o predlogu zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize (7. 12. 2022)

Delodajalske organizacije - Gospodarska zbornica Slovenije (GZS), Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (OZS), Trgovinska zbornica Slovenije (TZS), Združenje delodajalcev Slovenije (ZDS) in Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije (ZDOPS) so na predsednika vlade in pristojne ministre naslovili skupno stališče do na vladi potrjenega predloga zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize.

Kot navajajo delodajalske organizacije v dopisu, predlog zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize ne rešuje osnovnega problema, na kar predstavniki gospodarstva že ves čas opozarjajo, in sicer visokih ponudb za zakup električne energije za leto 2023.

Dodajajo, da je gospodarstvo pričakovalo, da bo uredba, ki jo je vlada sprejela prejšnji teden, vplivala na te ponudbe, vendar se to ni zgodilo. »Zato bo tudi učinek včeraj sprejetega predloga zakona izjemno skromen. Kljub subvencijam bodo podjetja plačevala mnogokrat višjo ceno električne energije kot njihovi konkurenti v sosednjih državah. Podjetja bodo tako prisiljena v zmanjševanje porabe energije tudi z zmanjševanjem proizvodnje, kar bo pripeljalo do odpuščenja odvečnih delavcev, česar pa si nihče v podjetjih ne želi. V tem primeru tudi ukrep subvencioniranja začasnega čakanja na delo ne bo zadostoval, saj je omejen na največ 30 delovnih dni. Podjetja, ki bodo prisiljena v zmanjševanje ali ukinitve proizvodnje, bodo izgubila posle, ki se jih v tako kratkem času ne da nadomestiti, če sploh.«

Delodajalske organizacije zato pričakujejo, da bo vlada v postopku sprejemanja zakona v Državnem zboru RS spremenila sporne člene in gospodarstvu zagotovila pomoč, kot jo zasluži, sicer bo napovedana milijardna pomoč gospodarstvu ostala le mrtva črka na papirju.

Stališče do energetskega paketa pomoči (1. 12. 2022)

»GZS je bila tvoren partner pri sodelovanju z vlado, pri pripravi teh ukrepov, imeli smo svojega predstavnika v kriznem štabu, za njim pa močno zaledno skupino in glede na to, da smo v to vložili res veliko energije, smo z vsemi dejstvi, ki jih poznamo danes, razočarani. Tega dejstva ne morem skriti,« je dejala **Vesna Nahtigal, izvršna direktorica za industrijsko politiko.**

11.11. smo dobili okvir in sheme, kako se bodo te pomoči delile. Dobili smo neko oceno, kakšna naj bi bila neka ovratnica, ki naj bi bile med 150 do 200 evri. Ko so začele izjave, da naj začnemo pridobivati ponudbe, pa so te cene bile za okrog 130 evrov višje. To seveda bistveno spremeni sliko. Na Vrhu gospodarstva, 29. 11., smo se zelo razveselili napovedane uredbe, ki je nismo takrat še videli. Verjeli smo na besedo in pričakovali, da bo ta uredba zamejila ceno ponudb, ki nam jih bodo dobavitelji v tem mesecu dali na razpolago in da bomo lahko kupili po nekih konkurenčnih cenah, z upoštevanjem shem v interventni zakonodaji, da bo te cene v tem pasusu, ki sem ga prej omenila. Žal se do danes to še ni zgodilo, kar še ne pomeni, da se kakšen čudež ne bo zgodil. Ta trenutek so cene absolutno previsoke. Če vzamemo enostavno pomoč, ki jo bo podjetje dobilo, in neko ponudbo, ki jo bo podjetje v tem mesecu od dobaviteljev, za malo, srednje

podjetje pri ceni 250 EUR/MWh težko preneslo na produkt. Zelo me skrbi, kako bomo s tem preživeli.« Ob tem je Nahtigalova kot primer navedla hrvaška podjetja, ki elektriko kupujejo po ceni 110 EUR/MWh, pri nas pa po 260 EUR/MWh.

Stališče GZS do predloga novele Zakona o čezmejnem izvajanju storitev (ZČmIS-1) (24. 11. 2022)

Predlog ministrstva, ki je bil dan v javno obravnavo, vsebuje nekaj bistvenih sprememb, predvsem na področju napotovanja voznikov, regulacije napotitev v skladu s 13. členom Uredbe (ES) 883/04 ter ukinitve posebne zavarovalne podlage za delavce, poslane na delo v tujino (zavarovalna osnova 002).

GZS se je na predlog zakona že odzvala, in sicer generalno poudarjamo, da ne podpiramo odločitve, da se s predlagano novelo ZČmIS poseže v Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Zato predlagamo črtanje 35. člena predloga ZČmIS-1. Osnov za plačilo prispevkov napotenih delavcev trenutno veljavni ZČmIS ne ureja. Posebna zavarovalna osnova za napotene delavce je na tak način urejena v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju že več desetletij, že mnogo pred vstopom Slovenije v EU. Pri spremembi zavarovalnih osnov gre za sistemsko spremembo čezmejnega izvajanja storitev, zato se tega ne sme lotiti nepremišljeno, brez poglobljenih analiz in opravljenih konkretnih posvetovanj/usklajevanj z vsemi deležniki. V sklopu tega bi bilo nujno, da ministrstvo opravi primerjalno pravni pregled davčne obravnave plač napotenih delavcev po državah EU in naredi presojo vpliva predlogov predpisov na gospodarstvo. Za pripravo primerjalno pravne analize in

presoje vplivov smo ministrstvo pisno zaprosili že leta 2020.

Določene informacije o ureditvah v tujih državah smo zbirali tudi sami in prišli do ugotovitve, da tudi druge države na različne načine spodbujajo izvoz storitev, večinoma prek določenih dohodninskih olajšav oz. ugodnosti. Zato ugotavljamo, da je področje čezmejnega izvajanja storitev neločljivo povezano tudi z davčno obravnavo dohodkov iz delovnega razmerja napotenih delavcev. V primeru, da bi prišlo do sistemskih sprememb na področju zavarovalnih osnov, bi bilo treba nujno hkrati spremeniti tudi ureditev na davčnem področju.

Nenazadnje, tudi naš Zakon o dohodnini za javne uslužbence in funkcionarje, napotene na delo v tujino, določa posebno davčno osnovo, ki so tako na dohodninskem področju močno privilegirani v primerjavi z napotenimi delavci v realnem sektorju.

V osnovo za dohodnino se vštevajo samo tisti dohodki oziroma deli dohodka iz delovnega razmerja, po vsebini in obsegu ustrezajoči dohodkom iz delovnega razmerja, ki bi jih prejemal za enaka dela v Sloveniji. Delodajalske organizacije smo MDDSZ pozivale, da se v tem delu položaj vseh delavcev izenači na način, da se v novem Zakonu o čezmejnem izvajanju storitev (ZČmIS-1) določi specialna ureditev, da posebna davčna osnova (42. člen ZDoh-2) velja tudi za delavce iz realnega sektorja, ki so napoteni na delo v tujino.

Izvoz storitev je eden izmed vitalnih interesov slovenskega izvozno usmerjenega gospodarstva, ki ima lahko v primeru neugodnih sprememb regulacije zelo velike negativne učinke na slovensko gospodarstvo. Zato je pomembno, da je pri sprejemanju zakonodaje v obzir vzet tudi vidik ohranjanja konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Napovednik

10. januar 2023 – Velenje:

Seminar: Davčni obračun in letno poročilo za leto 2022

Seminar je namenjen računovodjem, ki pripravljajo letna poročila in davčne obračune za pravne osebe in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. Seminar je namenjen podrobnejšemu pregledu pravil za pripravo davčnega obračuna davka od dohodkov pravnih oseb. Poseben poudarek bo namenjen novostim za leto 2022, dotaknili pa se bodo tudi novosti, ki bodo veljale v prihodnjem letu.

12. januar 2023 – Ljubljana:

Akademija upravljanja s kadri v IKT sektorju

Za Slovenski IKT sektor je pomanjkanje IKT strokovnjakov trenutno največja razvojna prepreka, zato postaja kakovostno in strokovno delo z zaposlenimi ter strategije za zadržanje in privabljanje talentov ključnega pomena. Verjamemo, da lahko tudi v slovenskem digitalnem sektorju ustvarimo zanimive pogoje za digitalne talente in jih zadržimo doma.

12. januar 2023 – Nova Gorica:

Davčni obračun 2022 in kaj prinašako spremembe ZDoh-2

S 1. januarjem 2022 so pričele veljati spremembe ZDDPO-2, meseca marca smo »dobili« spremembe ZDoh-2, meseca novembra pa je DZ sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah ZDoh-2, ki bo »krojil« obdavčitev fizičnih oseb in S.P. po 1. januarju 2023.

12. januar 2023 – Dravograd:

Seminar: Davčni obračun in letno poročilo za leto 2022

Seminar je namenjen računovodjem, ki pripravljajo letna poročila in davčne obračune za pravne osebe in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. Seminar je namenjen podrobnejšemu pregledu

pravil za pripravo davčnega obračuna davka od dohodkov pravnih oseb. Poseben poudarek bo namenjen novostim za leto 2022, dotaknili pa se bodo tudi novosti, ki bodo veljale v prihodnjem letu.

17. januar 2023 – Ljubljana:

Akademija strojnega učenja za poslovne aplikacije

V okviru 3-dnevne akademije bodo v strnjeni obliki predstavljene osnove strojnega učenja in njegova praktična uporaba pri implementaciji poslovnih aplikacij. V sklopu akademije bodo predstavljene tudi najpomembnejše osnovne knjižnice, ki razvijalcu inteligentnih rešitev v programskem okolju Python ne pomagajo le preživeti, ampak mu življenje še olepšajo. Akademija je namenjena razvijalcem, ki se z razvojem inteligentnih rešitev s strojnim učenjem še niso resneje ukvarjali ali ga poznajo zgolj teoretično.

26. januar 2023 – Ljubljana:

Akademija upravljanja s kadri 2023

Za različne slovenske sektorje je pomanjkanje strokovnjakov trenutno največja razvojna prepreka, zato postaja kakovostno in strokovno delo z zaposlenimi ter strategije za zadržanje in privabljanje talentov ključnega pomena. Znanja na HR strokovnem področju še posebej primanjkuje v malih in srednjih podjetjih, zato smo pri IKT horizontalni mreži (ZIT) pripravili Akademijo upravljanja s kadri, ki jo izvaja vodilna HR agencija. Akademija je razdeljena na posamezne module, ki bodo potekali v živo na GZS in bodo trajali vsak po 4 ure. ■

Stališča GZS

Koledar dogodkov GZS

OSEBNO

Naj vsaj malo zadiši po praznikih

V pregovorno veselem decembru se nam v hitenju od ene do druge službene obveznosti porodi vprašanje, kdaj bo tudi v naših očeh upravičil sloves najbolj veselega meseca. Morda nam dober občutek priključa kakšna dekorativna malenkost, še zlasti, če jo izdelamo sami.

Ester Fidel, GZS, Korporativno komuniciranje, foto: Kraftart

Nekaj predlogov smo poiskali v pisarnah Kreativne skupine na GZS. Pri izdelavi prikupne smrečice iz storžev lahko združimo več prijetnih opravil – sprehod po gozdu v najboljši družbi, argumentirano izmenjavo mnenj pri nabiranju in izbiri najlepših storžev, družinsko sodelovanje pri pritrjevanju le-teh na kartonski stožec in diskrecijsko pravico lastnice ideje pri izbiri najlepšega podstavka.

Smrečica je lahko tudi lesena. Če damo prednost videzu natančne izdelave, je najbolje, da poiščemo mojstra s CNC strojem. Če pa ljubkost izdelka najdemo v nekoliko bolj umetniško svobodni, a naši lastni izdelavi, lahko primemo v roke

navaden svinčnik, izrišemo smrečico ter podstavek na leseno ploščo in – »žiga-žaga poje žaga«. Pika na i so lučke, četudi »pocenske«.

Si zmorete tudi v težkih dneh nadeti rožnata očala? Zagotavljam vam, da bo pogled na vse obveznosti, ki vas še čakajo v decembru, veliko bolj prijazen, če bodo izpisane na praznično okrašeni tabli. Potrebujete filc v značilnih božičnih barvah in nekaj domišljije, umetniška žilica pa tudi ne škodi.

Če si ne morete pravočasno utrgati malo prostega časa, je rešitev nakup. Izbrano blago lahko namreč še vedno oplemenite z dobro idejo. Na primer

nabiralnik za Božička (beri: vodstvo), v katerega zaposleni lahko oddajo svoja pisma z željami.

Če december ne bo vesel in kričav, naj bo vsaj ustvarjalen in svojstveno radosten! ■

Z INFORMACIJAMI **AJPES** DO VARNEGA POSLOVANJA

Vem, komu
lahko
zaupam

Dokažite svojo odličnost in kreditno sposobnost z bonitetno oceno **S.BON** **AJPES**, izdelano z uradnimi podatki in po mednarodno primerljivi metodologiji.

Optimizirajte poravnavanje obveznosti in jih prijavite v **ePobot AJPES**, ki vam omogoča hitro, varno in stroškovno učinkovito poravnavo.

Učinkovito obvladujte poslovna tveganja z uporabo spletnega orodja **Fi=Po Finančni pomočnik**, ki vam olajša preverjanje poslovnih subjektov ter vas dnevno obvešča o spremembah njihovih podatkov v registrih in evidencah AJPES.

Registri • Uradne objave • Letna poročila • SPOT točka • Bonitetne ocene • Finančni podatki • Pobot

AJPES
4 1 P = 5
Z vami že 20 let

Agencija Republike
Slovenije za javnopravne
evidenice in storitve

T: 01 4774 100
E: info@ajpes.si
W: www.ajpes.si

NAPOLNI ČUSTVA

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

ENYAQ COUPÉ iV

skoda.si

Specifična kombinirana poraba električne energije po kriterijih NEVC v kWh / 100 km: 18,1 – 17,2. Emisije CO₂: 0 g/km.

Emisije CO₂ med vožnjo in skupne emisije CO₂ so odvisne od vira električne energije, zato ŠKODA priporoča uporabo ekološko pridobljene električne energije.

Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov.